

VISIT

RAUTALAMPI.FI

2023

TILINPÄÄTÖS & TOIMINTAKERTOMUS

Käsittely:
Hallitus 15.4.2024

Sisällys

1 TOIMINTAKERTOMUS	5
1.1 Toimintakertomusta koskevat säännökset	5
1.2 Kunnanjohtajan katsaus tilinpäätösvuoteen 2023	5
1.3 Kunnan strategia	9
1.4 Kunnan hallinto.....	11
1.5 Tietoja Rautalammin kunnasta	12
1.5.1 Sijainti	12
1.5.2 Kunnan alue.....	12
1.5.3 Aluepoliittinen vyöhykejako.....	12
1.5.4 Kunnan väestön kehitys 1990–2023.....	13
1.5.6 Kunnan veroprosentit.....	14
1.6 Yleinen ja oman alueen taloudellinen kehitys 2023.....	14
1.6.1 Julkinen talous ja yleinen taloudellinen kehitys.....	14
1.6.2 Verotus	18
1.6.3 Työllisyys	19
1.6.4 Väestönkehitys	21
1.7 Sisäinen valvonta	22
1.7.1 Sisäisen valvonnan periaatteet.....	22
1.7.2 Säännösten, määräysten ja päätösten noudattaminen.....	23
1.8 Riskienhallinta	23
1.8.1 Henkilöriskit	24
1.8.2 Tietojärjestelmäriskit	25
1.8.3 Rahoitusriskit	25
1.8.4 Vakuutukset.....	26
1.9 Omaisuuden hankinnan, luovutuksen ja hoidon valvonta.....	26
1.10 Muut ei-taloudelliset asiat.....	26
1.11. Ympäristöasiat.....	26
1.12 Olennaiset muutokset kunnan taloudessa.....	27
1.12.1 Arvio merkittävistä riskeistä ja epävarmuustekijöistä sekä muista toiminnan kehittämiseen vaikuttavista seikoista	28
1.13 Rautalammin kunnan taloudellinen tilanne.....	29
1.14 Arvio todennäköisestä tulevasta kehityksestä	31
1.15 Tilikauden tuloksen käsittely.....	32
Menot ja tulot rakenneosittain (brutto).....	33

Verot ja valtionosuudet.....	33
Kunnan tulojen jakauma (ulkoinen)	34
Lainatilanne	35
Bruttomenot toiminnoinnain (ilman lainanlyhennyksiä)	35
Käyttötalouden menot menolajeittain (ulkoiset).....	36
Palvelujenosto toiminnoinnain (ulkoiset)	38
1.14 Tuloslaskelma ja tunnusluvut	39
1.15 Rahoituslaskelma ja tunnusluvut.....	40
1.16 Tase ja tunnusluvut	41
1.17 Kunnan kokonaistulot ja –menot	42
1.18 Yhdistelmä konsernitilinpäätökseen sisältyvistä yhteisöistä	43
1.19 Konsernituloslaskelma ja tunnusluvut	44
1.20 Konsernin rahoituslaskelma ja tunnusluvut	45
1.21 Konsernitase ja tunnusluvut	46
2 TALOUSARVION TOTEUTUMINEN	49
2.1 Tavoitteiden toteutuminen	49
130 Tilintarkastus.....	49
18 Luottamushenkilöhallinto	50
170 Yleishallinto.....	52
180 Taloushallinto.....	54
26 Elinkeinotoimi.....	55
270 Maaseututoimi	57
404 Sivistys hallinto	60
410 Perusopetus.....	62
420 Lukio	65
440 Aikuiskoulutus.....	67
450 Joukkoliikenne	69
453 Varhaiskasvatus	70
454 Esiopetus (Kirkonkylä ja Kerkonjoensuu)	74
460 Nuorisotoimi.....	78
470 Liikuntatoimi.....	80
480 Kirjasto.....	82
490 Kulttuuritoimi	84
500 Hallinto, Tekninen lautakunta.....	87
510 Jätehuolto	89
540 Kiinteistöt	90

545 Ravintokeskus	92
550 Varikko	93
560 Liikenneväylät	94
570 Maankäytön suunnittelu	96
580 Ympäristönsuojelu	97
590 Rakennusvalvonta	99
2.2 Tytär- ja osakkuusyhtiöiden toiminnalliset tulokset vuonna 2023	100
4. Toteutunut	100
2.3 Ta-listaus käyttötalouden ulkoiset menot 2023	105
2.4 Tuloslaskelmaosan toteutuminen 2023	117
2.5 Investointiosan toteutuminen 2023	118
2.6 Rahoituslaskelmaosan toteutuminen	122
2.7 Yhteenveto valtuuston hyväksymien määrärahojen ja tuloarvioiden toteutumisesta	123
3 TILINPÄÄTÖSLASKELMAT	125
3.1 Tuloslaskelma	125
3.2 Rahoituslaskelma	126
3.3 Tase	127
3.4 Konsernin tuloslaskelma	129
3.5 Konsernin rahoituslaskelma	130
3.6 Konsernitase	131
4.1 Kunnan liitetiedot	133
4.2 Tuloslaskelman liitetiedot	135
4.3 Taseen liitetiedot	141
4.4 Vakuuksia ja vastuusitoumuksia koskevat liitetiedot	148
4.5 Vakuuksia ja vastuusitoumuksia koskevat erittelyt	154
4.6 Konsernitilinpäätöksen laatimisperiaatteet	155
5 ERIYTETYT TILINPÄÄTÖKSET	157
5.1 Vesihuolto	157
5.2 Vesihuollon tuloslaskelma	159
5.3 Vesihuollon rahoituslaskelma	160
5.4 Vesihuollon tase	161
5.5 Vesihuollon tuloslaskelman liitetiedot	162
5.6 Vesihuollon taseen liitetiedot	164
TILINPÄÄTÖKSEN ALLEKIRJOITUKSET JA MERKINNÄT	166
TILINTARKASTUSMERKINTÄ	166

6 LUETTELOT JA SELVITYKSET	167
7 HENKILÖSTÖTILINPÄÄTÖS	168
7.1 Henkilöstöpanokset	168
7.1.1 Henkilöstön määrä	168
7.1.2 Vakinaisen henkilöstön määrä toimielimittäin	174
7.1.3 Henkilöstön ikä- ja sukupuolirakenne	175
7.1.4 Palkat ja muut henkilöstömenot	176
7.2 Henkilöstön tila	176
7.2.1 Terveysperusteiset poissaolot	176
7.2.2 Eläkkeelle siirtyminen	177
7.3 Henkilöstötavoitteet 2023	178

1 TOIMINTAKERTOMUS

1.1 Toimintakertomusta koskevat säännökset

Toimintakertomuksen antamisesta vastaavat kunnanhallitus ja kunnanjohtaja. Toimintakertomuksessa annetaan tiedot kunnan toiminnan kehittymistä ja tuloksellisuutta, taloudellista tilannetta sekä merkittävimpiä riskejä ja epävarmuustekijöitä koskevista tärkeistä seikoista. (KPL 3:1a §)

Kuntalain 115 § mukaisesti kunnan toimintakertomuksen erityisenä tehtävänä on selvittää valtuuston talousarviossa hyväksymien toiminnan ja talouden tavoitteiden toteutumista kunnassa ja kuntakonsernissa.

Toimintakertomuksessa annetaan myös tietoja sellaisista kunnan ja kuntakonsernin talouteen liittyvistä olennaisista asioista, joista ei ole tehtävä selkoa kunnan tai kuntakonsernin taseessa, tuloslaskelmassa tai rahoituslaskelmassa. Tällaisia asioita ovat arvio todennäköisestä tulevasta kehityksestä sekä tiedot sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä ja niiden perusteella tehdyistä keskeisistä johtopäätöksistä.

Toimintakertomuksessa kunnanhallitus tekee esityksen tilikauden tuloksen käsittelystä. Kattamattoman alijäämän osalta kuvataan talouden tasapainotuksen toteutumista tilikaudella sekä voimassa olevan taloussuunnitelman riittävyttä talouden tasapainottamiseksi.

Toimintakertomuksessa annetaan tiedot siitä, miten kunta huolehtii ympäristöasioista, sosiaalisista asioista ja henkilöstöasioista, ihmisoikeuksien kunnioittamisesta sekä korruption ja lahjonnan torjunnasta. Toimintakertomuksessa kuvataan millaisia toimintaperiaatteita kunta noudattaa huolehtiessaan edellä luetelluista asioista, toimintaperiaatteiden noudattamisen tulokset sekä kuvaus riskeistä, joiden toteutuminen todennäköisesti haittaa sen toimintaa. Lisäksi annetaan selostus siitä, miten kunta hallitsee näitä riskejä. (KPL 3a:2 §)

1.2 Kunnanjohtajan katsaus tilinpäätösvuoteen 2023

Rautaisen rohkea Rautalampi

Yhteistyönä kuntalaisten, päättäjien, yrittäjien ja sidosryhmien kanssa teimme vuodesta 2023 onnistuneen vaikka moni asia muuttui. Vuonna 2023 kunnissa koettiin historiallisen suuri muutos, kun vastuu sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen järjestämisestä siirtyi kunnilta ja kuntayhtymiltä hyvinvointialueille. Sote-uudistus vaikutti merkittävästi kuntien toimintaan ja talouteen, erityisesti kuntien tehtäviin ja niitä koskevaan rahoitukseen, verotusoikeuteen ja valtionosuusjärjestelmään. Kasvatus- koulutus- ja vapaa-aikapalvelujen organisointi sekä kunnan elinvoimasta huolehtiminen muodostivat ns. uusien kuntien keskeisimmät tehtävät. Sote-uudistuksen myötä myös kunnan peruspalvelujen valtionosuuksien kriteerit muuttuivat. Sote-tehtävien siirtyessä pois kunnilta suurin osa peruspalvelujen valtionosuusjärjestelmän kautta jaettavasta rahasta määräytyi alle 16-vuotiaiden ikäluokkien perusteella. Ennakollisten laskelmien mukaan valtionosuuksien arvioitiin alenevan kolmasosalla Suomen kunnista vuodelle 2023. Valtionosuuksissa sote-siirron vaikutus oli huomioitu vuoden 2021 tilinpäätöstietojen ja vuoden 2022 talousarviotietojen perusteella.

Kuukausiseurannan perusteella vuoden 2023 tilinpäätöksen uskottiin valmistuvan ylijäämäisenä kolmatta vuotta peräkkäin, mutta toisin kävi. Kunnassa seurataan talouden toteumaa kuukausittain ja lukujen valossa talouden kehitys oli aina lokakuulle saakka ylijäämäinen. Lokakuusta lähtien luotettavaa seuranta ei pystytty tekemään Kuntalaskennan henkilöstöhaasteiden myötä, eikä varmuutta talouden toteumasta enää saatu. Kuntalaskenta on Rautalammin kunnan pitkäaikainen kirjanpito-yhteisö, joka tuottaa kunnan kirjanpidon ja talousdatan. Kuntalaskennan sisäiset vaikeudet, erityisesti juuri henkilöstöresurssi ajautui lopulta niin huonoon tilanteeseen, että kunnan tilinpäätös valmistui merkittävästi myöhässä ja käsiteltiin kunnanhallituksessa ensimmäisen kerran vasta huhtikuussa ja lopulta tilinpäätöksen käsittely siirtyi jatkuvasti löytyvien uusien aineistovirheiden takia toukokuulle. Kunta joutui lopulta myös ostamaan ulkopuolista kirjanpitoapua tilinpäätöksen valmistumisen varmistamiseksi. Tämä on erittäin valitettava ja kunnasta riippumaton tilanne, joka ei voi olla vaikuttamatta luottamuksellisen yhteistyön jatkumiseen Kuntalaskennan kanssa tulevaisuudessa.

Vuoden 2024 tammikuussa pidettiin Kuopion kaupungin tiedotustilaisuus, missä käsiteltiin edeltävien vuosien pelastuslaitoksen varallaolokorvausten työtuomioistuimesta tulleita välituomioita ja niiden kirjanpidollista käsittelyä. Kaikkien kuntien varallaolokorvausten yhteissummaksi muodostui 28.1 miljoonaa euroa, josta voitiin vähentää ainoastaan vuoden 2022 pelastuslaitoksen tilinpäätökseen tehty 3,2 miljoonan ennakkovaraus. Kuopion kaupunki ilmoitti toimittavansa tilinpäätöksen ennakkotietona Valtionkonttorille ja tekevänsä kirjauksensa varallaolokorvauksista vuoden 2023 tilinpäätökseen. Rautalammin kunnan 1,7 %:n osakkuudella kunnan varallaolokorvausten osuudeksi muodostui yhteensä 424,724 euroa, mikä jouduttiin pakollisena menovarauksena kirjaamaan myös meillä kunnan vuoden 2023 tilinpäätökseen. Menovarauksen euromäärän suuruus oli ikävä yllätys. Talousarviossa oli huomioitu vuodelle 2023 varallaolokorvausten realisoituminen mahdollisesti toteutuvana riskinä, mutta riskin suuruus oli nyt toteutuessaan arvioitua isompi.

Vuoden 2023 tilinpäätökseen on jouduttu alas kirjaamaan myös Rautalammin Rakennuksen konkurssissa menetetty osakkaiden arvoalennus ja kunnan yhtiölle aikoinaan myöntämä pääomalaina 80.000 euroa. Kaikkien näiden alaskirjausten jälkeen kunnan vuoden 2023 tilinpäätös jäi lopulta alijäämäiseksi 622.996.55. Talousarvio vuodelle 2023 oli laadittu 289.143 euroa alijäämäisenä, joten pakolliset alaskirjaukset huomioiden vuosi toteutui noin kolme sataa tuhatta euroa talousarviota heikompana. Mikäli alaskirjauksia ei olisi tullut, olisi toteuma ollut vain noin 100.000 euroa arvioitua huonompi. Ennakoimattomia kuluja vuoden aikana aiheuttivat mm. ympäristöterveydenhuollon lisäkanto 22.000 euroa, lomapalkkavelan muutos 45.000 eur ja palautettavat hankerahat yhteensä 75.395 euroa. Lisäksi vuodelle 2024 siirtyvät hankkeet pienensivät arvioitua tulosta 61.000 euroa.

Kunnassa on tehty pitkäjänteistä talouden tasapainottamistyötä jo vuodesta 2019 lähtien. Alijäämäiset tilinpäätökset toteutuivat vuosien 2018–2020 välisenä aikana, jonka jälkeen kunnan talous kääntyi jälleen tasapainoon niin, että vuosien 2021 ja 2022 osalta tilinpäätökset ovat olleet ylijäämäisiä. Nyt jo tämä ensimmäinen vuosi hyvinvointialueiden aloittamisen jälkeen on nyt osoittanut, ettei kunnan talouden suuntaa ratkaise se, että isot sote-kustannukset siirtyivät hyvinvointialueelle. Helposti unohtuu, että soteuudistuksessa puolittuivat myös kunnan isot tuloerät ja raskas lainasalkku jäivät rasittamaan kunnan

taloutta, entistä paljon pienemmällä tulotasolla. Tulevat vuodet tarkoittavat kunnan kaikkien toimintojen älykästä sopeuttamista pysyvästi muuttuneeseen tulotasoon nähden, huomioiden kunnan väkimäärän muutos sekä ikärakenne. Kumulatiivista ylijäämä kunnan taseeseen jää tämän tilinpäätöksen jälkeen noin 3,1 miljoonaa. Tosiasiallisesti kyse on kirjanpidollisesta tasearvosta, joka ei pelasta arjen haasteissa tai tarkoita euroja kassassa.

Vuoteen 2023 mahtui paljon sekä Suomessa että maailmalla. Suomen 39. eduskuntavaalit järjestettiin huhtikuussa 2023, ja niissä valittiin kansanedustajat eduskuntaan vaalikaudelle 2023–2027. Oppositio puolue kokoomus voitti vaalit ja sai 48 kansanedustajapaikkaa 20,8 prosentin kannatuksella. Suomesta tuli myös Naton täysjäsen 4. huhtikuuta ja Nato-prosessi saatiin päätökseen.

Mennyt vuosi 2023 jatkoi myös epävarmuuden aikaa. Sota Ukrainassa jatkuu ja Ukrainan presidentti Volodymyr Zelenskyi vieraili Suomessa tasavallan presidentti Sauli Niinistön vieraana 3. toukokuuta. Zelenskyi tapasi Helsingissä myös silloisen pääministeri Sanna Marinin (sd), nykyisen pääministerin Petteri Orpon (kok) ja pohjoismaiset pääministerit. Maailman epävakautta jatkoi, myös Hamasin ja Israelin välinen sota, joka alkoi 7. lokakuuta. Tuolloin terroristijärjestö Hamas ampui Israeliin tuhansia raketteja, joihin Israel vastasi ilmaiskulla Gazaan. Tämän jälkeen Israel laajensi sotilaallista operaatiota Gazaan ja sota on edelleen käynnissä.

Rautalammissa vuoden iloinen kohokohta oli Kerkonkosken kylän vastaanottama Pohjois-Savon Vuoden Kylä- palkinto 2023. Kerkonkosken kylää on kehitetty niin talkoilla kuin kehittämishankkeessa. Kerkolle kylään -hankkeessa on kehitetty Kerkonkosken kylän näkyvyyttä sekä asuinpaikkana että kylämatkailun vierailukohteena.

Loppuvuodesta järjestettiin koko kunnan yhteinen elinvoimailta, johon osallistui laajasti yrittäjiä, MTK:n väkeä ja päättäjiä. Ilta oli menestys ja siltä pohjalta solmittiin kunnan päättäjien ja yrittäjien allekirjoittama elinvoimalupaus. Kunnan ja alueen imagolla on suuri merkitys viihtyvyyden ja elämisen kannalta. Yhteisiä asioita ovat erityisesti yrittäjien ja kunnan päättäjien toimiva vuoropuhelu niin että sekä yrittäjät ja kunnan päättäjät sitoutuvat yhdessä tehtyihin päätöksiin. Se että kunta on hankinnoissaan myönteinen alueen yrittäjille tuottaa ja ylläpitää työpaikkoja ja näin myös verotulot pysyvät kunnassa. Lisäksi elinvoimalupaus tarkoittaa sitä, että kunnassa toimivat yrityspalvelut koetaan tärkeäksi.

Vuosi vahvisti monellakin tapaa sitä, että asiat lähellä ja kaukaa ovat muuttuneet ja muuttumassa. Kunnilta odotetaan jatkossa vahvaa sopeuttamista perinteisiin toimintoihinsa. Myös kuntatalouden supistuvat resurssit on pystyttävä kohdentamaan entistä paremmin. On kyettävä reagoimaan toimintaympäristön muutokseen ja kyettävä kohdentamaan palvelut oikea-aikaisesti ja entistä tehokkaammin. Kuntien palvelurakenteissa tapahtuu muutoksia myös siksi, että tukipalvelujen yhtiöittämiset tulevat lisääntymään. Sekä henkilöstön osaamiseen että johtamiseen kohdistuu täysin erilaisia vaatimuksia. Verkostomainen toimintatapa korostuu jatkossa, ja siksi luottamuksen merkitys on suuri, jotta yhdyspinnat kunnan ja maakunnan välillä toimivat hyvin. Luottamuksen ilmapiirin rakentavat aina ihmiset ja erityisesti juuri siksi haluan kiittää vuoden 2023 osalta kaikkia kunnan sitoutuneita työntekijöitä. Erityiskiitokset

kunnan johtoryhmälle, jonka kanssa yhteistyö on jokapäiväistä ja voimaannuttavaa. Kiitokset kuuluvat myös kaikille kuntalaisille: teidän vuoksenne me olemme täällä ja saamme tehdä tätä palkitsevaa työtä. Kiitän myös kaikkia luottamushenkilöitä kuluneesta vuodesta. Ajat eivät ole olleet helppoja, eikä yhteisten suuntaviivojen löytyminenkään ole aina ollut kovin helppoa. Viime vuoden loppu osoitti, että yhteinen suunta ja tahto viedä kuntaa eteenpäin on jälleen löytymässä.

Me kunnassa teemme työtä, jolla on merkitystä. Ollaan siitä yhdessä ylpeitä.

Rautalammillla 12.3.2024

Anu Sepponen
kunnanjohtaja

1.3 Kunnan strategia

Kuntastrategia on kunnanvaltuuston hyväksymä strategia, josta kunnan kaikki keskeisin päätöksenteko, suunnittelu ja kehittäminen johdetaan. Kuntalain 37§ mukaisesti kunnassa on oltava kuntastrategia, jossa valtuusto päättää kunnan toiminnan ja talouden pitkän aikavälin tavoitteista. Kuntastrategia tulee tarkistaa vähintään kerran valtuuston toimikaudessa. (KL 410/2015)

Kuntien eri tavat nähdä kunnan strateginen johtaminen ja kuntastrategia johtuvat esimerkiksi kunnan sijainnista, taloudellisesta tilanteesta, koosta tai yksinkertaisesti toimintakulttuurista.

Strategiassa toteutuu linjaukset siitä, mitä pidetään kaikkein tärkeimpinä asioina, joihin halutaan erityisesti panostaa. Yhtä tärkeitä kuin sen linjaamat asiat, ovat ne asiat, jotka eivät strategian keskiöön nouse. Näiden keskustelujen käyminen ja valintojen tekeminen onkin strategisen johtamisen ydintä.

Kuntien strateginen johtaminen on myös moniulotteista. Taustalla on kuntien lukuisista tehtävistä ja toimialoista kumpuava laajuus: kuntastrategian on käsitettävä kunta laajasti kuntalaisten hyvinvoinnin, yhteisöllisyyden, paikallisen elinvoiman ja elinympäristön kehittäjänä sekä organisaationa ja monitoimialaisena konsernina. Strategiaprosessin läpiviemisen vaatavuus haastaa niiden parissa toimivat. Kuntastrategiassa joudutaan yhteen sovittamaan, arvottamaan ja priorisoimaan pitkällä tähtäyksellä erilaisia yhteiskuntapoliittisia kantoja ja linjauksia.

Rautalammin kunnanvaltuuston vahvisti uuden kuntastrategian kokouksessaan 5.4.2022. Strategia on vahvistettu vuosille 2022–2025. Kuntastrategiamme painopisteet ovat seuraavat:

- tasapainoinen kuntatalous
- joustava työ ja asuminen
- elinvoima ja hyvinvointi
- viestintä ja vuorovaikutus

Kuntastrategian mukaan kunnan missio, visio ja arvot:

Missio

- Kunnan tehtävä on palvella kuntalaisia vauvasta vaariin, luoda elinvoimaa ja hyvinvointia. Huolehtia demokratiasta ja edunvalvonnasta. Edistää yhteistyötä.

Visio

- Rautalampi on uudistuva, voimistuva ja hyvinvoiva kuntayhteisö, jonne palataan yhä uudelleen ja juurrutaan.

Arvot

- Arvojamme ovat yhteisöllisyys, turvallisuus, avoimuus, hyvinvointi ja rohkeus

Varsinaisen strategian lisäksi kunnassa tarvitaan poikkihallinnollisia toteuttamishojoelmia, jotka laaditaan linjassa kuntastrategian kanssa ja sen

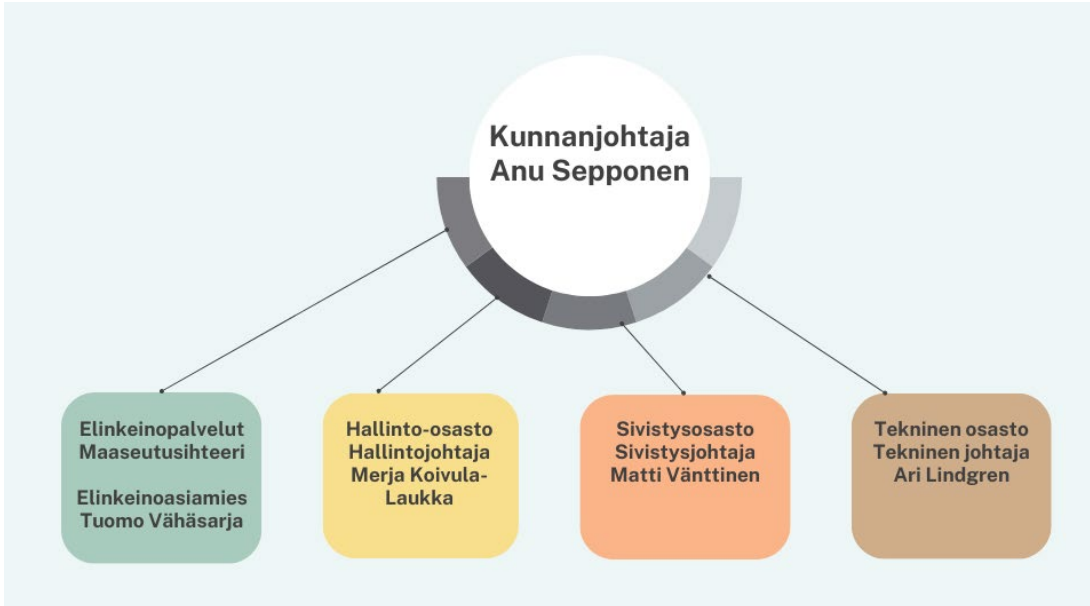

tavoitteita tukemaan ja toteuttamaan. Toteuttamishojelmien lisäksi kunnan toimialojen on usein tarpeen konkretisoida kuntastrategian linjauksia oman toimialansa näkökulmasta toimialansa kehittämishojelmaksi.

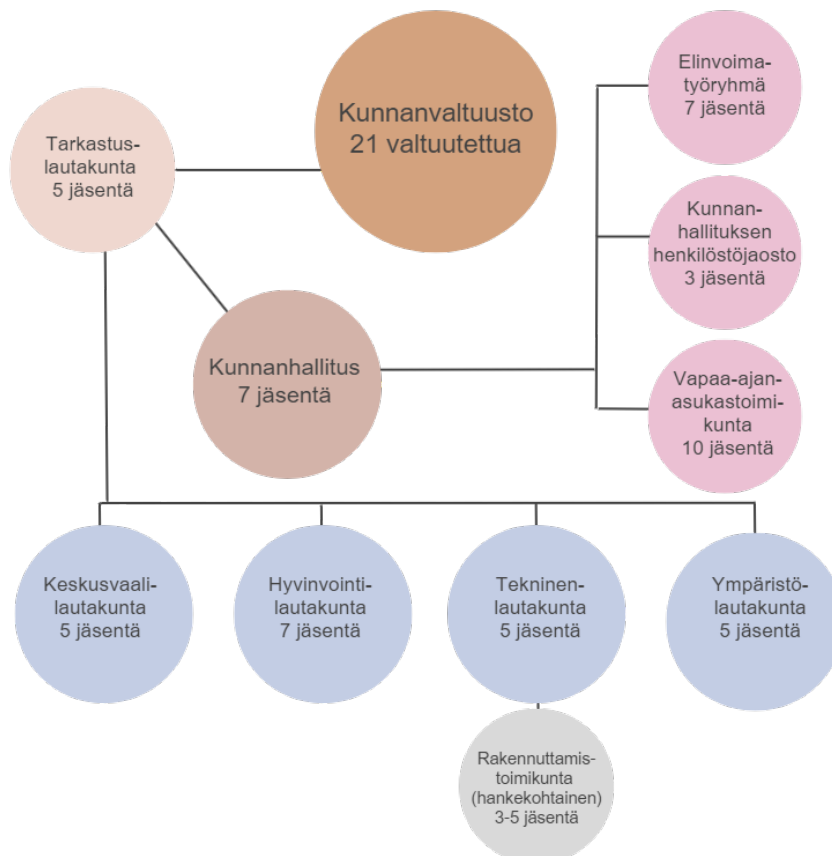
Nopeasti muuttuvassa toimintaympäristössä on välttämätöntä tarkastella valittua strategiaa riittävän usein. Rautalammillla kuntastrategian painopisteitä ja erityisesti strategiaa toteuttavia toimenpideohjelmia tarkasteltiin osana valtuuston strategiatyöpajaa lokakuussa 2023. Vaikuttava kuntastrategia on aina sellainen, joka tunnetaan, joka aidosti ohjaa tekemistä sekä ennen kaikkea päättyy puheenaiheiksi ja osaksi kunnan arkielämää. Vuoden 2023 otimme Rautalammin kuntamiljöötä kuvaavan kuvituksen mukaan elävöittämään kuntastrategiaa, tuomaan sitä tunnetuksi myös kuvituksen keinoin. Kuvitus on selvästi tuonut strategian lähemmäs kaikkia toimijoita. Kuva-aineiston on luonut rautalampilainen Emmi-Riikka Vartiainen.

1.4 Kunnan hallinto

Rautalammin kunnan organisaatio

Rautalammin kunnan luottamushenkilöorganisaatio

KUNNANVALTUUSTO 2023		jäsen	
Pj.	KOKOOMUS	HINTIKKA-VARIS SARI	
1 vpi.	SDP	KORHONEN HANNU	TYTTI MÄRD 1.3.2022 ALK. TUULIKKI TIIHONOFF 4.4
2 vpi.	KESKUSTA	PURANEN TIINA	
	KESKUSTA	KÄRKKÄINEN MATTI	
	KESKUSTA	KARHUNEN ANNE	
	KESKUSTA	MENSONEN ASSI	
	KESKUSTA	KARTTUNEN TOMI	
	KESKUSTA	KORHONEN JOUKO	
	KESKUSTA	HEIKKINEN PÄIVI	
	KESKUSTA	TURPEINEN JOUKO	
	KESKUSTA	LAITINEN KARI	
	KESKUSTA	KOUKKARI MIKA	
	KOKOOMUS	PIETIKÄINEN HEIKKI	
	KOKOOMUS	SCHWARTZ EINO	JALKANEN SIRPA 19.9.2023 ALK
	SDP	MÄRD TYTTI	HERRANEN JUSSI 4.4.2023 ALK.
	SDP	TIIHONOFF TUULIKKI	
	PS	KORHONEN SINIKKA	
	PS	JÄNTTI REINO	
	VAS	HÄNNINEN TUOMO	
	KD	HALLIVUORI SENJA	
	VIHR	SUOSAARI HENNA	
KUNNANHALLITUS 2023		jäsen	varajäsen
pj.	KESKUSTA	KÄRKKÄINEN MATTI	LAITINEN KARI
1. vpi.	SDP	TIIHONOFF TUULIKKI, HERRANEN JUSSI	HERRANEN JUSSI, NISSINEN LINDA 4.4. ALK.
2. vpi.	KOKOOMUS	PIETIKÄINEN HEIKKI	HINTIKKA-VARIS SARI, PURANEN TIINA 4.4. ALK.
jäsen	KESKUSTA	KARHUNEN ANNE	TURPEINEN JOUKO, KARTTUNEN TOMI 4.4. ALK.
jäsen	KESKUSTA	HEIKKINEN PÄIVI	KORHONEN JOUKO
jäsen	VASEMMISTO	HÄNNINEN TUOMO	HAUKKA PETTERI
jäsen	PS	KORHONEN SINIKKA	KARVINEN KIMMO

1.5 Tietoja Rautalammin kunnasta

1.5.1 Sijainti

Rautalampi sijaitsee Pohjois-Savon maakunnassa. Pohjois-Savon asukasluku on yli 248 000 ja se on asukasluvultaan Suomen kuudenneksi suurin maakunta. Rautalammin kuntanaapureita ovat Suonenjoen ja Pieksämäen kaupungit sekä Hankasalmen, Konneveden, Tervon ja Vesannon kunnat.

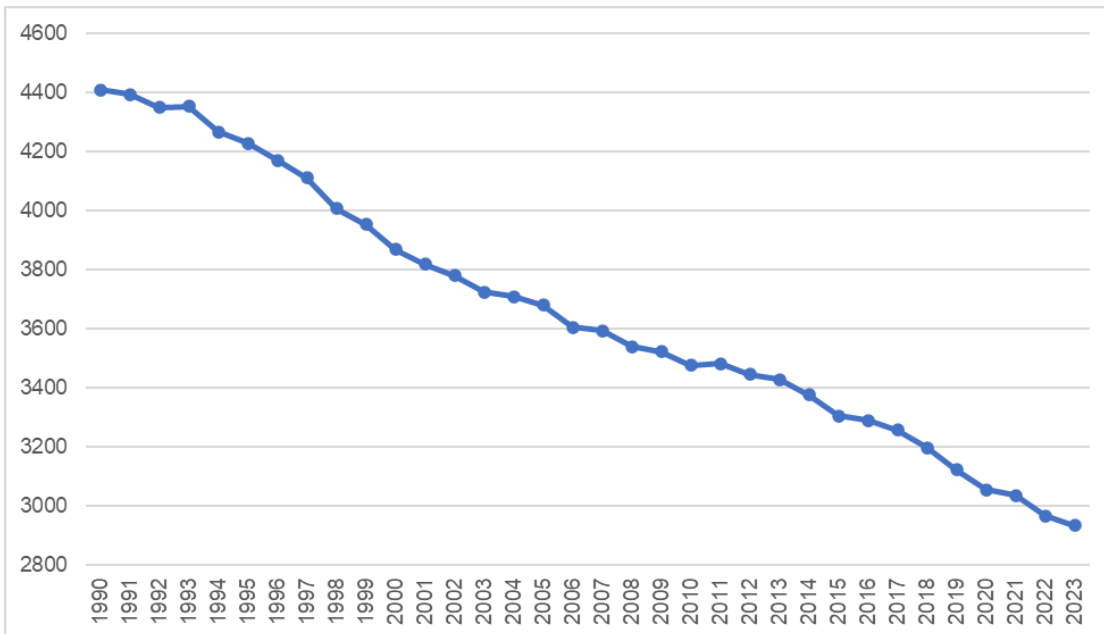
1.5.2 Kunnan alue

Kunnan pinta-ala on yhteensä 761,97 km², josta maata 548,55 km² ja vettä 213,42 km². Asukastiheys on 6,02 as./maakm²

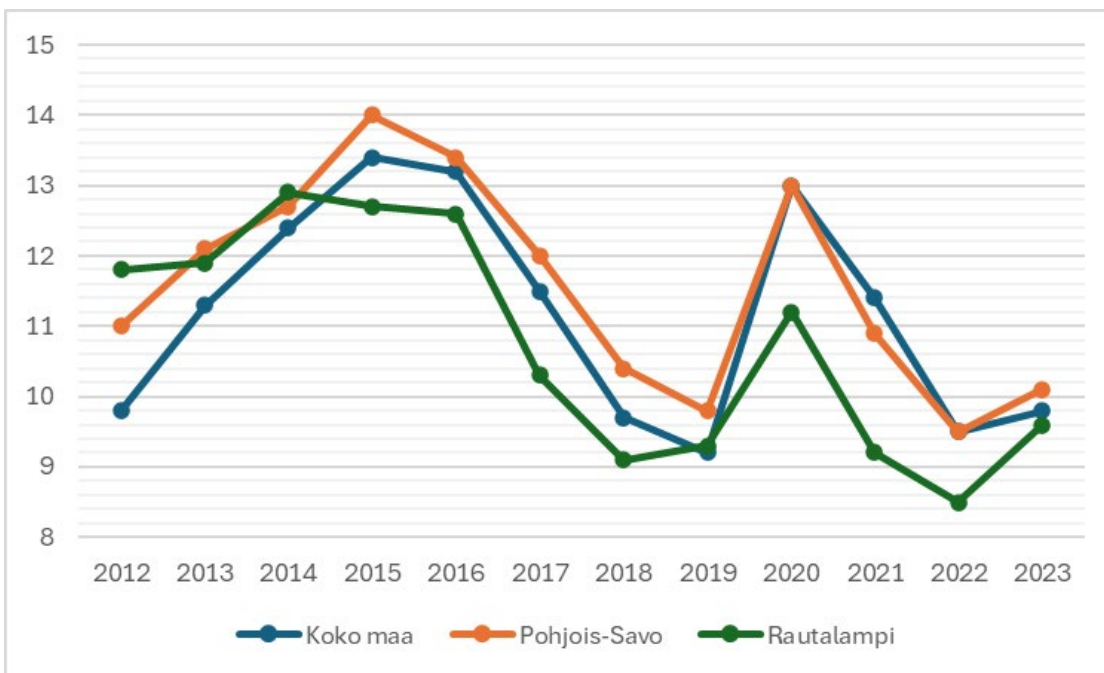
1.5.3 Aluepoliittinen vyöhykejako

Rautalampi kuuluu kaudella 2014–2021 Itä- ja Pohjois-Suomen suuralueeseen ja täten korkeimman tukitason tukialueeseen I.

1.5.4 Kunnan väestön kehitys 1990–2023

1.5.5 Keskimääräinen työttömyysaste % Rautalammilla 2012–2021

1.5.6 Kunnan veroprosentit

Tuloveroprosentti	9,86 %
Kiinteistöveroprosentit	
yleinen	1,05 %
vakituinen asunto	0,75 %
maat asuinrakennukset	1,35 %
tuulivoima	3,10 %

1.6 Yleinen ja oman alueen taloudellinen kehitys 2023

Tilinpäätökseen on koottu lyhyesti tietoja yleisesti julkisen talouden tilasta ja taloudellisesta kehityksestä vuonna 2023. Lisäksi otetaan kantaa Rautalammin kunnan taloustilanteeseen. Samalla huomioidaan verotukseen, työllisyyteen ja väestönkehitykseen liittyviin tekijöihin yleisesti ja oman kunnan kannalta. Näillä kaikilla tekijöillä on keskeistä merkitystä myös kunnan talouteen vaikuttavina tekijöinä yhdessä käyttötalous- ja investointimenojen kanssa.

1.6.1 Julkinen talous ja yleinen taloudellinen kehitys

Maailmantalouden näkymät olivat loppuvuonna 2023 epävarmat. Korkeiden korkojen välittyminen yksityiseen kulutukseen ja siihen liittyvä kuluttajien heikko luottamus sekä maailmankaupan vaatimaton kehitys heikensivät näkymiä. Lisäksi geopoliittiset jännitteet pysyttelivät korkeana Venäjän hyökkäyssodan jatkumisen sekä Lähi-Idän konfliktin takia. Toisaalta inflaation nopea hidastuminen ja työllisyyden pysyttelemine korkealla monessa taloudessa tukivat kasvunäkymiä. Valtiovarainministeriön arvion mukaan maailmantalous kasvaa 2,7 prosenttia vuonna 2024. Kasvu kiihtyy kolmeen prosenttiin vuonna 2025. Maailmantalouden epävarmuuksista huolimatta Yhdysvaltojen talousnäkymät olivat melko suotuisat. Kasvu oli vahvaa vuoden 2023 kolmannella neljänneksellä pitkälti yksityisen kulutuksen ansiosta. Yleisesti arvioitiin, että taloudessa toteutuu ns. pehmeä lasku, eli talouskasvu hidastuu vuonna 2024, mutta talous ei ajaudu taantumaan kireästä rahapolitiikasta huolimatta. Lisäksi inflaatio on hidastunut nopeasti, mikä tukee reaalityloja.

Lokakuussa 2023 puhjennut Lähi-Idän konflikti voi vaikuttaa herkkiin energiamarkkinoihin, joskin pelot kriisin eskaloitumisesta ovat vaimenneet vähitellen. Venäjän hyökkäyssodan pitkittyminen ylläpitää geopoliittisia jännitteitä. Inflaation kiihtyminen uudelleen johtaisi kireän rahapolitiikan jatkumiseen, mikä heikentäisi kasvunäkymiä maailmanlaajuisesti. Kiinan talouden ongelmien kärjistymisen voisi heikentää koko maailmantalouden näkymiä. Ilmastonmuutoksen vaikutukset voivat aiheuttaa odotettua suurempia haitallisia talousvaikutuksia.

Euroalueen talouskasvu pysähtyi loppuvuonna 2023. Kokonaistuotanto supistui vuoden kolmannella neljänneksellä. Erityisesti Saksan teollisuuden näkymät olivat vaikeat. Euroalueen teollisuuden ja palveluiden ennakoivat indikaattorit tasaantuivat heikolle tasolle. Inflaatio hidastui nopeasti, johtaen rahapolitiikan keventymiseen liittyvien odotusten aikaistumiseen.

Suomen talous on kokenut viime vuosina monia isoja häiriöitä, mikä on johtanut suuriin suhdannevaihteluihin. Suomen Pankin esittämät talousnäkymät vuoden 2023 lopussa olivat synkät. Suomen ulkoinen toimintaympäristö oli vaikeutunut, ja talouden suhdannenäkymät heikentyivät syksyn aikana. Suomen talous oli taantumassa, ja talouskehityksen arveltiin olevan laaja-alaisesti heikkoa vielä vuonna 2024. Bruttokansantuote supistui 0,5 prosenttia vuonna 2023 ja supistumisen arvioidaan jatkuvan 0,2 prosentin suuruisena myös vuonna 2024. Suomen Pankin arvion mukaan talouskasvun heikkous on tällä hetkellä laaja-alaista. Aiempaa korkeammat korot kannustivat kotitalouksia säästämään kuluttamisen sijaan. Lisäksi nousseet hinnat ja korot sekä epävarmuus tulevasta hidastivat kotitalouksien kulutuksen kasvua. Talouden toipumista rajoitti myös investointien huomattava supistuminen. Investoinneista erityisesti asuntorakentaminen oli vähäistä. Heikon suhdannetilanteen vuoksi myös työttömyysaste nousi tilapäisesti. Nopean inflaation aika Suomessa näytti sen sijaan jääneen taakse. Euroalueella inflaatio oli lokakuussa 2,9 prosenttia ja Yhdysvalloissa 3,2 prosenttia. Inflaation hillitsemiseksi keskuspankit, muun muassa Euroopan keskuspankki, ovat nostaneet lyhyessä aikaikkunassa toistuvasti ohjaukorkojaan. Alkuvuonna 2023 markkinakorkojen nousu, erityisesti lyhyissä euribor-koroissa, jatkuikin ripeänä. Inflaation on arvioitu pysyvän maltillisena myös vuosien 2024–2026 aikana. Inflaation hidastuessa kotitalouksien ostovoima vahvistuu. Ostovoiman vahvistuminen piristää kotitalouksien kulutusta ja tämä edistää talouden hidasta elpymistä. Kulutuksen kasvua tukevat myös palkkojen nousu ja työllisyyden säilyminen kohtuullisena. Loppuvuodesta 2023 ohjaukorkojen nostot päättyivät ja euriborkorkojen nousu taittui. 12 kuukauden euribor oli korkeimmillaan, neljässä prosentissa kesä-marraskuussa, mutta aivan joulukuun alussa 12 kuukauden euribor kääntyi yllättäen laskuun. Samaan aikaan korkoero lyhyisiin euribor-korkoihin kutistui tai lähes katosi. Markkinat odottavat ohjaukorkojen laskua vuoden 2024 puolella. Pidemmällä aikavälillä euribor-korkojen ennustetaan jäävän 2–3 prosentin tuntumaan.

Valtiovarainministeriö arvioi, että talouden suhdanne kääntyy suotuisammaksi vuoden 2024 aikana vaikka Suomen talous ponnistaa tuleviin vuosiin vajaakuntoisena. Covid-19 pandemia, Venäjän hyökkäys Ukrainaan, hintojen, kustannusten ja korkojen nousu sekä taantuma ovat tukkineet talouden hyvän kehittymisen pitkäksi aikaa.

Julkinen velka nousi vuonna 2023 yli 75 prosenttiin ja vuoteen 2028 mennessä sen uskotaan nousevan yli 85 prosenttiin suhteessa BKT:hen. Sopeutustoimista huolimatta velkasuhde kasvaa edelleenkin. Valtionhallinto, kunnat ja hyvinvointialueet ovat kaikki alijäämäisiä ja kerryttävät velkaa vuosittain.

Valtionhallinnon rahoitusasema on alasektoreista heikoin. Alijäämä heikkeni vuonna 2023 yli 3 prosenttiin ja edelleen vuonna 2025 yli neljään prosenttiin suhteessa BKT:hen. Menoja kasvattavat kuitenkin aiemmin sovitut panostukset mm. varautumiseen, työllisyys- ja koulutusmenoihin ja hävittäjähankintoihin. Hallituksen päättämiä sopeutustoimia kohdistuu myös valtion menoihin. Verotulojen kasvu on aneemista talouden hidastumisen myötä.

Paikallishallinnon alasektoreista kuntahallinto jää edelleen alijäämäiseksi, ja alijäämä syvenee hintojen nopean kasvun ja investointien seurauksena. Ikääntyvä rakennuskanta, muuttoliike ja infrarakentaminen pitävät kuntien investointimenot korkealla. Kesällä 2023

aloittaneen maan hallituksen suunnittelemat menosäästöt ovat merkittäviä, mutta niiden tasapainottava vaikutus on hautautumassa useiden julkista taloutta heikentävien tekijöiden alle. Julkista taloutta murentavat lähivuosina aiempaa huomattavasti heikompi verotulojen kehitys, sosiaaliturvamaksujen kevennykset sekä maksettujen sosiaalietuuksien, julkisen kysynnän ja korkomenojen voimakas kasvu. Julkisen talouden alijäämä suhteessa BKT:hen kasvoi 1,6 prosenttiin vuonna 2023, ja se heikkenee edelleen noin 3,5 prosenttiin vuosina 2024–2026.

Hyvinvointialueiden tiedetään olevan vuonna 2023 alijäämäisiä hintojen ja palkkojen nopean kasvun sekä suurten investointimenojen vuoksi. Hyvinvointialueiden palkkaratkaisut lisäsivät henkilöstömenoja yleistä ansiokehitystä nopeammin, mikä tuo vuosittain alueille sopeutustarpeita. Alueiden tilannetta vaikeuttaa myös pula työvoimasta. Hallitusohjelman toimet vähentävät alueiden menopaineita. Lisäksi alueiden on tulevana vuosina sopeutettava toimintaansa, mikä hidastaa menojen kasvua. Pääministeri Orpon hallitusohjelmassa on useita hyvinvointialueiden tehtäviin liittyviä muutoksia, jotka vähentävät alueiden kustannuksia tai niiden kasvua ja vastaavasti valtion rahoitusta. Lisäksi hallitusohjelmassa on asetettu alueille tavoite hidastaa kustannusten kasvua noin 0,9 mrd. eurolla vuoteen 2027 mennessä. Alueiden omien toimien vaikutusta ei ole huomioitu ennusteessa, vaan ne otetaan huomioon toimien täsmentyessä ja toteutuessa.

Jo aikaisemmin valtionvarainministeriön on arvioinut, että suomalaisen yhteiskunnan todellinen uhka ei niinkään ole talouden ajautuminen hetkeksi taantumaan. Yhteiskunnan todellisena uhkana nähdään näköalattomuus ja näivettyminen. Juurisyyt ovat tutut. Niistä kumpuavia huolia ei saisi haudata äkillisempien, mutta silti väliaikaisiksi jäävien huolien alle. Suomen väestö ikääntyy. Hyvinvointipalvelujen kysyntä kasvaa, mutta tekijöiden määrä ei. Osaajista on kova pula hyvinvointipalveluissa ja laajasti talouden muillakin sektoreilla. Lisäksi talouden voimavarat liikkuvat pysähtyneemmiltä aloilta kasvaville aloille heikommin kuin esimerkiksi muissa Pohjoismaissa ja tuottavuus kasvaa näitä verrokkejamme hitaammin. Hyvinvointialueiden ensimmäisen toimintavuoden haasteet ovat osoittaneet valtionvarain ministeriön arviot varsin oikeanlaisiksi.

Myös Suomen Pankki arvioi, että julkisen talouden menot pysyvät tuloja suurempina tulevana vuosina. Väestön ikääntyminen lisää hoito- ja hoivakuluja, ja samalla velan korkomenot kasvavat. Julkisen talouden vajetta paikataan velkaa ottamalla. Velkasuhde kasvaa huomattavasti vuodesta 2024 alkaen ja päättyy lähelle 75 prosenttia vuoden 2025 lopulla. Julkisen talouden korjausliike vaatii merkittäviä menoleikkauksia ja veronkorotuksia tulevana vaalikausina. Suomen Pankin arvio kestävyysvajeesta on noin 4 % suhteessa BKT:hen.

Julkisen taloudenpidon lähtökohta on, että tulot ja menot sovitetaan talouden suorituskyvyn asettamaan raamiin. Lisäksi julkisessa taloudessa pitää ylläpitää liikkumavaraa epäsuotuisamman kehityksen varalle. Taloudenpidon raami on ahdas ja jatkuva velkaantuminen ja muiden vastuiden kasvu syövät liikkumavaraa raamin sisällä. Julkisen taloudenpidon kestävyysongelman juurisyy on, että talouden suorituskyky ei riitä julkisen sektorin tarpeisiin – lakisääteisiin ja muihin. Suomessa halutaan kuitenkin tarjota pohjoismaisten verrokkiemme tasoiset julkiset palvelut ja etuudet, vaikka talouden suorituskyky on verrokkejamme heikompi. Tätä juurisyytä ei pääse pakoon eikä se korjaannu itsestään. Inflaatiosta ei ole korjaamaan tilannetta. Päinvastoin. Inflaatio estää talouden voimavaroja kohdentumasta tehokkaasti ja vaatii talttuakseen korkeampia

korkeaa ja heikompaa työllisyyttä. Inflaatio heikentää edellytyksiä kasvattaa julkisen taloudenpidon raamia. Julkisen sektorin tarpeiden ja talouden suorituskyvyn yhteen sovittamisessa on kaksi puolta. Muuttamalla talouden toimintaympäristöä määrittäviä sääntöjä ja järkevällä julkisella rahankäytöllä voidaan tehostaa voimavarojen käyttöä taloudessa, tukea kasvua ja tulonmuodostusta ja luoda väljyyttä siihen raamiin, johon julkinen taloudenpito sovitetaan. Ilmastonmuutos ja luontopääoman ylikulutus pakottavat joka tapauksessa löytämään nykyistä tehokkaampia ja kestävämpiä tapoja tuottaa, kuluttaa ja luoda kasvua taloudessa.

Valtiovarainministeriön mukaan onkin selvää, ettei julkisen talouden rahoituksen epätasapainoa ei ole mahdollista korjata ilman julkisiin menoihin ja tuloihin kohdistuvia suoria ja nopeavaikutteisia toimia. Lisäksi tarvitaan korkeampaa työllisyyttä ja nopeampaa kasvua – ja nimenomaan tavalla, joka vahvistaa julkisen talouden rahoitusta pitkällä aikavälillä. Jää vain kysymys miten uutta kasvua pitää hakea ja miten?

Valtionvarainministeriö arvio, että myös ilmastonmuutos ja luontokato haastavat muuttamaan tuotannon ja kulutuksen nykyisiä rakenteita. Niiden hillitseminen vaatii uutta teknologiaa, uusia tapoja kohdentaa pääomia, järjestää työ ja tuottaa arvoa taloudessa sekä valtavasti uutta tuotantokapasiteettia ja uusia investointeja. Muutos on jo käynnissä ja etenee nopeasti. Yritykset ympäri maailmaa etsivät ratkaisuja ja kilpailevat paikasta muutoksen eturintamassa. Paikalleen pysähtyvät jäävät jälkeen. Yritykset rakentavat uutta kapasiteettia maihin, joissa puitteet uudelle tuotannolle ovat suotuisimmat. Kilpailu investoinneista on kovaa. Jotta Suomi pysyy jatkossa mukana ja selviää murroksesta yhtenä voittajista, sen on kyettävä uudistumaan ja tarjoamaan kestäviä ja kilpailukykyisiä ratkaisuja uuden talouden tarpeisiin. Lisäksi talouspolitiikan pitää tukea uudistumista kokonaisvaltaisesti ja johdonmukaisesti. Vain uudistamalla Suomi kykenee välttämään näivettymisen ja julkista taloudenpitoa uhkaavan ahdingon ja tarjoamaan kestävä valinnan mahdollisuudet tuleville sukupolville. Tämä uudistumisen vaade koskee Suomen valtion lisäksi kaikkia meitä yksittäisiä yrityksiä ja ehdottomasti myös kuntia.

Kuntaliiton arvion mukaan kuntien ja kuntayhtymien tilinpäätösarviotiedot vuodelta 2023 jäivät hieman odotuksista. Silti kokonaisuutena kuntatalouden tunnuslukuja voidaan pitää vahvoina. Kuntatalous saavutti viiden vuoden tauon jälkeen tasapainon, kun investoinnit huomioiva rahoitusjäämä nousi 200 miljoonan euron ylijäämään. Tätä aikaisemmin kuntatalous oli tasapainossa vuonna 2006. Myös tilikauden tulos nousi poikkeuksellisen vahvalle tasolle: 1,8 miljardiin euroon. Tiedot käyvät ilmi kuntatalouden tilaa arvioivasta Kuntaliiton tilinpäätösanalyysistä vuodelta 2023.

Kuntien vahva tilikauden tulos ohjautuu nopeasti kasvaneiden investointien rahoittamiseen. Kunnat käyttivät ylijäämäänsä myös lainakannan vähentämiseen alustavan arvion mukaan yhteensä 300 miljoonalla eurolla. Kuntien lainakanta on pienentynyt jo toista vuotta peräkkäin. Kuntaliiton arvioiden mukaan tulevina vuosina kuntien taloutta haastavat ikääntynyt ja osittain epätarkoituksenmukainen rakennuskanta, ilmastotavoitteisiin liittyvien investointitarpeiden toteuttaminen ja kunnan perusinfraan liittyvän korjausvelan kasvu. Toisaalta kuntien taloutta ja erityisesti talouden ennakoitua helpottaa se, että eniten yllättäviä menoilytyksiä aiheuttaneiden sote-palveluiden järjestämisvastuu on poistunut kunnilta. Lasten ja nuorten ikäluokkien määrä supistuu muutamaa vaille kaikissa kunnissa ja siten vähintäänkin laskennallinen palvelutarve

pienenee. **Todellinen mahdollisuus kustannusten sopeutukseen ei kuitenkaan kulje käsi kädessä laskennallisen palvelutarpeen muutoksen kanssa.**

Kuntaliito arvioi, että kuntatalouden 2023 vahvat tunnusluvut saavutettiin pitkälti sote-uudistukseen liittyneiden kertaluonteisten poikkeuserien avulla. Ilman niitä kuntien ja kuntayhtymien talous olisi ollut vuonna 2023 1,9 miljardia euroa heikompi. Poikkeuserien taustalla vaikuttivat muun muassa vuodelta 2022 vuodelle 2023 siirtyneet 1,4 miljardin euron suuruisiksi arvioidut verotilitykset eli niin sanottu sote-uudistuksen verohäntä. Kuntien toimintamenot supistuivat sote-muutoksen vuoksi arviolta 50–60 prosenttia, mutta verotuloissa muutos oli verohäntien vuoksi pienempi.

Kunnille maksettiin ennakkollisen sote-siirtolaskelman mukaan myös noin 500 miljoonaa euroa liikaa valtionosuuksia, jotka ovat määrä periä takaisin valtiolle lähivuosina.

Euromääräisesti suurin poikkeuserä oli vuodelle 2023 kertyneet vanhempien verovuosien kunnallis- ja yhteisöverotulot, jotka maksuunpantiin korkeimmilla tuloveroprosenteilla ja yhteisöveron jako-osuuksilla. Nämä verotulot jäivät kertaluonteiseksi.

Rahoitusmarkkinoiden kireä tilanne heijastui myös kuntasektorin korkokuluihin, jotka kasvoivat noin 150 miljoonalla. Kuntien lainakannan keskimääräiset korkokulut kasvoivat kuitenkin huomattavasti markkinakorkoa hillitymmiin. Kuntatalousohjelman mukaan sote- ja työvoimapalvelu-uudistukset vaikeuttavat kuntien talouden ennakointia, kun kuntien tehtäväkenttä, kustannukset ja tulojen rakenne muuttuvat voimakkaasti.

Kustannusten kasvun hillitsemiseksi sekä palveluiden laadun ja osaavan työvoiman saatavuuden turvaamiseksi joudutaan niin kunnissa kuin valtakunnallisestikin etsimään uusia tapoja tuottaa palveluita. Tästä esimerkkinä on vuonna 2025 voimaan tuleva työvoimapalvelu-uudistus, jonka myötä suurin osa kunnista järjestää jatkossa palveluita yhteistyössä muiden kuntien kanssa.

1.6.2 Verotus

Kunnat ovat merkittäviä verottajia Suomessa. Ne keräävät veroja kuntalaisten tuloista kunnallisveroina ja kiinteistöistä kiinteistöveroina. Kunnallisvero on arvonlisäveron ohella verokertymältään merkittävin yksittäinen vero Suomessa.

Maksettavan kunnallisveron määräytyminen riippuu kuntalaisten veronalaisista ansiotuloista sekä niistä tehtävistä vähennyksistä. Merkittävimmät ansiotulolajit ovat palkka- ja eläketulot. Tuloista tehtäviä vähennyksiä ovat muun muassa eläketulovähennys, matkakustannukset, tulonhankkimiskulut, ansiotulovähennys ja perusvähennys. Tulosta tehtävät vähennykset vähentämällä saadaan verotettava tulo, josta veron määrä lasketaan kunnan tuloveroprosentin mukaisesti. Näin saadaan vero tulon perusteella, josta vielä vähennetään kunnallisverosta suoraan tehtävät vähennykset. Näistä merkittävin on työtulovähennys. Muita vähennyksiä on esim. kotitalousvähennys. Asuntolainen korkovähennys poistui vuonna 2023.

Kunnallisveroprosentit muuttuvat vuoden 2023 alussa historiallisesti. Sote-uudistuksen rahoituslaki määräsi, että Manner-Suomen kuntien tuloveroprosentit laskivat 12,64 prosenttiyksikköä vuonna 2023 ja vastaava summa siirtyi valtion verotukseen. Manner-Suomen kunnat eivät voineet muuttaa vuoden 2023 kunnallisveroprosenttejaan. Tuloveroprosentteihin ei tehty muutoksia myöskään Ahvenanmaalla.

Manner-Suomessa kunnallisveroprosentit vaihtelivat 4,36–10,86 prosentin välillä vuonna 2023. Keskimääräinen kunnallisveroprosentti oli 7,38. Kunnallisveron arvioidaan tuottavan kunnille vuonna 2023 tuloveroa noin 10 miljardia euroa, joka on noin 11,6 miljardia vähemmän kuin vuonna 2022.

Ahvenanmaan kuntien tehtävät eivät muuttuneet uudistuksessa, joten niiden kunnallisveroprosentteja ei leikattu. Terveystuotopalvelut olivat jo pidemmän aikaa olleet Ahvenanmaan maakunnan hallituksen vastuulla.

Sote-uudistuksesta johtuvat rajoitukset eivät ulottuneet kiinteistöverotukseen, joten kunnat saivat muuttaa myös vuonna 2023 kaikkia kiinteistöveroprosenttejaan lain mahdollistamissa rajoissa.

Vakituisen asunnon kiinteistöveroa laski 15 kuntaa. 12 kuntaa muutti yleistä kiinteistöveroprosenttiaan. Näistä laskijoita oli puolet. Valtaosa veromuutoksia tehneistä kunnista oli pieniä kuntia.

Kiinteistöveromuutosten vähäisyys ja runsas laskijoiden määrä yllätti myös Kuntaliiton asiantuntijat. Vaikka tulevaisuus oli sumuinen, kunnat halusivat veropäätöksillään tukea asukkaitaan, kun asumisen ja elämisen kustannukset muuten nousivat vauhdikkaasti. Verokevennykset suunnattiin erityisesti vakituisen asunnon kiinteistöveroon. Kuntaliiton arvion mukaan taustalla vaikutti myös kuntien vahva muu verokehitys koronaelpymisen pohjilta. Kuntien vuoden 2023 verotulot muodostuivat poikkeuksellisen hyväksi. Tämä johtuu siitä, että kunnille kertyi vuonna 2023 aiempien vuosien korkeammilla veroprosenteilla laskettuja verotuloja arvioitiin Kuntaliitosta. Rautalammin kunnan kiinteistöveroselvitys on valmistunut vuonna 2019 aikana ja selvityksen tulovaikutukset näkyvät parantuneina kiinteistöverotuloina.

Pohjois-Savon kuntien tuloveroprosentit vaihtelevat 7,86 %:sta 9,86 %:iin vuonna 2023. Korkein tuloveroprosentti on Rautalammillä ja alhaisin Iisalmissa ja Keiteleellä.

1.6.3 Työllisyys

Tilastokeskuksen työvoimatutkimuksen mukaan 15–74-vuotiaita työllisiä oli keskimäärin 2 628 000 ja työttömiä 204 000 vuonna 2023. Työllisiä oli 8 000 enemmän ja työttömiä 14 000 enemmän kuin edellisellä vuonna. 20–64-vuotiaiden työllisyysaste oli 77,9 % vuonna 2023.

Pohjois-Savossa oli joulukuun lopussa 13 322 työtöntä työnhakijaa, mikä on 1 640 työtöntä työnhakijaa enemmän kuin vuosi sitten (14,0). Näistä lomautettuja oli 2 279, mikä on 925 lomautettua enemmän kuin vuonna 2022 samaan aikaan (68,3 %).

Työttömien työnhakijoiden määrä ilman lomautettuja oli 11 053 mikä puolestaan on 715 henkilöä enemmän kuin vuosi sitten vastaavaan aikaan. Työttömien työnhakijoiden osuus työvoimasta Pohjois-Savossa oli joulukuussa 11,9 % mikä on 1,5 prosenttiyksikköä vuotta 2022 korkeampi. Koko maan työttömien työnhakijoiden osuus työvoimasta oli joulukuussa 11,2 %.

Nuoria, alle 25-vuotiaita työttömiä työnhakijoita oli joulukuunlopussa 1 595, mikä on 147 enemmän kuin joulukuussa 2022. Pitkäaikaistyöttömiä eli yli vuoden yhtäjaksoisesti työttömänä olleita oli Pohjois-Savossa joulukuun lopussa 3 857 henkilöä, mikä on 2,8 % edellistä vuotta vähemmän. Seutukunnittain tarkasteltuna työttömien työnhakijoiden määrä kasvoi joulukuussa kaikilla Pohjois-Savon seuduilla. Uusia avoimia työpaikkoja ilmoitettiin Pohjois-Savon työ- ja elinkeinotoimistoon joulukuun aikana 2 371, mikä on 116 työpaikkaa vähemmän kuin vuoden 2022 lopussa (4,7 %).

Pohjois-Savon liiton mukaan keskeisiä trendejä vuoden 2023 osalta olivat seuraavat: Työttömiä työnhakijoita 1 640 enemmän kuin vuotta aikaisemmin. Kokoaikaisesti lomautettuja 925 enemmän kuin vuotta aikaisemmin. Vuoden takaiseen verrattuna miesten työttömyys kasvoi 20,1 % ja naisten työttömyys 4,0. Aktivointiasteeseen laskettavissa palveluissa 122 henkilöä vähemmän kuin vuosi sitten. Uusia avoimia työpaikkoja 116 vähemmän kuin edellisvuonna.

Seutukunnittain tarkasteltuna työttömien työnhakijoiden määrä kasvoi joulukuussa kaikilla Pohjois-Savon seuduilla. Suhteellisesti eniten työttömien työnhakijoiden määrä kasvoi edellisen vuoden vastaavaan ajankohtaan verrattuna Varkaudessa (18 %) ja Kuopiossa (15 %). Matalin työttömien työnhakijoiden osuus työvoimasta on seutukunnittain tarkasteltuna Sisä-Savossa (11,2) ja korkein puolestaan Koillis-Savossa (14,1 %). Rautalammillä työttömiä työnhakijoita vuoden 2023 joulukuussa oli 141. Heistä lomautettuna oli yhteensä 29 henkilöä. Työttömistä lomautettuna oli yhteensä 29 henkilöä. Työttömien työnhakijoiden osuus työvoimasta oli 12,3 prosenttia. Myös laaja työttömyys oli kasvanut vuoteen 2022 verrattuna.

Rautalammin kunnassa on vahva tahtotila tukea kuntalaisten työllistymistä työllisyyttä edistävien palvelujen avulla yhteistyössä muiden toimijoiden ja monialaisen yhteispalveluverkoston (TYP) kanssa. Kunta tukee kuntalaisten työllistymistä työllisyyttä edistävien palvelujen avulla yhteistyössä muiden toimijoiden ja monialaisen yhteispalveluverkoston kanssa. Kuntalaisten käytettävissä ovat työllistymistä edistävät ohjaus- tuki- ja valmennuspalvelut. Pääpainopisteessä ovat olleet nuoret ja pitkään työttömänä olleet työnhakijat. Näin ollen työnhakijan on ollut mahdollista löytää yksilöllisiä työllistymis- ja opiskeluratkaisuja. Työnantajalle tämä tarjoaa mahdollisuuden löytää työntekijöitä työyhteisöönsä. Toimimme tarvittaessa yhteyshenkilönä TE-toimistoon selvittäen työnhakijan mahdollisuudet esim. palkkatukeen ja työkokeiluun. Kunnalla on myös neuvonta- ja ohjauspalvelua ja kunnan kautta saa tietoa työllistymistä tukevista palveluista ja tukimuodoista sekä tarpeen mukaan käytännön apua hakemusten ja lomakkeiden täyttämiseen työllistettäessä. Mikäli työnhakijana olevan henkilön palkkaaminen edellyttää ammatillista lisä- tai täydennyskoulutusta, työsuunnittelija auttaa löytämään soveltuvan koulutusmuodon. Tukea työssäoppimisen toteuttamiseen on mahdollista saada kunnan kautta. Kunta hakee, järjestää ja välittää työnhakija-asiakkaille ammatillista osaamista kehittäviä ja ammattialaa selkiyttäviä työkokeilupaikkoja eri

ammattialoilta. Työssä onnistumisen tueksi kunta voi tarjota yksilöllistä ohjausta työnantajalle ja työkokeilijalle työkokeilun alkuvaiheessa. Työnantajat voivat ilmoittaa halukkuudestaan vastaanottaa työkokeilija yritykseen.

Alkuvuodesta 2023 kunnan työllisyyspalveluista on puuttunut työntekijä, mutta helmikuusta alkaen työllisyyspalveluihin on saatu työsuunnittelija. Työsuunnittelija on tehnyt tiivistä yhteistyötä kunnan kotoutumisohjaajan kanssa. Kotouttamisohjaaja on toiminut kunnassa 50 %:n työajalla yhdessä Suonenjoen kaupungin kanssa.

Pohjois-Savon kuntien osuus osarahoittamasta työmarkkinatuesta oli reilut 20 milj.€ vuonna 2023. (20 039 516 €), mikä on vajaa 300. 000 € edellisvuotta enemmän. Kuntien osarahoittaman työmarkkinatuen määrä kasvoi yhdeksässä ja laski kymmenessä kunnassa Pohjois-Savossa. Rautalammin kunnan osarahoittama työmarkkinatuki oli vuonna 2023 99.686 €, kun se oli vuonna 2022 93.855 €.

1.6.4 Väestönkehitys

Tilastokeskuksen ennakkotietojen mukaan Pohjois-Savon väkiluku kasvoi 487 asukkaalla vuonna 2023. Vuonna 2022 väkiluku laski 674 asukkaalla ja vuonna 2021 kasvua oli vain 98 asukkaan verran. Vuosina 2017–2020 väkiluku laski keskimäärin yli 1 100 hengen vuosivauhtia. Viime vuoden kasvua selittää erityisesti maahanmuuton voimakas kasvu.

Pohjois-Savossa syntyvyysluvut ovat alhaisia ja kuolleisuusluvut korkeita. Vuonna 2023 luonnollinen väestönlisäys oli -1 484 henkeä. Vuotta aiemmin luku oli -1 583 henkeä. Pohjois-Savo keräsi kuntien välistä muuttovoittoa 653 henkeä, kun vuotta aiemmin muuttovoittoa oli 21 ja vuonna 2021 707 henkeä. Kuntien välinen nettomuutto oli Kuopion ohella positiivista Vesannolla ja Joroisissa, kaikissa muissa kunnissa se oli negatiivista.

Maahanmuuton kasvu on parin viime vuoden aikana ollut Pohjois-Savossa voimakasta. Vuonna 2023 nettomaahanmuutto oli ennakkotietojen mukaan 2022 henkeä. Vuonna 2022 luku oli 892 henkeä, eli kasvua kertyi 127 %. Vuonna 2021 nettomaahanmuutto oli 581 henkeä ja vuonna 2020 515 henkeä.

Sisä-Savossa väestö väheni 117 asukkaalla (vuosi sitten -282). Kokonaismuutos oli jokaisessa kunnassa negatiivista, mutta kaikissa kunnissa väestö väheni vähemmän kuin edellisenä vuonna ja Vesannolla laskua oli vain yhden hengen verran. Lisäksi Vesannolla kuntien välinen nettomuutto oli positiivista (22 henkeä). Kaikissa muissa kunnissa kuntien välinen nettomuutto oli tappiollista ja yhteensä Sisä-Savossa oli kuntien välistä muuttotappiota 70 henkeä. Edellisvuonna muuttotappiota kertyi 110 henkeä. Nettomaahanmuutto kasvoi Sisä-Savossa ja oli 149 henkeä. Vuoden 2022 luku oli 29 henkeä.

Rautalammillä lapsia syntyi 14. Luonnollinen väestönlisäys oli kuitenkin -37, sillä kuolleita oli 51. Kuntien välisessä nettomuutossa kehitys oli -31 henkilöä. Maahanmuutto sen sijaan oli 37 henkilöä. Kokonaismuutos tammi-joulukuun 2024–32 henkilöä kun vuosi sitten muutos oli -69. Kunnan väkiluku vuoden 2023 lopussa oli 2932 henkilöä (v.2022 /2964).

1.7 Sisäinen valvonta

1.7.1 Sisäisen valvonnan periaatteet

Sisäisen valvonnan tarkoituksena on edistää kunnan toiminnan laadukasta johtamista, riskien ennaltaehkäisyä ja hallintaa, mahdollisuuksien ja vahvuuksien hyödyntämistä, toiminnan jatkuvaa kehittämistä ja tuloksellisuuden arviointia. Sisäisellä valvonnalla tarkoitetaan yleisesti kaikkia niitä toiminta- ja menettelytapoja, joilla tilivelvolliset toimielimet, viranhaltijat ja muut esimiehet pyrkivät varmistamaan, että kunnan toiminta on taloudellista ja tuloksellista, päätösten perusteena oleva tieto on riittävää ja luotettavaa, lain säännöksiä, viranomaisohjeita ja toimielinten päätöksiä noudatetaan, omaisuus ja voimavarat turvataan. Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestäminen perustuu kunnan perustehtävään, toimintaympäristön analysointiin, kuntastrategiaan sekä toiminnan ja talouden tavoitteisiin. Riskienhallinta sisältää kunnan tavoitteita uhkaavien riskien tunnistamisen, arvioinnin ja priorisoinnin sekä tuloksellisen hallinnan. Valtuuston hyväksymien tavoitteiden saavuttamiseksi sekä hyvän hallintotavan toteutumiseksi riskien tunnistamisen, hallinnan sekä sisäisen valvonnan toimintatavat tulee sisällyttää mm. johtamis- ja päätöksentekoprosesseihin toiminnan ja talouden sekä investointien riski- ja lisäarvoperustaiseen suunnitteluun.

Omistajaohjauksen näkökulmasta konserniyhtiöiden laadukasta päätöksentekoa ja riskienhallintaa edistetään konserniohjeen määräyksillä, asiantuntevilla hallituksen jäsenillä, sekä velvollisuudella hankkia kunnan kanta konserniohjeessa määritellyissä merkittävässä asiakokonaisuuksissa ennen päätöksentekoa. Konsernivalvonnan merkitys kasvaa sitä mukaa, kun konsernissa olevan omaisuuden, erityisesti kiinteistöomaisuuden ja vastuiden määrä konserniyhtiössä kasvaa. Valvottavia asioita ovat mm. yhtiöiden velkaantuminen, sekä kiinteistöomaisuuden kunto sekä sen tarkoituksenmukainen arviointi. Vuoden 2023 aikana kunnan tytäryhtiöiden hallitusjäsenet osallistuivat SavoGrow kunnille yhteisesti järjestettyyn KHO-koulutukseen. Koulutuksen tarkoituksena oli parantaa kunnallisissa yhtiöissä toimivien hallitusjäsenten ammatillista osaamista.

Kunnassa hyväksyttiin uusi sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan ohje vuoden 2023 aikana. Ohjeistukseen sisältyy myös Kuntaliiton mallin mukainen riskien arviointitaulukko, joka on johtoryhmän vakiintunut työkalu. Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan perusteista annetaan vuosittain ohjeistusta ja neuvontaa talousarvion täytäntöönpano-ohjeissa. Tätä ohjeistusta on pyritty erityisesti viime vuosina tarkentamaan. Toimialoja on ohjeistettu raportoimaan välittömästi merkittävistä poikkeuksista sisäisessä valvonnassa.

1.7.2 Säännösten, määräysten ja päätösten noudattaminen

Lakien ja muiden säädösten sekä päätösten noudattaminen ja valvonta on keskeinen julkisen organisaation hyvän toiminnan tunnusmerkki ja tavoite. Tämä on erityisen tärkeää lakisääteisissä tehtävissä. Tällaisia tehtäviä on erityisesti rakennustarkastuksessa ja koulutoimessa. Hallintosäännön ja määräysten noudattamista valvotaan osana esimiestyötä. Uusi hallintosääntö hyväksyttiin vuonna 2023. Muutoksia tuli erityisesti hyvinvointialueille siirtyvien toimintojen osalta. Sopimusten valvonnan merkitys on kasvanut erilaisten palvelujen oston sekä ulkoistusten kasvun myötä. Vastuu sopimusten valvonnasta on lähtökohtaisesti niiden hyväksyjällä. Sopimuksien määrä on kasvanut hallintokunnissa ja siksi niiden ylläpito ja muu valvonta on ensisijaisesti ko. hallintokunnan tehtävänä. Koska sopimuksilla useimmiten toteutetaan hallintokunnan tehtävää tai sen osaa, myös sen valvonta on lähtökohtaisesti osa kunnan sisäistä valvontaa. Sopimuksiin liittyy usein kohtalaisia taloudellisia vaikutuksia ja ne ovat myös mahdollisia riskikohteita.

Johdon vastuulla oleva riskienhallinta on osa sisäistä valvontaa, ja sen tavoitteena on saada kohtuullinen varmuus kunnan strategisten, toiminnan ja talouden tavoitteiden saavuttamisesta sekä toiminnan jatkuvuudesta ja häiriöttömyydestä. Riskienhallinnalla ennaltaehkäistään toiminnan jatkuvuutta ja häiriöttömyyttä uhkaavia tapahtumia perustuen ydintoimintojen ja järjestelmien tunnistamiseen, hyväksyttävän riskitason määrittelyyn sekä riittävien riskien hallinnan menetelmien toimeenpanoon.

1.8 Riskienhallinta

Riski on epävarmuuden vaikutus tavoitteisiin. Vaikutus on poikkeama odotetusta, niin myönteisessä kuin kielteisessä mielessä. Riskienhallinta on osa sisäistä valvontaa. Riskienhallinnalla tarkoitetaan järjestelmällisiä menettelytapoja, joiden avulla

- tunnistetaan ja kuvataan kunnan ja kuntakonsernin toimintaan liittyviä riskejä
- arvioidaan riskien merkittävyyttä ja toteutumisen todennäköisyyttä sekä
- määritellään toimintatavat riskien hallitsemiseksi, valvomiseksi ja raportoimiseksi

Riskienhallintaprosessi kattaa:

- toimintaympäristön analysoinnin
- uhkien ja mahdollisuuksien riittävän kokonaisvaltaisen tunnistamisen ja kuvaamisen
- uhkien ja mahdollisuuksien toteutumisen todennäköisyyden ja seurauksen analysoinnin
- riskien hallinnan menettelyiden ja mahdollisuuksien hyödyntämisen määrittelyn sekä
- toimeenpanon valvonnan ja tuloksellisuuden raportoinnin sekä arvioinnin

Huomioitavaa on, että talouden tasapainotuksen ongelmat ja julkisen talouden yleiset ongelmat ovat kunnan keskeisimmät riskit tällä hetkellä. Vuoden 2022 osalta maailmantilanne muuttui merkittävästi Venäjän aloitettua sota Ukrainaa vastaan. Sodan alkaminen Euroopassa muutti varautumisen merkityksen korostamista yksittäisen kunnankin osalta. Siksi vuoden 2023 aikana on kiinnitetty huomiota valmiussuunnitelman päivittämiseen. Pohjois-Savon kuntien ja pelastuslaitoksen yhteiseen yhteistyöryhmän kokoukseen osallistuttiin lokakuussa 2023. Lisäksi vuoden 2023 aikana Rautalammin kunnan valmiustyöryhmä osallistui Itä-Suomen aluehallintovirasto järjestämään ITÄ23 - valmiusharjoituksen 8.-9.11.2023. Harjoituksen teemana olivat väestönsuojelu ja säteilyonnettomuuden jälkivaihe. Harjoituksen yhteydessä käytiin läpi myös Virve-yhteyskokeilu.

Harjoitusten lisäksi huomiota on kiinnitetty mm. kyberturvallisuuteen, sillä maailman tilanteessa on ollut jatkuvia epävarmuustekijöitä. Kunnan strategiset riskit liittyvät väestönkehitykseen ja palvelurakenteen yhteensovittamiseen. Kunnan väestölliseen huoltosuhteeseen tulee kiinnittää huomiota.

1.8.1 Henkilöriskit

Operatiivisista riskeistä keskeisempiä ovat henkilöstöriskit. Kunnan henkilöstöorganisaatio on kapea ja sen kaikilla tasoilla on avainhenkilöitä, joiden korvaaminen lyhyellä aikavälillä on kunnalle erittäin haasteellista. Äkilliset pitkät poissaolot tai irtisanoutumiset voivat heikentää huomattavasti organisaation tuloksellisuutta ja palvelutason ylläpitämistä sekä hallinnollisen työskentelyn laatua. Henkilöstöriskit liittyvät yleisesti myös henkilöstön osaamiseen ja saatavuuteen.

Rautalammin kunnassa on pyritty siihen, että jokaiselle keskeisessä tehtävässä olevalle on nimetty sijainen, jolloin varmistetaan riittävä osaaminen ja tehtävien sujuminen yllättävien tilanteiden varalta. Henkilöstön osaamisen varmistamiseen ja ns. hiljaisen tiedon siirtymiseen on kiinnitetty huomiota. Eläkkeelle lähtöihin on varauduttu ja uuden henkilön perehdyttämiseen ennen eläkkeelle lähtevän poistumista.

Henkilöstökoulutukseen ja johtamiskoulutukseen on kiinnitetty huomiota. Henkilöriskinä on myös riittävän ammattitaitoisen ja koulutetun henkilöstön saaminen avoimena oleviin tehtäviin ja virkoihin. Kilpailu ammattitaitoisesta työvoimasta tulee olemaan haaste ja siksi kiinnostavan ja positiivisen työnantajaimagon luomiseen tulee panostaa. Myös kilpailukykyiseen palkkatasoon kunnan on pystyttävä vastaamaan huomioiden alueellinen palkkakehitys. Parin viime vuoden aikana kunnassa on kiinnitetty erityisesti huomiota henkilöstön jaksamiseen. Henkilöriskeinä on nähtävä myös mahdollinen työssä uupuminen ja jaksamishaasteet. Asiaan on pyritty löytämään työterveyshuollon kanssa matalan kynnyksen keinoja, joiden avulla on pyritty varmistamaan henkilöstön jaksaminen. Vuoden 2022 aikana kunnassa oli työterveyshuollon rajoitetut palvelut käytössä, mutta Mieli -huolipalvelut pidettiin voimassa. Lisäksi hyvinvointiin ja jaksamiseen liittyviä toimia on edistetty hankkimalla asiantuntija-apua luottamushenkilöiden ja viranhaltijoiden (johtoryhmä) yhteistyön parantamiseksi ja hyvän työyhteisön rakentamiseksi. Kunta on ollut mukana Kuntaliiton USO verkostoprojektissa. USO tulee sanoista uuden sukupolven organisaatiot ja keskeisenä kauden kärkiteema on ollut uudistuvien kuntien johtaminen, jossa keskiössä on erityisesti kuntien johtamisen tukeminen ja tuki kunnille erilaisten

muutosten – kuten hyvinvointialueuudistuksen ja TE 2024 palvelu-uudistuksen – keskellä. Lisäksi USO verkostossa on keskitytty kaksoisjohtamisen haasteisiin.

Viime vuosina kunnan henkilöstössä on tapahtunut muutoksia niin työntekijöiden kuin esihenkilöidenkin osalta. Sitoutuneen ja ammattitaitoisen henkilöstön löytyminen tulee olemaan tulevaisuudessa yhä suurempi riski. Työhyvinvoinnin kehittämiseen ja hyvään työnantajapolitiikkaan sitoutuminen ovat paras keino vaikuttaa asiaan.

1.8.2 Tietojärjestelmäriskit

Operatiivisia ja merkittäviä riskejä edustaa myös tietojärjestelmä- ja tietosuojariskit. Nykyorganisaatiot toimivat koko ajan enemmän tietojärjestelmien varassa. Tietojärjestelmien pettäminen voi heikentää tai lamauttaa täysin organisaation tai sen osan. Tietoturvariskillä tarkoitetaan negatiivisia seurauksia tapahtumista, joiden seurauksena tieto ei ole turvassa ulkopuolisilta, tieto ei ole käytettävissä oikeaan aikaan oikeilla henkilöillä tai tietojen virheettömyyttä ei voida taata. Tietojärjestelmiin kohdistuvat suurimmat riskit ovat pääsääntöisesti tunnistettu ja niihin on varauduttu sekä teknisin että hallinnollisin keinoin. Tietoturva- ja tietosuojan päivitystyön on jatkuva prosessi, jota on seurattava koko ajan. EU:n tietosuojasetus astui voimaan 25.5.2018 ja sen tuomat velvoitteet on huomioitava sellaisenaan kunnan toiminnassa. Asetus toi sekä rekisterinpitäjille että henkilötietojen käsittelijöille uusia tehtäviä ja velvollisuuksia. Rekisterinpitäjä on vastuussa siitä, että se toteuttaa tarvittavat tekniset ja organisatoriset toimenpiteet, joilla varmistetaan ja käytännössä myös osoitetaan, että henkilötietojen käsittelyssä noudatetaan tietosuojasetuksen vaatimuksia. Tietojärjestelmä- ja tietosuojariskien hallinta vaativat tulevien vuosien aikana merkittävästi lisähuomiota myös Rautalammin kunnassa.

1.8.3 Rahoitusriskit

Kunnilla on sekä investointeihin liittyvää pitkäaikaista vieraan pääoman rahoitusta ja että kassanhallintaan liittyvää lyhytaikaista rahoitusta. Kunnan ottamat lainat muodostavat yhdessä lainasalkun. Lainasalkun kokonaiskorko voi muuttua markkinakorkojen muuttuessa ja yksi keskeinen lainasalkkuun liittyvä kunnan päätettävissä oleva asia on lainojen korkojen suojautuminen taso markkinakorkojen muutosta vastaan. Maksuvalmiusriskiä hallitaan maksuvalmiussuunnittelulla. Lyhytaikaiseen rahoitukseen kunnalla on käytössä luottolimitit sekä kuntatodistusohjelma. Rautalammin kunnalla ei olevaluuttariskejä. Lainat ovat Kuntarahoitus Oyj:n ja rahoituslaitosten luottoja. Korkoriskiä on suojattu johdannaisilla ja sitomalla iso osa lainoista kiinteisiin korkoihin. Jo vuoden 2022 loppupuolella korkosuojauksen merkitys kasvoi, sillä korkojen nousu on ollut Venäjän hyökkäyssodan alettua poikkeuksellisen nopeaa. Jatkossa lisääntyvää korkoriskiä sisältyy rahoitusinstrumenttien uudelleenjärjestelyn yhteydessä, jolloin korkokulut tulevat merkittävästi lisääntymään. Korkoriskiä on pystyttävä edelleen hallitsemaan hajauttamalla lainasalkkua kiinteä- ja vaihtuvakorkoisiin lainoihin, laina-aikajakaumalla (jakamalla lainojen eräpäiviä ja lyhennyksiä eri ajankohtiin) sekä korkosuojauksilla. Kunnan rahoitusriskinä voidaan pitää myös kunnan nykyisen lainasalkun takaisinmaksuohjelman sopeuttamista muuttuneeseen ja merkittävästi matalampaan tulotasoon. Luottoriskien realisoitumista sisältyy kunnan myöntämiin takauksiin ja pääomalainoihin, joita

pääosin on annettu tytäryhtiöille. Nämä harjoittavat liiketoimintaa ja ovat alttiina normaaleille markkinatalouden riskeille. Jatkossa mahdolliset takaukset kohdistuvat vain kunnan omistamiin yhtiöihin. Niissäkin tilanteissa asiaa on tarkasteltava erityisesti konsernin kokonaisriskienhallinnan näkökulmasta tai strategisina elinvoimaa lisäävinä päätöksinä.

1.8.4 Vakuutukset

Lakisääteisten vakuutusten lisäksi kunta on vakuuttanut rakennukset irtaimistoinen, ajoneuvot ja talousmetsät. Lisäksi kunnalla on julkisyhteisön vastuuvakuutus ja kuntien ryhmätapaturmavakuutus (vakuutettuina kunnan kaikki asukkaat kunnan järjestämässä tilaisuuksissa).

1.9 Omaisuuksien hankinnan, luovutuksen ja hoidon valvonta

Omaisuuksien hankinnan, luovutuksen ja hoidon valvonta perustuu mm. sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan ohjeeseen ja hallintosäätöön. Toimielimet nimeävät vuosittain vastuualueellaan henkilöt, jotka ovat oikeutettuja hyväksymään laskuja sekä tekemään hankintoja. Valtionosuutta saavissa hankkeissa noudatetaan avustuspäätöksissä määrättyjä ehtoja. Sopimusriskejä pyritään arvioimaan mahdollisimman kattavasti sopimusta valmisteltaessa. Erillistä sopimuksen hallintajärjestelmää kunnassa ei ollut vielä käytössä, mutta asianhallintaohjelma otettiin käyttöön vuoden 2019 alkupuolella. Tilivelvöllisillä viran- ja toimenhaltijoilla on velvollisuus seurata sopimusehtojen noudattamista ja vanhentumisaikoja. Sopimuksissa tulee varmistaa se, että niihin liittyvät tietosuojan ja kunnan valmiussuunnitelman toteuttamiseen liittyvät seikat on sopimuksissa huomioitu. Tätä varmistustyötä on tehty osana tietosuojaprojektia vuosien 2020–2021 aikana.

1.10 Muut ei-taloudelliset asiat

Kuntalain mukaisesti luottamushenkilöt ja keskeiset viranhaltijat ovat antaneet tarkastuslautakunnalle sidonnaisuusilmoitukset. Ilmoitukset ovat julkisia ja ne esitetään kunnan nettisivuilla. Kunta huolehtii sisäisen ja ulkoisen tarkastuksen avulla korruption ja lahjonnan torjunnasta sekä ihmisoikeuksien toteutumisesta. Kunta edellyttää sopimuskumppaneiltaan yhteiskunta- ja ympäristövastuullista toimintaa. Hankintoihin sovelletaan hankintalainsäädäntöä ja hankintamenettelyt ovat julkisia jo tarjouspyyntövaiheessa (Hilma-järjestelmä). Vuoden 2023 aikana vahvistettiin myös aikaisemmin puuttunut pienhankintaohjeistus. Sopimusten hallinnassa kunta käyttää Fujitsun Case M -tiedonhallinnan tietojärjestelmää.

1.11. Ympäristöasiat

Vesihuoltolaitoksen ympäristöasiat on kerrottu vesihuoltolaitoksen toimintakertomuksessa. Kunnassa aloitettiin laatia ilmasto-ohjelmaa vuoden 2023 aikana.

1.12 Olennaiset muutokset kunnan taloudessa

Rautalammin kunnanvaltuusto hyväksyi 289.143 euroa alijäämäisen talousarvion vuodelle 2023. Tilinpäätös toteutui 622.996 euroa alijäämäisenä, mikä oli noin 300 000 euroa talousarviota heikompi tulos. Vuoden aikana talousseurannan perusteella näytti aina lokakuulle saakka, että tilinpäätös toteutuu ilman alaskirjauksia talousarviota parempana, jopa ylijäämäisenä. Alijäämäinen tulos oli silti tiedossa olevien alaskirjausten takia odotettavissa. Lopullinen toteuman arvioitiin olevan pelastustoimen varallaolokorvauksen menovarauksen kirjauksen 424.724, Rautalammin Rakennus Oy:n konkurssialaskirjauksesta johtuvan pääomalainan 80 000 eur ja osakepääoman menetyksen verran alijäämäinen. Kokonaisuutena vuoden 2023 todellisen tuloksen talousseuranta haittasi Kuntalaskennan puutteellinen talousdata. Ongelmat paljastuivat lokakuussa, mutta nyt on selvinnyt, ettei saatu tietoa ole välttämättä ollut oikeaa koko vuoden osalta. Lisäksi on jouduttu huomaamaan, ettei Kuntalaskennan kirjanpidon ongelmat ole ohi edelleenkään.

Yleisesti kuntataloudesta arvioidaan, että julkiseen sektoriin taloustaantumana voimakkaimmat vaikutukset välittyvät viiveellä. Julkisen talouden uskotaan olevan heikoimmillaan vuosina 2024 ja 2025. Kuntaliitto arvioi, että marraskuinen ns. ”Black Friday” näkyy valtiovarainministeriön kuntahallinnon ennusteessa valtionosuuksien reippaana laskuna vuodesta 2025 lähtien. Ennusteessa kuntien valtionosuuksia pienentää paitsi vuoden 2022 verotietojen valmistumisen vaikutukset sote-siirtolaskelmaan niin myös kuntien valtionosuuksien kasvua 2024–2027 hidastava indeksijarru. Muut kuntien tulot kasvavat hidastuneen talouskasvun myötä vaimeasti, mihin vaikuttaa osaltaan myös se, että kunnat kiristivät verotustaan vuonna 2024 varsin maltillisesti. Menoja kasvattaa yleistä ansiokehitystä hieman nopeampi palkkaohjelma, hintojen nousu ja huomattavat investointitarpeet.

Kuntatalouden kokonaistulojen ja -menojen erotus, nettoluotonanto, on kasvamassa valtiovarainministeriön mukaan keskipitkällä aikavälillä noin -0,3–0,4 prosenttiin suhteessa bruttokansantuotteeseen. Alijäämä ei ole kansantalouden mittakaavassa suuren suuri, mutta huolestuttavaa on sen kasautuminen yksittäisten, usein jo muutenkin vaikeissa olosuhteissa toimivien kuntien niskaan. Kunnissa alijäämät merkitsevät huomattavia sopeutuspaineita ja kuntien eriytymistä entisestään. Sote-uudistus kavensi merkittävästi kuntien talouden liikkumavaraa. Nyt sopeutuspainemat valuvat uusiksi veronkorotuspaineiksi sekä leikkauksista kuntien sivistyspalveluista tai infrasta.

Rautalammin kunta teetti yhdessä muiden SavoGrow kuntien kanssa loppuvuodesta 2023 FCG:n Eero Laesterällä painelaskelmat jokaiseen alueen kuntaan. Painelaskelmien pohjaltakin kävi varsin selväksi, että on korkea aika alkaa aidosti ja oikeasti sopeuttaa kunnan taloutta huomioiden edessä oleva väestörakenteen selvä muutos, hyvinvointialueen mukana tullut rahoituspohjan muutos sekä vuoden 2025 alussa hämmöttävän TE-uudistuksen vaikutukset. Painelaskelmien Rautalammin kunnan tilinpäätökset toteutuvat alijäämäisinä talousarviovuonna 2024 ja kaikkina suunnitelmavuosina 2025–2026. Painelaskelmat osoittavat suuntaa siitä, miten asiat toteutuvat, jos mitään ei tehdä. Toimintaa sopeuttavilla päätöksillä suunta on kuitenkin muutettavissa. Tämä vaatii myös toimialoille annettavia säästö – ja sopeuttamisvaateilla. Esitetyt toimet vaativat kuitenkin rohkeaa ja kipeääkin päätöksentekoa jatkossa.

Kokonaisuutena voidaan todeta, että suuri muutos kunnan taloudentasapainottamisessa on uuden tulotason sopeuttaminen kunnan kuluihin ja erityisesti lainojen takaisinmaksukykyyn jatkossa. Kassan riittävyys on erittäin suuri haaste ja pakottaa ajoittain maksukyvyyn varmistamista Kuntarahoituksen kuntatodistuksia.

Osaavien työntekijöiden saatavuus tulee jatkossa olemaan entistä haastavampaa ja siksi kunnan tulee huolehtia hyvästä työnantajakuvasta sekä kehittää henkilöstöpolitiikkaansa.

Hyvinvointialueiden perustaminen ja sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen uudelleenjärjestämisen vaikutukset näkyvät jatkossa kuntien toiminnassa ja taloudessa. Vaikutukset jatkunevat myös tulevina vuosina ja niihin on vaikea varautua.

1.12.1 Arvio merkittävistä riskeistä ja epävarmuustekijöistä sekä muista toiminnan kehittämiseen vaikuttavista seikoista

Taloudelliset riskit liittyvät talouden yleisiin reunaehtoihin, kuntatalouden yleiseen kehitykseen sekä palvelutarpeen muutoksen tuomiin haasteisiin. Taloudellisia riskejä muodostavat asiat, jotka ovat arvioitu vaikutukseltaan merkittäväksi ja mahdolliseksi toteutua. Se, ettei talouden tasapainoa pystytä pitämään vakaana on vaikutuksiltaan suuri taloudellinen riski. Myös kunnan raskaan lainasalkun riittävän hyvä ja kunnan kantokykyyn sopiva maksuohjelman löytäminen on ensiarvoisen tärkeää talouden tasapainossa pysymisen kannalta. Tällä hetkellä sota Ukrainassa aiheuttaa suurta epävarmuutta yleisen talouskehityksen kannalta, mikä heijastuu myös kuntien taloustilanteeseen. Talouskasvun hidastuminen, energian hinnan poukkoilevat muutokset sekä korkotason nousu vaikuttavat myös kuntatalouteen.

Jatkossakin taloudellista riskiä sisältyy vielä käsittelyssä olevien Pohjois-Savon pelastuslaitoksen varallaolovaatimus palkkasaatavien toteutumiseen. Kunnan vuoden 2023 tilinpäätökseen tehty -424.724 euron menovarauksen lisäksi on mahdollista, että summa vielä tuostakin kasvaa.

Strategiset riskit liittyvät muun muassa toimintaympäristöön, johtamisjärjestelmään, organisaatorakenteeseen sekä yhdyspintatyöskentelyyn. Väestön ikääntymisen mukanaan tuoma palvelutarpeen kasvu voidaan nähdä riskinä huolimatta siitä, että sosiaali- ja terveystaloudet siirtyivät kunnilta hyvinvointialueille vuoden 2023 alusta. Hyvinvointialueen tuomat muutokset ja muutoksen mukana seuranneet haasteet muodostavat strategisen tason riskin kunnille.

Yhdyspintatyöskentely eri sidosryhmien kanssa voi olla myös strategisen tason riski. Esimerkiksi erilaiset IT-ratkaisut ja –projektit saattavat muodostaa riskejä kunnan tietyille toiminnoille. Johtamisjärjestelmä ja organisaatorakenne vaikuttavat siihen, millainen kulttuuri ja ilmapiiri organisaatiossa vallitsee. Myös organisaation arvot ja eettiset periaatteet ohjaavat organisaation toimintaa. Viestinnän merkitys on myös äärimmäisen tärkeä nykyajan nopeasti muuttuvassa toimintaympäristössä niin organisaation sisällä kuin organisaatiosta ulospäinkin.

Käyttötalouden puolittuessa kunnan velkaantuneisuus kasvaa merkittävästi ja kunnalle jää edelleen kannettavaksi infrastruktuuriin ja toimitiloihin liittyvät investoinnit.

Tulevaisuuteen sisältyy kasvava kiinteistöriski. Kiinteistöriski kasvaa merkittävästi vuodesta 2026 eteenpäin, kun kuntien ja hyvinvointialueiden väliset vuokrasopimukset päättyvät. Riskinä on, että vuokrasopimuksia ei uusita tai ne uusitaan vain osittain. Joka tapauksessa kunnille jää kannettavaksi sote-kiinteistöihin kohdistuvat velat ja poistot. Lisäksi vaarana on, että valtion kunnille kohdentaman rahoituksen ja hyvinvointialueiden palveluverkon sopeutukset osuvat kumpikin samoihin kuntiin.

Mikäli hyvinvointialue toteuttaa tällä hetkellä menossa olevaa palveluverkoston rakenteiden uudistamista suunnitelmien mukaan muodostuu esimerkiksi Rautalammin kunnalle merkittävä elinvoimaa koetteleva riski peruspalveluiden siirtyessä kauemmas. Muutoksella on odotettavissa selkeitä riskejä niin kunnan houkuttelevuuteen asuinkuntana kuin työvoiman saamisen haasteisiin.

Kunnan tytäryhtiöiden toimintaan liittyy riskejä, joihin on pystyttävä varautumaan mahdollisimman hyvin käynnistämällä kaikissa yhtiöissä suunnitelmallinen liiketoimintasuunnitelmien laadinta sekä aloittaa riittävät toimenpiteet yhtiöiden kokonaistilanteen tukemiseksi. Tätä varten kunnan tulee omistajanhjauksella osoittaa pikaisesti, suoraviivaisesti ja jämäkästi tahtotilansa tytäryhtiöiden suuntaan. Tiedossa on, että kunnan vuokratilayhtiössä on edessään välttämättömiä toimia vuokra-asuntokannan kokonaistilanteen kehittämiseksi. Tässä tehtävät ja jo pikaisella aikataululla edessä olevat päätökset tulevat kasvattamaan kunnan velkamäärää.

Lisäksi tilinpäätöshetkellä merkittäviä riskejä liittyy lainsäädännön muutoksiin, henkilöstön saatavuuteen, osaamiseen, kuormittumiseen ja näiden yhteisvaikutuksena työhyvinvointiin, palvelutarpeen kasvuun, tietojärjestelmiin ja tiedolla johtamiseen, joihinkin ostopalveluihin ja yleisesti talouden tilan aiheuttamiin haasteisiin ja säästöpaineluihin. Epävarmuutta liittyy myös parasta aikaa käynnissä olevaa kuntien rahoitusjärjestelmän uudistamiseen. Tuoko uusi järjestelmä myös pienille kunnille oikeudenmukaiset edellytykset selviytyä lakisääteisistä tehtävistään myös tulevaisuudessa?

Yleisenä huomiona voidaan todeta, että häiriötilanteisiin liittyvät riskit ovat kolmen viime vuoden kuluessa kasvaneet ja muuttaneet olemustaan. Mm. epidemia-ajan ja muuttuneen maailmanpoliittisen tilanteen myötä kyberuhkiin ja huoltovarmuuteen liittyvät riskit ovat arkipäivää. Talouteen liittyvät riskit laskivat hieman välillä, mutta ovat nyt taas selvemmin nähtävissä, kun hyvinvointialueiden rahoituspohja lähivuosille on arvioitavissa. Hyvinvointialuelainsäädännön mukainen lainanottovaltuus on kriittinen tekijä tarkoituksenmukaisten ja hyväkuntoisten toimitilojen takaamiseksi tulevaisuudessa. Riskien yksiselitteistä yhteenvetoa vaikeuttaa niiden sisällölliset painotukset ja keskinäiset syy-seuraussuhteet.

1.13 Rautalammin kunnan taloudellinen tilanne

Tilikauden tuloksen muodostuminen kuvataan tuloslaskelmassa ja toiminnan rahoitus rahoituslaskelmassa. Molempien laskelmien ja niistä laskettavien tunnuslukujen tehtävänä on osoittaa, miten kunnan rahoitus on riittänyt tilikaudella. Tilikaudelle jaksotettujen tulojen riittävyys jaksotettaviin menoihin osoitetaan tuloslaskelman välitulosten eli toimintakatteen, vuosikatteen ja tilikauden tuloksen avulla. Arvioinnissa käytetään lisäksi tuloslaskelman eristä ja välituloksista laskettuja tunnuslukuja. Tässä yhteydessä vertailua vuoteen 2022 ei käytetä, koska vuodet eivät soteuudistuksen takia ole vertailukelpoisia. Vertailu toteumasta esitetään talousarvioon nähden.

Toimintakate eli toimintatuottojen ja –kulujen erotus ilmoittaa paljonko käyttötalouden kuluista jää katettavaksi verotuloilla ja valtionosuuksilla. Toimintakate on kunnallistaloudessa myös aina miinusmerkkinen, koska verotulot ja valtionosuudet esitetään tuloslaskelmassa vasta toimintakatteen jälkeen. Toimintakate oli 8.860.800 euroa. Toimintakate heikkeni talousarviossa arvioidusta 8.540.400 eurosta noin 320.400 euroa. Toimintatuotot olivat 2.767.091 euroa, mikä on noin 750.000 euroa talousarviota parempi toteuma. Toimintakulut toteutuivat -11.627 892 euroa, mikä oli taas 1.070.325 euroa talousarviossa arvioitua enemmän. Toimintakuluissa henkilöstökulut olivat talousarviossa arvioitu 6.093.666 euroa ja ne toteutuivat 6.206.208 euroa ollen noin 112.543 euroa talousarviota enemmän. Kasvua selittää arvioitua suuremmat kunta-alan palkankorotukset sekä sijaisten käyttö. Palvelujen ostojen ja henkilöstökulujen kasvu selittää myös tilikauden arvioitua merkittävästi suurempia toimintakuluja. Kokonaisuutena kunnan vuoden 2023 toimintatulot olivat noin 750 000 euroa talousarviota paremmat. Toisaalta myös toimintakulut kasvoivat talousarviossa arvioitua noin 1.070.300 euroa suurempana. Ennakoimattomia kuluja vuoden aikana aiheuttivat mm. ympäristöterveydenhuollon lisäkanto 22.000 euroa, lomapalkkavelan muutos 45.000 eur ja palautettavat hankerahat yhteensä 70.000 euroa. Lisäksi vuodelle 2024 siirtyvät hankkeet pienensivät arvioitua tulosta 61.000 euroa.

Verotulot toteutuivat talousarviota 250. 957 euroa parempana. Verotulot jakaantuivat seuraavasti:

- kunnallisvero 5.069.825
- yhteisövero 737.675
- kiinteistövero 1. 320.456
- Verotulokertymä oli yhteensä 7.127. 957 (vuosi 2022 11. 914 500 euroa)

Valtionosuudet olivat 1.971.678 euroa ja toteutuivat 99,3 % ja olivat samalla 13 945 euroa talousarviossa arvioitua vähemmin.

Vuosikate osoittaa tulo-rahoituksen, joka jää käytettäväksi investointeihin, sijoituksiin ja lainan lyhennyksiin. Vuosikate on keskeinen kateluku arvioitaessa tulo-rahoituksen riittävyttä. Vuosikatteen muodostui euroa, 486.627 mikä oli talousarviossa arvioitua noin 86 000 euroa matalampi. Vuosikate ei riitä kattamaan kunnan -1.004.294 euron suuruisia poistoja. Poistot oli arvioitu talousarviossa 142.928 euroa toteumaa pienemmäksi.

Uutta pitkäaikaista lainaa ei nostettu lainkaan vuoden 2023 aikana, kuten ei myöskään vuoden 2022 aikana. Tilivuoden aikana maksuvalmiuden säilyttämiseksi nostettiin Kuntarahoituksen lyhytaikaisia kuntatodistuksia. Lainoja maksettiin takaisin 1. 883. 714 euroa. Lainakanta oli vuoden 2023 lopussa 8 902 574 mikä tekee 3036,35. euroa/asukas. Vuoden aikana lisämäärärahoituksen kunnanvaltuustolle esitettiin yhteensä 67 000 euroa varhaiskasvatukseen henkilöstökuluihin.

Tilikauden tulos on tilikaudelle jaksotettujen tulojen ja menojen erotus, joka lisää tai vähentää kunnan vapaaehtoisia varauksia tai omaa pääomaa eurolla. Tilikauden

tulokseksi muodostui poistojen jälkeen 622.966 euroa alijäämää. Kunnan laskennallinen ylijäämä on tilivuoden 2023 jälkeen 3.195.362 euroa.

Rautalammin kunnan tilikauden tulokseen on vuoden 2023 aikana vaikuttanut kaksi merkittävää kertaluonteista erää, joiden takia tilikauden tulos on painunut oletettua huonommaksi. Suurin vaikutus on ollut pelastuslaitoksen varallaolokorvauksista laadittu pakollinen varaus -424.724 euroa. Summa jakaantuu 230.000 euroa palkkoihin, 45.724 euroa sivukuluihin ja viivästyskorkoihin 149.000 euroa. Kunnan tuloslaskelmaan kirjaus on tehty yhtenä pakollisena tulosta pienentävänä kulueränä. Toinen tulokseen poikkeuksellisesti vaikuttanut kirjaus on Rautalammin Rakennuksen konkurssi, jonka myötä kunta on joutunut kirjaamaan alas niin yhtiön osakkeiden menetetyn arvon noin 20.000 euroa ja yhtiöllä aikoinaan annetun pääomalainan 80.000 euroa.

Kunnan talouden kannalta on erityisen tärkeää, että jo vuoden 2019 aikana aloitettua talouden tasapainottamistyötä tehostetaan. Kunnan tulojen kehityksessä ei ole näkyvillä sellaisia nopeita positiivisia piristysruiskeita, joiden avulla tulevien tulojen voisi arvioida kehittyvän parempaan suuntaan. Raskas lainasalkku vaatii toteuttamiskelpoisen ja järkevän takaisinmaksuohjelman, joka on sopeutettu nykyiseen tulotasoon. Lisäksi toimintakulujen kasvukierre on pystyttävä pysäyttämään ja kunnan toimintojen sopeuttaminen kunnan muuttuneeseen toimintaympäristöön on välttämätöntä.

1.14 Arvio todennäköisestä tulevasta kehityksestä

Aikaisemmat vuodet ovat osoittaneet kuinka vaikeaa taloutta on arvioida nopeasti muuttuvassa toimintaympäristössä ja varsinkin jos kunnan taloustilanne on jo lähtökohtaisesti haastava. Kuntien rahoitusjärjestelmän uudistaminen on aina haaste. Tällä hetkellä kuntien rahoitusjärjestelmän uudistaminen on käynnistynyt. Petteri Orpon hallitusohjelman kirjauksen mukaan kuntien rahoituksen ja valtionosuusjärjestelmän kokonaisuus uudistetaan vastaamaan kuntien uutta roolia ja sote-uudistuksen voimaantumisen sekä TE-uudistuksen jälkeistä tilannetta. Muutokset verorahoitus pohjassa sekä valtionosuuksien uudelleenjakoa ovat merkittäviä Rautalammin kaltaiselle kunnalle, joka on riippuvainen valtion rahoituksesta. Hyvinvointialueuudistuksella on edelleen iso rooli kuntien valtionosuuksiin tulevina vuosina, koska kunnat ja hyvinvointialueet ovat valtion rahoituspäätösten varassa. Hyvinvointialueet leikkasivat kuntien verotuloja. Väestön väheneminen ja sitä kautta myös verotulojen lasku tuo omat paineensa sopeuttaa kunnan taloutta ja toimintaa. Ikääntyvä väestö aiheuttaa omat haasteensa toiminnallisille muutoksille. Käyttötalouden kannalta kyse ei ole vain tulojen ja menojen mekaanisesta siirtämisestä kunnista hyvinvointialueille. Kunnat ovat tulo- ja menorakenteeltaan keskenään erilaisia, joten sote-uudistuksen vaikutukset kohdentuvat niihin eri tavoin.

Tällä hetkellä jo sota Ukrainassa aiheuttaa suurta epävarmuutta yleisen talouskehityksen kannalta, mikä heijastuu myös kuntien taloustilanteeseen. Talouskasvun hidastuminen, energian hinnan nousupaineet sekä epävarmuus tulevaisuudennäkymistä vaikuttavat kuntatalouteen lähitulevaisuudessa. Lisäksi kunnalliset työehtosopimukset nostivat kuntien henkilöstökuluja tulevina vuosina muun kustannustennousun lisäksi. Oman haasteensa taloussuunnitteluun tuo myös kuntien uudet ja laajenevat tehtävät muun muassa valmisteilla olevan TE-uudistuksen osalta.

Talousarvio vuodelle 2023 oli laadittu 289.143 euroa alijäämäiseksi. Myös kaikki suunnitelmavuodet osoittivat alijäämää. Tilinpäätös 2023 muodostui lopulta -717.010 euroa alijäämäiseksi. Taseeseen kertynyt ylijäämä laskee vastaavalla määrällä. Kassavarojen niukkuus tekee haasteita arkiseen taloushallintoon ja saattaa aiheuttaa yllättäviä tilanteita, joissa joudutaan turvautumaan lyhytaikaisiin korkotodistuksiin. Tämän takia on erittäin tärkeää, että kunnan on löydettävä keinoja sopeuttaa lakisääteiset palvelut uuden toimintaympäristön mukaiseksi sekä huomioida kunnan väestön kehitys. Vapaaehtoisesti järjestettävien palvelujen osalta tulee käyttää erityistä harkintaa ja löytää sopeuttamistoimia, joilla kulurakennetta voidaan tasapainottaa vastaamaan uutta tilannetta. Kuntayhteistyön merkitys tulee korostumaan ja on löydettävä uudenlaisia toimintaratkaisuja naapurikuntien kanssa.

Vuoden 2022 aikana toteutettu kouluverkkoselvitys antaa myös hyvää taustatietoa mutta vaatii jo päivitetyn version. Kuntayhteistyön malliesimerkkinä on kaikkien SavoGrow kuntien sekä Konneveden kunnan kesken käynnissä oleva verkstoperuskouluhanke. Verkstoperuskouluhankkeen tehdään yhteisiä opetustoimintaa tehostavia kokeiluja. Samalla etsitään yhteisen opettajapoolin rakentamisen välineitä. Tulevina vuosina on kaikissa ratkaisuissa pystyttävä huomioimaan koko väestön kehitys, ikääntyminen ja alentunut syntyvyys. Rautalammillla tulevaisuuden haasteena on sovittaa yhteen toisaalta kasvavaa ikääntyvän väestön palvelutarvetta ja samalla hallitusti sopeuttaa palveluja vähenevään lasten ja nuorten määrään. Tulevat talouden suunnitelmavuodet osoittavat, että on välttämätöntä nopeasti löytää oikeita sopeuttamisratkaisuja kunnan toimintojen järjestämiseksi nykyistä tehokkaammaksi. Painelaskelmien ennusteet ovat muutettavissa mutta se vaatii päämäärätietoisia toimia.

1.15 Tilikauden tuloksen käsittely

Kunnanhallituksen on Kuntal115 § mukaan toimintakertomuksessa tehtävä esitys tilikauden tuloksen käsittelystä. Tilikauden tuloksella tarkoitetaan kunnan tuloslaskelmasta ilmenevää tulosta ennen varauksia ja rahastosiirtoja. Ylijäämäinen tilikauden tulos voidaan siirtää varauksiin, rahastoida tai siirtää muuhun vapaaseen pääomaan. Kunnanhallitus esittää tilikauden 1.1.- 31.12.2023 tuloksen käsittelystä seuraavaa: Alijäämä siirretään tilikauden ylijäämätilille ja katetaan taseeseen edellisten tilikausien ylijäämällä.

Menot ja tulot rakenneosittain (brutto)

Tulot	2023	2022	2021	2020	2019	2018	2017
1 000 €							
Käyttötalous	4178	4747	4857	5024	5236	5308	5416
Tuloslaskelmaosa	9646	25796	24398	24060	22535	22811	23668
Investointiosa	428	50	247	206	80	136	234
Rahoitusosa	771	0	2762	2000	2000	2200	3000
Yhteensä	15023	30593	32264	31290	29851	30455	32318
Menot	2023	2022	2021	2020	2019	2018	2017
1 000 €							
Käyttötalous	13039	28638	28133	27971	27799	27311	27069
Tuloslaskelmaosa	281	117	109	121	138	132	193
Investointiosa	491	554	975	906	2284	2496	2515
Rahoitusosa	2034	848	791	1790	1360	624	1754
Yhteensä	15845	30157	30008	30788	31581	30563	31531

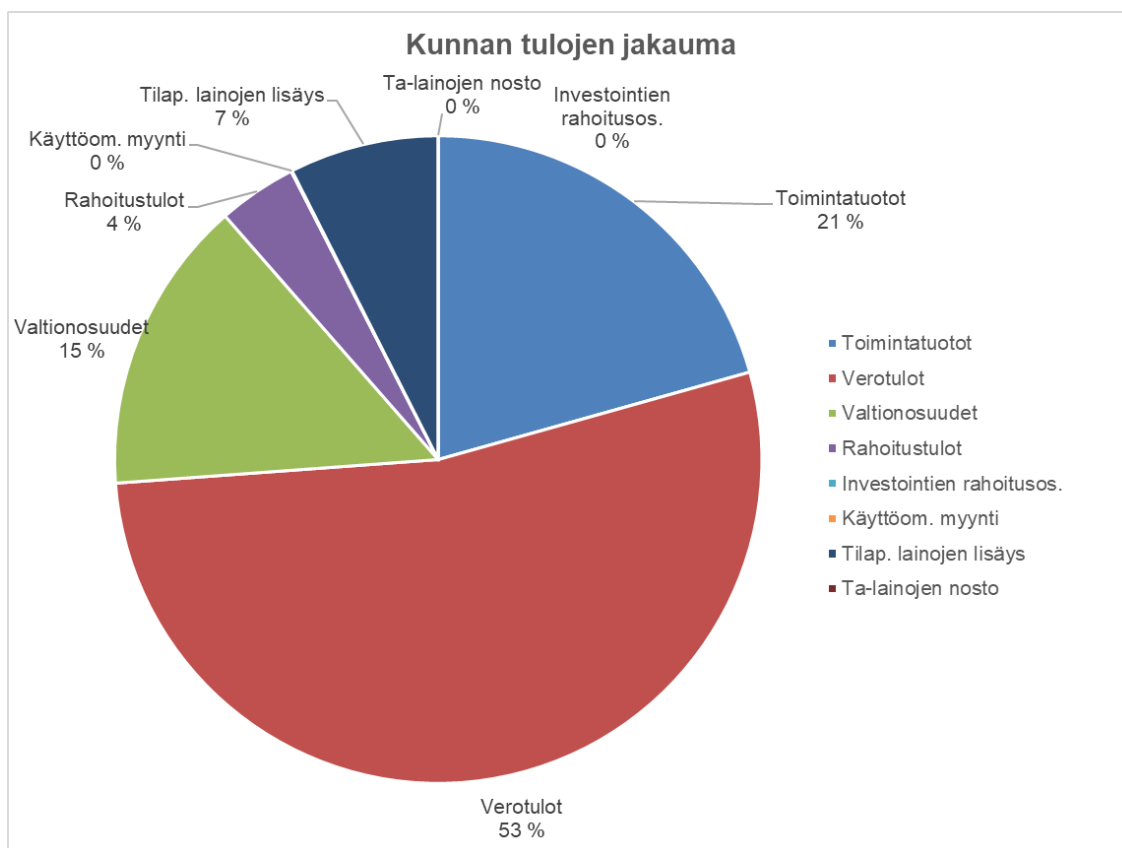
Verot ja valtionosuudet

	Verot	Valt. Os.	Myynti ja maksutuotot
2011	8695	11135	1794
2012	8930	12090	1548
2013	9379	12354	1598
2014	10313	12599	1747
2015	10847	12913	1762
2016	10526	12980	1938
2017	10683	12663	2318
2018	10336	12132	2040
2019	10524	11663	2270
2020	10666	13043	1928
2021	11477	12535	1798
2022	11915	13369	1826
2023	7128	1972	1304

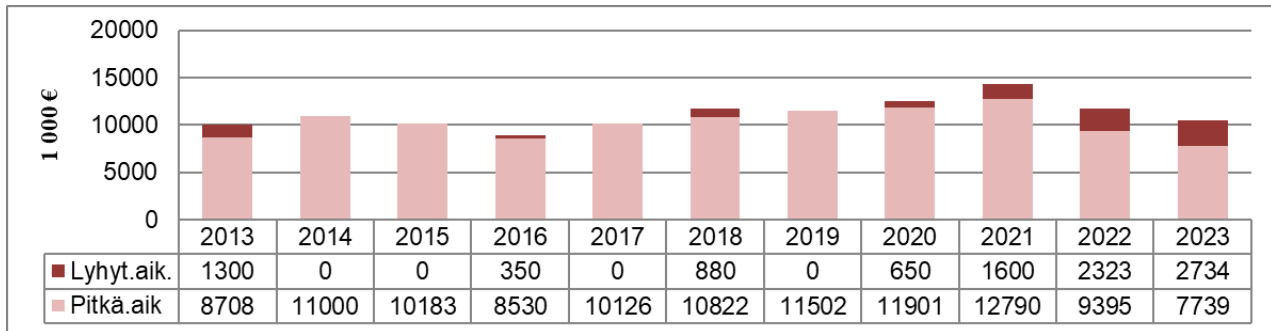
Kunnan tulojen jakauma (ulkoinen)

1 000 €	2023	%	2022	%
Toimintatuotot	2 767	20,65	2 801	9,73
Verotulot	7 128	53,19	11 914	41,40
Valtionosuudet	1 972	14,72	13 369	46,45
Rahoitustulot	528	3,94	493	1,71
Investointien rahoitusos.	0	0,00	0	0,00
Käyttöom. myynti	6	0,04	4	0,01
Tilap. lainojen lisäys	1000	7,46	200	0,69
Ta-lainojen nosto	0	0,00	0	0,00
Yhteensä	13 401	100,00	28 781	100,00

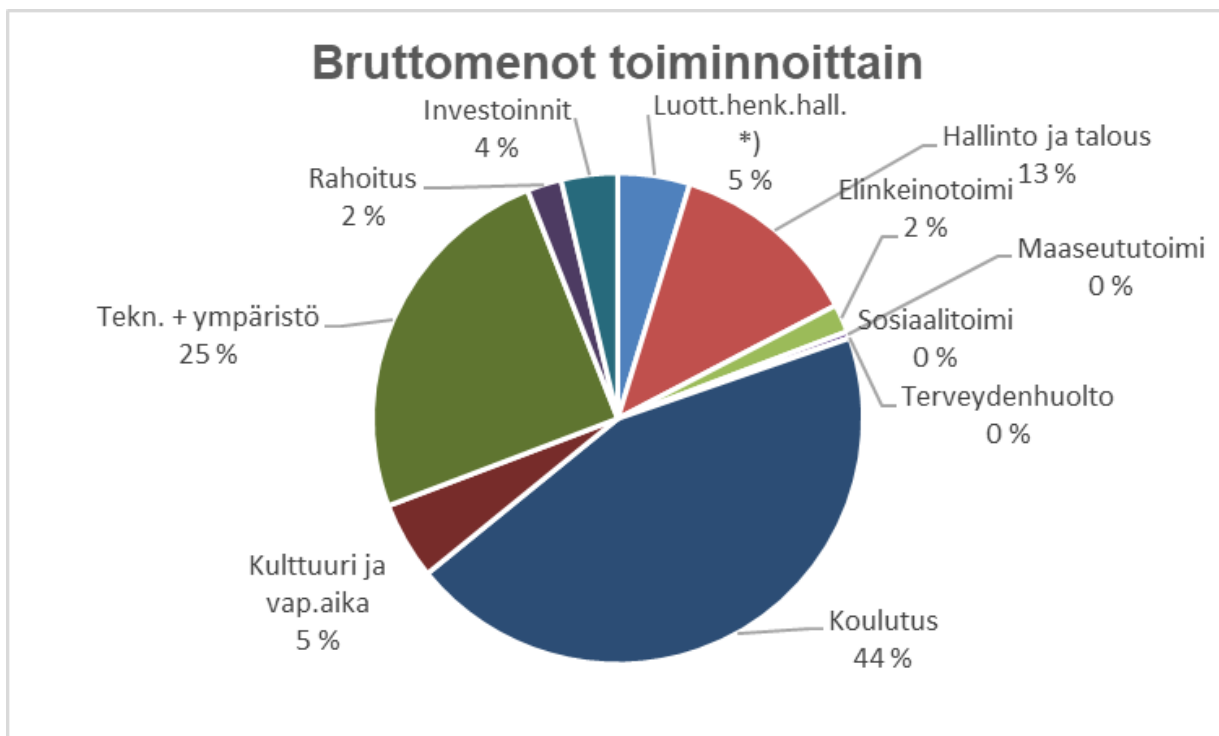
Lainatilanne

Bruttomenot toiminnoittain (ilman lainanlyhennyksiä)

Pääryhmät 1 000 €	2023	2022
Luott.henk.hall. *)	587	429
Hallinto ja talous	1562	955
Elinkeinotoimi	229	208
Maaseututoimi	57	45
Sosiaalitoimi	0	7 760
Terveydenhuolto	0	8 624
Koulutus	5 497	5 290
Kulttuuri ja vap.aika	630	588
Tekn. + ympäristö	3 066	2 831
Rahoitus	281	99
Investoinnit	460	408
Yhteensä	12 369	27 237

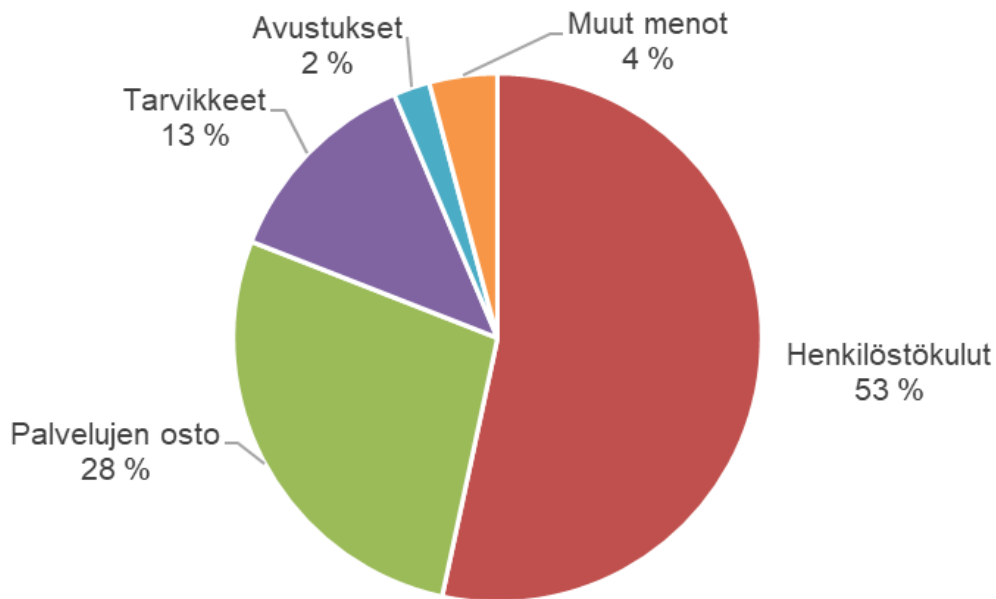
*) sis. tark.ltk:n ja vaalit

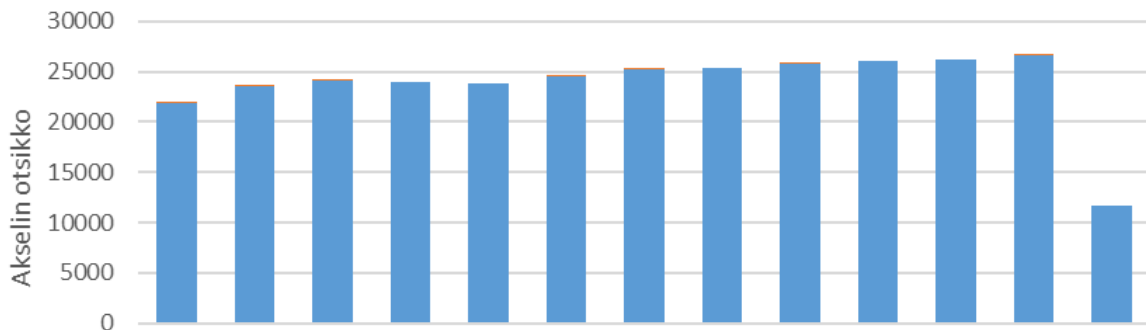
Käyttötalouden menot menolajeittain (ulkoiset)

Menolajit 1 000 €	2023	2022	2021
Henkilöstökulut	6 206	8 621	8 369
Palvelujen osto	3 205	15 509	15 217
Tarvikkeet	1 474	1 451	1 448
Avustukset	258	809	785
Muut menot	485	302	391
Yhteensä	11 628	26 692	26 210

Käyttötalouden menot menolajeittain

ULKOISET KÄYTTÖMENOT 2011-2023

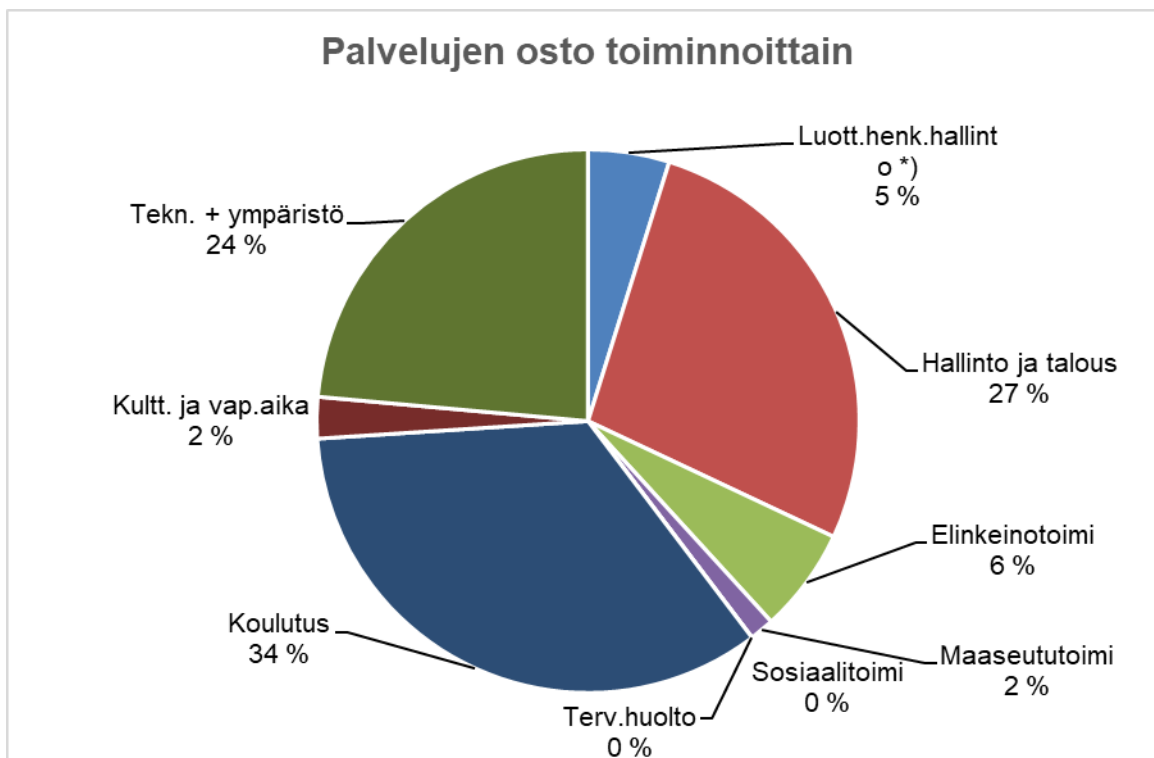
	TP 2011	TP 2012	TP 2013	TP 2014	TP 2015	TP 2016	TP 2017	TP 2018	TP 2019	TP 2020	TP 2021	TP 2022	TP 2023
■ %	3,20	7,20	2,30	-0,30	-2,90	2,60	2,81	0,69	1,89	0,76	0,75	1,84	-56,4
■ €	21834	23520	24083	24008	23846	24461	25166	25339	25818	26015	26210	26692	11628

Palvelujenosto toiminnoittain (ulkoiset)

Käyttötalous 1 000 €	2023	%	2022	%
Luott.henk.hallinto *)	155	4,84	134	0,86
Hallinto ja talous	870	27,15	416	2,68
Elinkeinotoimi	199	6,21	194	1,25
Maaseututoimi	47	1,47	45	0,29
Sosiaalitoimi	0	0,00	4 320	27,86
Terv.huolto	0	0,00	8 391	54,11
Koulutus	1099	34,30	1068	6,89
Kultt. ja vap.aika	79	2,47	143	0,92
Tekn. + ympäristö	755	23,56	797	5,14
	3204	100,00	15508	100,00

*) sis. vaalit + tilintark.

Taulukkoon on koottu eri toimialojen palvelujen ostokunnat ulkopuolisilta palveluntarjoajilta.

1.14 Tuloslaskelma ja tunnusluvut

	2023 1 000 €	2022 1 000 €
Toimintatuotot	2 767	2 802
Toimintakulut	-11 628	-26 693
Toimintakate	-8 861	-23 891
Verotulot	7 128	11 915
Valtionosuudet	1 972	13 369
Rahoitustuotot ja -kulut		
Korkotuotot	9	2
Muut rahoitustuotot	519	493
Korkokulut	-280	-97
Muut rahoituskulut	0	-2
Vuosikate	487	1 789
Poistot	-1 004	-1 067
Arvon alentumiset	-105	-300
Satunnaiset tuotot ja kulut		
Tilikauden tulos	-623	422
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	-623	422

TULOSLASKELMAN TUNNUSLUVUT

Toimintatuotot/Toimintakulut, %	23,80	10,50
100*Toimintatuotot / (Toimintakulut-Valmistus omaan käyttöön)		
Vuosikate-% poistoista	35,38	130,84
100*Vuosikate / Poistot ja arvonalentumiset		
Vuosikate, €/asukas	133,91	603,52
Asukasmäärä	2932	2964

1.15 Rahoituslaskelma ja tunnusluvut

	2023	2022
	1 000 €	1 000 €
Toiminnan rahavirta		
Vuosikate	487	1 789
Satunnaiset erät		
Tulorahoituksen korjauserät	267	116
Investointien rahavirta		
Investointimenot	-492	-554
Rahoitusosuudet investointimenoihin	31	146
Pysyvien vast. hyödykk. luovutustulot	397	30
Toiminnan ja investointien rahavirta	<u>691</u>	<u>1 527</u>
Rahoituksen rahavirta		
Antolainauksen muutokset		
Antolainasaamisten lisäykset	0	-92
Antolainasaamisten vähennykset	0	0
Lainakannan muutokset		
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	0	0
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-2 020	-2 019
Lyhytaikaisten lainojen muutos	771	-1171
Muut maksuvalmiuden muutokset	715	705
Rahoituksen rahavirta	<u>-534</u>	<u>-2 577</u>
Rahavarojen muutos	157	-1 050
Rahavarat 31.12.	180	23
Rahavarat 1.1.	<u>23</u>	<u>1073</u>
	157	-1 050

RAHOITUSLASKELMAN TUNNUSLUVUT

Toiminnan ja investointien rahavirran kertymä 5 vuodelta, 1 000 €	180	-2 006
Investointien tulorahoitus %	99,0	438,3
100* Vuosikate / Investointien omahankintameno		
Lainanhoitokate	0,33	0,89
(Vuosikate + Korkokulut) / (Korkokulut + Lainanlyhennykset)		
Kassan riittävyys, pv	4	0
365 pv x Rahavarat 31.12. / Kassasta maksut tilikaudella		
Asukasmäärä	2 932	2 964

1.16 Tase ja tunnusluvut

	2023	2022		2023	2022
	1 000 €	1 000 €		1 000 €	1 000 €
VASTAAVAA			VASTATTAVAA		
PYSYVÄT VASTAAVAT	21 986	24 559	OMA PÄÄOMA	10 519	12 316
Aineettomat hyödykkeet	42	51	Peruspääoma	6 902	8 076
Aineettomat oikeudet	20	24	Edell.tilikausien yli-/alijäämä	4 240	3 818
Muut pitkävaik.menot	23	27	Tilikauden yli-/alijäämä	-623	422
Aineelliset hyödykkeet	17 559	18 103	PAKOLLISET VARAUKSET	424	142
Maa- ja vesialueet	2 382	2 387	TOIMEKSIANTOJEN PÄÄOMAT	50	77
Rakennukset	11 177	11 424	Valtion toimeksiannot	0	0
Kiinteät rakenteet ja laitt.	3 818	4 072	Lahjoitusrahastojen pääomat	34	34
Koneet ja kalusto	127	104	Muut toimeksiantojen pääomat	16	42
Enn.maksut ja keskener.	55	115	VIERAS PÄÄOMA	11 954	14 285
Sijoitukset	4 385	6 404	Pitkäaikainen	7 739	9 395
Osakkeet ja osuudet	3 559	5 499	Lainat rah.- ja vak.laitoksilta	7 369	8 903
Muut lainasaamiset	559	639	Lainat julkisyhteisöiltä	0	126
Muut saamiset	266	266	Ostovelat	0	0
TOIMEKSIANTOJEN VARAT	1	1	Liittymismaksut ja muut velat	370	367
Lahjoitusrahastojen erityiska	1	1	Lyhytaikainen	4 215	4 890
VAIHTUVAT VASTAAVAT	962	2 260	Lainat rah.- ja vak.laitoksilta	2 734	2 313
Saamiset	782	2 237	Lainat julkisyhteisöiltä	0	10
Lyhytaikaiset saamiset	782	2 237	Ostovelat	622	1 172
Myyntisaamiset	333	420	Muut velat	113	161
Muut saamiset	216	305	Siirtovelat	747	1 233
Siirtosaamiset	233	1 513	VASTATTAVAA YHTEENSÄ	22 948	26 820
Rahoitusarvopaperit	22	22			
Muut osakkeet ja osuudet	22	22			
Rahat ja pankkisaamiset	158	1			
VASTAAVAA YHTEENSÄ	22 948	26 820			

	2023	2022
Taseen tunnusluvut:		
Omavaraisuusaste, %	45,8	42,8
100* (Oma p-oma+Poistoero ja vapaaehtoiset varaukset) / (Koko p-oma-Saadut ennakot)		
Suhteellinen velkaantuneisuus %	100,7	50,9
100*(Vieras pääoma-Saadut ennakot) / Käyttötulot		
Kertynyt yli-/alijäämä, 1 000 €	3 617	4 240
Kertynyt yli-/alijäämä, € / asukas	1 234	1 430
Lainakanta 31.12., 1000 €	10 103	11 351
Vieras pääoma - (Saadut ennakot+Ostovelat+Siirtovelat+Muut velat)		
Lainat, €/as.	3 446	3 830
Lainat ja vastuut, 31.12.	10 148	11 468
Vieras pääoma - (Saadut ennakot+Ostovelat+Siirtovelat+Muut velat)+Vuokravastuut		
Lainat ja vastuut, € / asukas	3 461	3 869
Lainasaamiset, 1000 €	559	639
Sijoituksiin merkityt jvk-lainasaamiset ja muut lainasaamiset		
Asukasmäärä	2932	2964

1.17 Kunnan kokonaistulot ja -menot

TULOT	2023		2022	
	1 000 €	%	1 000 €	%
Varsinainen toiminta				
Toimintatuotot	2 767	20,4	2 801	9,7
Verotulot	7 128	52,5	11 915	41,5
Valtionosuudet	1 972	14,5	13 369	46,5
Korkotuotot	9	0,1	2	0,0
Muut rahoitustuotot	519	3,8	493	1,7
Satunnaiset tuotot	0	0,0	0	0,0
Tulorahoituksen korjauserät		0,0		0,0
- Käyttöom. myyntivoitot	-15	-0,1	-26	-0,1
Investoinnit		0,0		0,0
Rahoitusosuudet invest.	31	0,2	146	0,5
Käyttöom.myyntitulot	397	2,9	30	0,1
Rahoitustoiminta		0,0		0,0
Antolainasaam.vähenn.	0	0,0	0	0,0
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	0	0,0	0	0,0
Lyhytaikaisten lainojen lisäys	771	5,7	0	0,0
Oman pääoman lisäykset	0	0,0	0	0,0
Kokonaistulot yhteensä	<u>13 579</u>	<u>100</u>	<u>28 730</u>	<u>100</u>

MENOT

Varsinainen toiminta				
Toimintakulut	11 628	82,2	26 692	87,6
- Valmistus omaan käyttöön				0,0
Korkokulut	281	2,0	97	0,3
Muut rahoituskulut	0	0,0	2	0,0
Satunnaiset kulut	0	0,0	0	0,0
Tulorahoituksen korjauserät		0,0		0,0
+/- Pakoll. varausten muutos	-282	-2,0	-142	-0,5
- Käyttöom.myyntitappiot	0	0,0	0	0,0
Investoinnit				0,0
Käyttöomaisuusinvestoinnit	491	3,5	554	1,8
Rahoitustoiminta				0,0
Antolainasaam.lisäykset	0	0,0	92	0,3
Pitkäaik. lainojen vähenn.	2 020	14,3	2 019	6,6
Lyhytaik. lainojen vähenn.	0	0,0	1 171	3,8
Kokonaismenot yhteensä	<u>14 138</u>	<u>100</u>	<u>30 485</u>	<u>100</u>

1.18 Yhdistelmä konsernitilinpäätökseen sisältyvistä yhteisöistä

	Yhdistely konsernitilinpäätökseen	
	<i>Yhdistelty (kpl)</i>	<i>Ei yhdistelty (kpl)</i>
Tytäryhteisöt		
Yhtiöt		
Kiinteistö- ja asuntoyhtiöt	2	
Muut yhtiöt	2	1
Kuntayhtymät	2	
Osakkuusyhteisöt	3	
<i>Yhteensä</i>	9	1

1.19 Konsernituloslaskelma ja tunnusluvut

	2023 1 000 €	2022 1 000 €
Toimintatuotot	4 648	22 409
Toimintakulut	-13 115	-46 073
Osuus osakkuusyhteisöjen voitosta (tappiosta)	-1	34
Toimintakate	-8 468	-23 629
Verotulot	7 102	11 891
Valtionosuudet	1 972	14 194
Rahoitustuotot ja -kulut		
Korkotuotot	11	5
Muut rahoitustuotot	523	504
Korkokulut	-309	-172
Muut rahoituskulut	-5	-10
Vuosikate	826	2 782
Poistot ja arvonalentumiset		
Suunitelman mukaiset poistot	-1 262	-2 088
Omistuksen eliminointierot		
Arvonalentumiset	0	0
Satunnaiset tuotot ja kulut		
Tilikauden tulos	-434	694
Tilinpäätössiirrot	1	-10
Tilikauden verot	0	-2
Laskennalliset verot	0	16
Vähemmistöosuudet	0	0
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	-434	697

KONSERNITULOSLASKELMAN TUNNUSLUVUT	2023	2022
Toimintatuotot/Toimintakulut, %	35,4	48,6
100*Toimintatuotot/(Toimintakulut-Valm.omaan käyttöön)		
Vuosikate-% poistoista	65,5	133,2
100*Vuosikate / Poistot ja arvonalentumiset		
Vuosikate, €/asukas	282	938
Asukasmäärä	2932	2964

1.20 Konsernin rahoituslaskelma ja tunnusluvut

	2023	2022
Toiminnan rahavirta		
Vuosikate	926	2 782
Sarunnaiset erät	2	0
Tilikauden verot	-1	-2
Tulorahoituksen korjauserät	126	-153
Investointien rahavirta		
Investointimenot	-621	-2 230
Rahoitusosuudet investointeihin	-19	57
Pysyvien vast. hyödykk. luovutustulot	371	120
Toiminnan ja investointien rahavirta	785	574
Rahoituksen rahavirta		
Antolainauksen muutokset		
Antolainasaamisten lisäykset	0	-12
Antolainasaamisten vähenr	0	3
Lainakannan muutokset		
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	102	2 096
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-321	-2 460
Lyhytaikaisten lainojen muutos	-1 153	-1 419
Oman pääoman muutokset	1	-1
Muut maksuvalmiuden muutokset		
Toimeksiantojen varojen ja pääomien muutokse	-27	-7
Vaihto-omaisuuden muutos	-1	-7
Saamisten muutos	1 206	162
Korottomien velkojen muutos	-1 607	282
Rahoituksen rahavirta	-1 801	-1 364
Rahavarojen muutos	-1 016	-790
Rahavarat 31.12.	1 012	4 522
Rahavarat 1.1.	2 028	5 312
	-1 016	-790

KONSERNIN RAHOITUSLASKELMAN TUNNUSLUVU	2023	2022
Toiminnan ja investointien rahavirran kertymä	-297	-3 320
5 vuodelta, €		
Investointien tulorahoitus	144,53	128,01
100* Vuosikate / Investointien omahankintameno		
Lainanhoitokate	49,80	5,99
(Vuosikate+Korkokulut) / (Korkokulut+Lainanlyhennykset)		
Kassanriittävyys, pv	25,68	7,57
365 x Rahavarat 31.12. / Kassasta maksut tilikaudella		

1.21 Konsernitase ja tunnusluvut

VASTAAVA

PYSYVÄT VASTAAVAT

	2023 1 000 €	2022 1 000 €
Aineettomat hyödykkeet		
Aineettomat oikeudet	40	235
Muut pitkävaikutteiset menot	27	40
Ennakkomaksut	0	4
Aineettomat hyödykkeet yhteensä	67	279
Aineelliset hyödykkeet		
Maa- ja vesialueet	2 727	2 790
Rakennukset	13 330	19 876
Kiinteät rakenteet ja laitteet	4 071	4 493
Koneet ja kalusto	229	916
Muut aineelliset hyödykkeet	3	76
Ennakkomaksut ja keskener. hankinnat	61	1 837
Aineelliset hyödykkeet yhteensä	20 421	29 988
Sijoitukset		
Osakkuusyhteisöosakkeet	792	1032
Muut osakkeet ja osuudet	545	615
Joukkovelkakirjalainasaamiset	1	1
Muut lainasaamiset	8	88
Muut saamiset	290	309
Sijoitukset yhteensä	1 635	2 045
Pysyvät vastaavat yhteensä	22 123	32 312
TOIMEKSIANTOJEN VARAT		
Valtion toimeksiannot	109	63
Lahjoitusrahastojen erityiskatteet	2	63
Muut toimeksiantojen varat	13	10
Toimeksiantojen varat yhteensä	124	136
VAIHTUVAT VASTAAVAT		
Vaihto-omaisuus		
Aineet ja tarvikkeet	3	102
Vaihto-omaisuus yhteensä	3	102
Saamiset		
Pitkäaikaiset saamiset		
Lainasaamiset	17	81
Pitkäaikaiset saamiset yhteensä	17	81
Lyhytaikaiset saamiset		
Myyntisaamiset	344	1200
Lainasaamiset	0	18
Muut saamiset	119	362
Siirtosaamiset	367	1 837
Lyhytaikaiset saamiset yhteensä	830	3 417
Rahoitusomaisuusarvopaperit		
Osakkeet ja osuudet	22	22
Muut arvopaperit	195	195
Arvopaperit yhteensä	217	217

	2023 1 000 €	2022 1 000 €
Rahat ja pankkisaamiset	795	4 304
Vaihtuvat vastaavat yhteensä	1 861	8 121
VASTAAVAA	24 109	40 569
 VASTATTAVAA		
 OMA PÄÄOMA		
Peruspääoma	6 902	8 076
Yhdistysten ja säätiöiden peruspääoma	0	1
Muut omat rahastot	167	288
Edellisten tilikausien yli-/alijäämä	2 888	2 958
Tilikauden yli-/alijäämä	-335	697
Oma pääoma yhteensä	9 623	12 020
 VÄHEMMISTÖOSUUDET		
Vähemmistöosuudet yhteensä	108	201
 PAKOLLISET VARAUKSET		
Muut pakolliset varaukset	424	330
Pakolliset varaukset yhteensä	424	330
 TOIMEKSIANTOJEN PÄÄOMAT		
Valtion toimeksiannot	109	66
Lahjoitusrahastojen pääomat	34	96
Muut toimeksiantojen pääomat	31	53
Toimeksiantojen pääomat yhteensä	174	215
 VIERAS PÄÄOMA		
Pitkäaikainen		
Lainat rahoitus- ja vak.laitoksilta	8 326	17 591
Lainat julkisyhteisöiltä	254	381
Lainat muilta luotonantajilta	0	29
Muut velat	430	367
Pitkäaikainen vieras pääoma yhteensä	9 010	18 368
Lyhytaikainen		
Lainat rahoitus- ja vak.laitoksilta	2 821	2 888
Lainat julkisyhteisöiltä	174	180
Lainat muilta luotonantajilta	0	38
Saadut ennakot	58	140
Ostovelat	702	2 563
Muut velat	175	307
Siirtovelat	840	3 245
Laskennalliset verovelat	0	74
Lyhytaikainen vieras pääoma yhteensä	4 770	9 435
Vieras pääoma yhteensä	13 780	27 803
VASTATTAVAA	24 109	40 569

Konsernitaseen tunnusluvut	2023	2022
Omavaraisuusaste %	40,4	30,2
100*(Oma p-oma+Vähemm.osuus+Kons.reservi+Poistoero ja vap eht.varaukset) / (Koko pääoma - Saadut ennakot)		
Suhteellinen velkaantuneisuus %	290	57
100 * (Vieras pääoma - Saadut ennakot) / Käyttötulot		
Kertynyt yli-/alijäämä, 1000 €	2 554	3 655
Kertynyt yli-/alijäämä, € / asukas	871	1 233
Konsernin lainakanta 1000 €	11 633	21 108
Vieras pääoma - (Saadut enn.+Ostovelat+Siirtovelat+Muut velat)		
Konsernin lainat €/as.	3 948	7 121
Lainat ja vuokravastuut, 31.12.	11 874	22 302
Vieras po-(Saadut enn.+Ostovel.+Siirtovel.+Muut vel.)+Vuokravastuut		
Lainat ja vuokravastuut, € / asukas	4 812	7 524
Konsernin lainasaamiset 31.12. 1000 €	9	89
Sijoituksiin merkityt jvk.lainasaamiset ja muut lainasaamiset		
Kunnan asukasmäärä	2932	2964

2 TALOUSARVION TOTEUTUMINEN

2.1 Tavoitteiden toteutuminen

130 Tilintarkastus
Toiminnan kuvaus / palveluajatus Kuntalain mukaan valtuusto asettaa toimikauttaan vastaavien vuosien hallinnon ja talouden tarkastamista varten tarkastuslautakunnan. Hallintosäännön mukaan tarkastuslautakuntaan kuuluu seitsemän jäsentä. Valtuusto valitsee toimikauttaan vastaavien vuosien hallinnon ja talouden tarkastamista varten yhden tai useamman JHTT-tilintarkastajan tai tilintarkastusyhteisön. Kuluva valtuustokauden 2021–2025 tilintarkastuspalveluista on tehty sopimus BDO Audiator Oy:n kanssa.
Vastuhenkilö Hallintojohtaja
Sitovia tavoitteita 1. Tilinpäätös 2022, arviointikertomus 2. Tarkastussuunnitelman toteuttaminen
Toteuma: 1-12 kk: 1. Toteutunut. 2. Toteutunut suunnitelman mukaisesti.
Tunnusluvut ja mittarit Tarkastuslautakunta on kouluttautunut.

130 Tilintarkastus	TP 2022	TA 2023 (sis. muutokset)	TP 2023	Ero
T U L O T (ulkoiset)				
M E N O T (ulkoiset)	18 398	20 173	20 740,32	567
TOIMINTAKATE (ulkoiset)	18 398	20 173	20 740,32	567
Suunnitelmapoistot				
Tulot (sisäiset)				
Menot (sisäiset)	677	694	815,81	122
TOIMINTAKATE (sisäiset)	677	694	815,81	122
TOIMINTAKATE YHTEENSÄ	19 076	20 867	21 556,13	689
Asukasluku	2 964	2 964	2932	
TOIMINTAKATE /ASUKAS	6,44	7,04	7,35	

18 Luottamushenkilöhallinto
Toiminnan kuvaus / palveluajatus Kunnanhallitus vastaa kunnan hallintotehtävistä ja taloudenhoidosta sekä vastaa valtuustossa käsiteltävien asioiden valmistelusta ja täytäntöönpanosta. Kunnanhallituksen keskeisenä tehtävänä on vastata valtuuston päättämien strategioiden toteuttamisesta. Kunnanhallituksen alaisuudessa toimii henkilöstöjaos, elinvoimatyöryhmä ja vapaa-ajan asukastoimikunta. Kunnan johtamisen tehtävänä on saada kunnan organisaatio ja koko yhteisö toimimaan siten, että kunnan visio, toiminta-ajatus ja päämäärät sekä asetetut tavoitteet toteutuvat.
Vastuhenkilö Kunnanjohtaja
Sitovia tavoitteita <ol style="list-style-type: none">1. Kunnan talouden tasapaino, talouden tasapainottamissuunnitelman päivitys ja toimeenpano.2. Yhdyspinta- ja horisontaalinen yhteistyö HVA:n kanssa.3. Elinvoimasuunnitelman toteuttaminen: Yrittäjämönteisyyden turvaaminen ja vahvistaminen
Toteuma: 1-12 kk: <ol style="list-style-type: none">1. Toteuma kehittyi odotetusti, mutta tasapaino järkkäyi pelastustoimen varallaolokorvausten menovarauksen realisoiduttua. Lisäksi Rautalammin rakennus alaskirjaukset lisäsivät alijäämää. Ensimmäinen vuosi hyvinvointialueiden aloitettua osoitti, ettei kunnan talouden tasapaino onnistu puolittuneella tulotasolla ilman selkeitä toimintojen sopeuttamisratkaisuja. Talouden tasapainottamissuunnitelman päivitys on aloitettu.2. Työ aloitettu, sopimus yhteistyön ja toimintatapojen periaatteeksi sekä rakenteiksi valmistui, kuntalaisten HVA-ilta oli toukokuussa, neuvotteluja käyty eri toimintojen osalta mm. pesula, kuntouttava työtoiminta. Yhteistyö HVA:n kanssa ollut haastavaa, vaikea löytää "vastinparia" ja yhteistä tahtotilaa.3. Elinvoimalupaus valmisteltiin yhdessä yrittäjyhdistyksen kanssa. Lisäksi hyväksyttiin kunnan ja yrittäjien yhteinen elinvoimalupaus. Tuulivoimaillat 21.2 ja 16.5, kh tutustui tuulivoimapuistoon 22.9. <p>Poikkeaman luottamushenkilöhallinnon tuloihin ja menoihin aiheuttaa maahanmuutto. Ns. kuntamallin kautta ukrainalaisille osoitettiin vuokra-asuntoja. Kunta toimi välivuokraajana, Kuopion vastaanottokeskus maksoi kulut. Lisäksi kuluja nostaa tulkkaus, mutta nämä valtio korvaa.</p>
Tunnusluvut ja mittarit Kv ja kh toimintaa kehitettiin USO7 -hankkeen avulla, kh työpaja 14.3, kv:n työpaja 15.3, lisäksi iltakoulut, puheenjohtajien sparrausilta, luentoja

18 Luottamushenkilöhallinto	TP 2022	TA 2023	TP 2023	Ero
		(sis. muutokset)		
T U L O T (ulkoiset)	-27 161	-10 000	-301 270,49	-291 270
M E N O T (ulkoiset)	402 958	410 753	557 750,98	146 998
TOIMINTAKATE (ulkoiset)	375 797	400 753	256 480,49	-144 273
Suunnitelmapoistot	334 120	34 121	139 449,45	105 328
Tulot (sisäiset)				
Menot (sisäiset)	37 918	52 590	48 403,87	-4 186
TOIMINTAKATE (sisäiset)	372 039	86 711	187 853,32	101 142
TOIMINTAKATE YHTEENSÄ	747 836	487 464	444 333,81	-43 130
Asukasluku	2 964	2 964	2932	
TOIMINTAKATE /ASUKAS	252,31	164,46	151,55	

170 Yleishallinto
Toiminnan kuvaus / palveluajatus Yleishallinnon palvelualue sisältää hallintopalvelut, yhteispalvelupisteen, henkilöstöhallinnon, kunnallisverotuksen (kunnan osuus verokustannuksista), työllisyyspalvelut, tyky-toiminnan, asuntoasiat, ay- ja työsuojelutoiminnan ja työterveyshuollon, Hallintopalveluihin kuuluvat mm. keskusvaalilautakunta, valtuuston, kunnanhallituksen ja henkilöstöjaoston esittelijä/sihteeripalvelut.
Vastuhenkilö Hallintojohtaja
Sitovia tavoitteita <ol style="list-style-type: none">1. Eduskuntavaalien organisointi ja sujuva läpivienti.2. TE-uudistukseen valmistautuminen, yhteistyöalueen selkiintyminen.3. Henkilöstöpoliittisen ohjelman laatiminen ja käyttöönotto.4. Työterveyshuollon toimintaohjelman päivittäminen.
Toteuma: 1-12 kk: <ol style="list-style-type: none">1. Eduskuntavaalit organisoitiin Rautalammillä hyvin, vaalit sujuivat ongelmitta.2. Neuvotteluja käytiin Iisalmen, Varkauden ja Kuopion kanssa. Isäntäkunnaksi valikoitui Kuopio, valtuusto hyväksyi yhteistyösopimukset syksyllä. Viranhaltijat osallistuivat työllisyysalueen valmisteluihin aktiivisesti.3. Alkutekijöissä, alustavia toimia tehty, työtä jatketaan vuonna 2024. Toimintaohjelma päivitetty, painopiste ennaltaehkäisevässä työssä, työkykykoordinaattori työterveyshuollon tukena. <p>Yleishallinnon kustannuspaikkaan on kirjattu koko kunnan eläkemenoperusteiset kulut n. 67.000 €. Sitä ei ole jaettu toimialoille.</p>
Tunnusluvut ja mittarit <ol style="list-style-type: none">1. Eduskuntavaalit sujuivat virheettää.2. Yhteistyösopimukset valtuuston syksyllä, hyväksyntä viimeistään lokakuun loppuun mennessä.3. Kesken4. Päivitetty, painopiste ennaltaehkäisyssä.

170 Yleishallinto	TP 2022	TA 2023	TP 2023	Ero
		(sis. muutokset)		
T U L O T (ulkoiset)	-46 233	-68 379	-57 835,87	10 543
M E N O T (ulkoiset)	396 878	520 784	542 480,53	21 697
TOIMINTAKATE (ulkoiset)	350 645	452 405	484 644,66	32 240
Suunnitelmapoistot	11 221	0	0,00	0
Tulot (sisäiset)	-28 388	-19 195	-21 583,41	-2 388
Menot (sisäiset)	28 063	39 950	28 840,24	-11 110
TOIMINTAKATE (sisäiset)	10 896	20 755	7 256,83	-13 498
TOIMINTAKATE YHTEENSÄ	361 541	473 160	491 901,49	18 741
Asukasluku	2 964	2 964	2932	
TOIMINTAKATE /ASUKAS	121,98	159,64	167,77	

180 Taloushallinto
Toiminnan kuvaus / palveluajatus Taloushallinto sisältää palkanlaskentapalvelut, kirjanpito- ja ostopalvelut (ostopalvelu) Kuntalaskenta, myynti- ja ostoreskontra kunnan toimintaa), hankkeiden maksatukset, perintään osallistuminen ja ICT-palvelut kunnan toimintana
Vastuhenkilö Hallintojohtaja
Sitovia tavoitteita 1. Toimivat taloushallinnon palvelut sote-uudistuksen jälkeen. 2. Taloushallinnon toteutuminen oikein ja ajallaan päätöksenteon tueksi.
Toteuma: 1-12 kk: 1. Taloushallinnon palvelut toimivat moitteetta 1-10 kk, mutta loppuvuodessa oli haasteita. Talouden suunnitteluohjelma Accuna otettiin käyttöön 1.8.2023. 2. Toimi suunnitellusti lähes koko vuoden, loppuvuosi haasteellinen kirjanpidon osalta. Kuntalaskenta ei pystynyt noudattamaan sopimuksen mukaista palvelutasoa. Taloushallinnon kustannuspaikalle 1460 on kirjattu pelastuslaitoksen varallaolokorvaukset 424.429 € (pakollinen varaus). Koko kunnan työterveysmenot olivat 101.678 €, ylitystä n. 27.000 €. Kustannuspaikalla 1470 on kirjattu tuloja vahinkovakuutuskorvauksista 50.294 € ja muita tuottoja 110.258 €.
Tunnusluvut ja mittarit 1. Sopimus on ajan tasalla, mutta palveluntuottajalla on ollut isoja ongelmia varsinkin vuoden 2023 loppupuolella. 2. Raportoinnissa on ollut haasteita, palveluntuottajan resurssipula.

180 Taloushallinto	TP 2022	TA 2023	TP 2023	Ero
		(sis. muutokset)		
T U L O T (ulkoiset)	-18 916	-40 000	-238 156,79	-198 157
M E N O T (ulkoiset)	558 710	564 330	1 019 599,07	455 269
TOIMINTAKATE (ulkoiset)	539 793	524 330	781 442,28	257 112
Suunnitelmapoistot	7 808	21 735	19 983,67	-1 751
Tulot (sisäiset)	-405 469	-366 732	-385 043,59	-18 312
Menot (sisäiset)	10 719	11 662	9 331,99	-2 330
TOIMINTAKATE (sisäiset)	-386 942	-333 335	-355 727,93	-22 393
TOIMINTAKATE YHTEENSÄ	152 852	190 995	425 714,35	234 719
Asukasluku	2 964	2 964	2932	
TOIMINTAKATE /ASUKAS	51,57	64,44	145,20	

26 Elinkeinotoimi**Toiminnan kuvaus / palveluajatus**

Toimialan tehtävänä on kuntakonsernin elinvoimaan, yritys- ja elinkeinoelämän kehittämiseen ja toimintaedellytysten luomiseen sekä työllisyyden edistämiseen liittyvät asiat.

Rautalammin elinkeinotoimen palvelut tuottaa Kehitysyhtiö SavoGrow Oy, jossa Rautalammin kunta on yksi kuudesta omistajasta. Kehitysyhtiö tuottaa kunnassa yrityspalvelua (elinkeinoasiamies) lähipalveluna sekä kehittämishanketoimintaa. Kehitysyhtiön toiminta perustuu kunnan ja yhtiön väliseen palvelusopimukseen ja kehittämishanketoiminnan kohdentamisesta vastaa kehitysyhtiön hallitus. Yhtiö ei siis ole kunnan suorassa budjettiohjauksessa vaan ohjaus tapahtuu omistajaohjauksen keinoin.

Kehitysyhtiön kautta tapahtuvan hanketoiminnan lisäksi kunnalla voi olla omaa kehittämishanketoimintaa.

Vastuhenkilö

Elinkeinoasiantuntija

Sitovia tavoitteita

1. Yrityspalveluiden tuottaminen tehokkaina lähipalveluina. Vuoden aikana kontaktoidaan yritykset, jotka eivät ole käyttäneet elinkeinotoimen/kehitysyhtiön palveluita viime vuosina. Tiedottaminen uudesta EU-ohjelmakaudesta. (Kuntastrategia, toimeenpanoprojekti 6)
2. Työvoiman saatavuuden ja ammatillisten koulutusmahdollisuuksien kehittäminen seudullisesti ja paikallisesti myös työperäinen maahanmuutto huomioiden. (Kuntastrategia, toimeenpanoprojekti 6)
3. Asunto- ja tonttitarjonnan markkinointi. (Kuntastrategia, toimeenpanoprojekti 3)

Toteuma 1-12:

1. Elinkeinopalveluiden määrällinen tavoite saavutettiin, vaikka kunnassa ei ollut elinkeinoasiamiestä noin kahtena kuukautena viime vuonna. Erityistä huomiota kiinnitettiin niihin yrityksiin, jotka eivät viime vuosina olleet elinkeinopalveluiden piirissä. Uusi EU-ohjelmakausi lähti yskien käyntiin vuoden 2023 aikana. Osalta yritystuista saatiin informaatiota vasta loppu vuonna ja osaa tukia on pystynyt hakemaan vasta vuoden 2024 alusta lukein. Yrityksiä on informoitu sitä mukaa tukimahdollisuuksista, kun tietoa on saatu.
2. Työvoiman saatavuudesta ei ollut suurta ongelmaa yrityksissä viime vuonna. Ammatillista koulutusta järjestettiin SavoGrown alueella mm. lähihoitaja ja hoiva-avustajakoulutusta. Koulutuksiin osallistui myös maahanmuuttotautaisia henkilöitä.
3. Kunnan tontteja markkinoitiin viime vuonna, mutta kysyntää tonteille ei juurikaan ollut ja myöskään omakotitalojen rakennuslupia ei haettu viime vuonna.

Tunnusluvut ja mittarit

Käynnistyneet yritysmaat kehittämissuunnitelmat 6
Asiakastapahtumat 378
Kansallispuiston kokonaisvaikutus ?
Kansallispuiston kokonaistyöllisyysvaikutus ?

26 Elinkeinoitoimi	TP 2022	TA 2023	TP 2023	Ero
		(sis. muutokset)		
T U L O T (ulkoiset)	0	0	-16 614,83	-16 615
M E N O T (ulkoiset)	208 024	273 492	229 058,40	-44 434
TOIMINTAKATE (ulkoiset)	208 024	273 492	212 443,57	-61 048
Suunnitelmapoistot				
Tulot (sisäiset)				
Menot (sisäiset)	4 730	5 881	5 805,07	-76
TOIMINTAKATE (sisäiset)	4 730	5 881	5 805,07	-76
TOIMINTAKATE YHTEENSÄ	212 753	279 373	218 248,64	-61 124
Asukasluku	2 964	2 964	2932	
TOIMINTAKATE /ASUKAS	71,78	94,26	74,44	

270 Maaseututoimi**Toiminnan kuvaus / palveluajatus**

Kuopion, Suonenjoen ja Varkauden kaupunkien sekä Kaavin, Leppävirran, Rautalammin, Rautavaaran, Tervon, Tuusniemen ja Vesannon kuntien alueilla toimivan Sydän-Savon maaseutupalvelun tehtävänä on huolehtia maaseutuelinkeinoja koskevien viranomaistehtävien hoitamisesta sekä olla mukana myös maaseudun elinkeinojen kehittämisessä. Sopimus kunnat muodostavat Sydän-Savon maaseutupalvelun yhteistoiminta-alueen, jossa turvataan palvelujen saatavuus ja toiminta siten, että toiminta on tehokasta, avointa ja tasapuolista.

Vastuhenkilö

Vastaava maaseutuasiamies ja Sydän-Savon maaseutupalvelun henkilöstö

Tehtävä

Sydän-Savon maaseutupalvelun tehtävänä on vastata kuntien maaseutuhallinnon hoitamisesta toiminta-alueellaan. Henkilöstö toimii osaltaan myös maaseutuelinkeinojen kehittämiseen liittyvissä tehtävissä. Joissakin kunnissa hoidetaan myös yksityistiehallinnon tehtäviä.

Sitovia tavoitteita

1. Kehitetään aktiivisesti maatilataustaista yritystoimintaa ja toimintaympäristöä
2. Henkilöstön ammattitaidon jatkuva kehittäminen ja hyödyntäminen
3. Palveluiden hallittu kustannuskehitys ja niiden tehostaminen.

Keskeiset riskit kyseisten tavoitteiden toteutumiselle

Maatalouden voimakas rakennemuutos. Maatilojen ja koko elintarvikesektorin taloudellisen kannattavuuden haasteet. Ilmastonmuutokset vaikutukset tukipolitiikassa.

Tunnusluvut ja mittarit

Lautakunnan asettamat tavoitteet	TP 2021	TA 2022	TA 2023	TS 2024	TS 2025
Yhteistoiminta-alueen aktiivimaatilat	1650	1650	1600	1550	1500
Maksetut maataloustuet, M€	60	58	60	60	60
Maaseutuviranomaistehtävät					
- Maatilaa / htv	184	179	178	178	178
- €/aktiivimaatila	344	354	390	400	420
- €/peruslohko	18,81	15,24	16,38	16,16	16,50
Maaseutuyritysten kehittäminen*					
- €/aktiivimaatila	95,86	97,75	93,70	110	125
- €/maaseutualueen asukas	2,27	2,30	2,15	2,45	2,70

*ei sisällä erillisten kehittämishankkeiden kuntavastinrahaa

Toiminnan painopistealueet 2023

Maataloushallinnon hoitaminen. Uuden ohjelmakauden (CAP- 27) alkamisen tuomat muutokset tukihallinnon työhön.

Sitovia tavoitteita

1. Kehitetään aktiivisesti maatilataustaista yritystoimintaa ja toimintaympäristöä
Toteutunut tavoitteiden mukaisesti.

Yhteistyössä maakunnan maaseudun kehittämistoimijoiden kanssa toteutettu em.
tavoitteita tukevia kehittämishakkeita ja valmisteltu uusia kehittämishankkeita.

2. Henkilöstön ammattitaidon jatkuva kehittäminen ja hyödyntäminen
Osaamistarpeeseen pystytty vastaamaan.

Osallistuttu aktiivisesti uuden ohjelmakauden toimeenpanoa koskeviin
koulutustilaisuuksiin

3. Palveluiden hallittu kustannuskehitys ja niiden tehostaminen.

Toimintakulut kasvoivat edellisestä vuodesta 1,7 %. Valtakunnallisessa vertailussa
Sydän-Savon maaseutuhallinnon yhteistoiminta-alueella maatilayritystä kohti
käytetty henkilöstöresurssi ja kustannus maatilayritystä kohti keskimääräistä
tehokkaampaa. Maatilataustaisen yritystoiminnan kehittämispalveluja kehitetty
yhdessä muiden toimijoiden kanssa. Yhteistyö yli maakuntarajan Pohjois-Karjalan
alueen kehittämistoimijoiden kanssa aloitettu.

Keskeiset riskit kyseisten tavoitteiden toteutumiselle

Maatalouden voimakas rakennemuutos. Maatilojen ja koko elintarvikesektorin
taloudellisen kannattavuuden haasteet. Ilmastonmuutokset vaikutukset
tukipolitiikassa.

Riskien toteutuminen

Maatalouden voimakas rakennemuutos jatkuu. Maatalousyritysten määrä on
vähentynyt yhteistoiminta-alueella vuosina 2018–2022 keskimäärin 50 yrityksellä /
vuosi. Vuonna 2023, maatalouden uuden EU-ohjelmakauden alkaessa,
maatalousyritysten lukumäärä väheni 104 tilalla Tilamäärän nopeasta
vähentymisestä huolimatta tuotannon taso on säilynyt lähes ennallaan.

Rautalammillla maatalousyritysten määrä on vähentynyt vuosina 2018 – 2022
keskimäärin 1 – 2 yrityksellä / vuosi, vuonna 2023 lukumäärä väheni 3 yrityksellä.

Maatalousyritysten kannattavuus on sitä vastoin ollut viime vuodet heikko.
Maatalouden kohonneita tuotantokustannuksia ei ole elintarvikemarkkinoilla
onnistuttu viemään maataloustuotteiden hintoihin. Vuoden 2023 loppuvuodesta
maatalousyritysten maksuvalmiutta heikensi myös maatalouden tuotantotukien
maksatusten siirtyminen myöhäisempään ajankohtaan.

Informatiiviset tunnusluvut

Lautakunnan asettamat tavoitteet	TP 2022	TA 2023	TP 2023
Yhteistoiminta-alueen aktiivimaatilat	1610	1600	1506
Maksetut maataloustuet, M€	62	60	54
Maaseutuviranomaistehtävät			
- Maatilaa / htv	171	178	162
- €/aktiivimaatila	358	390	392
- €/kasvulohko	15,15	16,38	17,04
Maaseutuyritysten kehittäminen*			
• €/aktiivimaatila	87,01	93,70	92,19
• €/maaseutualueen asukas	2,10	2,15	2,03

*ei sisällä erillisten kehittämishankkeiden kuntavastinrahaa

270 Maaseututoimi	TP 2022	TA 2023	TP 2023	Ero
		(sis. muutokset)		
T U L O T (ulkoiset)				
M E N O T (ulkoiset)	44 839	47 700	56 940,46	9 240
TOIMINTAKATE (ulkoiset)	44 839	47 700	56 940,46	9 240
Suunnitelmapoistot				
Tulot (sisäiset)				
Menot (sisäiset)	3 343	2 866	2 254,30	-612
TOIMINTAKATE (sisäiset)	3 343	2 866	2 254,30	-612
TOIMINTAKATE YHTEENSÄ	48 183	50 566	59 194,76	8 629
Asukasluku	2 964	2 964	2 932	
TOIMINTAKATE /ASUKAS	16,26	17,06	20,19	

404 Sivistys hallinto**Toiminnan kuvaus / palveluajatus**

Sivistystoimen hallinnon tehtävänä on mahdollistaa osaston työntekijöiden toimintaedellytykset, edistää osaston toimintaa kuntastrategian mukaisesti sekä arvioida toiminnan taloudellisia ja toiminnallisia vaikutuksia. Sivistysosaston hallinto ohjaa osaston yhteistoimintoja, järjestää ja toimeenpanee kilpailutuksia sekä kehittää toiminnan suunnittelua ja arviointia.

Vastuhenkilö

Sivistys- ja hyvinvointijohtaja

Tehtävä

Sivistyspalveluiden kustannustehokas ja laadukas järjestäminen

Sitovia tavoitteita

1. Henkilöstön hyvinvointia seurataan neljännesvuosittain toistuvalla kyselyillä. Kyselyn tulokset käydään läpi sekä SISU-ryhmässä että yksiköittäin.
2. Yksiköt tarkastelevat energian käyttöä, ja kirjaavat muutosehdotukset energiatyöryhmälle.

Keskeiset riskit kyseisten tavoitteiden toteutumiselle

Henkilökunnan sitoutuminen. Kyselyn organisointi ja motivoiva toteuttamistapa.

Tunnusluvut ja mittarit

	TP2020	TP2021	TA2022	TA 2023	TP 2023
Lautakunnan kokouksia	10	9	8	8	10
Toteutuneet hyvinvointikyselyt	-	-	-	4	3
Energiakulutuksen seuranta					kyllä
Osastopalavereita	12	11	12	10	8

Toiminnan painopistealueet 2023

Toiminnan tarkoituksenmukaisuuden tarkastelu niin taloudellisuuden kuin henkilöstön hyvinvoinninkin vahvistamiseksi.

Tavoitteiden toteutuminen

Energian kulutusta on seurattu ja toimiin on ryhdytty energian kulutuksen vähentämiseksi.

Henkilöstön hyvinvointia on seurattu kerran vuoden aikana tehdyllä kyselyllä, henkilökohtaisin keskusteluin, yksikkökohtaisin keskusteluin, yhteistyössä työterveyshuollon kanssa sekä toimialan palavereissa.

404 Hallinto	TP 2022	TA 2023	TP 2023	Ero
		(sis. muutokset)		
T U L O T (ulkoiset)	0	0	-102,73	-103
M E N O T (ulkoiset)	60 370	130 427	116 987,92	-13 439
TOIMINTAKATE (ulkoiset)	60 370	130 427	116 885,19	-13 542
Suunnitelmapoistot				
Tulot (sisäiset)	-462	0	-318,54	-319
Menot (sisäiset)	989	108 097	110 966,22	2 869
TOIMINTAKATE (sisäiset)	528	108 097	110 647,68	2 551
TOIMINTAKATE YHTEENSÄ	60 898	238 524	227 532,87	-10 991
Asukasluku	2 964	2 964	2932	
TOIMINTAKATE /ASUKAS	20,55	80,47	77,60	

410 Perusopetus**Toiminnan kuvaus**

Arvomme sinnikkyys, kunnioitus ja vastuuntunto ohjaavat toimintaamme ja näkyvät arjen teoissa ja tavoitteissa. Toiminnassa keskeistä on kasvun ja hyvinvoinnin tukeminen. Kiinnitämme huomiota ryhmäytymiseen, työrauhaan, työskentely- ja vuorovaikutustaitoihin sekä osallisuuden vahvistamiseen niin oppilaiden kuin henkilökunnankin osalta. Tiimityö tukee näiden tavoitteiden vahvistumista. Tiimityö vahvistaa myös jaettua johtajuutta ja tukevat jokaisen sitoutumista yhteisiin tavoitteisiin.

Olemme sitoutuneet positiiviseen pedagogiikkaan, jossa myönteiset tunteet ja lämmin vuorovaikutus luovat pohjaa hyvälle kasvuille ja oppimiselle. Keskitymme hyvän huomaamiseen ja arvostavaan kohtaamiseen. Positiivisen pedagogiikan myötä vahvistamme oppilaiden tunnetaitoja ja hyväksyvää ilmapiiriä.

Opetus- ja kasvatustyötä teemme yhteistyössä oppilaiden, vanhempien, henkilökunnan ja ulkopuolisten sidosryhmien kanssa. Rohkaisemme oppilaita osallistumaan koulujen toimintakulttuurin kehittämiseen ja vastuunottoon mm. kummioppilastoiminnan, tukioppilastoiminnan ja oppilaskuntien kautta. Yhteistyötä teemme huoltajien kanssa arjen tiiviin vuorovaikutuksen, vanhempainiltojen, kodin ja koulun päivän sekä vanhempainyhdistyksen ja vanhempaintoimikunnan kanssa yhteistä keskustelua käyden.

Kouluissa toimii monialainen oppilashuollon tiimi, jonka tehtävänä on edistää oppilaiden hyvinvointia ja terveyttä. Koulut ovat mukana KiVa-kouluohjelmassa, jonka ohjeiden mukaisesti ehkäistään kiusaamista. Koulut tekevät tiivistä yhteistyötä mm. seurakuntien, nuoriso- ja kulttuuritoimen, urheiluseurojen sekä paikkakunnan yritysten kanssa.

Vastuhenkilö

Perusopetuksen rehtori

Tehtävä

Perusopetuksen tehtävänä on tarjota oppilaille mahdollisuus laajan yleissivistyksen perustan muodostamiseen ja oppivelvollisuuden suorittamiseen. Perusopetuksen tulee antaa valmiudet ja kelpoisuus toisen asteen opintoihin ja ohjata oppilaita löytämään omat vahvuutensa ja rakentamaan tulevaisuutta oppimisen keinoin.

Perusopetusta kehitetään inklusioperiaatteen mukaisesti. Opetuksen saavutettavuudesta ja esteettömyydestä pidetään huoli.

Jokaisella perusopetusta antavalla koululla on opetus- ja kasvatustehtävä. Tämä tarkoittaa oppilaiden oppimisen, kehityksen ja hyvinvoinnin tukemista yhteistyössä kotien kanssa. Perusopetus tarjoaa oppilaille mahdollisuuden osaamisen monipuoliseen kehittämiseen. Se rakentaa oppilaiden myönteistä identiteettiä ihmisinä, oppijoina ja yhteisön jäseninä. Opetus edistää osallisuutta ja kestävää elämäntapaa sekä kasvua demokraattisen yhteiskunnan jäsenyyteen. Perusopetus kasvattaa oppilaita ihmisoikeuksien tuntemiseen, kunnioittamiseen ja puolustamiseen. Perusopetuksen yhteiskunnallisena tehtävänä on edistää tasa-arvoa, yhdenvertaisuutta ja oikeudenmukaisuutta.

Lähde: Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2014

Sitovia tavoitteita (Strategia ja hyvinvointisuunnitelma huomioiden)

1. Hyvinvoinnin edistäminen

Rautalammin perusopetuksen lukuvuoden teema on hyvinvoiva mieli. Sen teeman mukaisesti **vahvistamme rakenteita ja toimia, jotka lisäävät oppilaiden ja koulun aikuisten hyvinvointia sekä tukevat yhteistyötä kotien kanssa**. Näitä ovat mm. osallisuuden lisääminen, laadukkaan ja monipuolisen pedagogiikan vahvistaminen sekä positiivisen pedagogiikan mukaisesti osaamisen kehittäminen niin, että kohtaamme myönteisesti ja arvostaen ja tuemme vahvuuksia.

2. Tasapainoinen kuntatalous

- a) Tarkastelemme perusopetuksen rakenteita ja resursseja tulevan vuoden aikana. Tarkastelun kohteena ovat perusopetuksen tuntijako ja oppimisen tuen resurssin tehokas ja tietoon perustuva kohdentaminen sekä yhteistyön vahvistaminen toiminnoissa kahden perusopetuksen yksikön välillä.
- b) Tarkastelemme virkarakennetta vapautuneiden opettajan virkojen täyttämisen osalta huomioiden strategiset tavoitteet, laskevan oppilasennusteen ja epävarmuuden kouluverkon tulevaisuudesta. Teemme vahvaa yhteistyötä henkilöstösuunnittelun osalta ympäristökuntien kanssa.

Keskeiset riskit kyseisten tavoitteiden toteutumiselle

Hyvinvointi perustuu vahvasti arvostavalle ja kiireettömälle kohtaamiselle. Pienten kuntien ongelmana maanlaajuisesti on kelpoisuuden omaavan henkilöstön ja sijaisten heikko saatavuus. Tämä näkyy vahvasti myös Rautalammillä. Kun arjen vahvuudesta puuttuu tekijöitä rekrytointi- tai sijaisuushaasteiden vuoksi, on riskinä, että koko työyhteisön kuormitus kasvaa ja väsymys lisääntyy, kiireen tunne kasvaa ja hyvän kohtaamisen edellytyksen heikentyvät.

Tasapainoisen talouden suunnittelua ja rakentamista haastaa tulevaisuuden ennakoimattomuus. Väestöennusteen ollessa laskeva tulee tarkastella erityisesti tämän hetken ja tulevaisuuden tarpeita resurssien, rakenteiden ja henkilöstön osalta. Perusopetuksen tulevaisuuden resursseihin ja sitä kautta kustannuksiin vaikuttaa merkittävästi myös se, miten kouluverkko lähivuosina kehittyy. Riskinä on, että ennakoimattomuuden vuoksi emme osaa suunnitella rakenteita, jotka ovat paitsi taloudellisia myös tehokkaita.

Yhteisenä haasteena ja siten riskinä niiden toteutumiselle on se, että laskevan oppilasennusteen vuoksi opettajanvirat vähenevät ja meidän tulee löytää tehtäviin monipätevyiden omaavia ja siksi erityisen vaikeasti rekrytoitavia henkilöitä. Rekrytointeja vaikeuttaa myös se, että vaikeasti ennakoitavien kouluverkon muutosten vuoksi, joudumme avaamaan virkoja määräaikaikaisesti ja niiden houkuttelevuus on vähäisempää ja rekrytointihaasteet korostuvat vahvemmin.

Riskinä on, että emme tee virkarakenteen tarkastelussa tarpeeksi vahvaa yhteistyötä muiden kuntien kanssa viranomaisten tai poliittisten päättäjien tasolla. Tälle työlle merkittävän foorumin 2024 vuoden loppuun saakka luo Verkstoperuskoulufoorumi,

jossa olemme yhtenä pilottialueena Vesannon, Keiteleen, Pielaveden, Suonenjoen, Tervon sekä Konneveden kanssa ja tähän toimintaan tulisi riskin vähentämiseksi käydä sisäisesti vahvaa keskustelua ja vastuuttaa henkilöitä.

Tunnusluvut ja mittarit

Kouluterveyskyselyn 2023 tulokset, kunnan henkilöstön hyvinvointimittaukset, huoltajakysely, perusopetuksen tuntikehys ja henkilöstökulut, rekrytointien tulossellisuus

Toiminnan painopistealueet 2023

Toiminnan painopisteet on kuvattu kahdessa edellä mainitussa tavoitteessa.

Tavoitteiden toteutuminen

Oppilaitten osallisuutta on pyritty vahvistamaan: mm. tukioppilastoiminnan ohjaus on muutettu kurssiksi. Koulun henkilökunnan hyvinvoinnin edistämiseksi on tehty yhteistyötä työterveyden kanssa, toimintaa on joustavoitettu ja etsitty tapoja tukea työssäjaksamista. Kotien kanssa yhteistyötä on tehty vanhempainyhdistyksen kanssa sekä uutena toimintamuotona esimerkiksi ruokaraadin kautta.

Kuntatalouden tasapainoon on pyritty etsimällä tapoja nostaa luokkakoko lähemmäs koko maan keskiarvoa. Kunta on osallistunut verkostoperuskouluhankkeeseen, jonka puitteissa yhteistyömahdollisuuksia naapurikuntien kanssa on kartoitettu. Yhteistyö mahdollistaa säästöjä tulevaisuudessa.

Oppimisen tuen resurssien kohdentamiseen on Rautalammillä luotu malli, jossa tuki kohdistetaan todennetun tarpeen mukaisesti. Tulevan lukuvuoden suunnittelussa kuntatalouden realiteetit ohjaavat hyvin vahvasti suunnittelua.

410 Perusopetus	TP 2022	TA 2023	TP 2023	Ero
		(sis. muutokset)		
T U L O T (ulkoiset)	-171 464	-117 300	-183 476,87	-66 177
M E N O T (ulkoiset)	2 978 014	2 792 100	2 988 384,94	196 285
TOIMINTAKATE (ulkoiset)	2 806 549	2 674 800	2 804 908,07	130 108
Suunnitelmapoistot	242 364	236 086	236 955,90	870
Tulot (sisäiset)	-60 133	-48 115	-60 323,95	-12 209
Menot (sisäiset)	429 527	404 542	353 698,22	-50 844
TOIMINTAKATE (sisäiset)	611 758	592 513	530 330,17	-62 183
TOIMINTAKATE YHTEENSÄ	3 418 307	3 267 313	3 335 238,24	67 925
Asukasluku	2 964	2 964	2932	
TOIMINTAKATE /ASUKAS	1153,27	1102,33	1137,53	

420 Lukio
Toiminnan kuvaus / palveluajatus Rautalammin lukio tarjoaa laadukasta lukiokoulutusta viihtyisissä tiloissa. Meille on tärkeää, että huolehdimme lähialueen vetovoimaisuudesta ja kannamme vastuuta paikallisesti ja valtakunnallisesti. Yrittäjämäinen asenne, kestävän kehityksen huomioiminen ja kansainvälisyys näkyvät koulumme arjessa ja toiminnassa. Välitämme toisistamme. Henkilökunnan ja opiskelijoiden hyvinvointi ovat keskeisiä toiminta-ajatuksiamme. Tavoitteenamme on hyödyntää paikallisia olosuhteita tehokkaasti ja olla aktiivinen toimija myös kunnan vetovoimaisuuden lisäämisessä. Yhteistyö Rautalammin ratsastuskeskuksen kanssa luo pohjaa lukion markkinoinnille ja tarjoaa vakaan opiskelijavirran. Teatteri-ilmaisun ja musiikin keinoin ilmaisemme paikallista osaamista ja otamme kantaa yhteiskunnallisiin ja globaaleihin ilmiöihin. Lukion arvot: vastuullisuus, laadukkuus ja välittäminen.
Vastuuhenkilö Rehtori
Tehtävä Laadukkaan lukiokoulutuksen tarjoaminen osana Rautalammin kunnan koulutoimea
Sitovia tavoitteita (strategia ja hyvinvointisuunnitelma huomioiden) <ol style="list-style-type: none">1. Opiskelijamäärä ylittää 110 syksyllä 20232. Yhteistyön lisääminen naapurilukioiden kanssa. Vähintään 15 yhteistä kurssia.3. Uuden hyvinvointikyselymallin luominen ja jalkauttaminen4. Markkinointisuunnitelman jalkauttaminen käytäntöön
Keskeiset riskit kyseisten tavoitteiden toteutumiselle Maksuttoman toisen asteen tuomat haasteet erityisesti oman paikkakunnan oppilaiden jäämisestä Rautalammin lukioon (opiskelijoiden kulku pikkukunnista kaupunkilukioihin helpottunut maksuttomuuden myötä). Markkinointisuunnitelman jalkauttaminen epäonnistuu esim. sille tarvittavan aikaresurssin puutteen vuoksi.
Tunnusluvut ja mittarit <ol style="list-style-type: none">1. Opiskelijamäärä syksyllä 2023 yli 1102. Vähintään 15 yhteistä kurssia yhteistyölukioiden kanssa3. Hyvinvointikysely laadittu ja teetetty koko lukion opiskelijoilla ensimmäisen kerran kevätlukukaudella 20234. Markkinointisuunnitelma hyväksytty markkinointiryhmässä viimeistään 2/2023 ja vuoden 2023 aikana tehtävät markkinointitoimet kirjattu toimintaa ohjaavaan markkinoinnin vuosikelloon.

Toiminnan painopistealueet 2023

-voimaannuttava opiskeluarki niin henkilökunnalle kuin opiskelijoillekin
-ratsastustalliyhteistyön lisääminen

Tavoitteiden toteutuminen

1. Ei toteutunut. Tällä hetkellä (27.2.2024) opiskelijoita 100.
2. Toteutunut. Yhteisiä opintojaksoja 15 kpl.
3. Toteutunut. Teetetty keväällä 2023 ja syksyllä 2024. Jatkojalostettukin jo.
4. Toteutunut. Mm. markkinointia jaettu osa-alueisiin ja niille valittu omat vastuuhenkilöt.

420 Lukio	TP 2022	TA 2023	TP 2023	Ero
		(sis. muutokset)		
T U L O T (ulkoiset)	-68 681	-15 000	-31 377,84	-16 378
M E N O T (ulkoiset)	921 156	941 216	991 063,80	49 848
TOIMINTAKATE (ulkoiset)	852 475	926 216	959 685,96	33 470
Suunnitelmapoistot	114 733	114 733	114 733,14	0
Tulot (sisäiset)	-3 339	-400	-4 047,36	-3 647
Menot (sisäiset)	140 306	174 273	128 383,34	-45 890
TOIMINTAKATE (sisäiset)	251 700	288 606	239 069,12	-49 537
TOIMINTAKATE YHTEENSÄ	1 104 175	1 214 822	1 198 755,08	-16 067
Asukasluku	2 964	2 964	2932	
TOIMINTAKATE /ASUKAS	372,53	409,86	408,85	

440 Aikuiskoulutus**Toiminnan kuvaus / palveluajatus**

Sisä-Savon kansalaisopisto tarjoaa Rautalammin alueella monipuolisesti erilaisia kursseja. Niitä tarjotaan eri-ikäisille kuntalaisille. Kursseja mainostetaan ilmestyvän kurssioppaan avulla lisäksi sosiaalisessa mediassa ja paikallislehdessä. Yleisöluennot toimivat yleissivistävänä ja ajankohtaisiin asioihin pureutuvana mahdollisuutena opiston toiminnassa. Uusia kursseja pyritään kokoamaan paikallisten verkostojen avulla luovasti. Kaiken toiminnan päämäärä on hyvinvoinnin, osallistumismahdollisuuksien ja sivistyksen ylläpitäminen. Vuoden 2023 tavoitteina asiakasmäärien nostaminen ja monipuolisen kurssitarjonnan säilyttäminen. Yleisöluennot ja tapahtumat antavat mahdollisuuksia monenlaiseen yhteistyöhön kunnan eri toimijoiden kanssa.

Musiikinopetuksen järjestää Kuopion konservatorio.

Vastuhenkilö

Sivistys- ja hyvinvointijohtaja

Tehtävä

Opetus- kulttuuri- ja koulutustarjonnan laajentaminen Rautalammin kunnan asukkaille.

Sitovia tavoitteita

1. Kansalaisopiston kurssitarjonnan pitäminen ennallaan
2. Kansalaisopiston tuntitavoitteena on 2000 tuntia
3. Konservatorio-opintojen mahdollistaminen 10 nuorelle.

Keskeiset riskit kyseisten tavoitteiden toteutumiseksi

Kansalaisopisto ei saa järjestettyä meille lupaamiaan kursseja esimerkiksi puuttuvien opettajien vuoksi. Konservatorio-opintoihin ei löydy tarpeeksi halukkaita hakijoita.

Tunnusluvut ja mittarit

SSKO	TP 2020	TP2021	TP2022	TA2023	TP2023
opetustunnit	2117	2349	2430	2000	2537
€ / opetustunti	23,48	23,14	27,50	24,5	25,48
opiskelijoita	498	445	836	550	953
toteutuneet kurssit			96		249
€ / opiskelija	44,91	61,2	79,92	89,09	67,84

konservatorio	TP 2020	TP2021	TP2022	TA2023	TP2023
opetustunnit	NA	NA	385	NA	397
€ / opetustunti	NA	NA	46,23	NA	25,12
opiskelijoita	NA	NA	11+12	NA	11+13
€ / opiskelija	NA	NA	1618 / 774	NA	905/415

Toiminnan painopistealueet

Toiminnan painopistealueet on mainittu tavoitteiden yhteydessä.

Tavoitteiden toteutuminen

Kansalaisopiston kurssitarjonta ja tuntitavoite toteutuivat suunnitellusti. Kansalaisopiston toiminnan tehokkuutta kuvaavat tunnusluvut ovat parantuneet: hinta opetustuntia ja opiskelijaa kohti on laskenut.

Konservatorion oppilasmäärä toteutui suunnitellusti.

440 Aikuiskoulutus	TP 2022	TA 2023	TP 2023	Ero
		(sis. muutokset)		
T U L O T (ulkoiset)				
M E N O T (ulkoiset)	79 987	66 800	74 617,95	7 818
TOIMINTAKATE (ulkoiset)	79 987	66 800	74 617,95	7 818
Suunnitelmapoistot				
Tulot (sisäiset)				
Menot (sisäiset)				
TOIMINTAKATE (sisäiset)				
TOIMINTAKATE YHTEENSÄ	79 987	66 800	74 617,95	7 818
Asukasluku	2 964	2 964	2932	
TOIMINTAKATE /ASUKAS	26,99	22,54	25,45	

450 Joukkoliikenne
Toiminnan kuvaus / palveluajatus Mahdollistaa haja-asutusalueelta asioiminen kirkonkylällä ja saapuminen sunnuntaina Suonenjoen rautatieasemalta Rautalammille. Kutsutaksipalvelu korvaa vähäistä julkista liikennettä Rautalammin kunnan alueella.
Vastuhenkilö Sivistys- ja hyvinvointijohtaja
Tehtävä Koulukuljetusten ja joukkoliikennepalvelujen suunnittelu ja kehittäminen
Sitovia tavoitteita 1. Kustannusten pitäminen vuoden 2022 tasolla 2. Kutsutaksitoiminnan kehittäminen 3. Kuljetuspalveluiden markkinoinnin ja viestinnän kehittäminen
Keskeiset riskit kyseisten tavoitteiden toteutumiselle Yleinen kustannustason nousu, joka on nostanut kuljetusten hintaa.
Toiminnan painopistealueet 2023 1. Viestinnän kehittäminen 2. Kutsutaksitoiminnan kehittäminen
Tavoitteiden toteutuminen Aikatauluviestintää ja matkustajaviestintää on tehostettu. Aikataulurakennetta on kehitetty matkaketjujen rakentamiseksi. Kutsutaksitoimintaa ei ole kehitetty.

450 Joukkoliikenne	TP 2022	TA 2023	TP 2023	Ero
		(sis. muutokset)		
T U L O T (ulkoiset)				
M E N O T (ulkoiset)	30 456	31 000	35 536,57	4 537
TOIMINTAKATE (ulkoiset)	30 456	31 000	35 536,57	4 537
Suunnitelmapoistot				
Tulot (sisäiset)				
Menot (sisäiset)				
TOIMINTAKATE (sisäiset)				
TOIMINTAKATE YHTEENSÄ	30 456	31 000	35 536,57	4 537
Asukasluku	2 964	2 964	2932	
TOIMINTAKATE /ASUKAS	10,28	10,46	12,12	

453 Varhaiskasvatus**Toiminnan kuvaus / palveluajatus**

Varhaiskasvatuspalvelujen tavoitteena on järjestää laadukasta ja pedagogisesti perusteltua hoitoa, kasvatusta ja opetusta kaikille alle kouluikäisille lapsille varhaiskasvatusmuodosta riippumatta. Tähän kuuluu myös yksityinen varhaiskasvatus. Toiminta perustuu varhaiskasvatussuunnitelman perusteisiin, jotka on päivitetty toukokuussa 2022.

Vastuhenkilö

Päiväkodinjohtaja

Tehtävä

Laadukkaiden varhaiskasvatuspalveluiden tarjoaminen osana Rautalammin kunnan sivistystoimea.

Sitovia tavoitteita**1. Pedagoginen kehittäminen:**

Painopistealueina pedagogiset käytänteet: systemaattinen pedagogiikan käyttö arjen toimintaympäristöissä, hyödyntäen muistilistaa arjen pedagogisista toiminnoista.

Pedagoginen johtajuus: oman tiimin vastuhenkilö kirjaa, mitä tiimipalaverissa käsitelty: pedagogiset sisällöt ja asiat, poissaolijoiden vastuulla selvittää palaverin sisällöt. Rautalammin kunnan vasun ja lasten vasun sekä ryhmävasun toteutuminen ja seuranta. Jokainen tiimin jäsen tutustuu Rautalammin kunnan vasuun ja jokaisen oman ryhmänsä lapsen vasuun sekä jokainen huolehtii lapsen tavoitteiden toteutumisesta, tuen tarpeiden yksilöllisestä huomioimisesta ja niiden mukaisesta tuen toteuttamisesta. Luontopainotteisen varhaiskasvatuksen toteuttaminen sekä lasten tunnetaitojen vahvistaminen.

Osallisuus: Lasten osallistuminen toiminnan suunnitteluun ja arviointiin. Havainnoidaan lasten mielenkiinnon kohteita ja niiden toteutumisen seuranta.

2. Hyvinvoinnin edistäminen:

Henkilökunnan yhteiset, säännölliset kokoontumiset joka toinen kuukausi, jolla vahvistetaan ammatillista vuorovaikuttamista.

Henkilökunnasta muodostetaan työhyvinvointia edistävä ryhmä.

Mahdollistetaan ammatillisen osaamisen kehittäminen.

Varmistetaan henkilökunnan riittävä resurssointi ja työtaakan säilyminen maltillisena kautta linjan koko varhaiskasvatuksessa.

3. Viestintä ja tiedottaminen/vuorovaikuttaminen:

Painopisteinä sisäinen ja ulkoinen viestintä:

Sisäinen viestintä: esimies-työyhteisö-työyhteisöjen välinen viestintä.

Sivistysosaston välinen viestintä ja kunnan viestintä: tehdään tutuksi eri viestikanavat kaikille ja mahdollistetaan näin tiedon jakaminen.

Ulkoinen viestintä: Tiedottaminen huoltajille, eri verkostoihin, nettisivujen ja tiedotusvälineiden hyödyntäminen. Viestinnässä ja tiedottamisessa/vuorovaikuttamisessa tärkeää huomioida tiedon

<p>kulkeminen molempiin suuntaan ja avoimesti. Kaikkien tahojen vuorovaikuttamisen mahdollistaminen</p>
<p>Keskeiset riskit kyseisten tavoitteiden toteutumiseksi</p> <ul style="list-style-type: none">- Henkilöstön poissaolot, työntekijöiden vaihtuvuus, sijaisten vähäinen saatavuus, hankaluus saada työntekijöitä pienelle paikkakunnalle, työtaakan kuormittavuus.- Ei sitouduta sovittuihin asioihin, yhteiset palaverit eivät toteudu, omaa ammatillista osaamista ei pääse kehittämään, viestintä ei toteudu.
<p>Toiminnan painopistealueet 2023 Varhaiskasvatuksen laadullinen kehittäminen, mm. pedagogiikan ja lapsen osallisuuden vahvistaminen sekä erilaisten tuen tarpeiden yksilöllinen huomioiminen ja tuen toteuttaminen. Ja luontopainotteisuuden toteuttaminen toiminnassa. Työhyvinvoinnin lisääminen. Vuorovaikutuskanavien hyödyntäminen.</p>
<p>Tunnusluvut ja mittarit 1-12kk 1. Pedagoginen kehittäminen: Toteutunut: Arjen pedagogisissa tilanteissa on ollut käytössä muistilista käytettävistä Tukimuodoista. Tiimikokouksia on pidetty n. 1x viikossa ja tiimin vetäjä on kirjannut tiimissä käsitellyt asiat muistiin. Tiimipalavereissa on yhdessä suunniteltu pedagogisia toimintatapoja erilaisissa tilanteissa.</p> <p>Erityisen tuen rakenteiden ja toimintatapojen kehittämistä on jatkettu konkreettisten työvälineiden laatimisella yhteistyössä Suonenjoen ja Konneveden kanssa. Yhdessä Veon kanssa on kartoitettu oppimisen tukea eri ryhmissä ja suunniteltu yksilöllistä tukea. Kaveri- ja tunnetaitoja taitoja on käyty ryhmissä läpi.</p> <p>Silmussa ja Pentinpellossa on toteutettu luontopainotteista esiopetusta ja varhaiskasvatusta. Kota on valmistunut lähes käyttökuntoon ja jatkossa se toimii yhtenä oppimisympäristönä. Retkiä lähiympäristöön tehdään säännöllisesti. Yhteistyötä vapaa-aikatoimen kanssa on jatkettu joka perjantai koulun liikuntasalissa toteuttavilla ohjatuilla liikuntatilanteilla. Lasten osallisuutta huomioidaan kaikissa arjen toiminnoissa, toiminnan suunnittelussa ja kehittämisessä. Henkilökunta havainnoi lasten mielenkiinnonkohteita ja toimintapyrkimyksiä. Lasten kokouksia on järjestetty vähintään kerran kuussa ja pienempien lasten kohdalla on havainnoitu lasten mielenkiinnon kohteita ja pyritty toteuttamaan niitä.</p> <p>Lukuvuoden 2022-2023 lasten varhaiskasvatussuunnitelmien tavoitteiden toteutumista on arvioitu keväällä 2023. Uuden lukuvuoden lasten varhaiskasvatussuunnitelmat on pääosin laadittu lukukaudelle 2023-2024, muutama siirtyi pidettäväksi vuonna 2024. Vuosisuunnitelman 22/23 toteutumista arvioitiin henkilökunnan kesken 5.6.23</p>

On laadittu varhaiskasvatuksen vuosisuunnitelma ja lukukaudelle 2023-2024 ja se on toteutumassa.

2. Hyvinvoinnin edistäminen:

Koko henkilökunta on kokoontunut suunnitellusti kerran.

Päiväkotihenkilökunnan yhteiset, säännölliset kokoontumiset on pidetty joka toinen kuukausi. Henkilökunnasta on muodostettu työhyvinvointia edistävä ryhmä, joka on kokoontunut kaksi kertaa. On päätetty tukea 1.4. aloittavaa uutta esimiestä työssään varaamalla varajohtajalle täysi työaika tehtävään 2 kuukauden ajaksi.

Varhaiskasvatuksen erityisopettajan työpanosta on saatu virka-apuna 2 pvää/kuukaudessa tammikuusta toukokuuhun 2023. On saatu kokoaikainen varhaiskasvatuksen erityisopettaja ajalle 1.8-31.12.2024. Sijaisia on otettu tarpeen mukaan, jotta ollaan voitu varmistaa työtaakan säilyminenä maltillisena, mutta sijaisten saatavuus on aiheuttanut haastetta erityisesti loppusyksystä 2023.

Lisäksi pätevien sijaisten

saatavuus on hyvin vaikeaa erityisesti varhaiskasvatuksen opettajien, mutta myös lastenhoitajien tehtäviin.

Kokonaisvaltainen työterveyshuolto on ollut käytettävissä koko vuoden 2023.

Ammatillista osaamista on päästy kehittämään kouluttautumalla: Kaikki kuvaa EDU:kamerakynästä valtavirtaa 3-hankkeen Konneveden ja Rautalammin yhteisillä koulutuksilla varhaiskasvatuksen opettajille 30.9 ja 28.10, kouluttajana Arttu Haglund.

Opitaan yhdessä vaikutetaan varhain-hankkeen kautta on saatu koulutusta:

Varhaiserityiskasvatus, Yleinen tuki osana arjen pedagogiikkaa kaikille varhaiskasvatuksen työntekijöille Rautalammin varhaiskasvatuksessa.

3. Viestintä ja tiedottaminen/vuorovaikuttaminen:

Käytössä on WhatsApp ryhmät sisäisessä viestinnässä. Ryhmiä on koko varhaiskasvatus ja yksikköjen tasolla.

Huoltajille tiedotetaan Daisyn kautta, viikkokirjeen kautta huoltajien WhatsApp ryhmän ja Daisyn kautta. Myös ovensuuhun yksiköissä on koottu tiedotettavaa materiaalia. Huoltajat ovat yhteydessä myös näiden kanavien kautta puhelimen lisäksi. On aloitettu koko Rautalammin

varhaiskasvatuksen oman intran rakentaminen teams-ympäristöön.

Varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen intrat ja facet on yhdistetty yhden "Rautalammin varhaiskasvatus" otsikon alle. Syksyllä 2023 laadittu varhaiskasvatuksen somesuunnitelma, johon on sovittu päivitysvuorot.

Somekanavan käyttö on ollut vähäistä. Metsäeskari päivittää säännöllisesti Instagramiin. Nettisivuja on osin päivitetty, mutta suurempaa kehittämistyötä niihin liittyen tehdään myöhemmin.

Kunnan sisäinen sähköposti kulkee.

Asiakasraati on kokoontunut henkilökunnan jäsenten kanssa kaksi kertaa 15.3.2023 ja 13.9.2023.

Asiakastytyväisyyskysely on toteutettu syksyllä 2023 ja kysely uusitaan vuonna 2024.

453 Varhaiskasvatus	TP 2022	TA 2023	TP 2023	Ero
		(sis. muutokset)		
T U L O T (ulkoiset)	-91 442	-29 000	-57 748,62	-28 749
M E N O T (ulkoiset)	1 051 007	989 969	1 153 832,10	163 863
TOIMINTAKATE (ulkoiset)	959 566	960 969	1 096 083,48	135 114
Suunnitelmapoistot	3 500	3 252	7 207,11	3 955
Tulot (sisäiset)	-132 246	-7 000	-18 100,69	-11 101
Menot (sisäiset)	270 271	301 610	282 425,64	-19 184
TOIMINTAKATE (sisäiset)	141 525	297 862	271 532,06	-26 330
TOIMINTAKATE YHTEENSÄ	1 101 091	1 258 831	1 367 615,54	108 785
Asukasluku	2 964	2 964	2932	
TOIMINTAKATE /ASUKAS	371,49	424,71	466,44	

454 Esiopetus (Kirkonkylä ja Kerkonjoensuu)**Toiminnan kuvaus / palveluajatus**

Esiopetuksen tavoitteena on vahvistaa ja tukea jokaisen lapsen kasvun, kehityksen ja oppimisen polkua joustavasti varhaiskasvatuksesta esiopetukseen ja edelleen perusopetukseen. Toiminta perustuu esiopetuksen opetussuunnitelmaan 2022 sekä kaksivuotisen esiopetuskokeilun opetussuunnitelmaan 2021.

Vastuhenkilö

Päiväkodinjohtaja/ koulunjohtaja (Kerkonjoensuu)

Tehtävä

Laadukkaiden esiopetuspalveluiden tarjoaminen osana Rautalammin kunnan sivistystoimea.

Sitovia tavoitteita**1. Pedagoginen kehittäminen:**

Painopistealueina pedagogiset käytänteet: systemaattinen pedagogiikan käyttö arjen toimintaympäristöissä, hyödyntäen muistilistaa arjen pedagogisista toiminnoista.

Pedagoginen johtajuus: oman tiimin vastuuhenkilö kirjaa, mitä tiimipalaverissa käsitelty: pedagogiset sisällöt ja asiat, poissaolijoiden vastuulla selvittää palaverin sisällöt. Rautalammin kunnan esiopetussuunnitelman ja kaksivuotisen esiopetuskokeilun opetussuunnitelman ja kunnan vasun ja lasten esiopetussuunnitelman ja toteutuminen ja seuranta. Jokainen tiimin jäsen tutustuu Rautalammin kunnan esiopetussuunnitelmaan sekä kaksivuotisen esiopetuskokeilun opetussuunnitelmaan, kunnan vasuun ja jokaisen oman ryhmänsä lapsen esiopetussuunnitelmaan, jokainen huolehtii lapsen tavoitteiden toteutumisesta sekä tuen tarpeiden yksilöllisestä huomioimisesta ja niiden mukaisesta tuen toteuttamisesta. Luontopainotteisen esiopetuksen (Metsäeskari) toteuttaminen sekä lasten tunnetaitojen vahvistaminen.

Osallisuus: Lasten osallistuminen toiminnan suunnitteluun ja arviointiin. Havainnoidaan lasten mielenkiinnon kohteita ja niiden toteutumisen seuranta.

2. Hyvinvoinnin edistäminen:

Henkilökunnan yhteiset, säännölliset kokoontumiset joka toinen kuukausi, jolla vahvistetaan ammatillista vuorovaikuttamista.

Henkilökunnasta muodostetaan työhyvinvointia edistävä ryhmä.

Mahdollistetaan ammatillisen osaamisen kehittäminen.

Varmistetaan henkilökunnan riittävä resurssointi ja työtaakan säilyminen maltillisena kautta linjan koko varhaiskasvatuksessa.

3. Viestintä ja tiedottaminen/vuorovaikuttaminen:

Painopisteinä sisäinen ja ulkoinen viestintä: Sisäinen viestintä: esimies-työyhteisö-työyhteisöjen välinen viestintä. Sivistysosaston välinen viestintä ja kunnan viestintä: tehdään tutuksi eri viestikanavat kaikille ja

<p>mahdollistetaan näin tiedon jakaminen. Ulkoisen viestintä: Tiedottaminen huoltajille, eri verkostoihin, nettisivujen ja tiedotusvälineiden hyödyntäminen. Viestinnässä ja tiedottamisessa/vuorovaikuttamisessa tärkeää huomioida tiedon kulkeminen molempiin suuntaan ja avoimesti. Kaikkien tahojen vuorovaikuttamisen mahdollistaminen</p>
<p>Keskeiset riskit kyseisten tavoitteiden toteutumislle</p> <ul style="list-style-type: none">- Henkilöstön poissaolot, työntekijöiden vaihtuvuus, sijaisten vähäinen saatavuus, hankaluus saada työntekijöitä pienelle paikkakunnalle, työtaakan kuormittavuus.- Ei sitouduta sovittuihin asioihin, yhteiset palaverit eivät toteudu, omaa ammatillista osaamista ei pääse kehittämään, viestintä ei toteudu.
<p>Toiminnan painopistealueet 2023 Esiopetuksen laadullinen kehittäminen, mm. pedagogiikan ja lapsen osallisuuden vahvistaminen sekä erilaisten tuen tarpeiden yksilöllinen huomioiminen ja tuen toteuttaminen. Metsäeskarin toteuttaminen. Työhyvinvoinnin lisääminen. Vuorovaikutuskanavien hyödyntäminen.</p>
<p>Tunnusluvut ja mittarit</p> <p>1-12kk</p> <p>1. Pedagoginen kehittäminen:</p> <p>Toteutunut: Arjen pedagogisissa tilanteissa on ollut käytössä muistilista käytettävistä tukimuodoista. Tiimikokouksia on pidetty n. 1x viikossa ja tiimin vetäjä on kirjannut tiimissä käsitellyt asiat muistiin. Keväällä 2023 tiimipalaverit eivät toteutuneet säännöllisesti metsäeskarissa, mutta syksyllä tiimipalaverit ovat toteutuneet ja muistiot on kirjattu palaverivihkoon. Jatkossa mietittävä, millä tavoin Kerkonjoensuun koulun esiopetus osataan ottaa paremmin huomioon tiimipalavereiden osalta ja kuinka niitä voidaan toteuttaa osana koko Rautalammin esiopetusta ja kuinka Kerkonjoensuun esiopetus saadaan otettua paremmin mukaan kaikkiin yhteisiin asioihin. Tiimipalavereissa on yhdessä suunniteltu pedagogisia toimintatapoja erilaisissa tilanteissa.</p> <p>Erityisen tuen rakenteiden ja toimintatapojen kehittämistä on jatkettu konkreettisten työvälineiden laatimisella yhteistyössä Suonenjoen ja Konneveden kanssa. Yhdessä Veon kanssa on kartoitettu oppimisen tukea eri ryhmissä ja suunniteltu yksilöllistä tukea. Kaveri- ja tunnetaitoja taitoja on käyty ryhmissä läpi.</p> <p>Silmussa ja Pentinpellossa on toteutettu luontopainotteista esiopetusta ja varhaiskasvatusta. Kota on valmistunut lähes käyttökuntoon ja jatkossa se toimii yhtenä oppimisympäristönä. Retkiä lähiympäristöön tehdään säännöllisesti. Yhteistyötä vapaa-aikatoimen kanssa on jatkettu joka perjantai</p>

koulun liikuntasalissa toteuttavilla ohjatuilla liikuntatilanteilla. Lasten osallisuutta huomioidaan kaikissa arjen toiminnoissa, toiminnan suunnittelussa ja kehittämisessä. Henkilökunta havainnoin lasten mielenkiinnonkohteita ja toimintapyrkimyksiä. Lasten kokouksia on järjestetty vähintään kerran kuussa.

Lukuvuoden 2022-2023 lasten esiopetussuunnitelmien tavoitteiden toteutumista on arvioitu keväällä 2023. Uuden lukuvuoden lasten esiopetussuunnitelmat on pääosin laadittu lukukaudelle 2023-2024, muutama siirtyi pidettäväksi vuonna 2024, niin metsäeskarissa kuin Kerkonjoensuun metsäeskarissa. On laadittu esiopetuksen oppilashuollon vuosisuunnitelma lukukaudelle 2023-2024 ja se on toteutumassa.

2. Hyvinvoinnin edistäminen:

Koko henkilökunta on kokoontunut suunnitellusti kerran.

Päiväkotihenkilökunnan yhteiset, säännölliset kokoontumiset on pidetty joka toinen kuukausi. Henkilökunnasta on muodostettu työhyvinvointia edistävä ryhmä, joka on kokoontunut kaksi kertaa. On päätetty tukea 1.4. aloittavaa uutta esimiestä työssään varaamalla varajohtajalle täysi työaika tehtävään 2 kuukauden ajaksi.

Varhaiskasvatuksen erityisopettajan työpanosta on saatu virka-apuna 2 pvää/kuukaudessa tammikuusta toukokuuhun 2023. On saatu kokoaikainen varhaiskasvatuksen erityisopettaja ajalle 1.8-31.12.2024. Sijaisia on otettu tarpeen mukaan, jotta ollaan voitu varmistaa työtaakan säilymisenä maltillisena, mutta sijaisten saatavuus on aiheuttanut haastetta erityisesti loppusyksystä 2023.

Lisäksi pätevien sijaisten

saatavuus on hyvin vaikeaa erityisesti varhaiskasvatuksen opettajien, mutta myös lastenhoitajien tehtäviin.

Kokonaisvaltainen työterveyshuolto on ollut käytettävissä koko vuoden 2023.

Ammatillista osaamista on päästy kehittämään kouluttautumalla: Kaikki kuvaa EDU:kamerakynästä valtavirtaa 3-hankkeen Konneveden ja Rautalammin yhteisillä koulutuksilla varhaiskasvatuksen opettajille 30.9 ja 28.10, kouluttajana Arttu Haglund.

Opitaan yhdessä vaikutetaan varhain-hankkeen kautta on saatu koulutusta:

Varhaiserityiskasvatus, Yleinen tuki osana arjen pedagogiikkaa kaikille varhaiskasvatuksen työntekijöille Rautalammin varhaiskasvatuksessa.

3. Viestintä ja tiedottaminen/vuorovaikuttaminen:

Käytössä on WhatsApp ryhmät sisäisessä viestinnässä. Ryhmiä on koko varhaiskasvatus ja yksikköjen tasolla.

Huoltajille tiedotetaan Daisyn kautta, viikkokirjeen kautta huoltajien WhatsApp ryhmän ja Daisyn kautta. Myös ovensuuhun yksiköissä on koottu tiedotettavaa materiaalia. Huoltajat ovat yhteydessä myös näiden kanavien kautta puhelimen kautta. Ryhmissä on toteutettu myös vanhempainvartteja.

On aloitettu koko Rautalammin varhaiskasvatuksen oman intran rakentaminen teams-ympäristöön. Varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen intrat ja facet on yhdistetty yhden "Rautalammin varhaiskasvatus" otsikon alle. Syksyllä 2023 laadittu varhaiskasvatuksen somesuunnitelma, johon on sovittu päivitysvuorot.

Metsäeskar päivittää säännöllisesti Instagramiin. Nettisivuja on osin päivitetty, mutta suurempaa kehittämistyötä niihin liittyen tehdään myöhemmin.

Kunnan sisäinen sähköposti kulkee.

Asiakasraati on kokoontunut henkilökunnan jäsenten kanssa kaksi kertaa

15.3.2023 ja 13.9.2023.

Asiakastyytyväisyyskysely on toteutettu syksyllä 2023 ja kysely uusitaan vuonna 2024.

454 Esiopetus	TP 2022	TA 2023	TP 2023	Ero
		(sis. muutokset)		
T U L O T (ulkoiset)	-14 542	0	-24 614,35	-24 614
M E N O T (ulkoiset)	129 367	262 832	136 859,86	-125 972
TOIMINTAKATE (ulkoiset)	114 826	262 832	112 245,51	-150 586
Suunnitelmapoistot				
Tulot (sisäiset)	-1 750	-3 700	-2 158,02	1 542
Menot (sisäiset)	36 876	63 872	37 061,25	-26 811
TOIMINTAKATE (sisäiset)	35 126	60 172	34 903,23	-25 269
TOIMINTAKATE YHTEENSÄ	149 952	323 004	147 148,74	-175 855
Asukasluku	2 964	2 964	2932	
TOIMINTAKATE /ASUKAS	50,59	108,98	50,19	

460 Nuorisotoimi**Toiminnan kuvaus / palveluajatus**

Nuoret kohtaava ja tavoittava nuorisotyö. Nuorisotilaa pidetään avoinna säännöllisesti sekä järjestetään yhteisiä tapahtumia, teemapäiviä sekä retkiä. Nuoret pyritään aktivoimaan nuorisotyön sisällön suunnitteluun ja toteutukseen. Toiminta suunnitellaan ja toteutetaan poikkihallinnollisesti ja eri sidosryhmiä apuna käyttäen. Erityisnuorisotyössä etsivä nuorisotyöntekijä ja nuorten työpajan ohjaaja on erityistä tukea tarvitsevien nuorten tukena, sekä mukana ennaltaehkäisevässä nuorisotyössä.

Vastuhenkilö

Vapaa-aikasihteeri, 70% työajalla

Tehtävä

Laadukkaiden nuorisopalvelujen järjestäminen.

Sitovia**tavoitteita**

1. Nuorten työpajatoiminnan yhdistäminen osaksi nuorisopalveluiden toimintaa.
3. Käynnistää nuorisovaltuuston ja päättäjien kanssa ”nuva kummi” – toiminta.

Keskeiset riskit kyseisten tavoitteiden toteutumiseksi

Taloudelliset haasteet.

Tunnusluvut ja mittarit

	TP 2020	TP 2021	TP 2022	TA 2023	TP 2023
Nuorten työpaja asiakkaat/vuosi				10	14
Nuorisotilan kävijät/vuosi	2116	2576	2671	3000	2688
Etsivä nuorisotyön asiakkaat/vuosi	69	71	70	45	43

Toiminnan painopistealueet 2023

Nuorisotoimen painopistealueina avoin yhteistyö eri toimijoiden kanssa sekä ehkäisevän päihdetyön laadukas toteuttaminen.

Tavoitteiden toteutuminen 1-12kk

1. Nuorten työpajatoiminta on yhdistetty osaksi nuorisopalveluita. Perustyö toimii hyvin, mutta HVA:n kanssa on vielä neuvoteltavana mm. tila- ja sopimusasioita.
2. ”Nuva kummi” – toiminta on käynnistynyt ja toimintaa muovaillaan toimivammaksi vuonna 2024.

460 Nuorisotoimi	TP 2022	TA 2023	TP 2023	Ero
		(sis. muutokset)		
T U L O T (ulkoiset)	-23 580	-67 700	-73 920,32	-6 220
M E N O T (ulkoiset)	83 989	169 506	168 598,47	-908
TOIMINTAKATE (ulkoiset)	60 409	101 806	94 678,15	-7 128
Suunnitelmapoistot				
Tulot (sisäiset)	-213	0	-359,46	-359
Menot (sisäiset)	14 136	16 791	18 127,30	1 336
TOIMINTAKATE (sisäiset)	13 923	16 791	17 767,84	977
TOIMINTAKATE YHTEENSÄ	74 332	118 597	112 445,99	-6 151
Asukasluku	2 964	2 964	2932	
TOIMINTAKATE /ASUKAS	25,08	40,01	38,35	

470 Liikuntatoimi**Toiminnan kuvaus / palveluajatus**

Rautalammin kunnan liikuntatoimen keskeisenä tehtävänä on liikunnan ja muun terveyttä edistävän fyysisen aktiivisuuden tukeminen. Kunta tarjoaa ja ylläpitää liikuntapaikkoja. Urheiluseurat ovat kunnan liikuntapalveluiden tärkeä yhteistyökumppani.

Vastuuhenkilö

Vapaa-aika sihteeri, 30% työajalla

Tehtävä

Laadukkaiden liikuntapalvelujen järjestäminen.

Sitovia**tavoitteita**

1. Uimahallin peruskorjauksen toteuttaminen (sidoksissa AVI:n hankerahaan ja investointipäätökseen).
2. Harrastamisen Suomen mallin toteutuminen.

Keskeiset riskit kyseisten tavoitteiden toteutumiseksi

Taloudelliset haasteet ja energiahinnan nousu.

Tunnusluvut ja mittarit

	TP 2020	TP 2021	TP 2022	TA 2023	TP 2023
Uimahallin kävijät/vuosi	4955 (uimahalli kiinni koronapandemian vuoksi osan vuodesta)	5 912	5 631	7 000	6 022 (uimahalli kiinni alkusyksystä remontin takia)
Uimahallin kustannukset/käynti	18,16	15,21	15,98	13,00	15,11

Toiminnan painopistealueet 2023

Liikuntatoimen painopisteinä toimivat, turvalliset ja viihtyisät liikuntapaikat sekä avoin seurayhteistyö.

Tavoitteiden toteutuminen

1. Uimahallin peruskorjauksen investointipäätös on positiivinen. AVI:lta haettiin hankerahoitusta 22 500 euroa. Hankerahaa saatiin 20 000 euroa ja remontti toteutettiin syyskuussa 2023.
2. AVI:lta haettiin hankerahoitusta Harrastamisen Suomen malliin 21 525 euroa. Hankerahaa saatiin 20 000 euroa ja toiminta aloitettiin elokuussa 2023.

470 Liikuntatoimi	TP 2022	TA 2023	TP 2023	Ero
		(sis. muutokset)		
T U L O T (ulkoiset)	-19 026	-25 000	-28 058,53	-3 059
M E N O T (ulkoiset)	228 967	137 940	158 788,66	20 849
TOIMINTAKATE (ulkoiset)	209 941	112 940	130 730,13	17 790
Suunnitelmapoistot	24 736	20 870	21 444,25	574
Tulot (sisäiset)	-1 012	-1 340	-560,00	780
Menot (sisäiset)	42 609	58 917	32 757,74	-26 159
TOIMINTAKATE (sisäiset)	66 332	78 447	53 641,99	-24 805
TOIMINTAKATE YHTEENSÄ	276 274	191 387	184 372,12	-7 015
Asukasluku	2 964	2 964	2932	
TOIMINTAKATE /ASUKAS	93,21	64,57	62,88	

480 Kirjasto
Toiminnan kuvaus / palveluajatus <ol style="list-style-type: none">1. Kaikille mahdollisuus lukea - Lukutaito on kansalaistaito. Kirjaston osaajat ja kokoelmat ovat monipuolisen lukemisen ja monilukutaidon edistämistä varten.2. Tukea aktiiviseen kansalaisuuteen ja hyvinvointiin - Kirjasto opastaa tiedonlähteille ja tukee elinikäistä oppimista. Kirjasto ehkäisee syrjäytymistä3. Osaamista ja yhteistyötä - Kirjastossa työskentelee osaava ja osaamistaan kehittävä henkilökunta. Kirjasto toimii valtakunnallisessa ja kansainvälisessä kirjastoverkossa. Kirjasto kehittää toimintaansa yhdessä asiakkaiden kanssa.4. Kaikille avoin tila - Jokainen on tervetullut kirjastoon
Vastuhenkilö Kirjastonjohtaja
Tehtävä Tuottaa laadukkaita kirjastopalveluja kaikille kuntalaisille vauvasta vaariin.
Sitovia tavoitteita <ol style="list-style-type: none">1. Tasapainoinen kuntatalous/hyvinvointi Verkkomaksu mahdollisuus kirjastojärjestelmän kautta. Asiakkaalle kertyneet maksut (maksukatto) estävät omatoimilainauksen. Tällä hetkellä maksuja voi maksaa vain silloin kun henkilökunta on paikalla. Verkkomaksun voi suorittaa kotoa käsin tai esim. omatoimiajalla kirjastossa. Verkkomaksu mahdollisuus parantaa palvelun laatua ja lisää asiakastyytyvyyttä.2. Kuntalaisten osallisuuden lisääminen Kirjasto toimii sosiaalisena tilana ja edistää maksuttomilla palveluillaan syrjäytymisen ehkäisemistä ja kuntalaisten osallisuutta; tapahtumat ja koulutukset, mm. Digiopastus.
Keskeiset riskit kyseisten tavoitteiden toteutumiseksi Verkkomaksuominaisuuden käyttöönottoon tarvitaan Rutakko kirjastojen yksimielinen päätös.
Tunnusluvut ja mittarit Kirjaston järjestämät tapahtumat/koulutukset (kpl/vuosi) ja niiden osallistujamäärät: 27 kpl 567 osallistujaa. Kirjastonkäytönopetus, tiedonhaun opetus, tieto- ja viestintä- ja digiteknologian käytön opetus, mediakasvatus: 19 kpl 144 osallistujaa.
Toiminnan painopistealueet 2023 Kivijalan tehokkaampi markkinointi perhejuhlien sekä koulutusten- ja kokousten paikaksi. Kivijalkaa markkinoitiin mm. Rautalampilehden tekemässä uutisessa. Lisäksi Viikkolehdessä oli mainos kirjaston vuokrattavista tiloista.
Tavoitteiden toteutuminen <ol style="list-style-type: none">1. Tasapainoinen kuntatalous/hyvinvointi

Nykyistä Aurora -lainausjärjestelmää ei enää kehitetä, joten Rutakko -kirjastot siirtyvät toukokuussa 2024 Axiellin Quria -järjestelmään. Optiona oli mahdollisuus valita verkkomaksaminen edullisemmin, joten verkkomaksamisen käyttöönotto siirtyy järjestelmänvaihdon yhteyteen ja toteutuu syyskuussa 2024.

2. Kuntalaisten osallisuuden lisääminen
kts. tunnusluvut ja mittarit

480 Kirjasto	TP 2022	TA 2023	TP 2023	Ero
		(sis. muutokset)		
T U L O T (ulkoiset)	-11 150	-10 573	-12 344,39	-1 771
M E N O T (ulkoiset)	226 639	226 301	257 352,02	31 051
TOIMINTAKATE (ulkoiset)	215 489	215 728	245 007,63	29 280
Suunnitelmapoistot	29 820	29 820	30 795,72	976
Tulot (sisäiset)	-11 879	-12 818	-13 290,77	-473
Menot (sisäiset)	44 164	46 603	41 492,01	-5 111
TOIMINTAKATE (sisäiset)	62 105	63 605	58 996,96	-4 608
TOIMINTAKATE YHTEENSÄ	277 594	279 333	304 004,59	24 672
Asukasluku	2 964	2 964	2932	
TOIMINTAKATE /ASUKAS	93,66	94,24	103,69	

490 Kulttuuritoimi															
Toiminnan kuvaus / palveluajatus Kulttuuritoimi tuottaa monipuolisesti kulttuuripalveluja eri ryhmille ja koordinoi ja kehittää kulttuuritoimintaa tavoitteenaan kuntalaisten hyvinvoinnin ja paikallisen identiteetin vahvistaminen sekä Rautalammin vetovoimaisuuden edistäminen.															
Vastuhenkilö Kulttuuri- ja viestintäkoordinaattori															
Tehtävä <i>Laki kuntien kulttuuritoiminnasta (166/2019)</i> Kunnan tehtävänä on järjestää kulttuuritoimintaa, ja tämän tehtävän toteuttamiseksi kunnan tulee: 1. edistää kulttuurin ja taiteen yhdenvertaista saatavuutta ja monipuolista käyttöä; 2. luoda edellytyksiä ammattimaiselle taiteelliselle työlle ja toiminnalle; 3. edistää kulttuuria ja taidetta osana asukkaiden hyvinvointia ja terveyttä, osallisuutta ja yhteisöllisyyttä sekä paikallista ja alueellista elinvoimaa. Kunta voi yllä mainittuja tehtäviä järjestäessään ottaa huomioon paikalliset olosuhteet ja voimavarat sekä eri väestöryhmien tarpeet.															
Sitovia tavoitteita 1. Kulttuurikokemusten tarjoaminen eri väestöryhmille koordinoimalla ja tuottamalla. 2. Pohjois-Savon kulttuuristrategian 2022-2030 jalkautustyön edistäminen.															
Keskeiset riskit kyseisten tavoitteiden toteutumiselle Työajan ja toimintarahen riittämättömyys. Kolmannen sektorin aktiivisuuden hiipuminen, mikä vaikuttaa suoraan tapahtumien ja kulttuurisisältöjen kustannuksiin, määrään, laatuun ja saavutettavuuteen.															
Tunnusluvut ja mittarit <table border="1"><thead><tr><th>Mittari</th><th>TP2020</th><th>TP2021</th><th>TA2022</th><th>TA2023</th></tr></thead><tbody><tr><td>Omien ja kumppaneiden kanssa yhteistyössä järjestettyjen kulttuuritapahtumien lukumäärä</td><td>16</td><td>21</td><td>12</td><td>17</td></tr><tr><td>Taidenäyttelyiden tai vastaavien lukumäärä</td><td>4</td><td>9</td><td>7</td><td>9</td></tr></tbody></table>	Mittari	TP2020	TP2021	TA2022	TA2023	Omien ja kumppaneiden kanssa yhteistyössä järjestettyjen kulttuuritapahtumien lukumäärä	16	21	12	17	Taidenäyttelyiden tai vastaavien lukumäärä	4	9	7	9
Mittari	TP2020	TP2021	TA2022	TA2023											
Omien ja kumppaneiden kanssa yhteistyössä järjestettyjen kulttuuritapahtumien lukumäärä	16	21	12	17											
Taidenäyttelyiden tai vastaavien lukumäärä	4	9	7	9											
Toiminnan painopistealueet 2023 1. Kulttuuritoimien maakunnallisen yhteistyön syventäminen (esim. esiintyjien ja näyttelyjen). 2. Rautalammin Pestuumarkkinoiden toteuttaminen syksyksi 2023 sekä tapahtumakokonaisuuden profiloiminen paikallisidentiteettiä edelleen															

vahvistavaksi: Pestuumarkkinoiden kymmenen vuoden visio on muodostua Itä-Suomen tunnetuimmaksi ja suurimmaksi perinnemarkkinatapahtumaksi.

Tavoitteiden toteutuminen

Mittari	TA2023	TP2023
omien ja kumppaneiden kanssa yhteistyössä järjestettyjen kulttuuritapahtumien lukumäärä	17	20
Taidenäyttelyiden tai vastaavien lukumäärä	9	10

Toteuma

4 kk:

tammikuussa Satulateatterin esitykset

Kivijalassa on ollut näyttelyitä

huhtikuussa järjestettiin kunnanvirastolla avoimet ovet kuntalaisille, myös Metsäeskari oli mukana

kansalaisopiston kevätkonsertti 05.04.2023

perusopetuksessa on ollut koulukonsertteja

kirjastolla on ollut digineuvontaa

Tyyrinvuoren luontopolun kyltit valmiit, ihan pystyttämistä vaille.

5-8 kk:

Talkoopäivä 13.5.

Nuapuri Pop 10.6.

Iltatorit 22.6-27.7.(6 kpl)

Runon ja laulun Rautalampi (paljon tapahtumia mm. Kesätreffit)

Kesäkaverit -konsertti 6.7.

Morton & Friends puistokonsertti 12.8.2023

Esteettömän luontopolun avajaiset 17.8.

Kerkonkosken venetsialaiset

Kivijalan näyttelyt (mm. Veikko Saastamoisen ITE-taidetta, Martat 60 v. ja Kaisa

Naukkarinen & Sade Hiidenkivi:Vesireittejä)

9-12 kk

Kivijalan näyttelyt: Veikko Kuhmosen mäntyaiheisia piirustuksia(syyskuu) ja Viktor Kuuselan grafiikkaa (lokakuu-joulukuu)

Pestuumarkkinat 8.-10.9. (paljon tapahtumia)

Julius Rantalan koulukonsertti Matti Lohen koulu 11.10. (3 kpl)

Vanhusten viikko 1.-14.10. Esteettömyyskävely, tutustuminen Päiväkoti Silmun uusi piha ja Käpynäkota

Tomi Paldaniuksen kitarakonsertti 15.10.

Yhdistysten ilta 24.10.

Kunnanjohtajan kyselytunti 16.10.

Kuudennentoistapäivän klubit 16.11. Ja 16.12

Joulukauden avajaiset 25.11.

Itsenäisyyspäivän juhla 6.12.

Kunnanjohtajan kyselytunti ja joulukahvit 15.12.

Valoisaa uutta vuotta Rautalampi! 31.12. Ilotulitus Kerkonkoski ja valotaideteos torin puistikko

Ks. Erillinen lista tapahtumista.

2. Pohjois-Savon kulttuuristrategian 2022-2030 jalkautustyön edistäminen. Viestinnän tavoitteita:

- Kunnan brändiä on kirkastettu mm. strategiakuviuksella ja sitä käytetään kaikessa viestinnässä niin kunnan sivuilla, painotuotteissa kuin lehti-ilmoittelussa. Myönteistä julkisuuskuvaa on rakennettu yhdessä luottamushenkilöiden, henkilöstön ja lehdistön kanssa. Rautalammin näkyvyyttä ja tunnettuutta on lisätty mm. koeasukaskampanjalla, tonttikampanjalla (video + lehtimainos) ja työpaikka- ja koulutusilmoitusvideoita mm. Varhaiskasvatuksen ja rehtorin rekryvideo ja hoiva-alakoulutuksen video.
- Rautalampilehden kunnan sivun ilme uudistettiin
- Kriisiviestintää kehitettiin hyvinvointialueen ja SavoGrowkuntien kanssa ja valmiussuunnitelmaa päivitettiin.
- Viestintäsuunnitelmaa on kirkastettu ja viestinnän vuosikelloa laadittu
- kuntalaisia on aktiivisesti tiedotettu somen eri kanavilla, kotisivuille on tehty uutisia, tapahtumista ja kuntalaisilloista on ilmoitettu niin sosiaalisessa mediassa, ilmoitustauluilla kuin lehdissä
- Vuorovaikutteisuutta on lisätty mm. erilaisilla kuntalaisilloilla.

490 Kulttuuritoimi	TP 2022	TA 2023	TP 2023	Ero
		(sis. muutokset)		
T U L O T (ulkoiset)	-740	0	100,12	100
M E N O T (ulkoiset)	48 924	49 136	44 842,53	-4 293
TOIMINTAKATE (ulkoiset)	48 185	49 136	44 942,65	-4 193
Suunnitelmapoistot				
Tulot (sisäiset)				
Menot (sisäiset)	3 195	4 268	3 835,81	-432
TOIMINTAKATE (sisäiset)	3 195	4 268	3 835,81	-432
TOIMINTAKATE YHTEENSÄ	51 380	53 404	48 778,46	-4 626
Asukasluku	2 964	2 964	2932	
TOIMINTAKATE /ASUKAS	17,33	18,02	16,64	

500 Hallinto, Tekninen lautakunta**Toiminnan kuvaus / palveluajatus**

Teknisen toimen hallinnon vaatimat tehtävät. Pääasialliset toimet sisältävät laskutuksen, ostolaskujen käsittelyn, sopimusten hallinnan, suunnittelun, hankkeiden kilpailutuksen, henkilöstöhallinnon, tuntipalkkojen kirjauksen sekä teknisen lautakunnan kokousten valmistelun ja päätöksistä tiedottamisen. Hallinto hoitaa myös yhteistyön muihin viranomaisiin ja yhteistyökumppaneihin. Lisäksi suoritetaan kunnanhallituksen ja valtuuston tekniselle osastolle antamat kuntastrategian mukaiset muut tehtävät.

Vastuhenkilö

Tekninen johtaja

Sitovia tavoitteita

1. Tasapainoinen talous, jossa tulot ja menot tasapainossa
2. Elinvoiman edistäminen; yhteistyön lisääminen mm. naapurikuntien kanssa
3. Henkilöstön selkeät tehtäväkuvat, ammattitaitoinen henkilöstö oikein kohdennetuissa tehtävissä.

Toteuma 1-12:

1. Teknisen toimen tulot ja menot ovat mahdotonta saada tasapainoon.
2. Yhteistyössä uusien yritysten kanssa tehty ratkaisuja mm. toimitilojen parannusten kanssa.
3. Tehtäväkuvia päivitelty osaamistaitojen mukaisiksi.

Tunnusluvut ja mittarit

Hallinto, tekninen lautakunta	TP 2019	TP 2020	TP 2021	TP 2022	TA 2023	TP 2023
Teknisen lautakunnan kokoukset	9	6	11	11	9	10
Käsitellyt asiat	76	70	88	92	75	84

500 Hallinto, Tekninen lautakunta	TP 2022	TA 2023 (sis. muutokset)	TP 2023	Ero
T U L O T (ulkoiset)	0	-15 000	-30 303,69	-15 304
M E N O T (ulkoiset)	100 264	63 624	223 562,42	159 938
TOIMINTAKATE (ulkoiset)	100 264	48 624	193 258,73	144 635
Suunnitelmapoistot				
Tulot (sisäiset)				
Menot (sisäiset)	44 956	60 056	61 700,85	1 645
TOIMINTAKATE (sisäiset)	44 956	60 056	61 700,85	1 645
TOIMINTAKATE YHTEENSÄ	145 220	108 680	254 959,58	146 280
Asukasluku	2 964	2 964	2932	
TOIMINTAKATE /ASUKAS	48,99	36,67	86,96	

510 Jätehuolto						
Toiminnan kuvaus / palveluajatus Jätelautakuntayhteistyö sekä Jätekkon kuntien yhteinen neuvottelukunta. Jätekkko Oy:n sekä Savo-Pielisen jätelautakunnan kokoukset. Hyötyjätteenkerääjien mm. RINKI Oy:n ja Paperinkeräys Oy:n kanssa yhteistyö.						
Vastuhenkilö Tekninen johtaja						
Sitovia tavoitteita 1. Kuinka Jätekkko toteuttaa jätteiden kuljetuspalvelut, sekajätteen aluekeräys-pisteet ja Rinki-ekopisteitä täydentävät ekopisteet. 2. Palvelutaso lajitteluasemille, vaarallisten jätteiden vastaanotolle sekä isokokoisten jätteiden ja isojen jäte-erien noutopalveluille. 3. Jätekkon toteuttama palveluneuvonta ja viestintä sekä jätehuoltoviranomaisen eli Savo-Pielisen jätelautakunnan tarjoamat viranomaispalvelut.						
Toteuma 1-12: 1. Toteutui hyvin, lajitteluasemalla ei ollut poikkeavia tapahtumia vuonna 2023. 2. Hyvä palvelutaso toteutui. 3. Toteutui hyvin.						
Tunnusluvut ja mittarit						
Jätehuolto	TP 2019	TP 2020	TP 2021	TP 2022	TA 2023	TP 2023
Kiinteistöjen liittymisaste jätehuoltoon %	85	85	95	95	98	98
Jäteaseman käyttäjien lkm	1 224	1 301	1 270	1 315	1 385	1 279

510 Jätehuolto	TP 2022	TA 2023	TP 2023	Ero
	(sis. muutokset)			
T U L O T (ulkoiset)	-144	0	-306,85	-307
M E N O T (ulkoiset)	1 381	0	1 227,00	1 227
TOIMINTAKATE (ulkoiset)	1 237	0	920,15	920
Suunnitelmapoistot	896	896	896,04	0
Tulot (sisäiset)				
Menot (sisäiset)	483	242	1 063,00	821
TOIMINTAKATE (sisäiset)	1 379	1 138	1 959,04	821
TOIMINTAKATE YHTEENSÄ	2 616	1 138	2 879,19	1 741
Asukasluku	2 964	2 964	2932	
TOIMINTAKATE /ASUKAS	0,88	0,38	0,98	

540 Kiinteistöt**Toiminnan kuvaus / palveluajatus**

Kiinteistöjen kunnossapidon suunnittelu ja rakennuttaminen. Korjauksissa keskitytään mm. vuokrahuoneistojen saneeraukseen sekä kunnan muiden hallintokuntien tilojen ylläpitoon liittyviin korjauksiin ja saneerauksiin. Maa- ja metsätilojen taloudellinen hoito ja puunmyynti. Kunnalle tuottoja tuova tonttipolitiikka. Tuki-, huolto- ja teknisten palveluiden tuloksellisuus, tehokkuus ja ohjaus näkyvät onnistuessaan siten, että sisäiset- ja ulkoiset vuokrat kattavat kiinteistöistä aiheutuneet kustannukset ja investoinneista tulevat poistot.

Vastuhenkilö

Tekninen johtaja

Sitovia tavoitteita

1. Kiinteistöhoiton mitoituksen mukainen kiinteistöhoito ja kunnossapito.
2. Metsänhoitosuunnitelman toteuttaminen.
3. Tonttien myynti, vähintään 3 kappaletta.

Toteuma 1-12:

1. Mitoituksen mukainen hoito ja kunnossapito onnistuttiin pitämään.
2. Hoitosuunnitelman mukainen hoito saavutettiin.
3. Tavoitetta ei saavutettu, tontteja myytiin 1 kpl.

Tunnusluvut ja mittarit

Kiinteistöt	TP 2019	TP 2020	TP 2021	TP 2022	TA 2023	TP 2023
Maa- ja metsätilat, ha	1 075	1 075	1 075	1 075	1 075	1 075
Puun myynti, m ³	6 897	3 100	4 779	4 132	4 200	2 476
Kunnan suoraan omistamat asunnot, kpl / m ³	42/1403	42 / 1403	42/1403	42 / 1403	42 / 1403	42 / 1403
Kunnan omistamat asunto-osakeyhtiöt, kpl	17	17	17	17	17	17
Lämpöenergian kulutus, MWh	3 555	3 271	3 728	4 109	3250	3 877
Tonttien myynti, kpl		1	3	3	3	1

540 Kiinteistöt	TP 2022	TA 2023	TP 2023	Ero
		(sis. muutokset)		
T U L O T (ulkoiset)	-613 485	-924 230	-1 121 400,81	-197 171
M E N O T (ulkoiset)	1 078 341	1 368 955	1 434 448,40	65 493
TOIMINTAKATE (ulkoiset)	464 857	444 725	313 047,59	-131 677
Suunnitelmapoistot	167 251	197 536	231 851,02	34 315
Tulot (sisäiset)	-680 053	-864 107	-532 078,95	332 028
Menot (sisäiset)	188 730	236 915	165 517,77	-71 397
TOIMINTAKATE (sisäiset)	-324 072	-429 656	-134 710,16	294 946
TOIMINTAKATE YHTEENSÄ	140 785	15 069	178 337,43	163 268
Asukasluku	2 964	2 964	2932	
TOIMINTAKATE /ASUKAS	47,50	5,08	60,82	

545 Ravintokeskus
Toiminnan kuvaus / palveluajatus Ruokapalveluiden tuottaminen koulujen oppilaille, varhaiskasvatuksen asiakkaille sekä palvelukodin tarpeeseen.
Vastuhenkilö Tukipalveluvastaava
Sitovia tavoitteita 1. Terveyttä edistävien ruokavalintojen lisääminen ruokakasvatuksen keinoin kouluruokailussa. Mittarina kouluruokailukysely toteutetaan puolivuositain. 2. Kouluruokailun kiinnostuksen lisääminen osallistamalla oppilaat palvelun kehittämiseen. Mittarina kysely oppilaille, toimintakerrat sekä kouluterveyskysely.
Toteuma 1-12: 1. Kasvisruokien määriä lisätty ruokalistoille, keskimäärin 2 krt/vko. 2. Ruokaraadin toiminta käynnistetty oppilaiden, huoltajien, koulun henkilökunnan ja ruokapalvelun kanssa.
Tunnusluvut ja mittarit Kouluruoka- ja kouluterveyskyselyt ja asiakaspalautteiden seuranta, koonti ja käsittely säännöllisesti.

545 Ravintokeskus	TP 2022	TA 2023	TP 2023	Ero
		(sis. muutokset)		
T U L O T (ulkoiset)	-55 308	-20 000	-60 166,50	-40 167
M E N O T (ulkoiset)	463 165	303 485	325 222,65	21 738
TOIMINTAKATE (ulkoiset)	407 857	283 485	265 056,15	-18 429
Suunnitelmapoistot	0	0	9 270,67	9 271
Tulot (sisäiset)	-506 273	-244 492	-241 954,49	2 538
Menot (sisäiset)	47 896	25 275	5 884,95	-19 390
TOIMINTAKATE (sisäiset)	-458 377	-219 217	-226 798,87	-7 582
TOIMINTAKATE YHTEENSÄ	-50 520	64 268	38 257,28	-26 011
Asukasluku	2 964	2 964	2932	
TOIMINTAKATE /ASUKAS	-17,04	21,68	13,05	

550 Varikko
Toiminnan kuvaus / palveluajatus Kunnan kuljetuksiin ja mm. alueiden ja teiden kunnossapitoon liittyvän kaluston kunnossapito.
Vastuhenkilö Tekninen johtaja
Sitovia tavoitteita <ol style="list-style-type: none">1. Työkoneet ja kalusto pidetään kunnossa.2. Kunnan kuljetukset ja kunnossapidot koskien yleisiä alueita, vesihuoltoa, teiden ja katujen kunnossapitoa, pyritään hoitamaan pääasiassa omalla kalustolla.
Toteuma 1-12: <ol style="list-style-type: none">1. Toteutui.2. Toteutui pääosin.
Tunnusluvut ja mittarit

550 Varikko	TP 2022	TA 2023	TP 2023	Ero
		(sis. muutokset)		
T U L O T (ulkoiset)	-15 868	-18 540	-20 041,90	-1 502
M E N O T (ulkoiset)	130 483	134 616	145 963,15	11 347
TOIMINTAKATE (ulkoiset)	114 616	116 076	125 921,25	9 845
Suunnitelmapoistot	16 552	11 594	12 809,13	1 215
Tulot (sisäiset)	-39 399	-42 537	-33 710,00	8 827
Menot (sisäiset)	3 240	2 508	2 013,79	-494
TOIMINTAKATE (sisäiset)	-19 607	-28 435	-18 887,08	9 548
TOIMINTAKATE YHTEENSÄ	95 009	87 641	107 034,17	19 393
Asukasluku	2 964	2 964	2932	
TOIMINTAKATE /ASUKAS	32,05	29,57	36,51	

560 Liikenneväylät**Toiminnan kuvaus / palveluajatus**

Liikenneväylien kunnossapito ja rakentaminen. Kunnossapidon kilpailutus sekä laadun seuranta. Opastuksen ylläpito ja täydentäminen. Osoitejärjestelmän ylläpito. Terveellisen, viihtyisän ja turvallisen elinympäristön edistäminen sekä ennaltaehkäisevä työ näkyy mm. ajonopeuksien pienenemisenä. Tällöin asukkaat uskaltavat liikkua kirkonkylällä jalan ja pyörällä sekä turvallisuus ja viihtyvyys paranevat.

Vastuhenkilö

Tekninen johtaja

Sitovia tavoitteita

1. Teissä ja päällysteissä ei liikenneturvallisuutta vaarantavia puutteita.
2. Riittävä opastus.
3. Valaistuksen huollot ajoittain sekä kaapeloinnin muutokset. Liikenneturvallisuuden parantaminen.

Toteuma 1-12 :

1. Muutamia reikiä päällysteissä korjattiin välittömästi niistä saadun tiedon jälkeen. Huonosta kunnosta johtuvia vahinkoja ei tullut tietoon.
2. Opasteita lisättiin. Kylttien sijoittamista suunniteltiin.
3. Valaistuksia korjattiin ja valaistuksien edestä raivattiin oksistoa ja kaapelointien edestä pensaikkoja.

Tunnusluvut ja mittarit

Liikenneväylät	TP 2019	TP 2020	TP 2021	TP 2022	TA 2023	TP 2023
Kunnossapidetyt kadut km	23,5	23,5	23,5	23,5	23,5	23,5
Kunnossapidetyt kevyenliikenteen väylät km	2	2	2	2	2	2
Avustetut yksityistiet km	234,4	232,4	235,55	237	235	239

560 Liikenneväylät	TP 2022	TA 2023	TP 2023	Ero
		(sis. muutokset)		
T U L O T (ulkoiset)	-57 919	-57 625	-34 485,18	23 140
M E N O T (ulkoiset)	209 708	207 248	193 139,93	-14 108
TOIMINTAKATE (ulkoiset)	151 788	149 623	158 654,75	9 032
Suunnitelmapoistot	184 097	85 319	171 166,98	85 848
Tulot (sisäiset)				
Menot (sisäiset)	19 445	22 531	16 304,75	-6 226
TOIMINTAKATE (sisäiset)	203 542	107 850	187 471,73	79 622
TOIMINTAKATE YHTEENSÄ	355 330	257 473	346 126,48	88 653
Asukasluku	2 964	2 964	2932	
TOIMINTAKATE /ASUKAS	119,88	86,87	118,05	

570 Maankäytön suunnittelu						
Toiminnan kuvaus / palveluajatus Joustava pienten kaavamuutosten valmistelu. Toimiva kaavoitusyhteistyö viranomaisten ja maanomistajien kanssa. Terveellisen, viihtyisän ja turvallisen elinympäristön edistäminen.						
Vastuhenkilö Tekninen johtaja						
Sitovia tavoitteita 1. Teollisuustonttien kaavoitus. 2. Pienten kaavamuutosten nopea käsittely.						
Toteuma 1-12: 1. Ei toteutunut. 2. Toteutui.						
Tunnusluvut ja mittarit						
Maankäytön suunnittelu	TP 2019	TP 2020	TP 2021	TP 2022	TA 2023	TP 2023
Valmistuneiden kaavojen määrä	1	1	2	1	1	-
Teollisuustonttien kaavoitus / kpl			-	-	4	-

570 Maankäytön suunnittelu	TP 2022	TA 2023	TP 2023	Ero
		(sis. muutokset)		
T U L O T (ulkoiset)				
M E N O T (ulkoiset)	30 423	46 220	19 717,94	-26 502
TOIMINTAKATE (ulkoiset)	30 423	46 220	19 717,94	-26 502
Suunnitelmapoistot	3 992	2 662	2 661,49	-1
Tulot (sisäiset)				
Menot (sisäiset)	286	438	396,36	-42
TOIMINTAKATE (sisäiset)	4 278	3 100	3 057,85	-42
TOIMINTAKATE YHTEENSÄ	34 701	49 320	22 775,79	-26 544
Asukasluku	2 964	2 964	2932	
TOIMINTAKATE /ASUKAS	11,71	16,64	7,77	

580 Ympäristönsuojelu**Toiminnan kuvaus / palveluajatus**

Ympäristönsuojelua koskevat luvat ja niiden valvonta sekä neuvonta ja ohjeistus. Luonnonympäristön suojeleminen, ihmisen hyvinvoinnin turvaaminen sekä kestävä kehityksen edistäminen. Ympäristöterveydenhuolto on sisällytetty ympäristönsuojeluun 1.1.2023 lähtien. Ympäristöterveydenhuolto käsittää terveydensuojeluun, elintarvikevalvontaan, tupakkavalvontaan sekä eläinlääkintään liittyviä viranomaistehtäviä. Ympäristöterveydenhuollon yhteistoiminta-alueeseen kuuluvat Tervon kunta (isäntäkunta), Suonenjoen kaupunki, Rautalammin kunta, Vesannon kunta, Pielaveden kunta sekä Keiteleen kunta.

Vastuhenkilö

Tekninen johtaja, ympäristötarkastaja

Sitovia tavoitteita

1. Lupien käsittelyajan minimoiminen (käsittelyaika < 90 pv).
2. Voimassa olevien maa-aineslupien vuositarkastusten ajantasalle saattaminen.
3. Ympäristötarkastussuunnitelman laatiminen.

Toteuma 1-12 :

1. Ei toteutunut, ei myönnettyjä lupia vuonna 2023.
2. Tarkastukset on ajantasalla.
3. Ympäristönsuojelun valvontasuunnitelma vuosille 2024 – 2026 on hyväksytty ympäristölautakunnassa 9.11.2023.
Ympäristöterveydenhuollon kulut ylittyivät n.30.000 €.

Tunnusluvut ja mittarit

Ympäristönsuojelu	TP 2019	TP 2020	TP 2021	TP 2022	TA 2023	TP 2023
Ympäristölautakunnan kokoukset	8	9	5	4	7	4
Maa-ainesluvat	1	2	1	2	1	-
Ympäristöluvut	2	1	-	1	1	-

580 Ympäristönsuojelu	TP 2022	TA 2023	TP 2023	Ero
		(sis. muutokset)		
T U L O T (ulkoiset)	-7 478	-3 300	-9 144,98	-5 845
M E N O T (ulkoiset)	33 895	275 606	284 991,39	9 385
TOIMINTAKATE (ulkoiset)	26 417	272 306	275 846,41	3 540
Suunnitelmapoistot				
Tulot (sisäiset)				
Menot (sisäiset)	3 112	4 313	4 043,97	-269
TOIMINTAKATE (sisäiset)	3 112	4 313	4 043,97	-269
TOIMINTAKATE YHTEENSÄ	29 530	276 619	279 890,38	3 271
Asukasluku	2 964	2 964	2932	
TOIMINTAKATE /ASUKAS	9,96	93,33	95,46	

590 Rakennusvalvonta																												
Toiminnan kuvaus / palveluajatus Asiantunteva rakentamisen neuvonta ja ohjeistus.																												
Vastuhenkilö Rakennustarkastaja-kunnanmestari																												
Sitovia tavoitteita 1. Lupien käsittelyaika enintään 14 pv. 2. Katselmusten määrä n. 100 kpl.																												
Toteuma 1-12 : 1. Toteutunut. 2. Ei toteutunut. Henkilöstövaihdokset vaikuttivat myös vuoden 2023 rakennusvalvonnan toimintaan, uusi rakennustarkastaja aloitti virassaan toukokuun alussa 2023 ja kiinteistö- ja aluepäällikön tehtävään valittu vs.rakennustarkastaja hoiti molempia toimia muutaman kuukauden ajan.																												
Tunnusluvut ja mittarit																												
<table border="1"><thead><tr><th>Rakennusvalvonta tunnusluvut</th><th>TP 2019</th><th>TP 2020</th><th>TP 2021</th><th>TP 2022</th><th>TA 2023</th><th>TP 2023</th></tr></thead><tbody><tr><td>Kaikki myönnettyt luvat</td><td>150</td><td>134</td><td>108</td><td>80</td><td>100</td><td>72</td></tr><tr><td>Rakennuslupien määrä</td><td>43</td><td>47</td><td>42</td><td>29</td><td>30</td><td>22</td></tr><tr><td>Katselmusten määrä</td><td>143</td><td>112</td><td>87</td><td>100</td><td>100</td><td>44</td></tr></tbody></table>	Rakennusvalvonta tunnusluvut	TP 2019	TP 2020	TP 2021	TP 2022	TA 2023	TP 2023	Kaikki myönnettyt luvat	150	134	108	80	100	72	Rakennuslupien määrä	43	47	42	29	30	22	Katselmusten määrä	143	112	87	100	100	44
Rakennusvalvonta tunnusluvut	TP 2019	TP 2020	TP 2021	TP 2022	TA 2023	TP 2023																						
Kaikki myönnettyt luvat	150	134	108	80	100	72																						
Rakennuslupien määrä	43	47	42	29	30	22																						
Katselmusten määrä	143	112	87	100	100	44																						

590 Rakennusvalvonta	TP 2022	TA 2023	TP 2023	Ero
		(sis. muutokset)		
T U L O T (ulkoiset)	-33 098	-26 820	-17 101,10	9 719
M E N O T (ulkoiset)	82 961	82 412	95 940,19	13 528
TOIMINTAKATE (ulkoiset)	49 864	55 592	78 839,09	23 247
Suunnitelmapoistot	18 662	0	0,00	0
Tulot (sisäiset)				
Menot (sisäiset)	3 929	3 523	2 922,24	-601
TOIMINTAKATE (sisäiset)	22 591	3 523	2 922,24	-601
TOIMINTAKATE YHTEENSÄ	72 455	59 115	81 761,33	22 646
Asukasluku	2 964	2 964	2932	
TOIMINTAKATE /ASUKAS	24,45	19,94	27,89	

2.2 Tytär- ja osakkuusyhtiöiden toiminnalliset tulokset vuonna 2023

Rautalammin kunnan Asunnonhankinta Oy

Rautalammin kunnan Asunnonhankinta Oy (0931047-8) on perustettu vuonna 1993 ja sen toimialana on Asuntojen vuokraus. Rautalammin kunta omistaa Rautalammin kunnan Asunnonhankinta Oy:n osakkeista 100 %. Yhtiöön fuusioitiin 2018 Kiinteistö Oy Rautalammin Haka.

Tavoitteet vuosiksi 2023-2025:

1. Yhtiö laatii yhtiön tarkan ja aikataulutetun kehittämissuunnitelman vuosille 2023 – 2025 ja alkaa toteuttaa Valtiokonttorin hyväksymää Asunnonhankinta OY:n talouden tasapainottamisohjelmaa.
2. Yhtiö toteuttaa suunnitteluvuosien 2023-2025 aikana peruskorjauksia asuinhuoneistoissa ja panostaa asuinalueiden yleiseen viihtyvyyteen. Tulevista korjauksista ja viihtyvyyden parantamistoimista laaditaan aikataulu tammikuussa 2023.
3. Kunnan tiedonsaantia ja yhteistyötä tiivistetään ja toimitusjohtaja raportoi yhtiön tilanteesta kunnanvaltuustolle kolmannesvuosittain.
4. Yhtiö ostaa vuodesta 2023 alkaen teknisen isännöinnin ja asuntojen välityksen Rautalammin kunnalta.

Toteuma:

1. Yhtiön hallitus on tehnyt käsitellyt ja linjannut suunnitelmia Asunnonhankinnan talouden tervehdyttämiseksi. Toimet tulevat vaatimaan ”emon” eli kunnan toimia rahoituksen osalta. Hallituksen jäsenet on koulutettu, henkilöt ovat suorittaneet KHO-tutkinnon.
2. Yhtiö ei ole pystynyt toteuttamaan peruskorjauksia niukkojen kassavarojen takia. Yhtiö on keskittynyt kiireellisten korjausten tekemiseen.
3. Kunnan tiedonsaanti on parantunut, kun yhtiö on otettu omiin käsiin. Kunnanhallitus on saanut säännöllisesti tietoa. Toimitusjohtaja on raportoinut tarkastuslautakunnalle. Kunnanvaltuustolle tietoa on välitetty valtuustoseminaarissa.
4. Toteutunut.

Kiinteistö Oy Oikarilan teollisuushallit

Kunta omistaa Kiinteistö Oy Oikarilan Teollisuushallit -yhtiön osakkeista 100 %. Yhtiö omistaa kaksi teollisuushallia, joiden kokonaispinta-ala on noin 2.300 m². Hallit on vuokrattu lunastusehdoilla vuokrasopimuksilla, joiden mukaisesti hallien omistus siirtyi 12 vuoden vuokra-ajan päättyessä vuokralaisille.

Tavoitteet vuosille 2023–2025

1. Yhtiön lainat järjestellään vastaamaan lunastusehtoisten vuokrasopimusten takaisinmaksurytmiä.
2. Kunnan tiedonsaantia ja yhteistyötä tiivistetään ja toimitusjohtaja raportoi yhtiön tilanteesta kunnanvaltuustolle kolmannesvuosittain.
3. Kiinteistö Oy Oikarilan teollisuushallit valmistautuu fuusioon Rautalammin kehityksen kanssa.

Toteuma:

1. Yhtiön sopimukseen ja toimintaa liittyviä riskejä on kartoitettu.
2. Lainojen järjestelyä on selvitetty mm. Kuntarahoituksen kanssa. Lyhennysvapaa on ollut mahdollinen, lainojen järjestelyn osalta on etsitty muita vaihtoehtoja.
3. Toimitusjohtaja on raportoinut kunnanhallitukselle ja tarkastuslautakunnalle.
4. Fuusion valmistelu jatkettu, fuusio toteutus 2024.

Rautalammin Kehitys Oy

Rautalammin kunta omistaa yhtiöstä 81,7 %. Yhtiön toimiala on ollut parantaa ja kehittää rautalampilaisten teollisuus- ja palvelu-yritysten ja maatalouden liitännäis- ja sen sivuelinkeinojen toimintaedellytyksiä tekemällä vieraanpääoman ehtoisia sijoituksia, antamalla takauksia sekä palvelemalla yrityksiä liiketaloudellisella ja teknisellä asiantuntemuksella. Yhtiön osakepääoma on 40.000 euroa.

Tavoitteet vuodeksi 2023-2025:

1. Kunnan tiedonsaantia ja yhteistyötä tiivistetään ja toimitusjohtaja raportoi yhtiön tilanteesta kunnanvaltuustolle kolmannesvuosittain.
2. Rautalammin kehitys fuusioidaan kiinteistö Oy Oikarilan teollisuushalleihin ensimmäisen vuosipuoliskon aikana.

Toteuma:

1. Tiedonsaanti ollut kohtuullista, toimitusjohtaja on ollut kuultavana tarkastuslautakunnassa.
2. Fuusion valmistelu on edennyt, mutta varsinaisen fuusion toteutus siirtyy vuodelle 2024.

Rautalammin Rakennus Oy

Rautalammin kunta omistaa Rautalammin Rakennus Oy:n osakekannasta 41,8 %. Kunta on antanut pääomaehtoista lainaa yhtiölle. Sopimus on voimassa. Kunnan tavoite on, että yhtiö kykenee maksamaan pääomaehdoiset lainat takaisin kunnalle.

Tavoitteet 2022–2024

1. Rautalammin kunta edellyttää Rautalammin Rakennus Oy:ltä yhtiön taloussuunnitelman laadintaa.

Toteuma

Rautalammin Rakennus Oy hakeutui konkurssiin vuonna 2023

Tiinari

Rautalammin kunta omistaa As Oy Tiinarin osakkeista 13 268 osaketta (88,45%). Yhtiöllä toimii hallitus ja kunnan edustajat on valittu yhtiökokoukseen

Tavoitteet vuosiksi 2022–2024

1. Yhtiössä tehdään normaaleja vuosikorjauksia. Lisäksi alueen asuin- viihtyisyyteen tullaan kiinnittämään huomiota, piha-alueen kuivatuksen kuntoon saattaminen v. 2023.

Toteuma

1. Vuosikorjauksia ei tehty vuonna 2023. Piha-alueen kuivatuksen kuntoon saattaminen siirtyi vuoteen 2024.

As Oy Lupsakas

As Oy Lupsakkaan osakemäärä on 15 000 kappaletta. Kunta omistaa 4 505 kappaletta eli 30 %, kaksi huoneistoa.

Tavoitteet vuosiksi 2023–2025

1. Yhtiössä toteutetaan normaaleja vuosikorjauksia vuosina 2023–2025.

Toteuma

1. Ei toimia.

As Oy Rautalammin Kuusitie 3

Rautalammin kunta omistaa As Oy Rautalammin Kuusitie 3:ssa yhden huoneiston. Kunta vuokraa yhtä huoneistoa ulkopuolisille.

Kiinteistö Oy Rautalammin Virastotalo

Rautalammin kunta omistaa Kiinteistö Oy Rautalammin Virastotalossa olevan kunnan johtokeskuksen. Rautalammin kunta omisti kiinteistöyhtiöstä 23 % osakekannasta 31.12.2011. Uusien ohjeiden mukaan kunnan johtokeskus ei välttämättä vaadi kunnalta erityistiloja poikkeus- ja kriisiolojen johtamista varten, vaan johtokeskus voidaan järjestää normaaliajan tiloihin ts. kunnanvirastoon. Rautalammin kunta omistaa Rautalammin virastotalosta toimisto- ja varastotiloja.

Tavoitteet vuosiksi 2023–2025

1. Kunta luopuu nykyisestä johtokeskuksesta ja toteuttaa johtokeskustilat kunnanviraston yhteyteen alakertaan poikkeus- ja kriisiaikojen johtamista varten. Ennen näitä järjestelyitä selvitetään, onko tarvetta em. tiloja käyttää edelleen väistötiloina suunnittelukauden aikana.
2. Rautalammin kunta myy kunnan Kiinteistö Oy Rautalammin Virastotalon toimisto-, varasto- ja johtokeskustilat.

Toteuma

1. Nykymuotoisen johtokeskuksen ylläpidolle ei ole velvoitetta. Kunnan tulee kuitenkin varautua tilalla, jossa johtokeskus voi toimia normaaliolojen poikkeustilassa.
2. Kauppa ei toteutunut, ostajaehdokas vetäytyi.

As Oy Rautalammin Lassilanpolku

Kunnan tämänhetkinen omistusosuus asunto-osakeyhtiöstä on 33,77%. (153 osaketta/440 osakkeesta)

Kunta omistaa asuntoyhtiöstä kolme osakehuoneistoa, huoneistot on vuokrattu.

Tavoitteet vuosiksi 2023–2025

1. Huoneistojen vuokrauksessa onnistuminen ja huoneistojen myynnin toteuttaminen

Toteuma

1. Huoneistot vuokralla, myynti ei toteutunut.

Kehitysyhtiö SavoGrow Oy

Kehitysyhtiö SavoGrow Oy on elinkeino- ja elinvoimayhtiö, joka auttaa Keiteleeseen, Pielaveden, Rautalammin, Suonenjoen, Tervon ja Vesannon yrityksiä kasvuun. Vesannon Rautalammin kunta omistaa Savogrow Oy:stä 15,51%.

Tavoitteet 2023–2025

1. Yhtiö raportoi kunnanhallitukselle yhtiön tavoitteiden toteutumisesta ja erityisesti rautalampilaisiin yrityksiin kohdistuneista toimenpiteistä.

2. Yhteistyötä ja vuorovaikutusta kunnan ja yhtiön välillä kehitetään erityisesti elinvoimatyön ja kuntakehittämisen osalta

Toteuma

1. Ei toteutunut.
2. Toteutui osittain.

Istekki Oy

Istekki Oy on perustettu v.2006 ja se on noin 600 työntekijän informaatio- sekä terveyden ja hyvinvoinnin teknologian asiantuntijaorganisaatio. Yhtiön pääkonttori sijaitsee Kuopiossa ja toimipisteet löytyvät myös Jyväskylästä ja Tampereelta.

Rautalammin kunta omistaa Istekki Oy:stä viisi (5) A-sarjan osaketta.

Tavoitteet 2023–2025

1. Yhtiön asiantuntemusta hyödynnetään tarpeen mukaan.

Toteuma

1. Hyödynnetty niukasti.

Sansia Oy

Sansia Oy on vuonna 2011 perustettu julkisomisteinen palveluyhtiö. Syyskuun 2018 puoliväliin saakka yhtiö tunnettiin IS-Hankinnan nimellä. Yritys tarjoaa hankinta- ja sopimushallinnan palveluita, hankintakoulutusta ja kanavan sähköiseen tilaamiseen. Yrityksen asiakkaita ovat sen omistajat eli 100 kuntaa, kuntayhtymää, sairaanhoitopiiriä, energiayhtiötä ja muuta julkisyhteisöä

Rautalammin kunta omistaa Sansia Oy:stä osuuden.

Tavoitteet 2023–2025

1. Yhtiön hankintaosaamista ja yhteishankintakilpailutuksia hyödynnetään kunnan kannalta mahdollisimman tarkoituksenmukaisesti.
2. Kunta edellyttää Sansialta kerran vuodessa tapahtuvaa palvelunkuvauksen läpikäyntiä

Toteuma

1. Toteutui
2. Ei toteutunut.

2.3 Ta-listaus käyttötalouden ulkoiset menot 2023

1	KÄYTTÖTALOUS					
10	VAALIT					
100	VALTIOLLISET VAALIT					
***	T U L O T (ulkoiset)	-5 500,00	-5 911,20	411,20	0	107,50
***	M E N O T (ulkoiset)	11 254,00	1 504,76	9 749,24	9	13,40
****	TOIMINTAKATE (ulkoiset)	5 754,00	-4 406,44	10 160,44	9	-76,60
*	Menot (sisäiset)	0,00	106,00	-106,00	0	0,00
****	TOIMINTAKATE (sisäiset)	0,00	106,00	-106,00	0	0,00
*****	TOIMINTAKATE YHTEENSÄ	5 754,00	-4 300,44	10 054,44	9	-74,70
110	KUNNALLISVAALIT					
***	M E N O T (ulkoiset)	0,00	4 217,08	-4 217,08	5 091	0,00
****	TOIMINTAKATE (ulkoiset)	0,00	4 217,08	-4 217,08	5 091	0,00
*****	TOIMINTAKATE YHTEENSÄ	0,00	4 217,08	-4 217,08	5 091	0,00
120	EU-VAALIT					
***	T U L O T (ulkoiset)	0,00	0,00	0,00	-6 904	0,00
***	M E N O T (ulkoiset)	0,00	3 006,47	-3 006,47	2 883	0,00
****	TOIMINTAKATE (ulkoiset)	0,00	3 006,47	-3 006,47	-4 021	0,00
*	Menot (sisäiset)	0,00	0,00	0,00	64	0,00
****	TOIMINTAKATE (sisäiset)	0,00	0,00	0,00	64	0,00
*****	TOIMINTAKATE YHTEENSÄ	0,00	3 006,47	-3 006,47	-3 957	0,00
10	VAALIT YHTEENSÄ					
***	T U L O T (ulkoiset)	-5 500,00	-5 911,20	411,20	-6 904	107,50
***	M E N O T (ulkoiset)	11 254,00	8 728,31	2 525,69	7 982	77,60
****	TOIMINTAKATE (ulkoiset)	5 754,00	2 817,11	2 936,89	1 078	49,00
*	Menot (sisäiset)	0,00	106,00	-106,00	64	0,00
****	TOIMINTAKATE (sisäiset)	0,00	106,00	-106,00	64	0,00
*****	TOIMINTAKATE YHTEENSÄ	5 754,00	2 923,11	2 830,89	1 142	50,80

1	KÄYTTÖTALOUS					
14	TILINTARKASTUS					
130	TILINTARKASTUS					
***	M E N O T (ulkoiset)	20 173,00	20 740,32	-567,32	18 398	102,80
****	TOIMINTAKATE (ulkoiset)	20 173,00	20 740,32	-567,32	18 398	102,80
*	Menot (sisäiset)	694,00	815,81	-121,81	677	117,60
****	TOIMINTAKATE (sisäiset)	694,00	815,81	-121,81	677	117,60
*****	TOIMINTAKATE YHTEENSÄ	20 867,00	21 556,13	-689,13	19 076	103,30
14	TILINTARKASTUS YHTEENSÄ					
***	M E N O T (ulkoiset)	20 173,00	20 740,32	-567,32	18 398	102,80
****	TOIMINTAKATE (ulkoiset)	20 173,00	20 740,32	-567,32	18 398	102,80
*	Menot (sisäiset)	694,00	815,81	-121,81	677	117,60
****	TOIMINTAKATE (sisäiset)	694,00	815,81	-121,81	677	117,60
*****	TOIMINTAKATE YHTEENSÄ	20 867,00	21 556,13	-689,13	19 076	103,30
1	KÄYTTÖTALOUS					
18	LUOTTAMUSHENKILÖHALLINTO					
140	KUNNANVALTUUSTO					
***	M E N O T (ulkoiset)	38 776,00	56 048,53	-17 272,53	49 974	144,50
****	TOIMINTAKATE (ulkoiset)	38 776,00	56 048,53	-17 272,53	49 974	144,50
*	Menot (sisäiset)	26 992,00	24 520,90	2 471,10	19 374	90,80
****	TOIMINTAKATE (sisäiset)	26 992,00	24 520,90	2 471,10	19 374	90,80
*****	TOIMINTAKATE YHTEENSÄ	65 768,00	80 569,43	-14 801,43	69 348	122,50
150	KUNNANHALLITUS					
***	T U L O T (ulkoiset)	-10 000,00	-301 270,49	291 270,49	-27 161	3 012,70
***	M E N O T (ulkoiset)	371 977,00	501 702,45	-129 725,45	352 984	134,90
****	TOIMINTAKATE (ulkoiset)	361 977,00	200 431,96	161 545,04	325 823	55,40
*	Suunnitelmajoistot	34 121,00	139 449,45	-105 328,45	334 120	408,70
*	Menot (sisäiset)	25 598,00	23 882,97	1 715,03	18 544	93,30
****	TOIMINTAKATE (sisäiset)	59 719,00	163 332,42	-103 613,42	352 665	273,50
*****	TOIMINTAKATE YHTEENSÄ	421 696,00	363 764,38	57 931,62	678 488	86,30
18	LUOTTAMUSHENKILÖHALLINTO NSÄ					
***	T U L O T (ulkoiset)	-10 000,00	-301 270,49	291 270,49	-27 161	3 012,70
***	M E N O T (ulkoiset)	410 753,00	557 750,98	-146 997,98	402 958	135,80
****	TOIMINTAKATE (ulkoiset)	400 753,00	256 480,49	144 272,51	375 797	64,00
*	Suunnitelmajoistot	34 121,00	139 449,45	-105 328,45	334 120	408,70
*	Menot (sisäiset)	52 590,00	48 403,87	4 186,13	37 918	92,00
****	TOIMINTAKATE (sisäiset)	86 711,00	187 853,32	-101 142,32	372 039	216,60
*****	TOIMINTAKATE YHTEENSÄ	487 464,00	444 333,81	43 130,19	747 836	91,20

1	KÄYTTÖTALOUS					
22	HALLINTO JA TALOUS					
170	YLEISHALLINTO					
***	T U L O T (ulkoiset)	-68 379,00	-57 835,87	-10 543,13	-46 233	84,60
***	M E N O T (ulkoiset)	520 784,00	542 480,53	-21 696,53	396 878	104,20
****	TOIMINTAKATE (ulkoiset)	452 405,00	484 644,66	-32 239,66	350 645	107,10
*	Suunnitelmapoistot	0,00	0,00	0,00	11 221	0,00
*	Tulot (sisäiset)	-19 195,00	-21 583,41	2 388,41	-28 388	112,40
*	Menot (sisäiset)	39 950,00	28 840,24	11 109,76	28 063	72,20
****	TOIMINTAKATE (sisäiset)	20 755,00	7 256,83	13 498,17	10 896	35,00
*****	TOIMINTAKATE YHTEENSÄ	473 160,00	491 901,49	-18 741,49	361 541	104,00
180	TALOUSHALLINTO					
***	T U L O T (ulkoiset)	-40 000,00	-238 156,79	198 156,79	-18 916	595,40
***	M E N O T (ulkoiset)	564 330,00	1 019 599,07	-455 269,07	558 710	180,70
****	TOIMINTAKATE (ulkoiset)	524 330,00	781 442,28	-257 112,28	539 793	149,00
*	Suunnitelmapoistot	21 735,00	19 983,67	1 751,33	7 808	91,90
*	Tulot (sisäiset)	-366 732,00	-385 043,59	18 311,59	-405 469	105,00
*	Menot (sisäiset)	11 662,00	9 331,99	2 330,01	10 719	80,00
****	TOIMINTAKATE (sisäiset)	-333 335,00	-355 727,93	22 392,93	-386 942	106,70
*****	TOIMINTAKATE YHTEENSÄ	190 995,00	425 714,35	-234 719,35	152 852	222,90
22	HALLINTO JA TALOUS YHTEENSÄ					
***	T U L O T (ulkoiset)	-108 379,00	-295 992,66	187 613,66	-65 149	273,10
***	M E N O T (ulkoiset)	1 085 114,00	1 562 079,60	-476 965,60	955 588	144,00
****	TOIMINTAKATE (ulkoiset)	976 735,00	1 266 086,94	-289 351,94	890 439	129,60
*	Suunnitelmapoistot	21 735,00	19 983,67	1 751,33	19 029	91,90
*	Tulot (sisäiset)	-385 927,00	-406 627,00	20 700,00	-433 857	105,40
*	Menot (sisäiset)	51 612,00	38 172,23	13 439,77	38 782	74,00
****	TOIMINTAKATE (sisäiset)	-312 580,00	-348 471,10	35 891,10	-376 046	111,50
*****	TOIMINTAKATE YHTEENSÄ	664 155,00	917 615,84	-253 460,84	514 393	138,20

1	KÄYTTÖTALOUS					
26	ELINKEINOTOIMI					
190	ELINVOIMALAUTAKUNTA					
***	T U L O T (ulkoiset)	0,00	-15 960,00	15 960,00	0	0,00
***	M E N O T (ulkoiset)	77 192,00	56 954,93	20 237,07	37 847	73,80
****	TOIMINTAKATE (ulkoiset)	77 192,00	40 994,93	36 197,07	37 847	53,10
*	Menot (sisäiset)	5 155,00	4 195,07	959,93	3 851	81,40
****	TOIMINTAKATE (sisäiset)	5 155,00	4 195,07	959,93	3 851	81,40
*****	TOIMINTAKATE YHTEENSÄ	82 347,00	45 190,00	37 157,00	41 697	54,90
215	SAVOGROW JA YHT.HANKE OSUUDET					
***	M E N O T (ulkoiset)	168 000,00	166 430,79	1 569,21	156 505	99,10
****	TOIMINTAKATE (ulkoiset)	168 000,00	166 430,79	1 569,21	156 505	99,10
*****	TOIMINTAKATE YHTEENSÄ	168 000,00	166 430,79	1 569,21	156 505	99,10
220	TAPAHTUMAT					
***	T U L O T (ulkoiset)	0,00	-654,83	654,83	0	0,00
***	M E N O T (ulkoiset)	28 300,00	5 672,68	22 627,32	13 672	20,00
****	TOIMINTAKATE (ulkoiset)	28 300,00	5 017,85	23 282,15	13 672	17,70
*	Menot (sisäiset)	726,00	1 610,00	-884,00	879	221,80
****	TOIMINTAKATE (sisäiset)	726,00	1 610,00	-884,00	879	221,80
*****	TOIMINTAKATE YHTEENSÄ	29 026,00	6 627,85	22 398,15	14 551	22,80
26	ELINKEINOTOIMI YHTEENSÄ					
***	T U L O T (ulkoiset)	0,00	-16 614,83	16 614,83	0	0,00
***	M E N O T (ulkoiset)	273 492,00	229 058,40	44 433,60	208 024	83,80
****	TOIMINTAKATE (ulkoiset)	273 492,00	212 443,57	61 048,43	208 024	77,70
*	Menot (sisäiset)	5 881,00	5 805,07	75,93	4 730	98,70
****	TOIMINTAKATE (sisäiset)	5 881,00	5 805,07	75,93	4 730	98,70
*****	TOIMINTAKATE YHTEENSÄ	279 373,00	218 248,64	61 124,36	212 753	78,10
1	KÄYTTÖTALOUS					
30	MAASEUTUTOIMI					
270	MAASEUTUTOIMI					
***	M E N O T (ulkoiset)	47 700,00	56 940,46	-9 240,46	44 839	119,40
****	TOIMINTAKATE (ulkoiset)	47 700,00	56 940,46	-9 240,46	44 839	119,40
*	Menot (sisäiset)	2 866,00	2 254,30	611,70	3 343	78,70
****	TOIMINTAKATE (sisäiset)	2 866,00	2 254,30	611,70	3 343	78,70
*****	TOIMINTAKATE YHTEENSÄ	50 566,00	59 194,76	-8 628,76	48 183	117,10
30	MAASEUTUTOIMI YHTEENSÄ					
***	M E N O T (ulkoiset)	47 700,00	56 940,46	-9 240,46	44 839	119,40
****	TOIMINTAKATE (ulkoiset)	47 700,00	56 940,46	-9 240,46	44 839	119,40
*	Menot (sisäiset)	2 866,00	2 254,30	611,70	3 343	78,70
****	TOIMINTAKATE (sisäiset)	2 866,00	2 254,30	611,70	3 343	78,70
*****	TOIMINTAKATE YHTEENSÄ	50 566,00	59 194,76	-8 628,76	48 183	117,10

1	KÄYTTÖTALOUS					
46	KOULUTUS					
404	HALLINTO					
***	T U L O T (ulkoiset)	0,00	-102,73	102,73	0	0,00
***	M E N O T (ulkoiset)	130 427,00	116 987,92	13 439,08	60 370	89,70
****	TOIMINTAKATE (ulkoiset)	130 427,00	116 885,19	13 541,81	60 370	89,60
*	Tulot (sisäiset)	0,00	-318,54	318,54	-462	0,00
*	Menot (sisäiset)	108 097,00	110 966,22	-2 869,22	989	102,70
****	TOIMINTAKATE (sisäiset)	108 097,00	110 647,68	-2 550,68	528	102,40
*****	TOIMINTAKATE YHTEENSÄ	238 524,00	227 532,87	10 991,13	60 898	95,40
410	PERUSKOULUTUS					
***	T U L O T (ulkoiset)	-117 300,00	-183 476,87	66 176,87	-171 464	156,40
***	M E N O T (ulkoiset)	2 792 100,00	2 988 384,94	-196 284,94	2 978 014	107,00
****	TOIMINTAKATE (ulkoiset)	2 674 800,00	2 804 908,07	-130 108,07	2 806 549	104,90
*	Suunnitelmapoistot	236 086,00	236 955,90	-869,90	242 364	100,40
*	Tulot (sisäiset)	-48 115,00	-60 323,95	12 208,95	-60 133	125,40
*	Menot (sisäiset)	404 542,00	355 735,93	48 806,07	429 527	87,90
****	TOIMINTAKATE (sisäiset)	592 513,00	532 367,88	60 145,12	611 758	89,80
*****	TOIMINTAKATE YHTEENSÄ	3 267 313,00	3 337 275,95	-69 962,95	3 418 307	102,10
420	LUKIO					
***	T U L O T (ulkoiset)	-15 000,00	-31 377,84	16 377,84	-68 681	209,20
***	M E N O T (ulkoiset)	941 216,00	991 063,80	-49 847,80	921 156	105,30
****	TOIMINTAKATE (ulkoiset)	926 216,00	959 685,96	-33 469,96	852 475	103,60
*	Suunnitelmapoistot	114 733,00	114 733,14	-0,14	114 733	100,00
*	Tulot (sisäiset)	-400,00	-4 047,36	3 647,36	-3 339	1 011,80
*	Menot (sisäiset)	174 273,00	144 427,94	29 845,06	140 306	82,90
****	TOIMINTAKATE (sisäiset)	288 606,00	255 113,72	33 492,28	251 700	88,40
*****	TOIMINTAKATE YHTEENSÄ	1 214 822,00	1 214 799,68	22,32	1 104 175	100,00
440	AIKUISKOULUTUS					
***	M E N O T (ulkoiset)	66 800,00	74 617,95	-7 817,95	79 987	111,70
****	TOIMINTAKATE (ulkoiset)	66 800,00	74 617,95	-7 817,95	79 987	111,70
*****	TOIMINTAKATE YHTEENSÄ	66 800,00	74 617,95	-7 817,95	79 987	111,70

450	JOUKKOLIIKENNE					
***	M E N O T (ulkoiset)	31 000,00	35 536,57	-4 536,57	30 456	114,60
****	TOIMINTAKATE (ulkoiset)	31 000,00	35 536,57	-4 536,57	30 456	114,60
*****	TOIMINTAKATE YHTEENSÄ	31 000,00	35 536,57	-4 536,57	30 456	114,60
453	VARHAISKASVATUS					
***	T U L O T (ulkoiset)	-29 000,00	-57 748,62	28 748,62	-91 442	199,10
***	M E N O T (ulkoiset)	989 969,00	1 153 832,10	-163 863,10	1 051 007	116,60
****	TOIMINTAKATE (ulkoiset)	960 969,00	1 096 083,48	-135 114,48	959 566	114,10
*	Suunnitelmapoistot	3 252,00	7 207,11	-3 955,11	3 500	221,60
*	Tulot (sisäiset)	-7 000,00	-18 100,69	11 100,69	-132 246	258,60
*	Menot (sisäiset)	301 610,00	289 849,14	11 760,86	270 271	96,10
****	TOIMINTAKATE (sisäiset)	297 862,00	278 955,56	18 906,44	141 525	93,70
*****	TOIMINTAKATE YHTEENSÄ	1 258 831,00	1 375 039,04	-116 208,04	1 101 091	109,20
454	ESIOPETUS					
***	T U L O T (ulkoiset)	0,00	-24 614,35	24 614,35	-14 542	0,00
***	M E N O T (ulkoiset)	262 831,53	136 859,86	125 971,67	129 367	52,10
****	TOIMINTAKATE (ulkoiset)	262 831,53	112 245,51	150 586,02	114 826	42,70
*	Tulot (sisäiset)	-3 700,00	-2 158,02	-1 541,98	-1 750	58,30
*	Menot (sisäiset)	63 872,00	43 262,80	20 609,20	36 876	67,70
****	TOIMINTAKATE (sisäiset)	60 172,00	41 104,78	19 067,22	35 126	68,30
*****	TOIMINTAKATE YHTEENSÄ	323 003,53	153 350,29	169 653,24	149 952	47,50
46	KOULUTUS YHTEENSÄ					
***	T U L O T (ulkoiset)	-161 300,00	-297 320,41	136 020,41	-346 129	184,30
***	M E N O T (ulkoiset)	5 214 343,53	5 497 283,14	-282 939,61	5 250 357	105,40
****	TOIMINTAKATE (ulkoiset)	5 053 043,53	5 199 962,73	-146 919,20	4 904 228	102,90
*	Suunnitelmapoistot	354 071,00	358 896,15	-4 825,15	360 597	101,40
*	Tulot (sisäiset)	-59 215,00	-84 948,56	25 733,56	-197 929	143,50
*	Menot (sisäiset)	1 052 394,00	944 242,03	108 151,97	877 969	89,70
****	TOIMINTAKATE (sisäiset)	1 347 250,00	1 218 189,62	129 060,38	1 040 638	90,40
*****	TOIMINTAKATE YHTEENSÄ	6 400 293,53	6 418 152,35	-17 858,82	5 944 865	100,30

1	KÄYTTÖTALOUS					
50	KULTTUURI JA VAPAA-AIKA					
460	NUORISO					
***	T U L O T (ulkoiset)	-67 700,00	-73 920,32	6 220,32	-23 580	109,20
***	M E N O T (ulkoiset)	169 506,00	168 598,47	907,53	83 989	99,50
****	TOIMINTAKATE (ulkoiset)	101 806,00	94 678,15	7 127,85	60 409	93,00
*	Tulot (sisäiset)	0,00	-359,46	359,46	-213	0,00
*	Menot (sisäiset)	16 791,00	18 374,80	-1 583,80	14 136	109,40
****	TOIMINTAKATE (sisäiset)	16 791,00	18 015,34	-1 224,34	13 923	107,30
*****	TOIMINTAKATE YHTEENSÄ	118 597,00	112 693,49	5 903,51	74 332	95,00
470	LIIKUNTA					
***	T U L O T (ulkoiset)	-25 000,00	-28 058,53	3 058,53	-19 026	112,20
***	M E N O T (ulkoiset)	137 940,00	158 788,66	-20 848,66	228 967	115,10
****	TOIMINTAKATE (ulkoiset)	112 940,00	130 730,13	-17 790,13	209 941	115,80
*	Suunnitelmapoistot	20 870,00	21 444,25	-574,25	24 736	102,80
*	Tulot (sisäiset)	-1 340,00	-560,00	-780,00	-1 012	41,80
*	Menot (sisäiset)	58 917,00	32 757,74	26 159,26	42 609	55,60
****	TOIMINTAKATE (sisäiset)	78 447,00	53 641,99	24 805,01	66 332	68,40
*****	TOIMINTAKATE YHTEENSÄ	191 387,00	184 372,12	7 014,88	276 274	96,30

480	KIRJASTO					
***	T U L O T (ulkoiset)	-10 573,00	-12 344,39	1 771,39	-11 150	116,80
***	M E N O T (ulkoiset)	226 301,00	257 352,02	-31 051,02	226 639	113,70
****	TOIMINTAKATE (ulkoiset)	215 728,00	245 007,63	-29 279,63	215 489	113,60
*	Suunnitelmapoistot	29 820,00	30 795,72	-975,72	29 820	103,30
*	Tulot (sisäiset)	-12 818,00	-13 290,77	472,77	-11 879	103,70
*	Menot (sisäiset)	46 603,00	41 492,01	5 110,99	44 164	89,00
****	TOIMINTAKATE (sisäiset)	63 605,00	58 996,96	4 608,04	62 105	92,80
*****	TOIMINTAKATE YHTEENSÄ	279 333,00	304 004,59	-24 671,59	277 594	108,80
490	KULTTUURITOIMI					
***	T U L O T (ulkoiset)	0,00	100,12	-100,12	-740	0,00
***	M E N O T (ulkoiset)	49 136,00	44 842,53	4 293,47	48 924	91,30
****	TOIMINTAKATE (ulkoiset)	49 136,00	44 942,65	4 193,35	48 185	91,50
*	Menot (sisäiset)	4 268,00	3 835,81	432,19	3 195	89,90
****	TOIMINTAKATE (sisäiset)	4 268,00	3 835,81	432,19	3 195	89,90
*****	TOIMINTAKATE YHTEENSÄ	53 404,00	48 778,46	4 625,54	51 380	91,30
50	KULTTUURI JA VAPAA-AIKA YHT SÄ					
***	T U L O T (ulkoiset)	-103 273,00	-114 223,12	10 950,12	-54 495	110,60
***	M E N O T (ulkoiset)	582 883,00	629 581,68	-46 698,68	588 519	108,00
****	TOIMINTAKATE (ulkoiset)	479 610,00	515 358,56	-35 748,56	534 024	107,50
*	Suunnitelmapoistot	50 690,00	52 239,97	-1 549,97	54 555	103,10
*	Tulot (sisäiset)	-14 158,00	-14 210,23	52,23	-13 104	100,40
*	Menot (sisäiset)	126 579,00	96 460,36	30 118,64	104 104	76,20
****	TOIMINTAKATE (sisäiset)	163 111,00	134 490,10	28 620,90	145 555	82,50
*****	TOIMINTAKATE YHTEENSÄ	642 721,00	649 848,66	-7 127,66	679 579	101,10

1	KÄYTTÖTALOUS					
54	TEKNINEN LAUTAKUNTA					
500	TEKNINEN HALLINTO					
***	T U L O T (ulkoiset)	-15 000,00	-30 303,69	15 303,69	0	202,00
***	M E N O T (ulkoiset)	63 624,00	223 562,42	-159 938,42	100 264	351,40
****	TOIMINTAKATE (ulkoiset)	48 624,00	193 258,73	-144 634,73	100 264	397,50
*	Menot (sisäiset)	60 056,00	61 700,85	-1 644,85	44 956	102,70
****	TOIMINTAKATE (sisäiset)	60 056,00	61 700,85	-1 644,85	44 956	102,70
*****	TOIMINTAKATE YHTEENSÄ	108 680,00	254 959,58	-146 279,58	145 220	234,60
510	JÄTEHUOLTO					
***	T U L O T (ulkoiset)	0,00	-306,85	306,85	-144	0,00
***	M E N O T (ulkoiset)	0,00	1 227,00	-1 227,00	1 381	0,00
****	TOIMINTAKATE (ulkoiset)	0,00	920,15	-920,15	1 237	0,00
*	Suunnitelmapoistot	896,00	896,04	-0,04	896	100,00
*	Menot (sisäiset)	242,00	1 063,00	-821,00	483	439,30
****	TOIMINTAKATE (sisäiset)	1 138,00	1 959,04	-821,04	1 379	172,10
*****	TOIMINTAKATE YHTEENSÄ	1 138,00	2 879,19	-1 741,19	2 616	253,00
520	VESIHUOLTO					
***	T U L O T (ulkoiset)	-562 200,00	-442 807,90	-119 392,10	-465 493	78,80
***	M E N O T (ulkoiset)	428 689,00	341 355,39	87 333,61	311 081	79,60
****	TOIMINTAKATE (ulkoiset)	-133 511,00	-101 452,51	-32 058,49	-154 412	76,00
*	Suunnitelmapoistot	102 742,00	110 399,32	-7 657,32	123 550	107,50
*	Tulot (sisäiset)	-56 780,00	-65 576,36	8 796,36	-50 154	115,50
*	Menot (sisäiset)	18 799,00	32 493,13	-13 694,13	32 508	172,80
****	TOIMINTAKATE (sisäiset)	64 761,00	77 316,09	-12 555,09	105 903	119,40
*****	TOIMINTAKATE YHTEENSÄ	-68 750,00	-24 136,42	-44 613,58	-48 509	35,10
530	PALO- JA PELASTUSTOIMI					
***	T U L O T (ulkoiset)	-1 000,00	0,00	-1 000,00	-37 452	0,00
***	M E N O T (ulkoiset)	1 000,00	160,98	839,02	389 542	16,10
****	TOIMINTAKATE (ulkoiset)	0,00	160,98	-160,98	352 091	0,00
*	Suunnitelmapoistot	0,00	0,00	0,00	8 267	0,00
*	Menot (sisäiset)	0,00	0,00	0,00	7 196	0,00
****	TOIMINTAKATE (sisäiset)	0,00	0,00	0,00	15 462	0,00
*****	TOIMINTAKATE YHTEENSÄ	0,00	160,98	-160,98	367 553	0,00

540	KIINTEISTÖT					
***	T U L O T (ulkoiset)	-924 230,00	-1 121 400,81	197 170,81	-613 485	121,30
***	M E N O T (ulkoiset)	1 368 955,00	1 434 448,40	-65 493,40	1 078 341	104,80
****	TOIMINTAKATE (ulkoiset)	444 725,00	313 047,59	131 677,41	464 857	70,40
*	Suunnitelmapoistot	197 536,00	231 851,02	-34 315,02	167 251	117,40
*	Tulot (sisäiset)	-864 107,00	-532 078,95	-332 028,05	-680 053	61,60
*	Menot (sisäiset)	236 915,00	165 517,77	71 397,23	188 730	69,90
****	TOIMINTAKATE (sisäiset)	-429 656,00	-134 710,16	-294 945,84	-324 072	31,40
*****	TOIMINTAKATE YHTEENSÄ	15 069,00	178 337,43	-163 268,43	140 785	1 183,50
545	RAVINTOKESKUS					
***	T U L O T (ulkoiset)	-20 000,00	-60 166,50	40 166,50	-55 308	300,80
***	M E N O T (ulkoiset)	303 485,00	325 222,65	-21 737,65	463 165	107,20
****	TOIMINTAKATE (ulkoiset)	283 485,00	265 056,15	18 428,85	407 857	93,50
*	Suunnitelmapoistot	0,00	9 270,67	-9 270,67	0	0,00
*	Tulot (sisäiset)	-244 492,00	-273 909,35	29 417,35	-506 273	112,00
*	Menot (sisäiset)	25 275,00	5 884,95	19 390,05	47 896	23,30
****	TOIMINTAKATE (sisäiset)	-219 217,00	-258 753,73	39 536,73	-458 377	118,00
*****	TOIMINTAKATE YHTEENSÄ	64 268,00	6 302,42	57 965,58	-50 520	9,80
550	VARIKKO					
***	T U L O T (ulkoiset)	-18 540,00	-20 041,90	1 501,90	-15 868	108,10
***	M E N O T (ulkoiset)	134 616,00	145 963,15	-11 347,15	130 483	108,40
****	TOIMINTAKATE (ulkoiset)	116 076,00	125 921,25	-9 845,25	114 616	108,50
*	Suunnitelmapoistot	11 594,00	12 809,13	-1 215,13	16 552	110,50
*	Tulot (sisäiset)	-42 537,00	-33 710,00	-8 827,00	-39 399	79,20
*	Menot (sisäiset)	2 508,00	2 013,79	494,21	3 240	80,30
****	TOIMINTAKATE (sisäiset)	-28 435,00	-18 887,08	-9 547,92	-19 607	66,40
*****	TOIMINTAKATE YHTEENSÄ	87 641,00	107 034,17	-19 393,17	95 009	122,10
560	LIIKENNEVÄYLÄT					
***	T U L O T (ulkoiset)	-57 625,00	-34 485,18	-23 139,82	-57 919	59,80
***	M E N O T (ulkoiset)	207 248,00	193 139,93	14 108,07	209 708	93,20
****	TOIMINTAKATE (ulkoiset)	149 623,00	158 654,75	-9 031,75	151 788	106,00
*	Suunnitelmapoistot	85 319,00	171 166,98	-85 847,98	184 097	200,60
*	Menot (sisäiset)	22 531,00	16 304,75	6 226,25	19 445	72,40
****	TOIMINTAKATE (sisäiset)	107 850,00	187 471,73	-79 621,73	203 542	173,80
*****	TOIMINTAKATE YHTEENSÄ	257 473,00	346 126,48	-88 653,48	355 330	134,40

570	MAANKÄYTÖN SUUNNITTELU					
***	M E N O T (ulkoiset)	46 220,00	19 717,94	26 502,06	30 423	42,70
****	TOIMINTAKATE (ulkoiset)	46 220,00	19 717,94	26 502,06	30 423	42,70
*	Suunnitelmapoistot	2 662,00	2 661,49	0,51	3 992	100,00
*	Menot (sisäiset)	438,00	396,36	41,64	286	90,50
****	TOIMINTAKATE (sisäiset)	3 100,00	3 057,85	42,15	4 278	98,60
*****	TOIMINTAKATE YHTEENSÄ	49 320,00	22 775,79	26 544,21	34 701	46,20
54	TEKNINEN LAUTAKUNTA YHTEENSÄ					
***	T U L O T (ulkoiset)	-1 598 595,00	-1 709 512,83	110 917,83	-1 245 668	106,90
***	M E N O T (ulkoiset)	2 553 837,00	2 684 797,86	-130 960,86	2 714 389	105,10
****	TOIMINTAKATE (ulkoiset)	955 242,00	975 285,03	-20 043,03	1 468 721	102,10
*	Suunnitelmapoistot	400 749,00	539 054,65	-138 305,65	504 606	134,50
*	Tulot (sisäiset)	-1 207 916,00	-905 274,66	-302 641,34	-1 275 879	74,90
*	Menot (sisäiset)	366 764,00	285 374,60	81 389,40	344 738	77,80
****	TOIMINTAKATE (sisäiset)	-440 403,00	-80 845,41	-359 557,59	-426 535	18,40
*****	TOIMINTAKATE YHTEENSÄ	514 839,00	894 439,62	-379 600,62	1 042 186	173,70

1	KÄYTTÖTALOUS					
58	YMPÄRISTÖLAUTAKUNTA					
580	YMPÄRISTÖNSUOJELU					
***	T U L O T (ulkoiset)	-3 300,00	-9 144,98	5 844,98	-7 478	277,10
***	M E N O T (ulkoiset)	275 606,00	284 991,39	-9 385,39	33 895	103,40
****	TOIMINTAKATE (ulkoiset)	272 306,00	275 846,41	-3 540,41	26 417	101,30
*	Menot (sisäiset)	4 313,00	4 043,97	269,03	3 112	93,80
****	TOIMINTAKATE (sisäiset)	4 313,00	4 043,97	269,03	3 112	93,80
*****	TOIMINTAKATE YHTEENSÄ	276 619,00	279 890,38	-3 271,38	29 530	101,20
590	RAKENNUSVALVONTA JA OHJAUS					
***	T U L O T (ulkoiset)	-26 820,00	-17 101,10	-9 718,90	-33 098	63,80
***	M E N O T (ulkoiset)	82 412,00	95 940,19	-13 528,19	82 961	116,40
****	TOIMINTAKATE (ulkoiset)	55 592,00	78 839,09	-23 247,09	49 864	141,80
*	Suunnitelmapoistot	0,00	0,00	0,00	18 662	0,00
*	Menot (sisäiset)	3 523,00	2 922,24	600,76	3 929	82,90
****	TOIMINTAKATE (sisäiset)	3 523,00	2 922,24	600,76	22 591	82,90
*****	TOIMINTAKATE YHTEENSÄ	59 115,00	81 761,33	-22 646,33	72 455	138,30
58	YMPÄRISTÖLAUTAKUNTA YHTEENSÄ					
***	T U L O T (ulkoiset)	-30 120,00	-26 246,08	-3 873,92	-40 576	87,10
***	M E N O T (ulkoiset)	358 018,00	380 931,58	-22 913,58	116 857	106,40
****	TOIMINTAKATE (ulkoiset)	327 898,00	354 685,50	-26 787,50	76 281	108,20
*	Suunnitelmapoistot	0,00	0,00	0,00	18 662	0,00
*	Menot (sisäiset)	7 836,00	6 966,21	869,79	7 042	88,90
****	TOIMINTAKATE (sisäiset)	7 836,00	6 966,21	869,79	25 703	88,90
*****	TOIMINTAKATE YHTEENSÄ	335 734,00	361 651,71	-25 917,71	101 985	107,70
1	KÄYTTÖTALOUS					
1	KÄYTTÖTALOUS YHTEENSÄ					
***	T U L O T (ulkoiset)	-2 017 167,00	-2 767 091,62	749 924,62	-2 801 512	137,20
***	M E N O T (ulkoiset)	10 557 567,53	11 627 892,33	-1 070 324,80	26 692 386	110,10
****	TOIMINTAKATE (ulkoiset)	8 540 400,53	8 860 800,71	-320 400,18	23 890 874	103,80
*	Suunnitelmapoistot	861 366,00	1 109 623,89	-248 257,89	1 367 249	128,80
*	Tulot (sisäiset)	-1 667 216,00	-1 411 060,45	-256 155,55	-1 945 159	84,60
*	Menot (sisäiset)	1 667 216,00	1 428 600,48	238 615,52	1 962 699	85,70
****	TOIMINTAKATE (sisäiset)	861 366,00	1 127 163,92	-265 797,92	1 384 789	130,90
*****	TOIMINTAKATE YHTEENSÄ	9 401 766,53	9 987 964,63	-586 198,10	25 275 664	106,20

2.4 Tuloslaskelmaosan toteutuminen 2023

	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio- muutokset	Talousarvio muutosten jälkeen	Toteutuma	Poikkeama
Toimintatuotot	2 017 167,00	0,00	2 017 167,00	2 767 091,62	749 924,62
Myyntitulot	1 021 541,00	0,00	1 021 541,00	1 226 315,63	204 774,63
Maksutulot	105 900,00	0,00	105 900,00	171 249,21	65 349,21
Tuet ja avustukset	169 500,00	0,00	169 500,00	245 658,06	76 158,06
Muut toimintatulot	720 226,00	0,00	720 226,00	1 123 868,72	403 642,72
Valmistus omaan käyttöön					
Toimintamenot	-10 420 220,00	-137 347,53	-10 557 567,53	-11 627 892,33	-1 070 324,80
Henkilöstömenot	-5 986 366,00	-107 300,00	-6 093 666,00	-6 206 209,36	-112 543,36
Palvelujen ostot	-2 486 594,00	-4 854,00	-2 491 448,00	-3 204 634,82	-713 186,82
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-1 384 989,00	-25 193,53	-1 410 182,53	-1 474 504,89	-64 322,36
Avustukset	-280 420,00	0,00	-280 420,00	-257 903,13	22 516,87
Muut toimintamenot	-281 851,00	0,00	-281 851,00	-484 640,13	-202 789,13
Toimintakate	-8 403 053,00	-137 347,53	-8 540 400,53	-8 860 800,71	-320 400,18
Verotulot	6 877 000,00	0,00	6 877 000,00	7 127 957,93	250 957,93
Valtionosuudet	1 985 623,00	0,00	1 985 623,00	1 971 678,00	-13 945,00
Rahoitustulot ja -menot					0,00
Korkotuotot	0,00	0,00	0,00	9 234,66	9 234,66
Muut rahoitustuotot	400 000,00	0,00	400 000,00	519 186,39	119 186,39
Korkomenot	-150 000,00	0,00	-150 000,00	-279 974,35	-129 974,35
Muut rahoitusmenot	0,00	0,00	0,00	-654,58	-654,58
Vuosikate	709 570,00	-137 347,53	572 222,47	486 627,34	-85 595,13
Poistot ja arvonalentumiset					0,00
Suunnitelman mukaiset poistot	-861 366,00	0,00	-861 366,00	-1 004 294,79	-142 928,79
Arvonalentumiset				-105 329,10	-105 329,10
Satunnaiset erät					0,00
Tilikauden tulos	-151 796,00	-137 347,53	-289 143,53	-622 996,55	-333 853,02
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	-151 796,00	-137 347,53	-289 143,53	-622 996,55	-333 853,02

	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio- muutokset	Talousarvio muutosten jälkeen	Toteutuma	Poikkeama
Verotulojen erittely					
Kunnan verotulo	4 792 000,00		4 792 000,00	5 069 825,44	277 825,44
Osuus yhteisöveron tuotosta	827 000,00		827 000,00	737 675,59	-89 324,41
Kiinteistövero	1 258 000,00		1 258 000,00	1 320 456,90	62 456,90
Valtionosuuksien erittely					
Kunnan peruspalvelujen valt.c	0,00		0,00	897 784,00	897 784,00
Opetus- ja kultt.toimen valt.os	0,00		0,00		0,00

2.5 Investointiosan toteutuminen 2023

	v. 2023		MEINOT		TUOTOT		ta-tason netti		
	Toteutunut yhteensä	TA 2023	MRM	Määräraha erittelyt yht	Toteuma	Tot-% TA 2023	MRM	Toteuma	ta-tason netti
MÄÄRÄRAHA									
8000 Maa-alueet									
8200									
Talonrakennus, sivistystoimi	50 685,39	50 000		50 000				50 685,39	0,00
Kirjaston alakeränuorisoiolia	0,00	30 000		30 000				0,00	0,00
Lukion peruskorjaus	128,40	26 000		26 000				128,40	0,00
Kirjasto	10 893,37	10 000		10 000				10 893,37	0,00
Uimahallin saunojen uusiminen	60 994,15	60 000		60 000	20 000,00	33,33		40 994,15	0,00
Uimahallin peruskorjaus									
8250 Talonrakennus, tekninen toimi									
Kerhon vuokratilojen katonkorjaus	60 700,36	67 000		67 000				60 700,36	0,00
TAC-järjestelmän saneeraus	18 800,00	30 000		30 000				18 800,00	0,00
As Oy Tiinan piha-alue	0,00	70 000		70 000				0,00	0,00
As Oy Tiinan piha-alue	0,00	70 000		70 000				0,00	0,00
Työajanseuranta/kunnanvir.	0,00	10 000		10 000				0,00	0,00
Terveystyökeskus / vesijohtoverkosto	3 719,85	100 000		100 000				3 719,85	0,00
8450 Julkinen käyttömekaninen toimi									
Kaavateiden päällystämisen	0,00	50 000		50 000				0,00	0,00
Kaavateiden valaistus	0,00	50 000		50 000				0,00	0,00
Toholahden teollisuusalue	6 175,48	60 000		60 000				6 175,48	0,00
Kierinnien ranta-asemakaava	0,00	10 000		10 000				0,00	0,00
Kierinnien ja Kerhon maisemointi	0,00	15 000		15 000				0,00	0,00
Suvanmäen kaavatiet	-340,29	50 000		50 000				-340,29	0,00
8600 Irtain omaisuus, sivistystoimi									
Silmun piha-alue	16 382,30	30 000		30 000				16 382,30	0,00
Luontopolku Tyyrinvuori	5 873,37	0		0	11 448,42			-5 575,05	0,00
8650 Irtain omaisuus, tekninen toimi									
Keskuskeittiö	55 624,00	56 000		56 000				55 624,00	0,00
Aggregaatit	18 336,52	25 000		25 000				18 336,52	0,00
8700 Vesilaitos kirkonkylä									
Taljohtojen rakentaminen	2 110,91	10 000		10 000				2 110,91	0,00
Verkostosaneeraukset	5 928,16	50 000		50 000				5 928,16	0,00
Etäluettavat mittarit	26 830,05	60 000		60 000				26 830,05	0,00
Vesihuollon kehittämissuunnitelma	0,00	20 000		20 000				0,00	0,00
8750 Viemärlaitos kirkonkylä									
Taljohtojen rakentaminen	1 871,29	50 000		50 000				1 871,29	0,00
Verkostosaneeraukset	15 343,39	70 000		70 000				15 343,39	0,00
Jätevedenpumpun rakentaminen	128 932,51	90 000		90 000				128 932,51	0,00
Viemäriverkosto	966,00	160 000		160 000				966,00	0,00
YHTEENSÄ	489 955,21	1 309 000,00	0,00	1 309 000	37 146,17	0,00	25 000,00	452 809,04	489 955,21

INVESTOINNIT VUONNA 2023 TOTEUMA	
74	KIINTEÄ OMAISUUS
135	Maa-alueiden osto / myynti Kierinniemestä maa-alueen myynti luonnonsuojelualueeksi.
76	TALONRAKENNUS
106	Kirjaston alakerta / nuorisotila Salin maton uusinta, akustiikka, toteutunut suunnitellusti.
114	Lukion peruskorjaus Lukion pöyrätuolinostimen korjaus tehty, menot jäivät arvioitua pienemmiksi, siirretty käyttötalouspuolelle.
183	Kirjasto Räystäään aluset ja kulkulipat (maalaukset), ei toteutunut, siirtynyt vuodelle 2025.
195	Uimahallin peruskorjaus Uimahallin vedensuodatusjärjestelmän uusiminen, toteutunut suunnitellusti, avustus saatu.
211	Kerkon vuokratalot Kohteen kustannukset ylittyivät noin 20 000,00 euroa arvioidusta, johtuen rakennuksen koneellisen ilmanvaihdon uudistuksista, käyttövesiputkiston saneerauksesta sekä suunnittelemattomien löytöjen korjaamisesta. Keskuskeittiön käyttämättä jäänyt osa 25 000,00 euroa siirrettiin tähän investointiosaan.
217	Silmun piha-alue Kone- ja asennustyöt maa-aineksineen, toteutunut suunnitellusti. Oman työvoiman käyttö pienensi kustannuksia.
221	As Oy Tiinari piha-alue Ei toteutunut, siirtynyt vuodelle 2024.
222	Uimahallin saunojen uusiminen Toteutunut suunnitellusti.
223	TAC-järjestelmän saneeraus Toteutunut suunnitellusti.
224	Työajanseuranta / kunnanvirasto Ei toteutunut.
317	Terveyskeskuksen vesijohtoverkosto Suunnitelma tehty, jatkuu vuonna 2024.

78	JULKINEN KÄYTTÖMAISUUS
118	Kaavateiden päällystäminen Ei toteutunut.
132	Toholahden teollisuusalue Teollisuusalueen teollisuustonttien suunnittelu / infra aloitettu, jatkuu vuonna 2024.
134	Kierinniemen ranta-asemakaava Kaavamuutos, ei toteutunut.
178	Suvantola kaavatiet Kilpilammen asuinalueen viimeistely, ei toteutunut.
225	Kirkonkyl. ja Kerkon maisemointi Ei toteutunut, siirtynyt vuodelle 2024.
313	Kaavateiden valaistus Ei toteutunut.
80	IRTAIN OMAISUUS
226	Keskuskeittiö Koneiden ja laitteiden uusinta toteutunut suunnitellusti, arvioitua pienemmillä kustannuksilla. Yli jäänyt 25 000,00 euroa siirretty Kerkon vuokratalojen investointiosaan.
228	Aggregaatit Toteutunut suunnitellusti.

82	VESIHUOLTO
100	Talojohtojen rakentaminen (inv) Talojohtojen rakentaminen uusille liittyjille.
101	Verkostosaneeraukset Viemäriverkoston saneerausta, runkoviemäriin korjausta Myllytien ja Turkkilantien alueella.
165	Jätevedenpumppaamoiden rakentaminen Jätevedenpumppaamoiden uusiminen, ylittyi n. 39.000 €:lla. Yitys johtui pääosin väärin kirjauksista. Kirjaukset kuului kohdistua 101 Verkostosaneerauksiin.
229	Etäluettavat mittarit Totetutunut osittain, jatkuu vuonna 2024.
312	Vesihuollon kehittämissuunnitelma Toteutunut arvioitua pienemmällä kustannuksilla, siirretty käyttötalouspuolelle.
314	Viemäriin saneeraus Kuutinharju-Kapakkaniemi Ei toteutunut, siirtynyt vuodelle 2025.

2.6 Rahoituslaskelmaosan toteutuminen

	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio-muutokset	Talousarvio muutosten jälkeen	Toteutuma	Poikkeama
Toiminta ja investoinnit					
Toiminnan rahavirta					
Vuosikate	709 570,00	-137 347,53	572 222,47	486 627,34	85 595,13
Satunnaiset erät	0,00		0,00	0,00	0,00
Tulorahoituksen korjauserät			0,00	267 346,50	267 346,50
Investointien rahavirta					
Investointimenot	-1 309 000,00		-1 309 000,00	-491 517,21	-817 482,79
Rahoitusosuudet investointimenoi	25 000,00		25 000,00	31 448,42	-6 448,42
Pysyvien vast.hyöd.luovutustulot	0,00			396 718,30	-396 718,30
Toiminta ja investoinnit, netto	-574 430,00	-137 347,53	-711 777,53	690 623,35	-1 402 400,88
Rahoitustoiminta					
Antolainauksen muutokset					
Antolainasaamiset lisäykset			0,00	0,00	0,00
Antolainasaamisten vähennykset			0,00	0,00	0,00
Lainakannan muutokset					
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	-2 000 000,00		-2 000 000,00		-2 000 000,00
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	1 894 354,00		1 894 354,00	-2 019 713,25	-125 359,25
Lyhytaikaisten lainojen muutos	0,00		0,00	771 185,11	771 185,11
Vaikutus maksuvalmiuteen				7 154 952,64	7 154 952,64

2.7 Yhteenveto valtuuston hyväksymien määrärahojen ja tuloarvioiden toteutumisesta

	Sito- vuus	Määrärahat					Tuloarviot				
		Alkup. talous- arvio	TA:n muutok- set	TA muut:n jälkeen	Toteu- tuma	Poik- keama	Alkup. talous- arvio	TA:n muutok- set	TA muut:n jälkeen	Toteu- tuma	Poik- keama
KÄYTTÖTALOUSOSA											
Vaalit											
Valtiolliset vaalit	B	11		11	2	9	6		6	6	0
Kunnallisvaalit	B			0	4	4					
EU-vaalit	B			0	3	3					
Tilintarkastus	B	20		20	21	1					
Luott.henk.hallinto											
Kunnanvaltuusto	B	39		39	56	17					
Kunnanhallitus	B	372		372	502	130	10		10	301	291
Hallinto ja talous											
Yleishallinto	B	521		521	542	21	68		68	58	-10
Taloushallinto	B	565		565	1020	455	40		40	238	198
Elinkeinotoimi											
Elinvoimalautakunta	B	77		77	57	-20	0		0	19	19
Savogrow	B	168		168	166	-2					
Tapahtumat	B	28		28	6	-22			0	1	1
Maaseututoimi	B	48		48	57	9					
Koulutus											
Hallinto	B	130		130	117	-13					
Peruskoulutus	B	2768	24	2792	2988	196	117		117	183	66
Lukio	B	941		941	991	50	15		15	31	16
Aikuiskoulutus	B	67		67	75	8					
Joukkoliikenne	B	31		31	36	5					
Lasten päivähoito	B	887	103	990	1154	164	29		29	58	29
Esiopetus	B	255	8	263	137	-126				25	25
Kulttuuri ja vapaa-aika											
Nuoriso	B	170		170	169	-1	68		68	74	6
Liikunta	B	138		138	159	21	25		25	28	3
Kirjasto	B	226		226	257	31	11		11	12	1
Kulttuuritoimi	B	49		49	45	-4					
Tekninen lautakunta											
Hallinto	B	64		64	224	160	15		15	124	109
Jätehuolto	B			0	1	1					0
Vesihuolto	B	429		429	341	-88	562		562	443	-119
Palo- ja pel.toimi	B	1		1	0	-1	1		1	0	-1
Kiinteistöt	B	1366	3	1369	1434	65	924		924	1028	104
Ravintokeskus	B	303		303	325	22	20		20	60	40
Varikko	B	135		135	146	11	19		19	20	1
Liikenneväylät	B	207		207	193	-14	58		58	34	-24
Maankäytön suunn.	B	46		46	20	-26					0
Ympäristölautakunta											
Ympäristönsuojelu	B	276		276	285	9	3		3	9	6
Rakennusvalvonta ja -ohja	B	82		82	96	14	27		27	17	-10
		10420	138	10558	11629	1071	2018		2018	2769	751

	Sito- vuus	Määrärahat					Tuloarviot				
		Alkup. talous- arvio	TA:n muutok- set	TA muut:n jälkeen	Toteu- tuma	Poik- keama	Alkup. talous- arvio	TA:n muutok- set	TA muut:n jälkeen	Toteu- tuma	Poik- keama
TULOSLASKELMAOSA											
Verotulot	B						6 877		6 877	7 128	251
Valtionosuudet	B						1 986		1 986	1 972	-14
Korkotulot	B						0		0	9	9
Muut rahoitustulot	B						400		400	519	119
Korkomenot	B	150		150	280	130					
Muut rahoitusmenot	B				1	1					
INVESTOINTIOSA											
Kiinteä omaisuus											
Maa-alueet	B									6	6
Rakenn.kiinteistöt	B										
Talonrakennus											
Sivistystoimi	B	176		176	123	-53	25		25	20	-5
Tekninen toimi	B	252	25	277	84	-193					
Julkinen käyttöomaisuus											
Yleishallinto	B										
Sivistystoimi	B										
Tekninen toimi	B	235		235	6	-229					
Irtain omaisuus											
Yleishallinto	B			0		0					
Sivistystoimi	B	30		30	23	-7					
Tekninen toimi	B	106	-25	81	74	-7					
Vesihuolto											
Kirkonkylä	B	140		140	35	-105					
Viemärlaitos kirkonkylä	B	370		370	147	-223					
Vesilaitos Kerkonkoski	B										
Sijoitukset											
Kuntayhtymäos.	B										
Arvopaperit	B										
RAHOITUSOSA											
Antolainojen muutokset											
Antolainasaam. Lis.	B			0	92	92					
Antolainasaam.väh.	B					0					
Lainakannan muutokset											
Pitkäaik.lain.lisäys	B						2 000		2 000		-2000
Pitkäaik.lain.vähenn.	B	1 894		1894	2034	140					
Lyhytaik.lain.muutos	N			0	-771	-771					
Vaikutus maksuvalmiut.										823	823
YHTEENSÄ		24193	276	24469	25386	917	15318	0	15318	16009	691

3 TILINPÄÄTÖSLASKELMAT

3.1 Tuloslaskelma

	1.1.-31.12.2023	1.1.-31.12.2022
Toimintatuotot		
Myyntituotot	1 226 315,63	1 170 337,13
Maksutuotot	171 249,21	655 225,99
Tuet ja avustukset	245 658,06	366 358,98
Muut toimintatuotot	<u>1 123 868,72</u>	<u>609 589,42</u>
	2 767 091,62	2 801 511,52
Toimintakulut		
Henkilöstökulut		
Palkat ja palkkiot	-4 962 000,58	-6 865 115,97
Henkilöstösivukulut		
Eläkekulut	-1 063 004,00	-1 488 684,97
Muut henkilöstösivukulut	-181 204,78	-267 447,83
Palvelujen ostot	-3 204 634,82	-15 508 648,64
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-1 474 504,89	-1 451 258,15
Avustukset	-257 903,13	-808 998,79
Muut toimintakulut	<u>-484 640,13</u>	<u>-302 231,48</u>
	-11 627 892,33	-26 692 385,83
Toimintakate	-8 860 800,71	-23 890 874,31
Verotulot	7 127 957,93	11 914 500,36
Valtionosuudet	<u>1 971 678,00</u>	<u>13 369 021,00</u>
	9 099 635,93	25 283 521,36
Rahoitustuotot ja -kulut		
Korkotuotot	9 234,66	2 441,70
Muut rahoitustuotot	519 186,39	492 773,32
Korkokulut	-279 974,35	-96 927,95
Muut rahoituskulut	<u>-654,58</u>	<u>-2 093,37</u>
	247 792,12	396 193,70
Vuosikate	486 627,34	1 788 840,75
Poistot ja arvonalentumiset		
Suunnitelman mukaiset poistot	-1 004 294,79	-1 067 249,25
Arvonalentumiset	-105 329,10	-300 000,00
Satunnaiset erät		
Satunnaiset tuotot		
Satunnaiset kulut	0	0
Tilikauden tulos	-622 996,55	421 591,50
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	<u>-622 996,55</u>	<u>421 591,50</u>

3.2 Rahoituslaskelma

	2023	2022
Toiminnan rahavirta		
Vuosikate	486 627,34	1 788 840,75
Satunnaiset erät	0	0
Tulorahoituksen korjauserät	267 346,50	116 154,65
Investointien rahavirta		
Investointimenot	-491 517,21	-554 387,89
Rahoitusosuudet investointeihin	31 448,42	146 243,18
Pysyvien vast. hyödykk. luovutustulot	396 718,30	29 752,50
Toiminnan ja investointien rahavirta	<u>690 623,35</u>	<u>1 526 603,19</u>
Rahoituksen rahavirta		
Antolainauksen muutokset		
Antolainasaamisten lisäykset	0,00	-92 320,00
Antolainasaamisten vähennykset	0,00	0,00
Lainakannan muutokset		
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	0,00	0,00
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-2 019 713,25	-2 018 748,80
Lyhytaikaisten lainojen muutos	771 185,11	-1 171 185,11
Oman pääoman muutokset		
Muut maksuvalmiuden muutokset		
Toimeksiantojen varat ja pääomien muutokset	-25 914,87	-728,74
Saamisten muutos	1 456 086,01	635 615,16
Korottomien velkojen muutos	-715 492,64	70 562,20
Rahoituksen rahavirta	<u>-533 849,64</u>	<u>-2 576 805,29</u>
Rahavarojen muutos	156 773,71	-1 050 202,10
Rahavarat 31.12.	179 630,62	22 856,91
Rahavarat 1.1.	22 856,91	1 073 059,01
	<u>156 773,71</u>	<u>-1 050 202,10</u>

3.3 Tase

	2023	2022
VASTAAVAA		
PYSYVÄT VASTAAVAT	21 985 741,02	24 558 513,58
Aineettomat hyödykkeet	42 377,81	51 179,31
Aineettomat oikeudet	19 606,96	24 476,04
Tietokoneohjelmistot	19 606,96	24 476,04
Muut pitkävaikutteiset menot	22 770,85	26 703,27
Aineelliset hyödykkeet	17 558 510,21	18 102 944,81
Maa- ja vesialueet	2 381 727,94	2 387 425,69
Rakennukset	11 176 545,48	11 424 326,02
Kiinteät rakenteet ja laitteet	3 818 033,95	4 072 266,39
Koneet ja kalusto	127 174,18	104 393,41
Enn.maksut ja keskener.hank.	55 028,66	114 533,30
Sijoitukset	4 384 853,00	6 404 389,46
Osakkeet ja osuudet	3 559 295,16	5 498 831,62
Muut lainasaamiset	559 371,76	639 371,76
Muut saamiset	266 186,08	266 186,08
TOIMEKSIANTOJEN VARAT	1 451,64	1 451,64
Lahjoitusrahastojen erityiskatteet	1 451,64	1 451,64
VAIHTUVAT VASTAAVAT	960 762,28	2 260 074,58
Saamiset	781 131,66	2 237 217,67
Lyhytaikaiset saamiset	781 131,66	2 237 217,67
Myyntisaamiset	333 080,36	419 552,49
Muut saamiset	216 204,82	305 030,76
Siirtosaamiset	231 846,48	1 512 634,42
Rahoitusarvopaperit	22 034,92	22 034,92
Muut osakkeet ja osuudet	22 034,92	22 034,92
Rahat ja pankkisaamiset	157 595,70	821,99
VASTAAVAA YHTEENSÄ	22 947 954,94	26 820 039,80

	2023	2022
VASTATTAVAA		
OMA PÄÄOMA	10 519 179,69	12 316 399,24
Peruspääoma	6 902 196,65	8 076 419,65
Edell.tilikausien yli-/alijäämä	4 239 979,59	3 818 388,09
Tilikauden yli-/alijäämä	-622 996,55	421 591,50
PAKOLLISET VARAUKSET	424 429,46	142 280,71
TOIMEKSIANTOJEN PÄÄOMAT	50 302,31	76 664,30
Valtion toimeksiannot	0	0
Lahjoitusrahastojen pääomat	34 098,75	34 288,75
Muut toimeksiantojen pääomat	16 203,56	42 375,55
VIERAS PÄÄOMA	11 954 043,48	14 284 695,55
Pitkäaikainen	7 738 861,36	9 394 941,14
Lainat rah.- ja vak.laitoksilta	7 368 860,00	8 902 574,00
Lainat julkisyhteisöiltä	0,00	125 542,78
Liittymismaksut ja muut velat	370 001,36	366 824,36
Lyhytaikainen	4 215 182,12	4 889 754,41
Lainat rah.- ja vak.laitoksilta	2 733 714,00	2 312 528,89
Lainat julkisyhteisöiltä	0,00	10 456,47
Ostovelat	622 233,41	1 172 327,38
Muut velat	112 632,41	161 454,29
Siirtovelat	746 602,30	1 232 987,38
VASTATTAVAA YHTEENSÄ	22 947 954,94	26 820 039,80

3.4 Konsernin tuloslaskelma

	2023	2022
Toimintatuotot	4 648 204,03	22 409 454,09
Toimintakulut	-13 115 402,99	-46 072 748,30
Osuus osakkuusyhteisöjen voitosta (tappiost)	-1 287,75	34 163,05
Toimintakate	-8 468 486,71	-23 629 131,16
Verotulot	7 102 472,29	11 890 685,40
Valtionosuudet	1 971 678,00	14 193 982,37
Rahoitustuotot ja -kulut		
Korkotuotot	11 057,76	4 584,04
Muut rahoitustuotot	523 315,72	503 624,79
Korkokulut	-309 332,03	-172 084,35
Muut rahoituskulut	-4 596,96	-10 025,53
Vuosikate	826 108,07	2 781 635,56
Poistot ja arvonalentumiset		
Suunnitelman mukaiset poistot	-1 261 675,50	-2 087 885,62
Omistuksen eliminointierot		
Arvonalentumiset	0,00	0,00
Satunnaiset tuotot ja kulut	1413,02	
Tilikauden tulos	-434 154,42	693 749,94
Tilinpäätössiirrot	553,21	-10 469,08
Tilikauden verot	-374,82	-2 368,09
Laskennalliset verot	0,00	15 992,16
Vähemmistöosuudet	-393,51	-259,67
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	-434 369,54	696 645,26

3.5 Konsernin rahoituslaskelma

	2023	2022
Toiminnan rahavirta		
Vuosikate	925 703,62	2 781 635,55
Satunnaiset erät	1 413,02	
Tilikauden verot	-374,82	-2 368,09
Tulorahoituksen korjaukset	125 962,48	-153 010,53
Investointien rahavirta		
Investointimenot	-621 232,23	-2 229 851,11
Rahoitusosuudet investointeihin	-19 281,97	56 914,66
Pysyvien vast. hyödykk. luovutustulot	372 487,01	120 390,09
Toiminnan ja investointien rahavirta	<u>784 677,12</u>	<u>573 710,58</u>
Rahoituksen rahavirta		
Antolainauksen muutokset		
Antolainasaamisten lisäykset	0,00	-12 357,59
Antolainasaamisten vähennykset	0,00	2 587,83
Lainakannan muutokset		
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	101 600,00	2 095 547,08
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-321 409,20	-2 459 542,78
Lyhytaikaisten lainojen muutos	-1 152 616,97	-1 418 995,29
Oman pääoman muutokset	479,55	-929,39
Muut maksuvalmiuden muutokset		
Toimeksiantojen varojen ja pääomien muutokset	-27 037,58	-7 429,71
Vaihto-omaisuuden muutos	-131,82	-6 685,99
Saamisten muutos	1 205 704,33	162 375,18
Korottomien velkojen muutos	-1 607 131,06	281 780,59
Rahoituksen rahavirta	<u>-1 800 542,76</u>	<u>-1 363 650,07</u>
Rahavarojen muutos	-1 015 865,64	-789 939,49
Rahavarat 31.12.	1 012 200,66	4 521 572,08
Rahavarat 1.1.	<u>2 028 066,29</u>	<u>5 311 511,57</u>
	-1 015 865,64	-789 939,49

3.6 Konsernitase

	2023	2022
VASTAAVAA		
PYSYVÄT VASTAAVAT	22 123 412,70	32 311 724,00
Aineettomat hyödykkeet	66 859,35	278 969,02
Aineettomat oikeudet	40 298,95	235 320,13
Muut pitkävaikutteiset menot	26 560,40	39 989,38
Ennakkomaksut	0	3659,51
Aineelliset hyödykkeet	20 421 361,25	29 987 561,48
Maa- ja vesialueet	2 727 240,84	2 789 534,18
Rakennukset	13 330 374,08	19 876 035,86
Kiinteät rakenteet ja laitteet	4 071 128,37	4 492 688,31
Koneet ja kalusto	229 088,59	915 965,58
Muut aineelliset hyödykkeet	2 506,96	75 901,88
Ennakkomaksut ja keskener. hankinnat	61 022,42	1 837 435,67
Sijoitukset	1 635 192,10	2 045 193,50
Osakkuusyhteisöosakkeet	791 663,55	1 031 846,57
Muut osakkeet ja osuudet	544 527,07	615 023,59
Joukkovelkakirjalainasaamiset	1 080,93	1 430,91
Muut lainasaamiset	8 000,00	88 000,00
Muut saamiset	289 920,55	308 892,43
TOIMEKSIANTOJEN VARAT	124 216,40	135 894,94
VAIHTUVAT VASTAAVAT	1 860 930,24	8 121 645,27
Vaihto-omaisuus	2 616,01	101 990,33
Saamiset	846 113,57	3 498 082,85
Pitkäaikaiset saamiset	16 798,30	80 737,11
Lyhytaikaiset saamiset	829 315,27	3 417 345,74
Rahoitusomaisuusarvopaperit	217 289,55	217 382,92
Rahat ja pankkisaamiset	794 911,11	4 304 189,17
VASTAAVAA	24 108 559,34	40 569 264,21

	2023	2022
VASTATTAVAA		
OMA PÄÄOMA	9 622 925,40	12 020 363,48
Peruspääoma	6 902 196,65	8 076 419,65
Yhdistysten ja säätiöiden peruspääoma	0	702,35
Muut omat rahastot	167 139,46	288 307,80
Edellisten tilikausien yli-/alijäämä	2 888 363,26	2 958 288,42
Tilikauden yli-/alijäämä	-334 773,98	696 645,26
VÄHEMMISTÖOSUUDET	107 952,05	200 768,90
PAKOLLISET VARAUKSET	424 429,46	330 061,54
Muut pakolliset varaukset	424 429,46	330 061,54
TOIMEKSIANTOJEN PÄÄOMAT	173 486,56	215 523,36
Valtion toimeksiannot	108 776,60	65 684,70
Lahjoitusrahastojen pääomat	34 286,74	96 390,36
Muut toimeksiantojen pääomat	30 423,22	53 448,30
VIERAS PÄÄOMA	13 779 765,88	27 802 546,95
Pitkäaikainen	9 009 948,32	18 367 734,09
Pitkäaikainen korollinen vieras pääoma	8 639 178,81	18 000 909,73
Pitkäaikainen koroton vieras pääoma	370 769,51	366 824,36
Lyhytaikainen	4 769 817,56	9 434 812,86
Lyhytaikainen korollinen vieras pääoma	2 995 382,29	3 106 613,26
Lyhytaikainen koroton vieras pääoma	1 774 435,27	6 328 199,60
VASTATTAVAA	24 108 559,34	40 569 264,21

4 TILINPÄÄTÖKSEN LIITETIEDOT

4.1 Kunnan liitetiedot

Liitetieto 1

Tilinpäätöstä laadittaessa noudatettavat arvostusperiaatteet ja –menetelmät sekä jaksotusperiaatteet ja –menetelmät

Jaksotusperiaatteet

Tulot ja menot on merkitty tuloslaskelmaan suoriteperusteen mukaisesti. Suoriteperusteesta poiketen verotulot on kirjattu niiden tilitysjankohdan mukaisesti ao. tilikaudelle.

Varovaisuuden periaatteella Rautalammin kunnan osuus Vaalijalan ylijäämästä on jätetty kirjaamatta tilinpäätökseen rahoitustuottoihin johtuen palautuspäätökseen tehdystä valituksesta. Ylijäämän palautusta vuodelta 2021 on päätöksen mukaan tulossa 178.204,51 euroa.

Kunnalla on taseella epävarma saatava P-S sshp/Sisä-Savon terveydenhuollon kuntayhtymältä 131.040,03 euroa vuoden 2021 taseaseläytukseen liittyen.

Pysyvät vastaavat

Pysyvien vastaavien arvostus

Pysyvien vastaavien aineettomat ja aineelliset hyödykkeet on merkitty taseeseen hankintamenoa vähennettynä suunnitelman mukaisilla poistoilla ja investointimenoihin saaduilla rahoitusosuuksilla. Suunnitelman mukaiset poistot on laskettu ennalta laaditun poistosuunnitelman mukaisesti. Kunnanvaltuuston hyväksymällä poistosuunnitelman muutoksella on vedenjakelu- ja viemäriverkoston poistotapa muutettu menojäännöspoistosta tasapoistoksi 1.1.2019 alkaen. Poistosuunnitelman mukaiset suunnitelmapoistojen laskentaperusteet on esitetty tuloslaskelman liitetiedoissa kohdassa Suunnitelman mukaisten poistojen perusteet.

Sijoitusten arvostus

Pysyvien vastaavien sijoitukset on merkitty taseeseen hankintamenoa tai sitä alempan arvoon. Arvostuksen perusteena on ollut hyödykkeen todennäköisesti tulevaisuudessa kerryttämä tulo tai sen arvo palvelutuotannossa.

Pysyvien vastaavien sijoitusluonteiset erät on merkitty taseeseen hankintamenoa tai sitä alempan todennäköiseen luovutushintaan.

Rautalammin Rakennus Oy on asetettu konkurssiin alkuvuonna 2023 ja kunnan taseella olleet sijoituksen arvo 25.329,10 euroa ja saatavat yhtiöltä 80.000,00 euroa on alas kirjattu tilinpäätökseen 31.12.2023.

Vaihto-omaisuus

Vaihto-omaisuuden arvostus

Vaihto-omaisuus on merkitty taseeseen painotetun keskihankintahinnan tai sitä alemman todennäköisen hankintamenon tai todennäköisen luovutushinnan määräisenä.

Rahoitusomaisuus

Rahoitusomaisuuden arvostus

Saamiset on merkitty taseeseen nimellisarvoon tai sitä alemmaan todennäköiseen arvoon.

Rahoitusomaisuusarvopaperit on merkitty taseeseen hankintamenoon tai sitä alemmaan todennäköiseen luovutushintaan.

Johdannaissopimusten käsittely

Johdannaiset sisältävät koronvaihtosopimuksia. Kaikki koronvaihtosopimukset on tehty suojaamistarkoituksessa. Kunta on sitonut pitkäaikaisten lainojen vaihtuvan koron koronvaihtosopimuksilla kiinteään korkoon. Korkojohdannaisista aiheutuneet kassavirrat on kirjattu tilikauden aikana korkokulujen oikaisuksi. Kaksi koronvaihtosopimusta päättyi vuoden 2023 aikana. Viimeinen sopimus on voimassa 17.4.2029 asti.

Avustusten käsittely

Pysyvien vastaavien aineellisten hyödykkeiden hankintaan saadut rahoitusavustukset on merkitty ao. hyödykkeen hankintamenon vähennykseksi. Saadut käyttötalouden projektituet on kirjattu tuotoiksi tuloslaskelmaan erään Tuet ja avustukset. Tuet on jaksotettu tarvittaessa.

Liitetieto 2

Tuloslaskelman esittämistapa ei ole muuttunut. Taseeseen on lisätty vesitaseyksiköltä pitkäaikaiset myyntisaamiset sekä pitkäaikaiset lainasaamiset, jotta esittämistapa Valtiokonttorin raportoinnin vuoksi olisi yhtenäinen ja helpommin vertailtavissa.

Liitetieto 3

Edellisen tilikauden tietoihin ei ole tehty oikaisuja.

Liitetieto 4

Kunnan tilinpäätöksessä esitettävistä tiedoista annetun asetuksen (525/2020) 6.1 §:n 3 kohdan mukaan liitetiedoissa tulee antaa selvitys, jos edellistä tilikautta koskevat tiedot

eivät ole vertailukelpoisia päättyneen tilikauden tietojen kanssa. Vertailukelvottomuutta edelliseen tilikauteen nähden aiheuttavat vuoden 2023 tilinpäätöksessä sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen menojen siirtyminen hyvinvointialueille, omaisuuserien ja lomapalkkavelan siirrot sekä sairaanhoitopiirin ja erityishuoltopiirien kuntayhtymien poistuminen konsernitilinpäätöksestä.

Liitetieto 5

Aikaisempiin tilikausiin kohdistuvia merkittäviä eriä ei ole.

4.2 Tuloslaskelman liitetiedot

Liitetieto 6

TOIMINTATUOTOT, ulkoiset

	2023	2022
Vaalit	5 911	6 904
Luottamushenkilöhallinto	301 270	27 161
Hallinto ja talous	295 993	65 149
Elinkeinotoimi	16 615	0
Sosiaalitoimi	0	998 292
Terveydenhuolto	0	17 137
Koulutus	297 318	346 129
Kulttuuri ja vapaa-aika	114 223	54 495
Tekninen lautakunta	1 709 516	1 245 668
Ympäristölautakunta	26 246	40 576
<i>Yhteensä</i>	<i>2 767 092</i>	<i>2 801 512</i>

Liitetieto 7

VEROTULOJEN ERITTELY

(1.000 e)

	2023	2022
Kunnan tulovero	5 070	9 348
Osuus yhteisöveron tuotosta	738	1 270
Kiinteistövero	1 320	1 297
<i>Verotulot yhteensä</i>	<i>7 128</i>	<i>11 915</i>

Liitetieto 8**VALTIONOSUUDET ERITELTYINÄ**

(1.000 e)

	2023	2022
Kunnan peruspalvelujen valtionosuus	-422	7 920
Siitä: Verotuloihin perustuva valtionosuuden tasaus	1 319	2 897
Opetus- ja kulttuuritoimen rah.lain muk. valtionosuudet	401	377
Verotulomenetysten korvaus	673	2 175
<i>Valtionosuudet ja verotulomenetysten korvaukset yhteensä</i>	1 971	13 369

Liitetieto 9**PALVELUJEN OSTOJEN ERITTELY**

(1.000 e)

	2023	2022
Asiakaspalvelujen ostot	364	12 630
Muiden palvelujen ostot	2 840	2 879
<i>Kunnan palvelujen ostot yhteensä</i>	3 204	15 509

Liitetieto 10

ei ilmoitettavaa

Liitetieto 11**SELVITYS SUUNNITELMAN MUKAISTEN POISTOJEN PERUSTEISTA KUNNAN
TILINPÄÄTÖKSESSÄ**

Poistojen määrittämisessä on käytetty ennalta laadittua poistosuunnitelmaa. Suunnitelman mukaiset poistot on laskettu aineettomien ja aineellisten hyödykkeiden hankintamenoista arvioidun taloudellisen käyttöiän mukaan.

Suunnitelmapoistojen perusteet 1.1.2019 alkaen**Aineettomat hyödykkeet**

Aineettomat oikeudet	Tasapoisto	4 vuotta
Muut pitkävaikutteiset menot		
Tietokoneohjelmistot	Tasapoisto	3 vuotta
Muut (esim osayleiskaavat, kaavat)	Tasapoisto	5 vuotta
Osakehuoneistojen laaja peruskorjaus	Tasapoisto	10 vuotta
Kartat ja kartoitus (Vesistöjen kunnostus)	Tasapoisto	5 vuotta

Aineelliset hyödykkeet

Maa- ja vesialueet	ei poistoa	
Rakennukset ja rakennelmat		
Hallinto- ja laitusrakennukset		
- puiset	Tasapoisto	27 vuotta
- kiviset	Tasapoisto	34 vuotta
Tehdas- ja tuotantorakennukset		
Teollisuushallit		
- puiset	Tasapoisto	20 vuotta
- kiviset	Tasapoisto	25 vuotta
Kaukolämpölaitokset	Tasapoisto	25 vuotta
Vesilaitusrakennukset	Tasapoisto	20 vuotta
Talousrakennukset	Tasapoisto	15 vuotta
Vapaa-ajan rakennukset	Tasapoisto	25 vuotta
Asuinrakennukset		
- puiset	Tasapoisto	30 vuotta
- kiviset	Tasapoisto	35 vuotta

Kiinteät rakenteet ja laitteet

Maa- ja vesirakenteet

Kadut, tiet, puistot

Menojäännöspoisto 20% / 20 vuotta

Tori

Menojäännöspoisto 20% / 22 vuotta

Urheilu- ja ulkoilualueet

Menojäännöspoisto 20% / 15 vuotta

Sillat, laiturit, uimalat

Menojäännöspoisto 25% / 20 vuotta

Kaatopaikat

Menojäännöspoisto / 15 vuotta

Muut rakenteet

Menojäännöspoisto 20% / 20 vuotta

Johtoverkostot ja laitteet

Ulkovalaistuslaitteet

Menojäännöspoisto 20% / 18 vuotta

Puhelinverkko, keskus, alakeskus

Menojäännöspoisto 22% / 10 vuotta

Laitosten laitoskoneet, vesilaitoskoneet

Menojäännöspoisto 15% / 16 vuotta

Atk-verkko

Menojäännöspoisto / 7 vuotta

Kaukolämpöverkko

Menojäännöspoisto / 25 vuotta

Vesi- ja viemäriverkosto

Tasapoisto 40 vuotta

Muut

Liikenteenohjauslaitteet

Menojäännöspoisto / 12 vuotta

Väestösuojat ym.

Menojäännöspoisto / 35 vuotta

Valvontajärjestelmät, -laitteet

Menojäännöspoisto / 10 vuotta

Koneet ja kalusto

Kuljetusvälineet

Henkilöauto

Menojäännöspoisto 30% / 7 vuotta

Kuorma-auto, erikoisauto

Menojäännöspoisto 30% / 7 vuotta

Muut liikennevälineet

Menojäännöspoisto 30% / 7 vuotta

Traktorit ja maansiirtokoneet

Menojäännöspoisto 30% / 7 vuotta

Muut liikkuvat koneet

Menojäännöspoisto 30% / 7 vuotta

Muut koneet ja kalusto

Työ- ja työstökoneet, laitteet, kevyet koneet

Tasapoisto 5 vuotta

Työ- ja työstökoneet, raskaat koneet

Tasapoisto 10 vuotta

Tietojenkäsittelylaitteet

Tasapoisto 3 vuotta

Muut koneet ja laitteet, kalusteet

Menojäännöspoisto 30% / 3 vuotta

Muu irtain käyttäomaisuus, hoitokalusteet

Tasapoisto 6 vuotta

Vesimittarit, terveydenhuollon laitteet

Tasapoisto 6 vuotta

Ensikertainen kalusto

Tasapoisto 10 vuotta

Muut aineelliset hyödykkeet

Luonnonvarat

Käytön muk. poisto

Keskeneräiset hankinnat

Ei poistoa

**Käyttöomaisuusarvopaperit
ja muut pitkäaikaiset sijoitukset**

Osakkeet ja osuudet

Ei poistoa

Käyttöomaisuuden pienhankintaraja on 10.000 euroa. Tätä pienemmät hankinnat kirjataan vuosikuluksi.

Liitetieto 12

Pakollisten varausten muutokset				
	Konserni		Kunta	
	2023	2022	2023	2022
Osuus kuntayhtymän alijäämästä 1.1.				
Lisäykset tilikaudella				
Vähennykset tilikaudella				
Osuus kuntayhtymän alijäämästä 31.1.	0	0	0	0
Muut pakolliset varaukset 1.1.	330 062	406 920	142 281	
Lisäykset tilikaudella	424 429		424 429	142 281
Vähennykset tilikaudella	-219 774	-76 858	142 281	
Muut pakolliset varaukset 31.12.	534 717	330 062	424 429	142 281

424 429 euroa on varaus Pohjois-Savon pelastuslaitoksen/Kuopion kaupungin työtuomioistuimessa vireillä olevan varallaolovaatimuskäsittelyn arvioitu Rautalammin kunnan osuus.

Liitetieto 13

Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutusvoitot ja -tappiot				
	Konserni		Kunta	
	2023	2022	2023	2022
Muut toimintatuotot				
Maa- ja vesialueiden luovutusvoitot	157 383	30 733	14 802	26 126
Rakennusten luovutusvoitot		14 059		
Muut luovutusvoitot	669	3 007		
<i>Luovutusvoitot yhteensä</i>	158 052	47 799	14 802	26 126
Muut toimintakulut				
Maa- ja vesialueiden luovutustappiot				
Rakennusten luovutustappiot				
Muut luovutustappiot	4 775	5 810		
<i>Luovutustappiot yhteensä</i>	4 775	5 810	0	0

Liitetieto 14

Satunnaisten tuottojen ja kulujen erittely				
	Konserni		Kunta	
	2023	2022	2023	2022
Satunnaiset tuotot				
Oppilastöiden alv-palautussaam.				
Muut satunnaiset tuotot				
<i>Satunnaiset tuotot yhteensä</i>	0	0	0	0
Satunnaiset kulut				
Kiinteistön purkukust./Kuutinh.				
<i>Satunnaiset kulut yhteensä</i>	0	0	0	0

Liitetieto 15

Osinkotuottojen ja peruspääoman korkotuottojen erittely		
	2023	2022
Osinkotuotot muista yhteisöistä	514 806	484 960
Peruspääoman korot kuntayhtymiltä	1 399	4 444
<i>Yhteensä</i>	516 205	489 404

Liitetieto 16

Ei ilmoitettavaa

4.3 Taseen liitetiedot**Liitetieto 17**

Ei ilmoitettavaa

Liitetieto 18

Ei ilmoitettavaa

Liitetieto 19

Aineettomat ja aineelliset hyödykkeet								
	Aineettomat hyödykkeet		Aineelliset hyödykkeet		Yhteensä	Yhteensä		
	Aineetto- mat oik.	Muut pitkä- vaik.menot	Maa-alueet	Rakennukset			Kiint.rak. ja laitteet	Koneet ja kalusto
Poistamaton hankinta- meno 1.1.	24 476,04	26 703,27	2 387 425,69	11 424 326,02	4 072 266,39	102 643,06	114 533,30	18 101 194,46
Lisäykset							445 071,08	445 071,08
Rahoitusosuudet			-5 697,75				-5 364,29	-11 062,04
Vähennykset	18 800,00			320 497,48	104 753,43	73 960,52	-518 011,43	-18 800,00
Siirrot erien välillä	-23 669,08	-3 932,42		-568 278,02	-358 985,87	-49 429,40		-976 693,29
Tilikauden poisto	19 606,96	22 770,85	2 381 727,94	11 176 545,48	3 818 033,95	127 174,18	36 228,66	17 539 710,21
Poistamaton hank.meno 31.12								

Pysyvien vastaavien sijoitukset								
	Osakkeet ja osuudet		Yhteensä		Laina- ja muut saamiset		Yhteensä	
	Tytäryhtiö- osakkeet	Kuntayhtymä- osuudet	Osakkuus- yht.osuudet	Muut osakk. ja osuudet	Saamiset tytär yhteisöiltä	Liittymismak- sut		Saamiset muilta
Hankintamenot 1.1	2 161 524,82	520 733,60	768 867,19	508 154,95	551 371,76	80 000,00	266 186,08	905 557,84
Lisäykset				1 562,00				0,00
Vähennykset		-376 218,30	-25 329,10			-80 000,00		-80 000,00
Siirrot erien välillä								0,00
Kirjanpitoarvo 31.12	2 161 524,82	144 515,30	743 538,09	509 716,95	551 371,76	0,00	266 186,08	825 557,84

Liitetieto 20-22

Omistukset muissa yhteisöissä

Tytärtyhteistöt, kuntayhtymäosuudet sekä osakkuusyhteisöt						
Nimi	Kotipaikka	Kunnan omistus-osuus	Konsernin omistus-osuus	Kuntakonsernin osuus (1000 €)		
				omasta pääomasta	vieraasta pääomasta	tilikauden voitosta/tappiosta
Tytärtyhteisöt						
Rautalammin kunnan Asunnonhankinta O	Rautalampi	100,0 %	100,0 %	1 220 441,82	946 663,04	94 566,91
Kiinteistö Oy Oikarilan teollisuushallit	Rautalampi	100,0 %	100,0 %	160 065,10	535 674,47	-7 806,23
As Oy Tiinari	Rautalampi	88,45 %	88,45 %	340 503,82	3 624,40	0,45
Rautalammin kehitys Oy	Rautalampi	81,7 %	81,7 %	444 959,72	0,00	1 756,57
Yhdistelemättömät tytäryhteisöt						
Pappilanpellon Lämpö Oy	Rautalampi	60,0 %	60,0 %			
Kuntayhtymät						
Pohjois-Savon sairaanhoitopiiri ky	Kuopio	0,00 %	0,00 %	0,00	0,00	0,00
Vaalijalan kuntayhtymä	Pieksämäki	0,00 %	0,00 %	0,00	0,00	0,00
Savon koulutuskuntayhtymä	Kuopio	1,27 %	1,27 %	843 917,14	917 636,51	87 953,89
Pohjois-Savon Liitto	Kuopio	1,03 %	1,03 %	14 982,70	9 616,50	2 127,91
Sisä-Savon terveydenhuollon ky	Suonenjoki	0,00 %	0,00 %	0,00	0,00	0,00
Osakkuusyhteisöt						
Kiinteistö Oy Rautal. Virastotalo	Rautalampi	23,0 %	23,0 %	313 090,14	10 064,22	-1 288,29
As Oy Lupsakas	Rautalampi	30,0 %	30,0 %	93 378,03	789,20	0,04
Rautalammin Rakennus Oy	Rautalampi	0,0 %	0,0 %	0,00	0,00	0,00
As Oy Rautalammin Lassilanpolku	Rautalampi	34,77 %	34,77 %	350 426,84	19 026,80	0,50
Yhteensä				3 781 765,31	2 443 095,14	177 311,75

Liitetieto 23

	2023		2022	
	Pitkä- aikaiset	Lyhyt- aikaiset	Pitkä- aikaiset	Lyhyt- aikaiset
Saamisten erittely				
Saamiset tytäryhteisöiltä				
Myyntisaamiset		17 510		748
Lainasaamiset	551 372		551 372	
Yhteensä	551 372	17 510	551 372	748
Saamiset kuntayhtymiltä, joissa kunta on jäsenenä				
Myyntisaamiset		520		15 109
Siirtosaamiset				1 441 041
Yhteensä	0	520	0	1 456 150
Saamiset osakkuus- sekä muilta omistus- yhteisyhteisöiltä				
Myyntisaamiset		1 054		3 328
Lainasaamiset			80 000	
Muut saamiset				
Yhteensä	0	1 054	80 000	3 328
Saamiset yhteensä	551 372	19 085	631 372	1 460 226

Liitetieto 24

	Siirtosaamisiin sisältyvät olennaiset erät			
	Konserni		Kunta	
	2023	2022	2023	2022
Lyhytaikaiset siirtosaamiset				
Menoennakot				
Palkat tammikuu	104 676	106 556	104 676	106 556
Tulojäämät				
Kelan korv.työterv.+varh	46 523	89 963	43 665	18 916
Kunnat ja kuntayht.	146 751	1 626 597	146 751	1 629 021
Muut tulojäämät	209 629	13 551	152 960	223 887
Lyhytaikaiset siirtosaamiset yhteensä	507 579	1 836 668	448 051	1 978 381

Liitetieto 25

Oman pääoman erittely	Konserni		Kunta	
	2023	2022	2023	2022
Peruspääoma 1.1.	8 076 420	8 076 420	8 076 420	8 076 420
Lisäykset				
Vähennykset	-1 174 223		-1 174 223	
Peruspääoma 31.12.	6 902 197	8 076 420	6 902 197	8 076 420
Yhdist. ja säätiöiden peruspääoma 1.1.	702	702		
Lisäykset				
Vähennykset	-702			
Yhdist. ja säätiöiden peruspääoma 31.12.	0	702		
Muut omat rahastot 1.1.	288 308	278 789		
Siirrot rahastoon		11 127		
Siirrot rahastosta	-121 169	-1 608		
Muut omat rahastot 31.12.	167 139	288 308		
Edellisten tilikausien ylijäämä 1.1.	2 958 288	2 372 379	3 818 388	3 796 865
edellisen vuoden tulos	696 645	585 910	421 592	21 523
oikaisut	-766 570	0		
Edellisten tilikausien ylijäämä 31.12.	2 888 364	2 958 288	4 239 980	3 818 388
Tilikauden ylijäämä/alijäämä	-334 774	696 645	-717 010	421 592
<i>Oma pääoma yhteensä</i>	9 622 926	12 020 363	10 425 166	12 316 400

Liitetieto 26

Ei ilmoitettavaa

Liitetieto 27

Pitkäaikaiset velat		
eräntyy > 5 v päästä tai myöh.		
	2023	2022
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	1 234 004	2 893 261
Lainat julkisyhteisöiltä		
<i>Pitkäaikaiset velat yhteensä</i>	1 234 004	2 893 261

Liitetieto 28

Ei ilmoitettavaa

Liitetieto 29

Pakolliset varaukset				
	Konserni		Kunta	
	2023	2022	2023	2022
Muut pakolliset varaukset				
Takuuvaraus				
Vahingonkorvausvaraus				
Ympäristövastuut				
Osuus kuntayht. alijäämästä				
Potilasvahinkovak.maksuvastuu		392 427		
Muut pakolliset varaukset	424 429	635	424 429	142 281
<i>Muut pakolliset varaukset yhteensä</i>	424 429	393 062	424 429	142 281

Liitetieto 30

Vieras pääoma	2023		2022	
	Pitkä- aikainen	Lyhyt- aikainen	Pitkä- aikainen	Lyhyt- aikainen
Velat tytäryhteisöille				
Ostovelat	0	642		97
Muut velat				
<i>Yhteensä</i>	0	642	0	97
Velat kuntayhtymille, joissa kunta on jäsenenä				
Ostovelat	0	0		101 352
Muut velat				
<i>Yhteensä</i>	0	0	0	101 352
Velat osakkuus- tai sekä muille omistus- yhteisyhteisöille				
Ostovelat		0		
Muut velat				
<i>Yhteensä</i>	0	0	0	0
<i>Vieras pääoma yhteensä</i>	0	642	0	101 449

Liitetieto 31

Sekkitililimiitti	2023	2022
Sekkitililimiitti 31.12.	468 188	468 188
- siitä käyttämättä oleva määrä	468 188	239 373

Liitetieto 32

Muiden velkojen erittely	Konserni		Kunta	
	2023	2022	2023	2022
Muut velat				
Liittymismaksut	370 001	366 824	370 001	366 824
<i>Muut velat yhteensä</i>	370 001	366 824	370 001	366 824

Liitetieto 33

	Konserni		Kunta	
	2023	2022	2023	2022
Lyhytaikaiset siirtovelat				
Menojäämät				
Palkka- ja henkilöstö- sivukulujen jaksotukset	708 883	2 416 869	655 928	1 029 256
Korkojaksotukset	29 061	19 302	24 828	19 302
Verotilitysvelka				
Muut menojäämät	103 829	808 379	65 846	184 429
<i>Lyhytaikaiset siirtovelat yhteensä</i>	841 774	3 244 550	746 602	1 232 987
<i>Siirtovelat yhteensä</i>	841 774	3 244 550	746 602	1 232 987

4.4 Vakuuksia ja vastuusitoumuksia koskevat liitetiedot**Liitetieto 34**

Velat, joiden vakuudeksi annettu kiinnityksiä kiinteistöihin				
	Konserni		Kunta	
	2023	2022	2023	2022
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	445 530	746 299		
Lainan vakuuden pantit	1 389 718	1 389 718		
Lainat julkisyhteisöiltä				
Vakuudeksi annetut kiinnitykset				
Lainat muilta luotonantajilta				
Vakuudeksi annetut kiinnitykset				
<i>Vakuudeksi annetut kiinnitykset yhteensä</i>	1 389 718	1 389 718		

Liitetieto 35

Vakuudet				
	Konserni		Kunta	
	2023	2022	2023	2022
Omasta puolesta annetut vakuudet				
Takaukset	179 843	141 967	179 843	141 967
Muut	377 000	350 000		
Yhteensä	556 843	491 967	179 843	141 967
Kuntakonserniin kuuluv.yht.puolesta ann.vak.				
Vakuudeksi annetut kiinnitykset	50 000	39 813		
Takaukset	672 672	737 983	657 983	727 983
Yhteensä	722 672	777 796	657 983	727 983
Muiden puolesta annetut vakuudet				
Vakuudeksi annetut kiinnitykset		343		
Takaukset	184 970	246 886	33 566	37 296
Yhteensä	184 970	247 228	33 566	37 296
Vakuudet yhteensä	1 464 485	1 516 991	871 392	907 246

Liitetieto 36

Ei ilmoitettavaa

Liitetieto 37

Vapaat vakuudet				
	Konserni		Kunta	
	2023	2022	2023	2022
Voimassa olevat sopimukset, joista ei lainaa				
Kiinteistökiinnitykset				
Vapaat vakuudet yhteensä	0	0		

Liitetieto 38

Vuokravastuut				
	Konserni		Kunta	
	2023	2022	2023	2022
Vuokravastuut yhteensä	240 584	1 194 724	45 055	117 182
- siitä seuraavalla tilikaudella maksettava osuus	88 080	234 090	26 953	43 386
Leasingsopimukseen ei sisälly olennaisia irtisanomis- ja lunastusehdon mukaisia vastuuta.				

Liitetieto 39-40

Vastuositoumukset				
	Konserni		Kunta	
	2023	2022	2023	2022
Takaukset samaan konserniin kuuluvien yhteisöjen puolesta				
Alkuperäinen pääoma *)	0	3 131 876		
Jäljellä oleva pääoma	657 983	1 099 194	657 983	727 983
Takaukset muiden puolesta				
Alkuperäinen pääoma *)	0	11 690		
Jäljellä oleva pääoma	0	0	0	0

*) alkuperäistä ei kaikista saatavilla

Vastuu Kuntien takauskeskuksen takausvastuista		
	2023	2022
Kunnan osuus takauskeskuksen takausvastuista 31.12.	24 588 838	22 961 685
Kunnan osuus takauskeskuksen kattamattomista tak.vast. 31.12		
Kunnan mahdollista vastuuta kattava osuus takauskeskuksen rahastosta 31.12.	19 573	13 278

Liitetieto 41

Muut taseen ulkopuoliset järjestelyt	Konserni		Kunta	
	2023	2022	2023	2022
Perustamishankkeiden valtionosuuden palautusvastuu	0	232 100		
Arvonlisäveron palautusvastuu	2 986 182	2 754 807	756 103	967 206
Muut sopimusvastuut				
Sopimusvastuut yhteensä	2 986 182	2 986 906		
-sopimusvastuut, seur.tilikaudelle kohdistuva osuus	144	10 915		
Koronvaihtosopimukset	733 346	2 565 195	733 346	
Termiinit		0		
Nimellisarvot yhteensä	733 346	2 565 195	733 346	1 036 678
Markkina-arvot yhteensä	18 684	22 536	18 684	-40 833
Koronvaihtosopimus 32080				
Yksittäisen lainan korkoriskin suojaus				
Vaihtuvat korot muutettu kiinteiksi				
Sopimus erääntyy 24.1.2023				
Avoinna oleva nimellismäärä				60 000
Markkina-arvo tilinpäätösthetskellä				-11
Koronvaihtosopimus 32120				
Yksittäisen lainan korkoriskin suojaus				
Vaihtuvat korot muutettu kiinteiksi				
Sopimus erääntyy 17.10.2023				
Avoinna oleva nimellismäärä				110 000
Markkina-arvo tilinpäätösthetskellä				-697
Koronvaihtosopimus 32160				
Yksittäisen lainan korkoriskin suojaus				
Vaihtuvat korot muutettu kiinteiksi				
Sopimus erääntyy 19.4.2027				
Avoinna oleva nimellismäärä	733 346		733 346	866 678
Markkina-arvo tilinpäätösthetskellä	18 684		18 684	-40 125

Kunta on tehnyt kehittämissuunnitelman Rautalammin Asunnonhankinta Oy:lle vuonna 2020:

Kehittämissuunnitelman mukaan kunta avustaa yhtiötä Valtiokonttorin kanssa hoitamaan n. 386 522 € lainarästit ja n. 22 500 € viivästyskorot pois. Tervehdyttämissuunnitelman mukaan kunta myöntää Rautalammin Asunnonhankinta Oy:lle avustuksen, joka kattaa puolet lainarästeistä korkoineen, kuitenkin enintään 210.000 euroa. Avustuksen myöntämisen edellytyksenä on, että yhtiö saa Valtiokonttorilta vastaavaan tervehdyttämisasiavustuksen; avustus saatiin v. 2021. Rautalammin kunta myönsi Rautalammin Asunnonhankinta Oy:lle v. 2021 272.284,51 euron korottoman pääomallainan tervehdyttämissuunnitelman mukaisesti ehtojen täytyttyä.

V. 2021 Pohjois-Savon pelastuslaitokselle on saapunut varallaolo vaatimuksia Korkeimman oikeuden (KKO:2015:48) ratkaisuun perustuen. Vaatimuksissa on vaadittu varallaolon luettavaksi työajaksi. Vaatimusten esittäneiden henkilöiden lukumäärä on 137, vaatimussumma yhteensä 12.075.813 €. 70 henkilöä ei ole vaatimuksessaan esittänyt vaatimaansa summaa. Kokonaisvaatimussumman on arvioitu olevan noin 30.000.00

euroa. Pohjois-Savon pelastuslaitoksen/Kuopion kaupungin varallaolovaatimuskäsittelyitä on vireillä työtuomioistuimessa ja KT:n keskusneuvottelussa. Rautalammin kunnan osuus saadun tiedon mukaan on 424.429 €.

Liitetieto 42

Henkilöstön lukumäärä 31.12.		
	2023	2022
Yleishallinto	10	8
Sosiaali- ja terveystoimi	0	63
Opetus- ja kulttuuritoimi	100	95
Tekninen toimi	30	29
<i>Yhteensä</i>	140	195

Liitetieto 43

Henkilöstökulut		
	2023	2022
Henkilöstökulut tuloslaskelman mukaan	6 206 209	8 621 249
Henkilöstökuluja aktivoitu aineettomiin ja aineellisiin hyödykkeisiin	24 702	20 502
<i>Henkilöstökulut yhteensä</i>	6 230 911	8 641 751

Liitetieto 44

Luottamushenkilön palkkioista perityt ja tilitetyt luottamushenkilömaksut		
	2023	2022
Kokoomus	955,70	1 328,75
Suomen Keskusta	3 159,51	3 807,80
Vasemmistoliitto	344,60	451,00
Perussuomalaiset	505,05	523,75
SDP	969,05	1 118,63
KD	287,30	318,50
Vihreät	36,00	0,00
<i>Tilitetyt luottamushenkilömaksut yhteensä</i>	6 257,21	7548,43

Liitetieto 45

Tilintarkastajan palkkiot		
	2023	2022
Tilintarkastuspalkkiot	16 046,01	12 450,00
Lautakunnan sihteeripalvelut	0,00	2 650,00
<i>Palkkiot yhteensä</i>	16 046,01	15 100,00

Liitetieto 46

Kunta on antanut tilikaudella 2019 tytäryhteisö Ki Oy Oikarilan teollisuushalleille 650.000 euron suuruisen vastikkeettoman pääomasijoituksen.

Kunta on antanut tilikaudella 2022 tytäryhteistö Ki Oy Oikarilan teollisuushalleille 80.000 euron suuruisen velan, joka erääntyy maksettavaksi 31.12.2030.

.

4.5 Vakuuksia ja vastuusitoumuksia koskevat erittelyt

Vakuuksia ja vastuusitoumuksia koskevat erittelyt

	2023 Saldo 31.12.	2022 Saldo 31.12.
Takaukset tytäryhteisöjen velasta		
Ent. Kiint. Oy Rautalammin Haka Osuuspankki 93029273	0,00	0,00
	<u>0,00</u>	<u>0,00</u>
Rautal. kunnan Asunnonhankinta Oy Valtiokonttorin lainat 12950 ja 39090	346 733,49	346 733,49
Kuntarahoitus Oyj 11065/03	0,00	12 500,00
Kuntarahoitus Oyj 11722/05	11 250,00	18 750,00
	<u>357 983,49</u>	<u>377 983,49</u>
Kiinteistö Oy Oikarilan teollisuushallit Kuntarahoitus Oy 14454/10	120 000,00	140 000,00
Kuntarahoitus Oy/14455/10	180 000,00	210 000,00
	<u>300 000,00</u>	<u>350 000,00</u>
	657 983,49	727 983,49
Takaukset muiden velasta		
Palvamäentie	0,00	1 160,00
Rautalammin seudun vanhainkotiyhdistys ry / Osuuspankki	85 000,00	85 000,00
Raudanniemi-Hämeenniemi tiekunta/Osuuspankki		
Virrankylän yksityistie	4 844,85	6 056,08
Nipuri-Kaipioniemen yksityistien tienhoitokunta		
Myhinkosken tiehoitokunta	22 644,79	26 194,97
Koskelon yksityistien tiekunta	43 797,60	0,00
Hankavedenrannan yksityistie	23 555,55	23 555,55
	<u>179 842,79</u>	<u>141 966,60</u>
Takausvastuu		
Rautalammin kunnan osuus takauksista Kuopion kaupungille sen antamista vastuusi- toumuksista Jätekuikko Oy:n puolesta	33 566,00	37 296,00
Rautalammin kunnan osuus kuntien takaus- keskukseen takausvastuusta 31.12.	24 588 838,00	22 961 685,00
VASTUUT YHTEENSÄ	25 460 230,28	23 868 931,09

4.6 Konsernitilinpäätöksen laatimisperiaatteet

Liitetieto 20-22

Huomiona liitetietoon ja kohtaan kuntayhtymäosakkeet, Itä-Suomen Päihdehuollon kuntayhtymä lopetti toimintansa ja purkautui vuonna 2021. Konsernitilinpäätöksen laajuus Konserniin on yhdistetty kaikki muut tyttäret paitsi Pappilanpellon Lämpö Oy. Pappilanpellon Lämpö Oy on jätetty yhdistämättä konserniin, koska sillä ei ole olennaista merkitystä kokonaisuuden kannalta. Lisäksi sen tilikausi on 1.7.-30.6., mikä poikkeaa muiden konserniin kuuluvien yhteisöjen tilikaudesta. Kunnan sijoitus yhtiön osakkeisiin on 201,83 euroa.

Sisäiset liiketapahtumat ja sisäiset katteet

Konserniyhteisöjen keskinäiset tuotot ja kulut sekä saamiset ja velat on vähennetty sekä konserniyhteisöjen ja kunnan omistamien kuntayhtymien keskinäiset tuotot ja kulut sekä saamiset ja velat on vähennetty vähäisiä liiketapahtumia lukuun ottamatta. Olennaiset pysyviin vastaaviin sisältyvät katteet on vähennetty.

Poistoero ja vapaaehtoiset varaukset

Konsernitaseessa vapaaehtoiset ja verotusperusteiset varaukset sekä poistoero on jaettu vapaaseen omaan pääomaan ja laskennalliseen verovelkaan. Jako on otettu huomioon omistuksen eliminoinnissa, vähemmistöosuuksien erottamisessa sekä osakkuusyhteisöjen yhdistelemisessä.

Keskinäisen omistuksen eliminointi

Kunnan ja sen tytäryhteisöjen sekä kuntayhtymien keskinäinen omistus on eliminoitu. Omistuksen eliminoinnissa syntynyt ero on kirjattu kokonaisuudessaan hankintatilikaudelle.

Vähemmistöosuudet

Vähemmistöosuudet on erotettu konsernin yli- ja alijäämästä konsernituloslaskelmassa sekä konsernin omasta pääomasta konsernitaseessa.

Suunnitelmapoistojen oikaisu

Kiinteistötytäryhteisöjen aineettomien ja aineellisten hyödykkeiden poistot on oikaistu suunnitelman mukaisiksi. Jäännösarvojen ero on kirjattu konsernituloslaskelmassa tytäryhteisöjen poistojen oikaisuksi ja aikaisemmille tilikausille kertynyt ero konsernitaseessa edellisten tilikausien yli- tai alijäämän oikaisuksi.

Osakkuusyhteisöt

Osakkuusyhteisöt on yhdistelty pääomaosuusmenetelmällä konsernitilinpäätökseen. Poistojen osalta tietoja osuusyhteisöjen tilinpäätöksien muuttamiseksi kunnan tilinpäätösperiaatteiden mukaiseksi ei ole ollut saatavissa.

Rautalammin Rakennus Oy on haettu konkurssiin alkuvuonna 2023. Rautalammin kunta on kirjannut alas Rautalammin Rakennus Oy:n lainasaamisen 80.000,00 euroa sekä osakkuusyhteisöosakkeet arvoltaan 25.329,10 euroa.

Kuntayhtymäosuudet

Hyvinvointialueet perustettiin 1.1.2023 ja konserniyhtiöistä siirtyi Hyvinvointialueelle Sisä-Savon terveydenhuollon ky, Vaalijalan kuntayhtymä sekä Sisä-Savon terveydenhuollon ky. Hyvinvointialueelle siirtyvät erät kirjattiin 1.1.2023 kunnan peruspääomaa vastaan, niin että peruspääoma pieneni 1.174.233,00 euroa ollen 31.12.2023 tilanteessa 6.902.196,65 euroa. Siirtyviä eriä olivat siirtyneen henkilöstön lomapalkkavelka, kuntayhtymäosuudet, käyttöomaisuus sekä muut saatavat ja velat.

Poikkeavat tilikaudet

Tytäryhteisö Pappilanpellon Lämpö Oy:n tilikausi päättyi 30.6. mutta tämä tytär on jätetty yhdistelemättä, koska sillä ei ole olennaista merkitystä kokonaisuuden kannalta.

5 ERIYTETYT TILINPÄÄTÖKSET

5.1 Vesihuolto

520 Vesihuolto						
Toiminnan kuvaus / palveluajatus Vesihuoltolaitoksen toiminnan ylläpito ja suunniteltujen vesihuoltoinvestointien toteuttaminen. Toimiva vesihuolto on olennainen osa terveellistä ja turvallista elinympäristöä.						
Vastuhenkilö Tekninen johtaja						
Sitovia tavoitteita <ol style="list-style-type: none">Häiriötön vesi- ja viemärlaitoksen toiminta. Tuotetaan asiakkaille kustannustehokasta vesihuoltoa. Pidetään vesi- ja viemäriverkosto toimintakunnossa.Raakavesi- ja verkostovesinäytteiden otto tarkkailuohjelman mukaisesti.Käsitellyn jätevesilietteen ohjaaminen hyötykäyttöön biokaasun valmistukseen Gasum Oy:lle.Vesihuoltosuunnitelman päivittämisen valmiiksi saattaminen.Varautuminen vedenjakelukatkoksiin.Taksojen saattaminen ajantasolle ja varautuminen tuleviin investointeihin.						
Toteuma 1-12: <ol style="list-style-type: none">Suurilta häiriöiltä vältyttiin. Korjaus- ja huoltosuunnitelman mukaiset toimet tehtiin.Valvontanäytteet toimitettiin onnistuneesti ja tulokset olivat sallitut.Jätevesiliete toimitettiin ongelmitta biokaasun valmistukseen.Vesihuollon kehittämissuunnitelma saatiin valmiiksi.Varautumiseen liittyvät kalustot ja laitteet pidettiin toimintakunnossa.Taksoja päivitettiin (nostettiin).						
Tunnusluvut ja mittarit						
Vesihuolto	TP 2019	TP 2020	TP 2021	TP 2022	TA 2023	TP 2023
Verkostoon pumpattu vesi m ³	222 623	258 814	252 062	144 617	235 250	150 790
Käsitelty jätevesimäärä m ³	153 239	172 675	167 915	151 342	169 450	180 308
Vesilaitoksen veden laatu	1 häiriö	Hyvä	Hyvä	Hyvä	Hyvä	Hyvä

520 Vesihuolto	TP 2022	TA 2023	TP 2023	Ero
		(sis. muutokset)		
T U L O T (ulkoiset)	-465 493	-562 200	-442 807,90	119 392
M E N O T (ulkoiset)	311 081	428 689	341 355,39	-87 334
TOIMINTAKATE (ulkoiset)	-154 412	-133 511	-101 452,51	32 058
Suunnitelmapoistot	123 550	102 742	110 399,32	7 657
Tulot (sisäiset)	-50 154	-56 780	-65 576,36	-8 796
Menot (sisäiset)	32 508	18 799	32 493,13	13 694
TOIMINTAKATE (sisäiset)	105 903	64 761	77 316,09	12 555
TOIMINTAKATE YHTEENSÄ	-48 509	-68 750	-24 136,42	44 614
Asukasluku	2 964	2 964	2932	
TOIMINTAKATE /ASUKAS	-16,37	-23,20	-8,23	

5.2 Vesihuollon tuloslaskelma

	1.1.-31.12.2023	1.1.-31.12.2022
Liikevaihto, ulkoinen	442 807,90	465 492,70
Liikevaihto, sisäinen	65 576,36	50 154,42
Liiketoiminnan muut tuotot	0	0
Materiaalit ja palvelut	-258 149,72	-227 158,92
Aineet, tarvikkeet ja tavarat		
Ostot tilikauden aikana	-147 988,54	-122 752,45
Varastojen lisäys(+) tai vähennys (-)		
Palvelujen ostot	-110 161,18	-104 406,47
Ulkoinen	-95 915,08	-89 438,97
Sisäinen	-14 246,10	-14 967,50
Henkilöstökulut	-95 385,19	-95 329,75
Palkat ja palkkiot	-76 747,66	-76 919,65
Henkilösivukulut		
Eläkekulut	-14 879,52	-15 834,33
Muut henkilösivukulut	-3 758,01	-2 575,77
Poistot ja arvonalentumiset	-110 399,32	-123 550,19
Suunnitelman mukaiset poistot	-110 399,32	-123 550,19
Liiketoiminnan muut kulut, ulkoinen	-2 066,58	-3 559,36
Liiketoiminnan muut kulut, sisäinen	-707	
Liikelylijäämä (-alijäämä)	41 676,45	66 048,90
Rahoitustuotot ja -kulut	-17 540,03	-17 540,03
Korkotuotot		
Muut rahoitustuotot		
Kunnalle maksetut korkokulut		
Muille maksetut korkokulut		
Korvaus peruspääomasta	-17 540,03	-17 540,03
Muut rahoituskulut		
Ylijäämä (alijäämä) ennen satunnaisia	24 136,42	48 508,87
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	24 136,42	48 508,87

5.3 Vesihuollon rahoituslaskelma

	2023	2022
Tulorahoitus		
Liikeliijäämä/-alijäämä	41 676,45	66 048,90
Poistot ja arvonalentumiset	110 399,32	123 550,19
Rahoitustuotot ja -kulut	-17 540,03	-17 540,03
Muut tulorahoituksen korjauserät		
Investointien rahavirta		
Investointimenot	-181 982,31	-151 287,61
Rahoitusosuudet	0,00	0,00
Pysyv.vast.hyödykk.luovutustulot		
Toiminnan ja investointien rahavirta	-47 446,57	20 771,45
Rahoituksen rahavirta		
Antolainauksen muutokset		
Antolainasaamisten lisäykset		
Lainakannan muutokset		
Pitkäaik.lain.lisäys kunnalta		
Oman pääoman muutokset		
Muut maksuvalmiuden muutokset		
Saamisten muutos	7 653,88	-77 535,86
Korott.velkojen muutos kunnalta	14 499,23	48 096,50
Korott.pitkä- ja lyhytaik.velkojen muutos	25 293,46	8 667,91
Rahoituksen rahavirta	47 446,57	-20 771,45
Rahavarojen muutos	0,00	0,00

5.4 Vesihuollon tase

VASTAAVA

PYSYVÄT VASTAAVAT	31.12.2023	31.12.2022
Aineelliset hyödykkeet		
<i>Maa- ja vesialueet</i>	3 386,47	3 386,47
Maa-alueet vesilaitos	3 386,47	3 386,47
<i>Rakennukset</i>	233 604,88	39 312,59
Rakennukset vesilaitos	233 604,88	39 312,59
<i>Kiinteät rakenteet ja laitteet</i>	2 343 472,16	2 424 691,66
Vesijohtoverkosto	550 170,23	571 196,45
Viemäriverkosto	1 657 289,86	1 694 363,37
Liitt.maks.vesilaitos ei pal.	5 000,00	5 000,00
Kiinteät rakent.ja laitt vesil	131 012,07	154 131,84
<i>Koneet ja kalusto</i>	0,00	0,00
<i>Ennakkomaksut ja keskener. hankir.</i>	27 796,05	69 285,85
Keskeneräiset hankinnat	27 796,05	69 285,85
Aineelliset hyödykkeet yhteensä	2 608 259,56	2 536 676,57
Sijoitukset	128 951,08	128 951,08
Palautuskelp.liitt.maks.vesil.	128 951,08	128 951,08
PYSYVÄT VASTAAVAT YHTEENSÄ	2 737 210,64	2 665 627,65
VAIHTUVAT VASTAAVAT		
Lyhytaikaiset saamiset		
<i>Myyntisaamiset</i>	188 715,65	208 467,37
Teknisen toimiston laskutukset	188 715,65	208 467,37
<i>Muut saamiset</i>	95 805,87	83 980,19
<i>Siirtosaamiset</i>	3 698,89	3 426,73
Lyhytaikaiset saamiset yhteensä	288 220,41	295 874,29
VAIHTUVAT VASTAAVAT YHTEENS	288 220,41	295 874,29
VASTAAVA	3 025 431,05	2 961 501,94

VASTATTAVAA	31.12.2023	31.12.2022
OMA PÄÄOMA		
Peruspääoma	635 508,10	635 508,10
Edellisten tilikausien yli/alijäämä	-122 992,55	-171 501,42
Tilikauden yli-/alijäämä	24 136,42	48 508,87
OMA PÄÄOMA YHTEENSÄ	536 651,97	512 515,55
VIERAS PÄÄOMA		
Pitkäaikainen		
Lainat kunnalta	635 508,09	635 508,09
Liittymismaksut	370 001,36	366 824,36
Vesihuollon kassavelka	1 327 982,15	1 313 482,92
Pitkäaikainen vieras pääoma yhteensä	2 333 491,60	2 315 815,37
Lyhytaikainen		
Ostovelat	30 520,79	14 540,52
Muut velat	105 490,96	108 368,16
Siirtovelat	19 275,73	10 262,34
Lyhytaikainen vieras pääoma yhteensä	155 287,48	133 171,02
VIERAS PÄÄOMA YHTEENSÄ	2 488 779,08	2 448 986,39
VASTATTAVAA	3 025 431,05	2 961 501,94

5.5 Vesihuollon tuloslaskelman liitetiedot

Liitetieto 1

Tilinpäätöksen laatimista koskevat liitetiedot		
Hulevesiviemärintiä ei ole eriytetty laskennallisesti, koska eriyttämistä ei ole nähty tarpeelliseksi kunnan ja vesihuoltolaitoksen tilinpäätöksen oikean ja riittävän kuvan kannalta.		

Liitetieto 6

Toimintatuotot	2023	2022
Vesilaitoksen myyntituotot	176 655,95	201 134,00
Viemärlaitoksen myyntituotot	266 151,95	314 513,12
Liikevaihto yhteensä	442 807,90	515 647,12
Vesilaitoksen muut tuotot	0	0
Viemärlaitoksen muut tuotot		
Liiketoiminnan muut tuotot yhteensä	0	0

Liitetieto 11

Suunnitelman mukaisten poistojen perusteet		
Poistojen määrittämisessä on käytetty ennalta laadittua poistosuunnitelmaa. Suunnitelman mukaiset poistot on laskettu aineettomien ja aineellisten hyödykkeiden hankintamenoista arvioidun taloudellisen käyttöiän mukaan.		
Suunnitelmapoistojen perusteet 1.1.2019 alkaen		
Aineettomat hyödykkeet		
Aineettomat oikeudet	4 vuotta	tasapoisto
Muut pitkävaikutteiset menot		
Tietokoneohjelmistot	3 vuotta	tasapoisto
Aineelliset hyödykkeet		
Maa- ja vesialueet	ei poistoaikaa	
Rakennukset ja rakennelmat		
Tehdas- ja tuotantorakennukset		
Vesilaitosrakennukset	20 vuotta	tasapoisto
Kiinteät rakenteet ja laitteet		
Maa- ja vesirakenteet		
Muut rakenteet	20 vuotta	menojäännös 20 %
Johtoverkostot ja laitteet		
Laitosten laitoskoneet, vesilaitoskoneet	16 vuotta	menojäännös 15 %
Vesi- ja viemäriverkosto	40 vuotta	tasapoisto
Koneet ja kalusto		
Kuljetusvälineet		
Henkilöauto	7 vuotta	menojäännös 30 %
Kuorma-auto, erikoisauto	7 vuotta	menojäännös 30 %
Muut liikennevälineet	7 vuotta	menojäännös 30 %
Traktorit ja maansiirtokoneet	7 vuotta	menojäännös 30 %
Muut liikkuvat koneet	7 vuotta	menojäännös 30 %
Muut koneet ja kalusto		
Työ- ja työstökoneet, laitteet, kevyet koneet	5 vuotta	tasapoisto
Työ- ja työstökoneet, raskaat koneet	10 vuotta	tasapoisto
Tietojenkäsittelylaitteet	3 vuotta	tasapoisto
Muut koneet ja laitteet, kalusteet	3 vuotta	menojäännös 30 %
Muu irtain käyttöomaisuus, hoitokalusteet	6 vuotta	tasapoisto
Vesimittarit, terveydenhuollon laitteet	6 vuotta	tasapoisto
Muut aineelliset hyödykkeet		
Keskeneräiset hankinnat	Ei poistoa	
Käyttöomaisuuden pienhankintaraja on 10.000 euroa. Tätä pienemmät hankinnat kirjataan vuosikuluksi.		

5.6 Vesihuollon taseen liitetiedot

Liitetieto 19

	Aineettomat hyödykkeet		Aineelliset hyödykkeet				Yhteensä	
	Aineettomat oik.	Muut pitkävaik.menot	Maa-alueet	Rakennukset	Kiint.rak. ja laitteet	Koneet ja kalusto		Keskener.hankinnat
Poistamaton hankintameno 1.1.		0,00	3 386,47	39 312,59	2 424 691,66	0,00	69 285,85	2 536 676,57
Lisäykset							187 006,31	187 006,31
Rahoitusosuudet								0,00
Vähennykset							-5 024,00	-5 024,00
Siirrot erien välillä				198 218,36	25 253,75		-223 472,11	0,00
Tilikauden poisto		0,00		-3 926,07	-106 473,25			-110 399,32
Arvonlennukset								
Poistamaton hank.meno 31.1	0,00	0,00	3 386,47	233 604,88	2 343 472,16	0,00	27 796,05	2 608 259,56

Pysyvien vastaavien sijoitukset

	Osakkeet ja osuudet			Laina- ja muut saamiset				Yhteensä
	Osakkeet Kuntayhtymä tytäryht.	Osuudet	Osakkuusyht.osuudet	Muut osakk. ja osuudet	Saamiset tytäryht.	Saamiset osakkuusyht.	LainasaanLiittymismakmuilta sut	
Hankintamenot 1.1							128 951,08	128 951,08
Lisäykset								0,00
Vähennykset								0,00
Kirjanpitoarvo 31.12	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	128 951,08

Liitetieto 25

	2023	2022
Oman pääoman erittely		
Peruspääoma	635 508,10	635 508,10
Edellisten tilikausien yli/alijäämä	-122 992,55	-171 501,42
Tilikauden yli- / alijäämä	24 136,42	48 508,87
Oma pääoma yhteensä	536 651,97	512 515,55

Liitetieto 33

	2023	2022
Siirtovelkoihin sisältyvät olennaiset erät		
Lyhytaikaiset siirtovelat		
Menojäämät		
Lomapalkkavelan ja henkilöstösivuku	19 275,73	10 262,34
jaksotukset		
<i>Lyhytaikaiset siirtovelat yhteensä</i>	19 275,73	10 262,34
<i>Siirtovelat yhteensä</i>	19 275,73	10 262,34

Liitetieto 39

Ei ilmoitettavaa

Liitetieto 42

	2022	2021
Henkilöstön lukumäärä 31.12.		
Kokoaikaiset	1	1
Osa-aikaiset	1	1

Liitetieto 43

	2023	2022
Henkilöstökulut		
Henkilöstökulut tuloslaskelman mukaan	95 385,19	95 329,75
Henkilöstökuluja aktivoitu aineettomiin ja aineellisiin hyödykkeisiin	3 186,54	1 025,25
<i>Henkilöstökulut yhteensä</i>	98 571,73	96 355,00

TILINPÄÄTÖKSEN ALLEKIRJOITUKSET JA MERKINNÄT

Rautalampi . päivänä . kuuta 2024

RAUTALAMMIN KUNNANHALLITUS

_____	_____
_____	_____
_____	_____
_____	_____

TILINTARKASTUSMERKINTÄ

Suoritetussa tarkastuksessa on tänään annettu kertomus.

Rautalampi . päivänä . kuuta 2024

6 LUETTELOT JA SELVITYKSET

KÄYTETYT KIRJANPITOKIRJAT

	säilytysajat
Päiväkirja	10 v
Pääkirja	10 v
Tasekirja	pysyvästi
Henkilökirjat	
Osto- ja myyntireskontrat	10 v
Sisäisen laskennan raportit	10 v

TOSITELAJIT

numerosarja

Pankkitositteet	1
Palkkatositteet	4
KP Laskennalliset	10
KP Automaattikirjaukset	11
SL Laskennalliset	12
SL Automaattikirjaukset	13
Vyörytykset	14
Ostolaskujen maksut	20
Ostolaskut	21, 22, 25
Myyntireskontran suoritukset	30
Myyntilaskut, taloushallinto	31
Myyntilaskut, sosiaalityö	32
Myyntilaskut, vesi	33
Vuokrat	34
Päivähoito	35
Myyntilaskut, sivistys	37
Myyntilaskut, tekninen, rak.valv.	38
Muistiot	90

7 HENKILÖSTÖTILINPÄÄTÖS

7.1 Henkilöstöpanokset

7.1.1 Henkilöstön määrä

Henkilöstön määrä oli vuoden 2023 päättyessä voimassa olevilla palvelussuhteilla mitattuna ilman työllistettyjä ja oppisopimuskoulutuksessa mukana olleita 140 henkilöä. Vakinaisessa palvelussuhteessa heistä oli 99, määräaikaisessa 34 ja sivutoimisena kolme henkilöä. Työllistämistuella palkattujen määrä oli kolme ja oppisopimuskoulutuksessa olevien yksi henkilö.

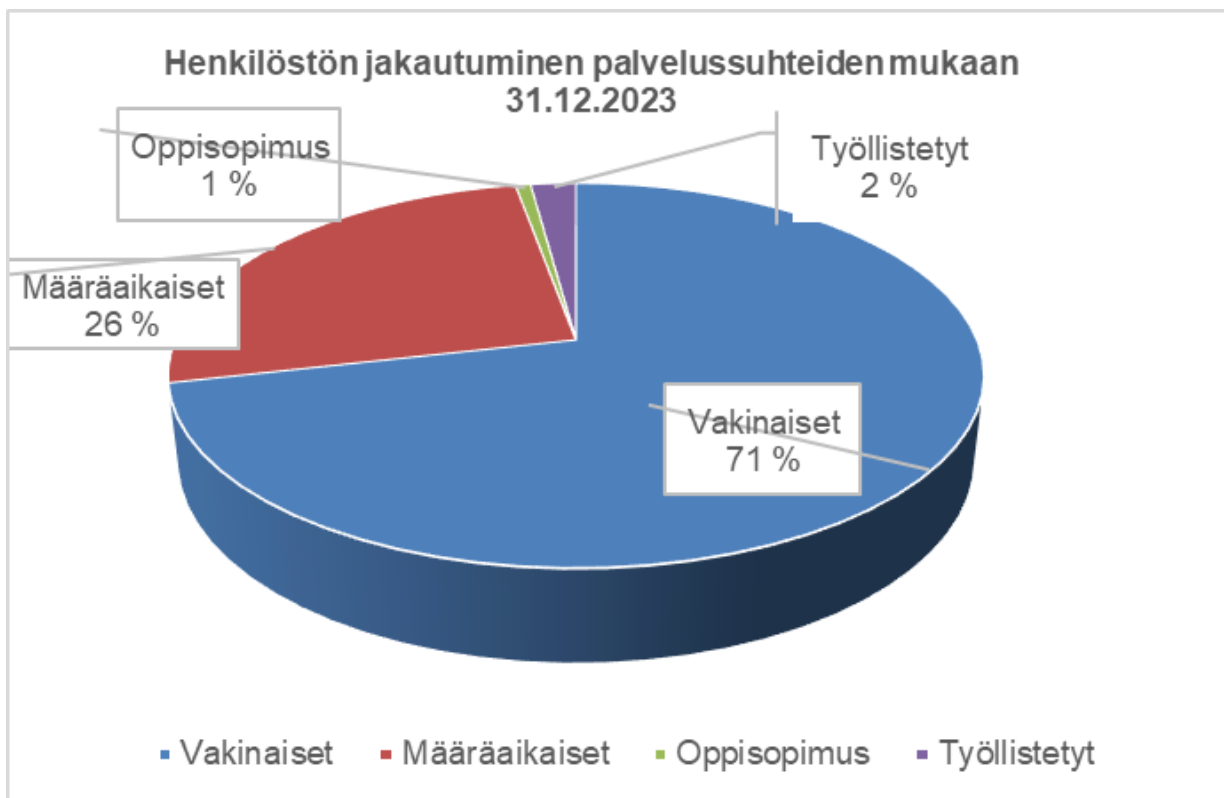
Taulukko 1. Henkilöstön määrä toimintayksiköittäin 31.12.2023

Toimintayksikkö	Vakinaiset		Määräaikaiset		Työllistetyt		Oppisopimus		Sivut.
	Kokoaik	Osa-aik	Kokoaik	Osa-aik	Kokoaik	Osa-aik	Kokoaik	Osa-aik.	
Yleishallinto	8	1	1						
Sivistystoimi	56	10	21	9			1		3
Tekninen toimi, tuntip	13		1		2				
Kiinteistöhenkilöstö	10	1	1	1		1			
Yhteensä	87	12	24	10	2	1	1		3
	140								

Taulukko 3. Palvelussuhteiden lukumäärä 31.12.2023

Vuonna 2023	Vakinaiset	Määräaikaiset	Oppisopimus	Työllistetyt	Yhteensä
Kokoaikainen	87	24	1	2	114
Osa-aikainen	12	10		1	23
Sivutoiminen	1	2			3
Yhteensä	100	36	1	3	140

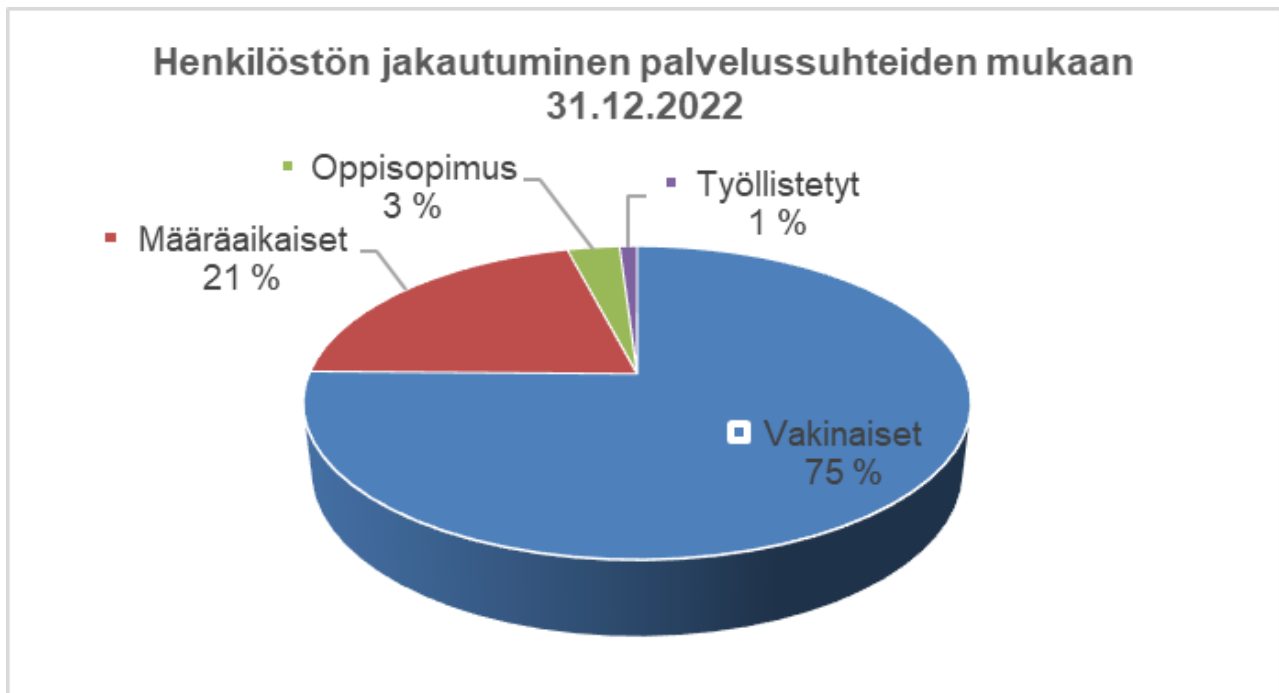
Palvelussuhteiden lukumäärä esitetään 31.12. tilanteessa eli mukana ovat kaikki, joilla on ollut voimassa oleva palvelussuhde Rautalammin kuntaan sillä hetkellä. Palvelussuhteiden lukumäärästä kokoaikaisia on 114 ja osa-aikaisia 23 henkilöä. Sivutoimisia oli 3 henkilöä. Oppisopimussuhteessa ja työllistämistuella olevat henkilöt olivat määräaikaisessa työsuhteessa. Palvelussuhteiden lukumäärä 31.12.2023 oli 140.

Taulukko 1. Palvelussuhteiden lukumäärä 31.12.2022

Vuonna 2022	Vakinaiset	Määräaikaiset	Oppisopimus	Työllistetyt	Yhteensä
Kokoaikainen	133	27	3		163
Osa-aikainen	16	10	3	2	31
Sivutoiminen		4			4
Yhteensä	149	41	6	2	198

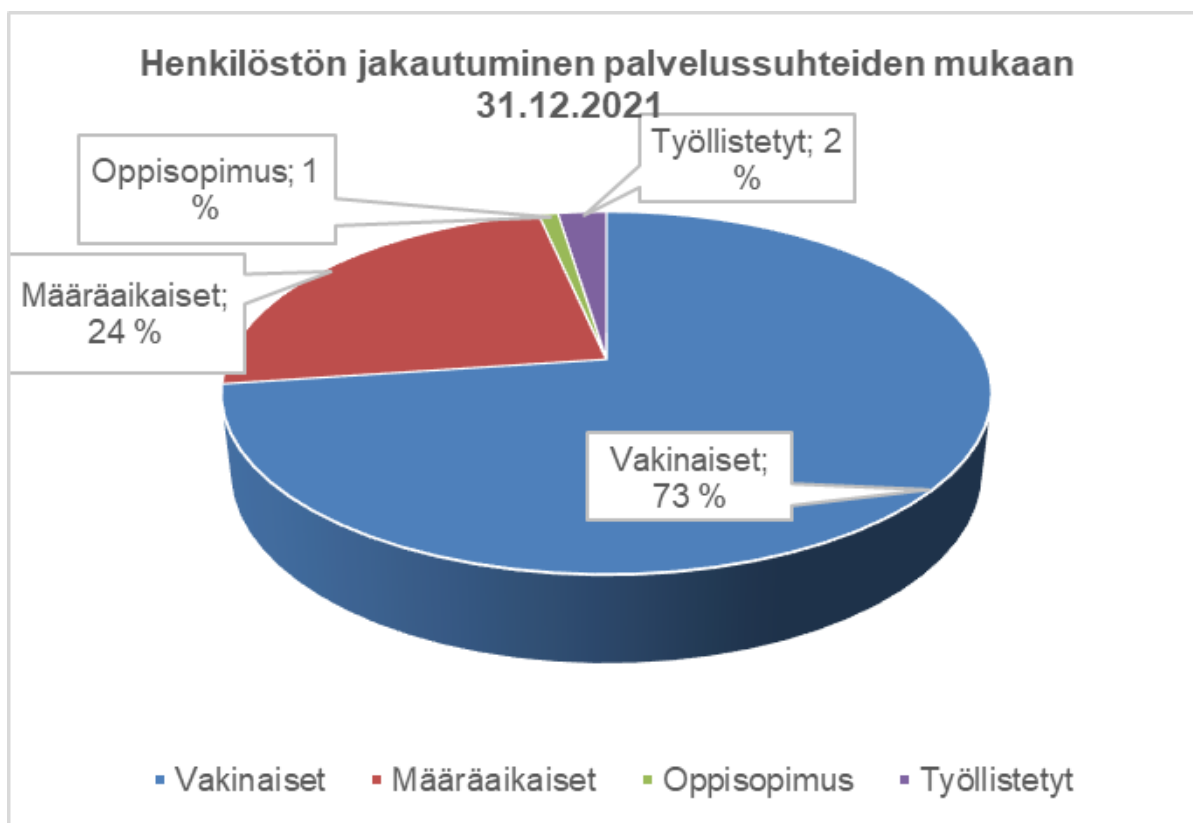
Palvelussuhteiden lukumäärä esitetään 31.12. tilanteessa eli mukana ovat kaikki, joilla on ollut voimassa oleva palvelussuhde Rautalammin kuntaan sillä hetkellä. Palvelussuhteiden lukumäärästä kokoaikaisia on 163 ja osa-aikaisia 31 henkilöä. Sivutoimisia oli 4 henkilöä. Oppisopimussuhteessa ja työllistämistuella olevat henkilöt olivat määräaikaisessa työsuhteessa. Palvelussuhteiden lukumäärä 31.12.2022 oli 198.

Taulukko 2. Palvelussuhteiden lukumäärä 31.12.2021

Vuonna 2021	Vakinaiset	Määräaikaiset	Oppisopimus	Työllistetyt	Yhteensä
Kokoaikainen	133	33	2	2	170
Osa-aikainen	17	14		3	34
Sivutoiminen		2			2
Yhteensä	150	49	2	5	206

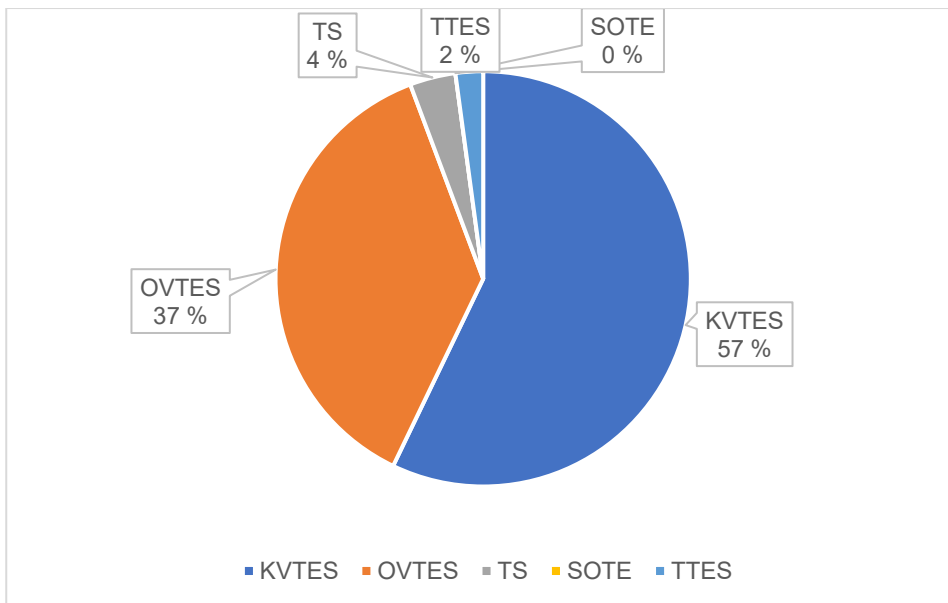
Palvelussuhteiden lukumäärä esitetään 31.12. tilanteessa eli mukana ovat kaikki, joilla on ollut voimassa oleva palvelussuhde Rautalammin kuntaan sillä hetkellä. Palvelussuhteiden lukumäärästä kokoaikaisia on 170 ja osa-aikaisia 34 henkilöä. Sivutoimisia oli kaksi henkilöä. Oppisopimussuhteessa ja työllistämistuella olevat henkilöt olivat määräaikaisessa työsuhteessa. Palvelussuhteiden lukumäärä 31.12.2021 oli 206.

Taulukko 5. Palvelussuhteiden lukumäärä sopimusaloittain 31.12.2023

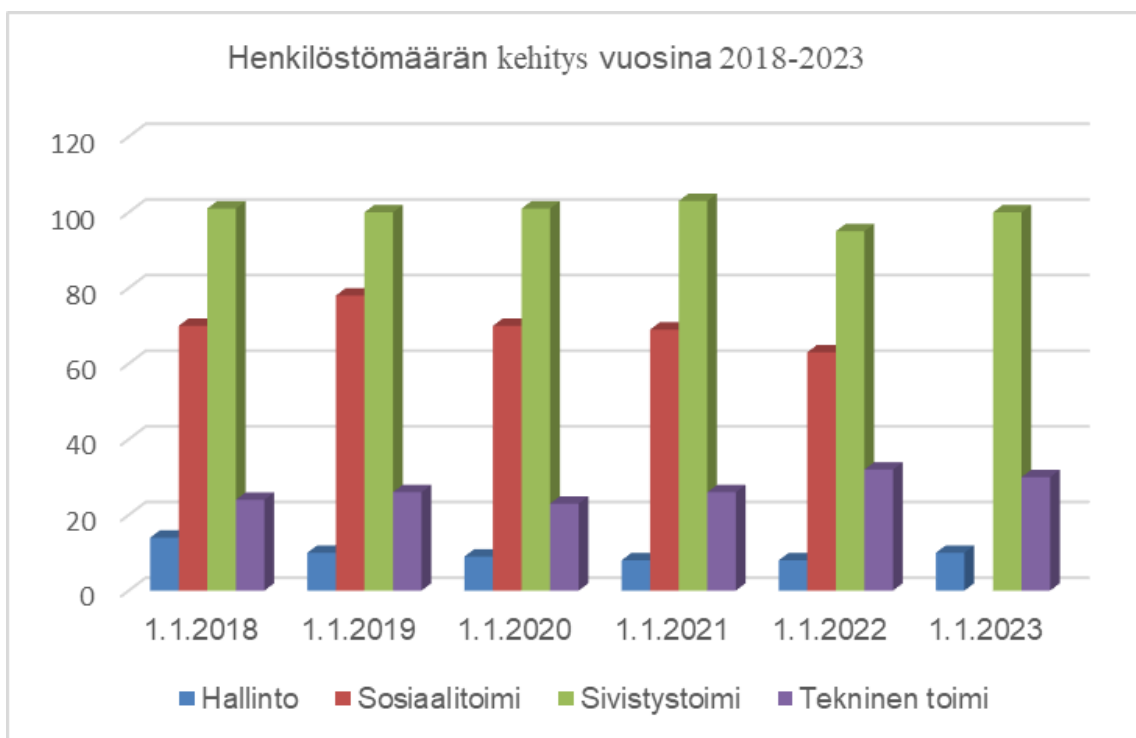
KVTES	80
OVTES	52
TS	5
SOTE	0
TTES	3
Yhteensä	140

Taulukko 6. Henkilöstömäärän kehitys vuosina 2018-2023

	Hallinto	Sosiaalitoimi	Sivistystoimi	Tekninen toimi	Yhteensä
31.12.2018	14	70	101	24	209
31.12.2019	10	78	100	26	214
31.12.2020	9	70	101	23	203
31.12.2021	8	69	103	26	206
31.12.2022	8	63	95	32	198
31.12.2023	10		100	30	140

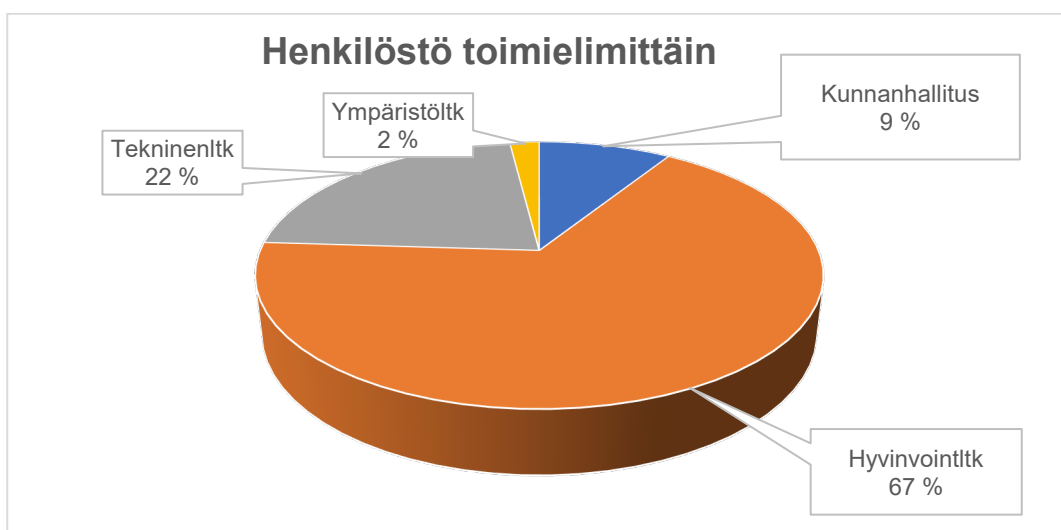

7.1.2 Vakinaisen henkilöstön määrä toimielimittäin

Vakinaisen henkilöstön määrä on vuodesta 2019-2022 laskenut kahdeksalla henkilöllä.

Taulukko 7. Vakainainen henkilöstö toimielimittäin 2018–2022

	Vuosi 2019	Vuosi 2020	Vuosi 2021	Vuosi 2022	Vuosi 2023
KUNNANHALLITUS					
Hallinto	8	9	8	8	9
HYVINVOINTILAUTAKUNTA					
Sosiaalitoimen hallinto ja sosiaalityö	5	6	6	5	
Kotihoito ja vanhustyö	22	27	27	27	
Pauliina ja Aapeli	18	12	12	14	
Kokkatoiminta	5	5	5	5	
Keskuskeittiö	6	5	5	0	
Peruskoulu	39	39	36	29	28
Lukio	9	8	9	11	9
Päivähoito	20	16	19	19	20
Kirjasto	3	3	3	4	4
Liikunta- ja nuorisotoimi, kulttuuri	5	3	4	4	6
TEKNINEN LAUTAKUNTA					
Tekninen hallinto	2	2	2	1	3
Kiinteistökeskus	10	9	10	12	13
Tuntipalkkaiset	3	3	3	3	3
Keskuskeittiö				5	3
YMPÄRISTÖLAUTAKUNTA					
Rakennusvalvonta/ympäristötoimi	2	2	2	2	2
YHTEENSÄ	157	149	151	149	100

7.1.3 Henkilöstön ikä- ja sukupuolirakenne

Ikäryhmä	Mies	Nainen	Kaikki yhteensä
0-19	2	1	3
20 - 24		3	3
25 - 29	1	7	8
30 - 34	6	9	15
35 - 39	2	10	12
40 - 44	4	14	18
45 - 49	5	14	19
50 - 54	5	11	16
55 - 59	7	17	24
60 - 64	11	11	22
Kaikki yhteensä	43	97	140

Kunnan koko henkilöstön ikärakenteessa suurimmaksi ikäryhmäksi muodostuu 55–59-vuotiaiden ryhmä, johon kuuluu 24 henkilöä. Tämän ikäluokan edustajia koko henkilöstöstä on 17,14 %. Seuraavaksi suurin ikäryhmä on 60-64 -vuotiaat, joita on 22 henkilöä (15,71% koko henkilöstöstä). Rautalammin kunnan koko henkilöstöstä suurin osa on naisia (97). Naisten osuus on 69,29 %.

Vuonna 2023 alle 40-vuotiaiden osuus koko henkilöstöstä oli 29 % (41 henkilöä). Kunnan koko henkilöstön keski-ikä oli 46,19 vuotta. Vakinaisen henkilöstön keski-ikä oli 48,5 vuotta ja määräaikaisen henkilöstön 40,5 vuotta. Miesten keski-ikä oli hieman korkeampi, 47,98 vuotta, naisten 45,4 vuotta.

7.1.4 Palkat ja muut henkilöstömenot

Taulukosta ilmenevät henkilöstön palkkakustannukset sivukuluineen sekä muut henkilöstökulut vuosilta 2020–2023 toimitelimitäin.

Taulukko 9. Henkilöstökustannukset vuosilta 2020–2023

	2020	2021	2022	2023	2022-2023
Kunnanhallitus	669909	709941	719266	860975	141709
Perusturvalautakunta	2867939	2867080	2780334	0	-2780334
Sivistyslautakunta	3808720	4013301	4070443	4265836	195393
Tekninen lautakunta	699489	733322	1010022	1046376	36354
Ympäristölautakunta	90195	90973	89124	84897	-4227
Yhteensä	8136252	8414617	8669189	6258084	-2411105

7.2 Henkilöstön tila

7.2.1 Terveysperusteiset poissaolot

Terveysperusteisia poissaoloja ovat omasta sairaudesta, työtapaturmista, työmatkatapaturmista ja ammattitaudeista johtuvat poissaolot. Terveysperusteiset palkalliset ja palkattomat poissaolot lasketaan Kuntatyönantajien ohjeistuksen mukaisesti kalenteripäivinä.

Taulukko 10. Terveysperusteiset poissaolot kalenteripäivinä vuosina 2018–2023

	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Kunnanvirasto	551	401	144	417	299	66
Kotipalvelu	299	436	816	1102	724	
Pauliina	504	637	384	179	203	
Aapeli	156	355				
Kokkatoiminta Rautalampi	193	71	56	29	50	
Keittolohenkilöstö	16		9	7	28	4
Peruskoulun opettajat	292	288	986	399	423	554
Lukion opettajat	11	14	15	35	156	7
Koulunkäyntiavustajat, koulusihteeri	336	258	85	574	363	411
Päiväkodit	316	236	231	515	695	385
Perhepäivähoito, ryhmäperhepäiväh	125	13	80	82	59	112
Kirjasto, kulttuuri	100	16	18	53	167	29
Vapaa-aika, uimahalli	32	49	13	64	8	89
Siivoajat	266	55	195	249	305	219
Talonmiehet	17	58	103	5	21	17
Tuntipalkkaiset, työmiehet ja työllist	64	236	21	13	250	46
Projektityöntekijät	56					
yht.	3334	3123	3156	3723	3751	1939

Taulukko 11. Poissaolojen jakautuminen poissaolon pituuden mukaan vuonna 2020 – 2023

Poissaolon pituus	Kal.päivät 2020	Kal.päivät 2021	Kal.päivät 2022	Kal.päivät 2023
1 - 3	433	462	544	416
4 - 29	1007	872	1726	722
30 -60	602	501	613	277
61 - 90	158	486	74	293
91 - 180	286	905	794	231
180 -	670	497		
Yhteensä	3156	3723	3751	1939

7.2.2 Eläkkeelle siirtyminen

Taulukko 12. Eläkkeelle siirtyminen vuosina 2019–2023

Eläkemuoto	2019	2020	2021	2022	2023
Vanhuuseläke	2	6	3	2	5
Täysi työkyvyttömyyseläke	1	1			
Osatyökyvyttömyyseläke		2	1		
Osa-aikaeläke					
Varhennettu vanhuuseläke					
Yhteensä	3	9	4	2	5

7.3 Henkilöstötavoitteet 2023

Rautalammin kunnan tärkeänä menestystekijänä on hyvinvoiva henkilöstö. Työhyvinvointi tarkoittaa turvallista, terveellistä ja tuottavaa työtä, jota ammattitaitoiset työntekijät ja työyhteisöt tekevät hyvin johdetussa organisaatiossa.

Henkilöstön terveys ja motivoituneisuus on olennaisen tärkeä työn laadun ja asiakaspalvelun kannalta. Henkilöstöpoliittinen ohjelma laaditaan vuoden 2023 aikana yhteistoiminnassa henkilöstön kanssa.

Tavoitteet vuodelle 2023

1. Esimiestyö ja työyhteisötaidot

- Esimiestyötä kehitetään jatkuvasti, vuoden 2023 teemana: psykososiaalinen kuormitus työssä.
- Henkilöstölle järjestetään luentoja/ ryhmätoimintaa tarpeen mukaan (työhyvinvointikyselyn tuloksista/ työterveyshuollon havainnoista johdetut teemat: univaikeudet, stressi, henkinen hyvinvointi.
- Esimies ja työntekijä käyvät vähintään kerran vuodessa kehityskeskustelun, jossa keskustellaan mm. menneen kauden tuloksisista, seuraavan kauden tavoitteista, ammatillisista kehittymistarpeista, yksilöllisestä työhyvinvoinnista yms. Tavoitteena, että keskustelut on käyty 100 % joka työpisteessä. (Esimiehet raportoivat toimialajohtajille.)

Toteuma:

- Kehityskeskustelut hoidettiin toimialoilla hyvin, tulos jopa 100 %.
- Toimialat kävivät henkilöstökyselyn tulokset lävitse, ja suunnittelivat toimenpiteet.
- Työterveyshuolto teki interventio (psykologi vetämä) sivistystoimeen, tulokset käsitellään 2024 toimialan henkilöstön kanssa.
- Työterveyshuollon uniryhmä, mielenhuolipalvelu toimivat.

2. Osaamisen kehittäminen

- Täydennys-, uudelleen- ja jatkokoulutus on suunnitelmallista, työyksiköiden tarpeista lähtevää toimintaa, tarpeita pyritään ennakoimaan (mittareina koulutuspäivät/ henk.)
- Tarpeen mukaan hyödynnetään työnohjausta, työparityöskentelyä, kehittämishankkeita
- Huolehditaan hiljaisen tiedon siirtämisestä, mentorointi, varahenkilöjärjestelmät ovat haavoittuvia.

Toteuma:

- Työnohjausta järjestettiin tarpeen mukaan.
- Täydennys-, uudelleen- ja jatkokoulutus on suunnitelmallista, työyksiköiden tarpeista lähtevää toimintaa, tarpeita pyritään ennakoimaan (mittareina koulutuspäivät /henk.)
- Tarpeen mukaan on hyödynnetty työparityöskentelyä, kehittämishankkeita.
- Mentorointi, hiljaisen tiedon siirrosta pyrittiin huolehtimaan.
- Kehittämishankkeita on käytetty osaamisen kehittämisessä.
-

3. Tiedottaminen ja viestintä

- Tavoitteena avoimuus ja hyvä sisäinen vuorovaikutteinen viestintä.
- Työpaikkakokoukset pidetään työyhteisöissä säännöllisesti
- Yhteistyötoimintatyöskentelyn kehittäminen, teemalliset kokoukset 2 krt vuodessa.

Toteuma:

- viikkokokoukset säännöllisesti, johtoryhmä muistiot koko henkilöstölle, osastopalaverit säännöllisesti
- yhteistoimintatyöskentely kehittäminen ei toteutunut

4. Työhyvinvoinnin seuranta, pulssikyselyn toteutus

- Työhyvinvoinnin kehittymistä seurataan henkilöstökyselyllä.

Toteuma:

- Kevan pulssikysely siirtyi vuodelle 2024

5. Työkyvyn ja työhyvinvoinnin tukeminen

- Laaja työterveyshuoltosopimus.
- Työstä, työtilasta, muusta työympäristöstä aiheutuvat haitta- ja vaaratekijät on kartoitettu (toimialoilla/ työpaikoilla) ja tunnistettu (riskikartoituksen päivitys toimialoilla)
- Työhyvinvointia koskevissa asioissa toimitaan yhteistyössä muiden asiantuntijoiden kanssa mm. työterveyshuolto, työsuojeluviranomaiset.
- Työterveyshuollossa painopiste on vaikuttavassa, ennaltaehkäisevässä työterveyshuolloissa.
- Varhaisen tuen malli aktiivisessa käytössä kaikissa Rautalammin kunnan työpisteissä.
- Korvaavan työn malli käytössä, yhteistyössä työterveyshuollon kanssa, toteutumista seurataan.
- Etätyöllä tuetaan henkilöstön jaksamista ja tuottavuutta.

- Työnantaja tukee liikunta- ja hyvinvointi toimia: mm. Smartum, sähköinen kulttuuri/liikuntakortti/hieronta (à 75€/ henk/v), kuntosali- ja uimahallietuudet, liikuntaryhmät mm. circuit, vesijumppa, työpaikkojen virkistysiltapäivät, työnantajat yhteiset pikkujoulut tms.
- Toimien tehokkuutta seurataan mm. sairauspoissaoloja seuraamalla ja reagoimalla ajoissa, mikäli hälyttäviä merkkejä havaitaan.

Toteuma:

- Laaja työterveyssopimus saatiin käyttöön vuoden 2023 alusta, vuoden tauon jälkeen.
- Perusopetuksen suunnattu selvitys.
- Pelastus- ja valmiussuunnitelmissa kartoitettiin riskejä.
- Lukiolla työpaikka käynti / työterveyshuolto.
- Varhaisen tuen malli, korvaavan työn malli ym. käytössä.
- Etätyö käytössä, malli vaatii päivitystä.
- Järjestettiin virkistysiltapäiviä ja koko henkilöstön pikkujoulut.
- Smartum, uimahallietuus, vesijumppa, circuit toteutuivat.
- Sairauspoissaoloja seurattiin.

6. Työsuojelu

- Työsuojelutoimikunta kehittää työhyvinvointitoimintaa ja seuraa sen toteutumista. Sille voi myös tehdä ehdotuksia tyhy-toiminnan sisällön kehittämisestä.
- Työtapaturmia ehkäistään, riskienkartoitus jatkuvaa toimintaa.
- Läheltä piti- tilanteet dokumentoidaan.
- Yhteistyötoimikunnan kokouksissa vähintään yhdessä kokouksessa teemana on työsuojelu ja sen kehittäminen.
- Ensiapuvalmius pidetään lain määrittämällä tasolla joka työpisteessä.
- Sisäilmaryhmä kokoontuu säännöllisesti.
- Työtapaturmien riskiä vähennetään ohjeistuksella ja neuvonnalla, vastuu esimiehillä.

Toteuma:

- Läheltä piti- tilanteet dokumentoidaan.
- Ensiapukoulutusta järjestettiin 31 henkilölle.
- Työtapaturmia on pyritty vähentämään ohjeistuksella ja neuvonnalla.

VEROPROSENTTI VEROTULOT VALTIONOSUUDET
9.86% 7.127.958€ 1.971.678€

ASUKASLUKU
2932

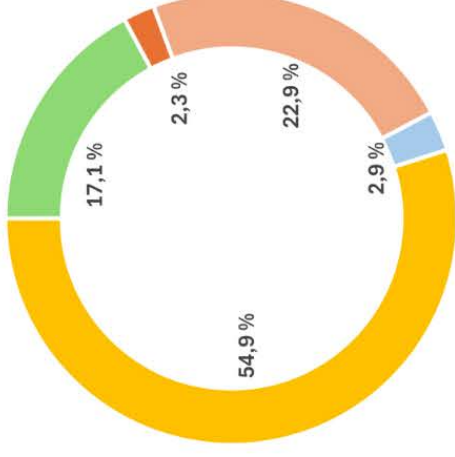
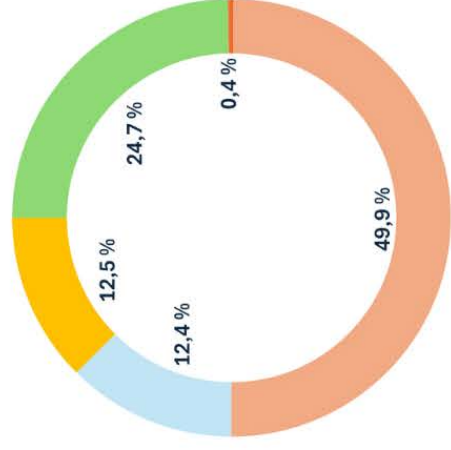
SYNTYNEET
14

NETTOMUUTTO
6

TYÖTTÖMYYSASTE
12,3%

HENKILÖSTÖ
140

KÄYTTÖTALOUS (sisäiset+ulkoiset)

■ hallinto ■ elinkeino ■ Tekninentoimi ■ Vesihuolto ■ Sivistystoimi

LAINAT

8 902 574 €

3036,35 € / asukas

INVESTOINNIT

460 068 € (netto)

- jätevedenpumppaamo
- Kerkon vuokratalon katto
- uimahallin peruskorjaus
- kirjaston kivijalka
- keskuskeittiön koneet

TILIKAUDEN TULOS

-622.997 €

TULOT

4 178 152 €

MENOT

13 056 493 €

